Arkadij Strugackij
Boris Strugackij

Je těžké být bohem

přeložil Jaroslav Piskáček

PROLOG

Pažba Ančiny kuše byla vysoustruhována z černé plastické hmoty, tětiva z chromové oceli se napínala Jediným pohybem nehlučně klouzající páky. Anton neuznával novoty. Měl starý dobrý samostříl z doby maršála Toce, pozdějšího krále Pice I., pobitý zčernalou mědí, s kolečkem, na které se navíjela struna z volských žil. Pokud jde o Pašku, ten si vzal pneumatickou karabinu. Samostříly prohlašoval za dětinskou hračku, protože byl líný a na truhlařinu měl obě ruce levé.

Přirazili k severnímu břehu, kde ze žlutého písečného srázu vyčnívaly zkroucené kořeny vysokých, ztepilých borovic. Anka pustila kormidlo a rozhlédla se. Nad les už se vyhouplo slunce a všechno bylo modravé, zelené, žluté — modravý závoj mlh nad jezerem, tmavě zelené borovice a žlutý písek na protějším břehu. A nad tím vším jasné, bělavě modré nebe.

»Není tam nic,« řekl Paška.

Děti seděly nahnuté přes okraj loďky a dívaly se do vody.

»Obrovská štika,« prohlásil Anton s přesvědčením.

»A má takovéhle ploutve?« zeptal se Paška.

Anton neodpověděl. Anka se rovněž podívala do vody, ale spatřila jen odraz vlastního obličeje.

»Co takhle se vykoupat, co vy na to?« prohodil Paška a ponořil ruku až po loket do vody. »Studená,« oznámil ostatním.

Anton přešel na příď a seskočil na břeh. Lodička se rozhoupala. Anton uchopil okraj loďky a vyčkávavě se zadíval na Pašku. Paška vstal, přehodil si veslo za krk jako váhy na nošení věder, rozvlnil dolní část trupu a zanotoval:

Kormidelník Viclipucli,
ten znal každou zátoku,
na jedinou višni chytil
sto uzených žraloků!

Anton beze slova trhl loďkou.

»Héj!« vykřikl Paška a honem se chytil okrajů.

»Proč zrovna uzených?« zeptala se Anka.

»To nevím,« odpověděl Paška. Oba vylezli z loďky. »Ale že je to prima: sto uzených žraloků!«

Vytáhli člun na břeh. Nohy se jim bořily do vlhkého písku posetého suchým jehličím a borovými šiškami. Loďka byla těžká a kluzká, ale vytáhli ji celou na břeh a udýcháni se zastavili.

»Přimáčklo mi to nohu,« řekl Paška a začal si upravovat červený šátek obtočený kolem hlavy. Pečlivě dbal na to, aby měl uzel přesně nad pravým uchem, jako mívají nosatí irukánští piráti. »Život je mi ničím, johó!« vykřikl.

Anka si soustředěně cucala prst.

»Zadřela sis třísku?« zeptal se Anton.

»Ne. Jsem škrábnutá. Někdo máte nehty...«

»Nono, ukaž to!«

Ukázala.

»Ano,« potvrdil Anton. »Úraz. Co teď uděláme?«

»Vzít na ramena a nést při břehu,« navrhl Paška.

»To jsme nemuseli vylézat z loďky,« řekl Anton.

»Loďkou to dokáže každý moula,« vysvětlil Paška. »Ale na břehu máš předně rákosí, za druhé strže, za třetí tůně. A v nich jsou mníci. A sumci.«

»Sto uzených sumců,« řekl Anton.

»Už ses někdy potápěl v tůni?«

»Samozřejmě.«

»Že jsem tě neviděl? Nějak mi to ušlo.«

»Tys neviděl víc věcí.«

Anka se k nim otočila zády, zvedla kuši a vystřelila do borovice vzdálené asi dvacet kroků. Do stran vystříkla kůra.

»Prima,« řekl Paška a okamžitě vystřelil z karabiny. Mířil do Ančina šípu, ale netrefil. »Nezadržel jsem dech,« řekl na vysvětlenou.

»A kdybys ho byl zadržel?« zeptal se Anton vyzývavě. Díval se na Anku.

Ta silným pohybem odtáhla páku tětivy. Měla skvělé svaly — Anton se se zalíbením díval, jak jí pod opálenou kůží přeběhl tvrdý uzlík bicepsu.

Anka pečlivě zamířila a znovu vystřelila. Druhý šíp se praskavě zabodl do kmenu kousek pod předchozím.

»To je hloupost, co děláme,« prohlásila Anka a spustila kuši.

»Co?« zeptal se Anton.

»Zbytečně ničíme stromy. Jeden z prcků střílel včera z luku do stromu, tak jsem mu nařídila, že musí šípy vytahat,vlastními zuby.«

»Paško,« řekl Anton, »skoč tam, ty máš dobré zuby.«

»Mám v jednom díru, až mi píská,« odpověděl Paška.

»Nechte toho,« řekla Anka. »Tak pojďte něco dělat.«

»Nemám nejmenší chuť šplhat po stržích,« řekl Anton.

»Já taky ne. Půjdeme rovnou.«

»Kam?« zeptal se Paška.

»Kam nás oči povedou.«

»Tak co?« řekl Anton.

»Čili do sajvy,« řekl Paška. »Toško, půjdeme na Zapomenutou silnici. Vzpomínáš?«

»Aby ne!«

»Víš, Aničko...,« začal Paška.

»Já u tebe nejsem žádná Anička,« řekla Anka stroze. Nesnášela, když ji někdo oslovoval jinak než Anka.

Anton si to dobře pamatoval. Řekl rychle:

»Zapomenutá silnice. Po ní nic nejezdí. Ani není zakreslená. A vůbec se neví, kam vede.«

»Vy už jste tam byli?«

»Ano. Ale nestačili jsme ji prozkoumat.«

»Cesta odnikud nikam,« prohlásil Paška, který se mezitím vzpamatoval.

»To si dám líbit!« řekla Anka. Oči se jí zúžily do černých štěrbinek. »Jdem! Dojdeme tam do večera?«

»Prosím tě! Do dvanácti jsme tam!«

Začali se škrábat do svahu. Nahoře se Paška otočil. Pod nimi bylo modré jezero s nažloutlými skvrnami písčin, loďka na břehu a velká rozbíhavá kola na klidné olejovité hladině u břehu — to sebou nejspíš plácla zmíněná štika. A Pašky se zmocnilo ono obvyklé neurčité vzrušení jako vždy, kdykoli s Toškou utekli z internátu a měli před sebou den plný nezávislosti, neprobádaných míst, červených jahod, vyhřátých pustých luk, šedých ještěrek a ledové vody z neočekávaných pramínků. A jako vždy i tentokrát měl chuť zavýsknout a vy-

skočit do výše, a taky to okamžitě udělal, Anton se na něj se smíchem podíval a Paška spatřil v jeho očích naprosté pochopení. Anka vsunula dva prsty do úst, furiantsky hvízdla a všichni tři vstoupili do lesa.

Byl to řídký borový les, nohy jim klouzaly po spadaném jehličí. Šikmé sluneční paprsky se snášely mezi rovné kmeny a kladly se po zemi v zlatých skvrnách. Voněla pryskyřice, jezerní voda a jahody. Kdesi v nebi štěbetali neviditelní ptáci.

Anka šla vpředu, kuši držela v podpaží a čas od času se shýbala pro krvavou, jakoby nalakovanou jahodu. Za ní kráčel Anton se starou dobrou zbrojí maršála Toce přes rameno. Toulec se solidními šípy ho tvrdě bouchal do zadku. Šel a pozoroval Ančin krk — dočerna opálený s vystouplými obratli. Občas se ohlédl a hledal pohledem Pašku, ale nespatřil ho, jen čas od času vpravo nebo vlevo zasvítil na slunci jeho rudý šátek. Anton si představil, jak se Paška nehlučně plíží mezi borovicemi s karabinou připravenou ke střelbě, jak natahuje kupředu svůj hubený dravci obličej s oloupaným nosem. Paška se přece plíží sajvou a se sajvou nejsou žádné žerty. Najednou ti položí otázku a ty musíš včas odpovědět, kamaráde, pomyslel si Anton a užuž se chtěl taky sehnout, ale před ním šla Anka a co kdyby se ohlédla? Vypadalo by to trapně.

Anka se ohlédla a zeptala se:

»Utekli jste potichu?«

Anton pokrčil rameny.

»Utíká snad někdo hlučně?«

»Obávám se, že já jsem nadělala rámus,« řekla Anka. »Porazila jsem umyvadlo a najednou slyším na chodbě kroky. Nejspíš Panna Káťa, má dneska službu. Musela jsem seskočit do záhonu. Co myslíš, Toško, co je to za kytky na tom záhonu?«

Anton svraštil čelo.

»Pod tvým oknem? Nevím. Proč?«

»Musí to být nějaké houževnaté kytky. Jak praví básník: Vichr je nesehne, bouře je nezdolá... Skáče se do nich už tolik let, a pořád rostou jakoby nic.«

»To je opravdu zajímavé,« řekl Anton hlubokomyslně. Uvědomil si, že i pod jeho oknem je záhon s kytkami, které vichr nesehne a

bouře nezdolá. Ale dodnes si to neuvědomil.

Anka se zastavila, počkala, až ji dojde, a natáhla k němu hrst s červenými jahodami. Anton si opatrně vybral tři.

»Vem si víc,« nabízela Anka.

»Děkuju,« řekl Anton. »Já radši sbírám jednu po druhé. A co Panna Káťa? Docela ujde, viď?«

»To je věc názoru,« poznamenala Anka. »Když někdo člověku každý večer vyčítá, že má nohy zablácené nebo zaprášené...«

Odmlčeli se. Byla to nádhera jít s ní takhle po lese, sami dva, bok po boku, dotýkat se obnaženými lokty a občas na ni ze strany pohlédnout — jaká je krásná, obratná a neuvěřitelně milá, jaké má velké šedé oči s černými řasami.

»Ano,« řekl Anton a natáhl ruku, aby strhl pavučinu, která před ním zajiskřila ve slunci. »Ona si samozřejmě nohy nezaprší. Když někoho přenášejí v náruči přes každou loužičku, tak se pochopitelně neumaže...«

»A kdože ji přenáší?«

»Heinrich z meteorologické stanice. Víš přece, takový ten zdravý kluk s bílými vlasy.«

»Vážně?«

»A co je na tom? Každý prcek už ví, že ti dva se milujou.«

Znovu se odmlčeli. Anton se podíval na Anku. Měla oči zúžené do černých štěrbinek.

»A kdy to bylo?« zeptala se.

»Ále, za jedné měsíčné noci,« odpověděl Anton neochotně. »Hlavně to nikde nevyžvaň.«

Anka se ušklíbla.

»Nikdo přece na tobě nevyzvídal, Toško. Chceš jahody?«

Mechanicky shrábl jahody z potřísněné dlaně a vstrčil je do úst. Nemám rád žvanily, pomyslel si. Nesnáším mluvky. A najednou našel argument.

»Tebe taky budou jednou nosit na rukou. A bude ti příjemné, jestli se o tom začne povídat?«

»Jak tě mohlo napadnout, že to chci roznášet?« řekla Anka v rozpacích. »Náhodou žvanily nemám ráda.«

»Poslechni, co máš za lubem?«

»Nic zvláštního.« Anka pokrčila rameny. Po chvilce řekla důvěrně: »Víš, mě už děsně otravuje mýt si každý boží večer dvakrát nohy.«

Ubohá Panna Káťa, napadlo Antona. Ta si teď užije horší peklo než v sajvě.

Dostali se na pěšinu. Klesala a les byl stále hustší a temnější. Bujně tu rostlo kapradí a vysoká vlhká tráva. Kmeny borovic byly potaženy mechem a bílou pěnou lišejníků. Ale se sajvou nejsou žádné žerty. Chraptivý hlas, v němž nebylo nic lidského, najednou zařval:

»Stůj! Odhoďte zbraň. Ty, urozený done, i ty, urozená donno!«

Kdykoli ti sajva položí otázku, musíš jí včas odpovědět. Přesným pohybem strčil Anton Anku do kapradin vlevo, sám skočil do kapradí vpravo od pěšiny, několikrát se překulil a zalehl za shnilý pařez. V korunách borovic se ještě převalovala chraptivá ozvěna, ale pěšina už byla prázdná. Rozhostilo se ticho.

Anton se převalil na bok a točením kolečka natahoval tětivu. Práskl výstřel a na Antona se sesypalo jakési smetí. Chraptivý nelidský hlas oznámil:

»Don byl zasažen do paty!«

Anton zasténal a skrčil nohu.

»Ale do tý ne! Do pravý!« opravil ho hlas.

Bylo slyšet, jak se Paška hihňá. Anton opatrně vykoukl za pařezem, ale v zeleném kašovitém pološeru neviděl nic.

V té chvíli se ozvalo pronikavé zahvízdání a rachot, jako by padal strom.

»Aú!« zakvílel Paška. »Smilujte se! Slitování! Nezabíjejte mě!«

Anton okamžitě vyskočil. Z kapradin vylezl pozpátku Paška s rukama nad hlavou. Ozval se Ančin hlas:

»Toško, vidíš ho?«

»Jako na dlani,« odpověděl Anton spokojeně. »Neotáčet se!« houkl na Pašku. »Ruce za hlavu!«

Paška poslušně zkřížil ruce za hlavou a odhodlaně prohlásil:

»Nic neřeknu.«

»Co s ním uděláme, Toško?« zeptala se Anka.

»Hned uvidíš,« řekl Anton a pohodlně se usadil na pařez. Samostříl si položil na klín. »Jméno!« vyštěkl hlasem Hexy Irukánského.

Paška vyjádřil pózou svého těla pohrdání a odbojnost. Anton vystřelil. Těžký šíp se s rachotem zabodl do větve nad Paškovou hlavou.

»Ohó!« ozvala se Anka odkudsi z kapradí.

»Jmenuji se Bon Saranča,« přiznal se Paška neochotně. »A na tomto místě své složím kosti, jsa jedním z těch, co byli s ním.«

»Známý násilník a vrah,« vysvětlil Anton. »Ale nikdy nic nedělá zadarmo. Kdo tě poslal?«

»Poslal mě don Satarina Nelítostný,« zalhal Paška.

Anton poznamenal pohrdlivě:

»Tato ruka přetrhla nit hanebného života dona Satariny už před dvěma lety v Úžlabině těžkých mečů.«

»Neměla bych mu prohnat šíp hlavou?« nabídla se Anka.

»Úplně jsem zapomněl,« řekl Paška chvatně. »Ve skutečnosti mě poslal Arata Krásný. Slíbil mi sto zlatých za vaše hlavy.«

Anton se plácl do kolen.

»To je ale lhář!« vykřikl. »Copak se Arata bude spolčovat s takovým lumpem, jako jsi ty?«

»Co abych mu přece jen prohnala šíp hlavou?« zeptala se Anka krvežíznivě.

Anton se démonicky zachechtal.

»Mimochodem,« poznamenal Paška, »máš ustřelenou pravou patu. Nejvyšší čas, abys vykrvácel.«

»Houbeles!« namítl Anton. »Předně jsem celou tu dobu žvýkal kůru bílého stromu a za druhé už mi dvě sličné domorodky ránu převázaly.«

Kapradí se rozhoupalo a na pěšinu vyšla Anka. Měla škrábanec přes obličej, kolena zmazaná od trávy a hlíny.

»Musíme ho hodit do bažiny,« prohlásila. »Když se nepřítel nevzdá, musí být zničen.«

Paška svěsil ruce.

»Ty vůbec nehraješ podle pravidel,« vyčetl Antonovi. »Podle tebe to pořád vychází tak, že Hexa je kladný typ.«

»Ty toho víš!« prohodil Anton a taky vyšel na pěšinu. »Se sajvou nejsou žádné žerty, špinavý žoldnéři!«

Anka vrátila Paškovi karabinu.

»To vy vždycky do sebe tak řežete?« zeptala se obdivně.

»Jak jinak,« podivil se Paška. »To snad máme vykřikovat pif paf a bum bum? V každé hře musí být prvek rizika.«

Anton řekl ledabyle:

»Například si často hrajeme na Viléma Tella.«

»A střídáme se,« dodal Paška. »Jednou stojím s jablkem já, podruhé on.«

Anka na ně pohlédla.

»Opravdu?« řekla pomalu. »Na to bych se moc ráda podívala.«

»S radostí bychom to předvedli,« řekl Anton uštěpačně, »ale nemáme jablko.«

Paška se šklebil roztaženými ústy. Anka mu najednou strhla z hlavy pirátský šátek a rychle jej stočila do kornoutu.

»Jablko je konvence,« pravila. »Tadyhle máte výborný terč. Hra na Viléma Telia může začít.«

Anton vzal červený kornout a pozorně si ho prohlédl. Podíval se na Anku — měla oči jako štěrbinky. Zato Paška se bavil — bylo mu do smíchu. Anton mu podal šátek.

»Z třiceti kroků se do karty trefím,« zadeklamoval monotónně. »Ovšem jen z pistolí, jež dobře znám.«

»Opravdu?« řekla Anka a obrátila se na Pašku. »A co ty, příteli milý? Trefíš se do karty jako tvůj druh?«

Paška si nasazoval červený pytlík na hlavu.

»Někdy to zkusíme, ale až jindy,« řekl s vyceněnými zuby. »Před jistým časem jsem nestřílel zle.«

Anton se otočil a vykročil po pěšině. Přitom nahlas počítal kroky:

»Patnáct..., šestnáct..., sedmnáct...«

Paška něco řekl — Anton neslyšel co, a Anka se nahlas rozesmála. Nějak příliš nahlas.

»Třicet,« řekl Anton a otočil se.

Ze třiceti kroků vypadal Paška úplně maličký. Červený cípatý kornout mu trčel na hlavě jako šaškovská čepice. Paška se uškliboval. Stále ještě si hrál. Anton se shýbl a začal pomalu natahovat tětivu.

»Žehnám ti, otče můj Viléme!« vykřikl Paška. »A děkuji za vše, ať stane se cokoli.«

Anton nasadil šíp do samostřílu a napřímil se. Paška s Ankou ho sledovali. Stáli vedle sebe. Pěšina byla jako temná chodba mezi vysokými zelenými stěnami. Anton pozvedl zbraň. Bojová zbroj maršála Toce mu v této chvíli připadala nezvykle těžká. Třesou se mi ruce, uvědomil si. To je chyba. To by nemělo být. Vzpomněl si, jak v zimě s Paškou celou hodinu házeli sněhové koule na litinovou ozdobu na sloupu hradby. Házeli z dvaceti metrů, z patnácti, z deseti — a pořád se nemohli trefit. A pak, když už toho měli dost a odcházeli, hodil Paška ledabyle, bez míření poslední kouli — a trefil se. Anton si pevně vmáčkl pažbu do ramene. Anka stojí příliš blízko, pomyslel si. Užuž na ni chtěl křiknout, aby šla kousek dál, ale uvědomil si, že by to bylo hloupé. Výš. Ještě výš... Ještě... Najednou pocítil jistotu, že i kdyby se k nim otočil zády, stejně se těžký šíp zabodne přesně do kořene Paškova nosu, mezi jeho veselé zelené oči. Zadíval se na něj. Paška už se neusklíbal. A Anka pomalu, pomaličku zvedala ruku s roztaženými prsty, obličej měla napjatý a neobyčejně dospělý. A tu Anton zvedl samostříl ještě o kus výš a zmáčkl spoušť. Ani neviděl, kam šíp letěl. »Chybil jsem,« řekl hodně nahlas. Na zdřevěnělých nohou vykročil po pěšině. Paška si otřel tváře červeným kornoutem, vytřepal jej ve vzduchu a začal si ovinovat čelo. Anka se shýbla pro svou kuši. Jestli mě s ní majzne po hlavě, ještě jí poděkuju, pomyslel si Anton. Ale Anka se na něj ani nepodívala. Obrátila se na Pašku a zeptala se:

»Půjdeme?«

»Hned,« řekl Paška.

Střelil pohledem po Antonovi a beze slova si zaťukal ohnutým prstem na čelo.

»Ty už jsi měl srdce v kalhotech,« řekl Anton.

Paška si znovu zaťukal prstem na čelo a vykročil za Ankou. Anton se potácel za nimi a snažil se v sobě potlačit pochybností.

Co jsem vlastně udělal, uvažoval sklesle. Proč se napaprčili? U Pašky to chápu, ten dostal strach. Jenomže není jisté, kdo se bál víc — jestli otec Vilém nebo Tell junior. Ale co Anka? Nejspíš dostala strach o Pašku. Tak co jsem měl dělat? Teď se za nimi ploužím jako chudý příbuzný. Uteču. Zahnu doleva, tam je báječná bažina. Třeba chytím nějakou sovu. Ale ani nezpomalil krok. Tohle už mi zůstane,

pomyslel si. Četl, že se to často stává.

K opuštěné silnici dorazili dřív, než předpokládali. Slunce stálo vysoko, bylo vedro. Za límcem šimralo pichlavé jehličí. Byla to betonová silnice, vystavěná ze dvou řad šedě rezatých popraskaných desek. Ve spárách rostla hustá suchá tráva. Na obou krajnicích byly spousty zaprášeného lopuchu. Nad silnicí bručivě přeletovali zlatohlávkové, jeden opovážlivě cvrnkl Antona přímo do čela. Jinak všude ticho a dusno.

»Podívejte!« řekl Paška.

Nad prostředkem silnice visela na rezavém drátě, nataženém od jedné strany ke druhé, kulatá plechová deska pokrytá zbytky oprýskané barvy. Podle všeho to byl červeně orámovaný bílý kruh.

»Co to je?« zeptala se Anka bez zvláštního zájmu.

»Dopravní značka,« řekl Paška. »Vjezd zakázán.«

»Stůj,« doplnil Anton.

»A k čemu to je?« ptala se Anka.

»To znamená, že se tam nesmí jet,« vysvětlil Paška.

»K čemu je pak celá silnice?«

Paška pokrčil rameny.

»Je to už hodně stará silnice,« řekl.

»Je to anizotropní silnice,« prohlásil Anton. Anka stála k němu zády. »Provoz jen jedním směrem.«

»Naši předkové byli mudrcové,« řekl Paška zamyšleně. »Někdo si jede a jede, třeba dvě stě kilometrů, a najednou bác! Stůj! Dál se nesmí a zeptat se na cestu taky nemá koho.«

»Představ si, co tam za tou značkou může být!« řekla Anka. Rozhlédla se. Na mnoho kilometrů kolem dokola se rozprostíral liduprázdný les, a nebyl tu nikdo, koho by se mohli zeptat, co asi je tam za tou značkou. »A co když to vůbec není značka Stůj?« zapochybovala. »Všechna barva je přece oprýskaná...«

A tu Anton pečlivě zamířil a vystřelil. Bylo by efektní, kdyby šíp přeťal drát a tabulka spadla Ance přímo k nohám. Ale šíp zasáhl horní část desky, prorazil zrezivělý plech a dolů se začala sypat jen seschlá barva.

»Hlupáku,« prohodila Anka, ani se neotočila.

Bylo to první slovo, které adresovala Antonovi od skončení hry na

Viléma Telia. Anton se křečovitě ušklíbl.

»And enterprises of great pith and moment,« zadeklamoval, »With this regard, their currents turn awry, And lose the name of action.«*

Věrný Paška vykřikl:

»Koukejte, tudy jelo auto! Už po bouřce! Tamhle je přimáčknutá tráva! A tady taky...«

Ten Paška má kliku, pomyslel si Anton. Začal si prohlížet stopy na silnici a rovněž spatřil přimáčknutou trávu a černý pruh od pneumatik v místě, kde automobil zabrzdil před výmolem v betonu.

»Aha!« vykřikl Paška. »Vyjel od značky!«

Bylo to jasné jako den, ale Anton se začal přít.

»Ani nápad, jel z druhé strany.«

Paška se na něj vyjeveně podíval.

»Copak jsi slepý?«

»Jel z druhé strany,« opakoval Anton umíněně. »Půjdeme po stopě.«

»Meleš nesmysly!« vybuchl Paška. »Tak předně žádný pořádný řidič nepojede tam, kde visí zákaz vjezdu. A za druhé se podívej: tamhle je výmol, tamhle stopy brždění... Tak odkud jel?«

»Co je mi do tvých pořádných řidičů? Já sám jsem nepořádný, já půjdu za značku.«

Paška se rozzuřil.

»Jdi si, kam chceš!« řekl a hlas mu trochu přeskakoval. »Pitomečku. Úplně jsi z toho horka zblbnul!«

Anton se otočil a s pohledem upřeným přímo před sebe vykročil pod značku. Přál si jen jedno — aby tam vpředu byl nějaký zbořený most a aby se musel těžce probíjet na protější břeh. Kašlu na toho pořádného, říkal si v duchu. — Ať si jdou, kam chtějí... ona i ten její

---

* ... a podniky, jež mají spár a spád,
se pro ten ohled vychylují z dráhy
a tratí jméno skutku.

William Shakespeare: Hamlet, královic dánský, Československý spisovatel, Praha 1981, str. 70. Přeložil E. A. Saudek.

Pášeňka. Vzpomněl si, jak Anka sjela Pavla za tu Aničku, a trochu se mu ulevilo. Ohlédl se.

Pašku spatřil ihned: Bon Saranča šel sehnut až k zemi po stopě tajemného automobilu. Rezavý plech nad silnicí se lehce pohupoval a dírkou prosvítalo modré nebe. U cesty seděla Anka s lokty opřenými o holá kolena a bradu měla položenou na zaťatých pěstích.

Vraceli se až za soumraku. Chlapci veslovali, Anka seděla u kormidla. Nad černým lesem stoupal červený měsíc, žáby zběsile naříkaly.

»Tak prima to bylo všechno vymyšleno,« povzdechla si Anka smutně. »Ech, vy...«

Chlapci neodpověděli. Pak se Paška polohlasně zeptal:

»Toško, co tam bylo, za tou značkou?«

»Vyhozený most,« odpověděl Anton. »A kostra fašisty připoutaná řetězy ke kulometu.« Zamyslel se a dodal: »Ten kulomet už byl celý vrostlý do země.«

»Hmm,« protáhl Paška. »To se stává. Já jsem tam jednomu chlapíkovi pomohl spravit auto.«

KAPITOLA PRVNÍ

Když Rumata minul hrob svatého Miky, sedmý v. pořadí a poslední na této cestě, bylo už docela tma. Z vychvalovaného chamacharského hřebce, kterého vyhrál na donu Tameovi v kartách, se vyklubala zchátralá herka. Celý se zpotil, pletl nohama a pohyboval se nevzhledným, potácivým klusem. Rumata mu koleny tiskl boky, plácal ho rukavicí mezi uši, ale kůň jenom otráveně pohazoval hlavou, do kroku nepřidával. Podél cesty se táhly křoviny, ve tmě připomínaly znehybnělé kotouče dýmu. Nesnesitelně pištěli komáři. Na kalném nebi se třásly ojedinělé bledé hvězdy. Vál slabý nárazovitý vítr, teplý i studený současně, jako vždy na podzim v této přímořské zemi s dusnými, prašnými dny a prokřehlými večery.

Rumata se zachumlal do pláště a pustil koni uzdu. Spěchat nemělo smysl. Do půlnoci zbývala celá hodina a polesí Škytanda už se vynořilo nad obzorem jako černý vroubkovaný lem. Po stranách cesty se táhla rozoraná pole, ve svitu hvězd jiskřily bažiny páchnoucí rzí, černaly se mohyly a prohnilé ploty z dob Vpádu. Daleko vlevo vyšlehovala a pohasínala ponurá záře: zřejmě tam hořela vesnice, jedna z těch nesčíslných, tak často se vyskytujících Hrobnic, Drancířovů nebo Šibenek, nedávno na základě nejjasnějšího výnosu přejmenovaných a nesoucích nyní názvy Toužebná, Požehnaná a Andělská. Na stovky mil — od břehů Průlivu až po sajvu v polesí Škytanda — se rozprostírala tato země, pokrytá duchnou komářích mračen, drásaná stržemi, máčená bažinami, trýzněná zimnicemi, mory a smradlavou rýmou.

U ohybu cesty se od křovin odloupla temná postava. Hřebec uskočil stranou a vzepjal hlavu. Rumata uchopil uzdu, navyklým pohybem si na pravé ruce povyhrnul krajky a přiložil dlaň na jílec meče. Zadíval se do tmy. Muž u cesty smekl klobouk.

»Dobrý večer, urozený done,« pozdravil tiše. »Prosím o prominutí.«

»Co je?« zeptal se Rumata a zaposlouchal se.

Zcela nehlučné léčky neexistují. Lupiče prozradí zavrzání tětivy, vojáci šedých oddílů nikdy neudrží říhání po hnusném pivu, příslušníci baronských družin lačně funí a řinčí železem a mniši — lovci

otroků — se hlučně drbou. Ale v křovinách bylo ticho. Ten člověk zřejmě není volavka. Ostatně ani na ni nevypadal — byl to drobný podsaditý měšťan v chudém plášti.

»Dovolíte, abych běžel vedle vás?« zeptal se s úklonou.

»Prosím,« svolil Rumata a škubl uzdou. »Můžeš se chytit třmenu.«

Měšťan vykročil vedle koně. Klobouk držel v ruce, na temeni hlavy mu prosvítala velká lysina. Obchodní agent, odhadl Rumata. Obchází barony a kramáře a skupuje len nebo konopí. Ale že má odvahu, ten agent... A dost možná, že to není žádný obchodní agent. Třeba je to nějaký nevolník. Uprchlík. Běženec. Těch je teď na nočních cestách hodně, víc než obchodních agentů... Nebo je to špión.

»Kdo jsi a odkud?« zeptal se Rumata.

»Jmenuji se Kiun,« řekl měšťan smutně. »Odcházím z Arkanaru.«

»Utíkáš z Arkanaru,« opravil ho Rumata důrazně a naklonil se.

»Utíkám,« připustil měšťan sklesle.

Nějaký podivín, napadlo Rumatu. Nebo snad opravdu špión? To se musí prověřit... A proč vlastně by se to muselo prověřovat? Komu na tom záleží? Jsem tu snad od toho, abych ho prověřoval? Ani po tom netoužím. Proč bych mu jednoduše nevěřil? Jde si tady svou cestou měšťan, na první pohled je vidět, že to je písmák, utíká, aby si zachránil život... Je sám, bojí se, je slabý, hledá ochranu... Potká aristokrata. Aristokratům jejich hloupost a nadutost brání vyznat, se v politice, ale mají dlouhé meče a nemají šedé v lásce. Proč by občan Kiun nenašel ochranu u hloupého a nafoukaného aristokrata? A tím to končí. Nebudu ho prověřovat. Nemám proč. Popovídáme si, ukrátíme si dlouhou chvíli a rozloučíme se jako přátelé...

»Kiun...« Rumata se odmlčel. »Znával jsem jednoho Kiuna. Byl to prodavač lektvarů a alchymista z Plechové ulice. Ty jsi jeho příbuzný?«

»Bohužel ano,« přisvědčil Kiun. »Sice hodně vzdálený, ale jim na tom nezáleží... Až do dvanáctého kolena.«

»A kam vlastně utíkáš, Kiune?«

»Kamkoli... Co nejdál. Hodně lidí utíká do Irukánu. Tak to zkusím taky v Irukánu.«

»Aha, aha,« poznamenal Rumata. »A tebe napadlo, že by tě mohl

urozený don převést přes hraniční strážnici?«

Kiun neodpovídal.

»Nebo si snad myslíš, že urozený don neví, kdo to je alchymista Kiun z Plechové ulice?«

Kiun mlčel. Nemluvím, jak bych měl, pomyslel si Rumata. Vztyčil se v třmenech a hlasem napodobujícím herolda na Královském náměstí zakřičel:

»Je obviněn a usvědčen z hrozných, neodpustitelných zločinů proti bohu, trůnu a veřejnému pořádku!«

Kiun mlčel. Z temnoty zprava od silnice se vynořil lomený stín šibenice. Na ní se pohupovalo nahé bílé tělo zavěšené za nohy. Ech, už zase mi to nevyšlo, pomyslel si Rumata. Přitáhl uzdu, popadl Kiuna za rameno a otočil si ho tváří k sobě.

»A co když tě urozený don hned tady na místě pověsí vedle tamhletoho lumpa?« řekl a pozorně sledoval bílý obličej s tmavými očními důlky. »Vlastnoručně. Rychle a šikovně. Na pevném arkanarském provaze. Ve jménu ideálů. Proč mlčíš, písmáku Kiune?«

Kiun mlčel. Drkotaly mu zuby a celý se nesměle svíjel pod Rumatovou dlaní jako přišlápnutá ještěrka. Najednou cosi čvachtavě dopadlo do příkopu u cesty a v téže chvíli, snad aby přehlušil ono plesknutí, Kiun zoufale vykřikl: »Tak mě pověs! Pověs, mě, zrádče!«

Rumata se nadechl a Kiuna pustil.

»Neboj se,« řekl, »to byl žert!«

»Lžeš, lžeš,« mumlal Kiun vzlykavě. »Všude je samá lež!«

»No tak už se nezlob,« domlouval mu Rumata. »Radši si zvedni, cos tam zahodil, nebo to navlhne...«

Kiun chvilku stál, kymácel se a vzlykal, pak se bezmyšlenkovitě poplácal dlaněmi po plášti a vlezl do příkopu. Rumata čekal unaveně sehnut v sedle. Tak je to asi nutné, říkal si v duchu, ono to jinak prostě nejde... Kiun vylezl z příkopu, v záňadří schovával balíček.

»Knihy. Pochopitelně,« poznamenal Rumata.

Kiun zavrtěl hlavou.

»Ne,« řekl chraptivě. »Jenom jedna kniha. Moje kniha.«

»O čem v ní píšeš?«

»Obávám se, že by vás to nezajímalo, urozený done.«

Rumata si vzdychl.

»Chyť se třmenu,« řekl, »pojedeme.«

Drahnou dobu mlčeli.

»Poslechni, Kiune,« řekl potom Rumata. »Já jsem žertoval. Neboj se mě.«

»To je báječný svět,« pronesl Kiun. »Veselý svět. Všichni žertují. A všichni žertují stejně. Dokonce i urozený Rumata.«

Rumata se podivil.

»Ty víš, jak se jmenuju?«

»Vím,« řekl Kiun. »Poznal jsem vás podle obruče na čele. Měl jsem takovou radost, když jsem vás potkal na cestě...«

No ovšem, tak už vím, co měl na mysli, když mě nazval zrádcem, pomyslel si Rumata a řekl:

»Tak vidíš. A já myslel, že jsi špión. Špióny vždycky zabíjím.«

»Špión,« protáhl Kiun zamyšleně. »Ano, ovšem. V naší době je tak snadné a výnosné být špiónem! Orel náš, urozený don Reba, projevuje dojemnou péči, aby se dozvěděl, jak smýšlejí královi poddaní. Chtěl bych být špiónem. Řadovým informátorem v krčmě Šedá radost. Ta krása, ta úcta! V šest večeř vstupuji do pivnice a usedám ke svému stolu. Majitel ke mně spěchá s mým prvním pivem. Mohu pít, kolik snesu, platí to don Reba — lépe řečeno, neplatí to nikdo. Sedím, popíjím pivo a poslouchám. Občas se tvářím, jako že si zapisuji rozhovory, a přestrašení lidičkové se ke mně hrnou a nabízejí mi přátelství a tobolky. V jejich očích vidím jen to, co chci vidět: psovskou oddanost, uctivý strach a úchvatnou, bezmocnou nenávist. Mohu beztrestně osahávat děvčata a muchlovat ženy před očima jejich manželů, zdravých pořízků, a ti se budou jenom podlízavě chichotat... Nádherná úvaha, urozený done, viďte? Takhle jsem slyšel uvažovat jednoho patnáctiletého kluka, studenta Vlastenecké školy...«

»A cos mu na to řekl?« zeptal se Rumata se zájmem.

»Co jsem mu mohl říct? Nic by nepochopil. Tak jsem mu povídal, že lidé Pavézy Rumpála, kdykoli chytnou informátora, rozpářou mu břicho a nasypou mu do vnitřností pepř... A opilí vojáci strkají informátora do pytle a topí ho v latríně. A to je skutečně pravda, jenže on mi nevěřil. Řekl, že to ve škole neprobírali. A tak jsem vytáhl papír a zapsal si náš rozhovoř. Potřeboval jsem to pro svou knihu, ale on, chudák, nabyl dojmu, že to budu někde hlásit, a strachy se poču-

ral...«

Vpředu mezi křovinami blikla světla krčmy U Kostlivce Baka. Kiun zakopl a zmlkl.

»Co se stalo?« zeptal se Rumata.

»Tam je šedá hlídka,« zamumlal Kiun.

»No a co?« řekl Rumata. »Poslechni si radši jinou úvahu, velectěný Kiune. My si vážíme těch obyčejných, hrubých chlapců, našeho šedého bojového dobytka, a milujeme je. My je potřebujeme. Od nynějška musí obyčejný člověk držet jazyk za zuby, nechce-li ho vyplazovat na šibenici!« Zasmál se, protože to zaznělo jedinečně — v duchu nejlepších tradic šedých kasáren.

Kiun se naježil a vtáhl hlavu mezi ramena.

»Jazyk sprostého člověka musí vědět, kde je jeho místo. Bůh nedal sprostému člověku jazyk k tomu, aby krasořečnil, ale aby lízal boty svého pána, kterýžto pán jest sprostému člověku dán od věků...«

U zábradlí před krčmou přešlapovali přivázaní osedlaní koně příslušníků šedé hlídky. Z otevřeného okna se linulo zuřivé ochraptělé klení. Cvakaly vrhcáby. Ve dveřích stál sám Kostlivec Bako v potrhané kožené kamizole s vyhrnutými rukávy a vyplňoval celý vchod svým obludným břichem. V chlupaté ruce svíral sekyru — zřejmě zrovna sekal psí maso na jíchu, zpotil se a šel se nadýchat čerstvého vzduchu. Na schůdkách seděl roztesknění příslušník šedého úderného oddílu, svou osobní zbraň — sekyru — držel mezi koleny. Topor, o nějž se bradou opíral, mu stáhl tvář nakřivo. Bylo znát, že je zmožený pitím. Když spatřil jezdce, polkl sliny a sípavě zahulákal:

»Hej, ty tam! Zastav! Slyšíš, done!«

Rumata vzpurně vysunul bradu a projel kolem, ani okem po něm nezašilhal.

»A líže-li jazyk sprostého člověka nesprávnou botu,« říkal přitom nahlas, »zasluhuje, aby byl navždy odstraněn, neboť platí: Tvůj jazyk — můj nepřítel...«

Kiun schovaný za silným tělem koně kráčel dlouhými kroky při něm. Koutkem oka Rumata viděl, jak se jeho pleš leskne potem.

»Stůj, povídám!« zařval voják.

Bylo slyšet, jak se kutálí dolů po schůdkách, jak přitom rachotí sekyra, ozývalo se proklínání boha, čerta i vší urozené verbeže sou-

časně.

Asi pět je jich, pomyslel si Rumata a povytáhl si manžety. Opilí řezníci. Hračka.

Minuli krčmu a zahnuli k lesu.

»Mohu jít rychleji, jestli je to třeba,« řekl Kiun nepřirozeně pevným hlasem.

»Nesmysl,« odpověděl Rumata a zarazil hřebce. »Bylo by nudné ujet tolik mil a ani jednou se nepopřát. Copak ty nemáš nikdy chuť se poprat, Kiune? Pořád jenom mluvit a mluvit...«

»Ne,« řekl Kiun. »Nemám nikdy chuť se poprat.«

»A to je právě chyba,« zamumlal Rumata, otočil hřebce a pomalu si natáhl rukavice.

Ze zátočiny vyletěli dva jezdci.

»Hej, urozený done!« vykřikl jeden z nich, jakmile ho spatřili a zarazili koně. »Předlož cestovní příkaz!«

»Vy lůzo!« pronesl Rumata bezvýrazným hlasem. »Nač by vám byl cestovní příkaz? Stejně neumíte číst!«

Pobídl hřebce koleny a rozjel se proti vojákům. Mají strach, pomyslel si. Váhají... No, aspoň pár facek! Ne... Nic z toho nebude. Tak rád by si vybil nenávist nahromaděnou za posledních čtyřiadvacet hodin, ale asi se mu to nepodaří. Zůstaneme tedy humánními, všem odpustíme a zůstaneme klidní jako bohové. Oni ať vraždí a znesvěcují, my budeme klidní jako bohové. Bohové nemusejí pospíchat, mají před sebou věčnost...

Dojel až k nim. Příslušníci úderného oddílu nejistě pozvedli sekyry a začali couvat.

»Nó?« protáhl Rumata vyzývavě.

»Ale co to vidím?« řekl první voják rozpačitě. »Vždyť je to urozený don Rumata!«

Druhý jezdec okamžitě otočil koně a rychle odjel. První pořád couval, sekyru spuštěnou.

»Prosíme o prominutí, urozený done,« drmolil. »Nepoznali jsme vás. Stala se chybička. Ve věcech celostátního významu se vždycky nějaká chybička může přihodit. Chlapci si drobátko zunkli, třesou se samou horlivostí...« Začal otáčet koně. »Jistě chápete, doba je zlá... Chytáme prchající písmáky. Mrzelo by nás, kdybyste si na nás stěžo-

val, urozený done...« Rumata se k němu otočil zády.

»Šťastnou cestu, urozený done!« vykřikl za ním voják s úlevou.

Když voják odjel, zavolal Rumata potichu: »Kiune!«

Nikdo se neozval. »Hej, Kiune!«

A zase nic. Rumata se zaposlouchal a mezi pištěním komárů zaslechl praskot křovin. Kiun se chvatně prodíral na západ, kde dvacet mil odtud vedly irukánské hranice. A tím to skončilo, řekl si Rumata v duchu. Konec rozhovoru. Pořád totéž. Zjištění totožnosti, několik opatrných jinotajů z obou stran... Celé týdny ztrácet čas banálním žvaněním s všelijakou sebrankou, a když pak přijde do cesty opravdový člověk, není na popovídání čas. Je třeba ho ukrýt, zachránit, dopravit do bezpečí, a on odchází, aniž mohl pochopit, setkal-li se s přítelem nebo s bláznivým podivínem. A ani ty se o něm nic nedozvíš. Oč usiluje, co umí, pro co žije...

Vzpomněl si na večerní Arkanar. Na hlavních ulicích důkladné domy z kamene, přívětivá lucerna nad vchodem do krčmy, dobromyslní sytí kupci popíjejí pivo u čistých stolů a debatují o tom, že ten svět přece jenom není tak docela špatný, když ceny obilí klesají, ceny brnění stoupají, každé spiknutí je včas odhaleno, čarodějové a podezřelí písmáci jsou napichováni na kůl, král je, jak má být, veliký a jasný, a don Reba nekonečně moudrý a neustále bdělý. »Co si toho navymejšlejí! Že je svět kulatej! Pro mě za mě, ať je třeba hranatej, ale ať lidem neblbnou hlavy!« »Vzdělanost, mládenci, vzdělanost přináší tohle všecko! Štěstí prej není v penězích, chudák prej je taky člověk, tak to začíná, pak je to čím dál horší, přijdou urážlivý veršíky — a najednou je z toho vzpoura...« »Všichni patří na kůl, mládenci! Víte, co bych udělal já? Já bych se ptal přímo: umíš číst a psát? Na kůl s tebou! Píšeš veršíčky? Na kůl! Umíš násobit? Na kůl, příliš mnoho umíš!« »Bino, kuličko, eště tři piva a jednou zadělávanýho králíka!« A venku se po dláždění rachotivě rozléhají kroky okovaných bot podsaditých chlapíků s ruměnými obličeji, v šedých košilích, s těžkými sekyrami přes pravé rameno. »Kamarádi! To jsou oni, naši ochránci! Ti nedají dopustit. Za nic na světě. A tamhle je můj, vidíte ho? Na pravým křídle! Eště včera jsem mu vlepil pohlavek! Ba ne, chlapci, tohle už není žádná doba chaosu! Trůn je upevněn, vládne blahobyt, trvalý klid a spravedlnost. Ať žijou šedý roty!

Ať žije don Reba! Sláva našemu králi! Teda řeknu vám, kamarádi, ten život je přece jenom nádhernej...«

A zatím po temné rovině Království arkanarského, ozařované plameny požárů a jiskrami pochodní, po cestách a pěšinách, utíkají stovky lidí pokousaných komáry, s nohama do krve rozedřenýma, pokrytí potem a prachem, utýraní, vyděšení, zničení zoufalstvím, ale pevní jako ocel ve svém jediném přesvědčení, utíkají, jdou, plouti se, velkými oblouky se vyhýbají stanovištím hlídek, tyto stovky nešťastníků postavených mimo zákon za to, že dovedou a chtějí vyléčit a poučit svůj hluboce zaostalý a chorobami zdecimovaný lid; za to, že podobně jako bohové vytvářejí z hlíny a kamene druhou přírodu, aby tak zkrášlili život svého lidu, který nezná krásy; za to, že pronikají do tajů přírody s nadějí, že tyto taje postaví do služeb svému nevzdělanému, prastarými nesmysly zastrašenému lidu... Bezbranní, mírumilovní, nepraktičtí lidé, kteří značně předběhli svou dobu...

Rumata stáhl rukavici a prudce jí šlehl hřebce mezi uši.

»Hni sebou, mrcho!« řekl rusky.

Byla už půlnoc, když vjel do lesa.

Teď už nikdo nedokáže s určitostí říci, kde se vzal ten podivný název — polesí Škytanda. Existovala oficiální legenda o tom, že před třemi sty lety železné roty císařského maršála Toce, později prvního arkanarského krále, se při pronásledování ustupujících tlup barbarů s měděně rudou kůží prosekaly sajvou až sem. A tady vojáci ve chvílích odpočinku vařili z kůry bílých stromů pivo, které vyvolávalo nezadržitelné skytání. Podle této legendy při jedné ranní obchůzce tábora ohrnul maršál Toc svůj aristokratický nos a pronesl: »To je opravdu nesnesitelné! Celé polesí páchne pivem a škytá!« A z toho prý pochází onen podivný název.

Ať tak či onak, nebyl to obyčejný les. Rostly v něm obrovské stromy s tvrdými bílými kmeny, jaké se nezachovaly nikde jinde na území říše — ani ve Vévodství irukánském, tím méně v obchodní republice Soan, která už dávno spotřebovala všechny své lesy na stavbu lodí. Tvrdilo se, že za Severním červeným hřebenem v zemi barbarů je takových lesů mnoho, ale o zemi barbarů už se toho navykládalo tolik...

Přes les vedla cesta prosekána asi před dvěma sty lety. Vedla ke stříbrným dolům a podle lenního práva patřila rodu barona Pampy, potomka jednoho ze spolubojovníků maršála Toce. Lenní právo baronů Pampů přišlo arkanarské krále na dva metráky ryzího stříbra ročně, a tak každý nový král, jakmile vstoupil na trůn, sebral armádu a táhl proti hradu Bau, kde bylo sídlo Pampů. Hradní zdi byly pevné, baronové srdnatí, každé tažení stálo pět metráků stříbra — a tak po návratu rozprášené armády arkanarští králové znovu a znovu potvrzovali lenní právo baronů Pampů včetně dalších privilegií, jako například: dloubat se v nose u královské tabule, lovit na západ od Arkanaru a oslovovat prince přímo jménem, bez titulů a hodností.

Polesí Škytanda bylo plné záhadných tajemství. Přes den jezdily po cestě na jih řady povozů s očištěnou rudou, ale v noci byla cesta prázdná, protože se našlo málo odvážlivců, kteří by si troufali jít po ní za svitu hvězd. Říkalo se, že z nejvyššího stromu křičí v noci pták Siu, kterého nikdo neviděl a vidět nemůže, protože to není obyčejný pták. Říkalo se, že z větví seskakují koňům na šíje chlupatí pavouci, v mžiku jim prokusují tepny a chlemtají krev. Říkalo se, že se lesem potuluje obrovské starověké zvíře Pech, pokryté šupinami, rodící mladé jednou za dvanáct let a vláčející za sebou dvanáct ohonů, na nichž neustále vyráží jedovatý pot. A pár lidí dokonce vidělo, jak za bílého dne přeběhl přes cestu se svým naříkavým brumláním holý kňour Y, zatracený už svatým Mikou — ono sveřepé zvíře nezranitelné železem, ale snadno propíchnutelné kostí.

Bylo možné tu potkat i uprchlého otroka s cejchem mezi lopatkami — stejně mlčenlivého a nelítostného jako chlupatý krvežíznivý pavouk. I čaroděje sehnutého až k zemi, jak hledá tajemné houby pro své čarodějné lektvary, které člověku umožňují stát se neviditelným, měnit se v některé živočichy nebo získat druhý stín. Při cestě se procházívali i noční mládenci Pavézy Rumpála, i utečenci ze stříbrných dolů s černými dlaněmi a bílými, průsvitnými obličeji. Černokněžníci se tu shromažďovali ke svým nočním černým mším a bujní myslivci barona Pampy pekli na ojedinělých mýtinách kradené býky napíchnuté vcelku na rožeň.

Až skoro v nejhlubším lese, celou míli od cesty, stála pod obrovským stromem uschlým od stáří, nachýlená chalupa z tlustých klád,

obehnaná zčernalým tyčkovým plotem. Stála tu vrostlá do země od nepaměti, její dveře byly vždycky zavřeny a u prohnilého zápraží stály nakloněné modly vyřezané z celých kmenů. Tato chalupa byla daleko nejnebezpečnějším místem v celé Škytandě. Tvrdilo se, že právě sem přichází jednou za dvanáct let pravěký Pech, aby porodil potomka, a hned tady taky zdechne zalezlý pod chalupou, takže celý sklep chalupy je zalit černým jedem — až ten jed začne přetékat ven, bude všemu konec. Říkalo se, že se za sychravých nocí modly samy vyhrabávají ze země, chodí k cestě a mávají. A taky se říkalo, že občas ve slepých oknech zaplane nečlověčí světlo, ozývají se zvuky a sloup dýmu z komína stoupá až do samého nebe.

Není tomu tak dávno, co obecní blbeček Irma Fík z osady Voněnky (dříve Smrdáky), který nikdy nepil alkohol, z hlouposti zabloudil kvečeru k chalupě a nahlédl oknem dovnitř. Domů se vrátil už docela blbý, a když se dal trochu dohromady, vykládal, že se v chalupě svítilo, že tam u obyčejného stolu seděl s nohama na lavici člověk a upíjel ze sudu, který držel jednou rukou. Obličej dosahoval tomu člověku skoro až k pasu a byl skvrnitý. Bezpochyby to byl sám svatý Mika, ještě než se dal na víru. Ten někdejší polygamista, opilec a sprosťák. Dívat se na něj bylo možné jen s velikým sebezapřením. Z okénka se linula nasládlá, zmalátňující vůně a po okolních stromech přebíhaly stíny. Blbečkovo vyprávění chodili poslouchat lidé z širokého okolí. A skončilo to tím, že přijel úderný oddíl, blbečkovi zkroutili ruce za záda a odtáhli ho do města Arkanaru. Mluvit o chalupě se však stejně nepřestalo a už se jí jinak neřeklo než Opilý brloh...

Rumata se prodral porostem obrovského kapradiní, u zápraží Opilého brlohu seskočil z koně a omotal uzdu kolem jedné modly. Uvnitř se svítilo, dveře otevřené dokořán visely na jednom pantu. Za stolem seděl otec Kabani úplně zmožený. Místnost byla plná silného lihového pachu, na stole mezi ohlodanými kostmi a kousky vařené brukve se tyčil velký hliněný džbánek.

»Dobrý večer, otče Kabani,« pozdravil Rumata, když překročil práh.

»Vítám vás,« ozval se otec Kabani hlasem třaskavým jako polnice.

Rumata zacinkal ostruhami, přistoupil ke stolu, odhodil rukavice na lavici a znovu se zadíval na otce Kabaniho. Ten seděl bez hnutí, povislý obličej položený v dlaních. Huňaté našedlé obočí se mu sklánělo nad tváře jako uschlá tráva nad strží. Z dírek houbovitého nosu mu při každém vydechnutí tryskal vzduch nasycený nestráveným alkoholem.

»Já sám jsem ho vymyslel!« prohlásil najednou, s námahou pozvedl pravé obočí a stočil na Rumatu vodnaté oko. »Sám! A proč?« Vytáhl zpod obličeje pravou ruku a zakymácel ve vzduchu chlupatým ukazovákem. »A stejně za nic nemůžu! Já ho vymyslel..., a přitom za nic nemůžu? Je to tak? Správně — já za nic nemůžu... A vůbec! My nic nevymejšlíme, hrom aby do toho!«

Rumata si rozepjal opasek a přetáhl si přes hlavu řemení s meči.

»To snad ne!« prohodil.

»Bedýnka!« štěkl otec Kabani a na dlouhou dobu se odmlčel. Jen tváře se mu podivně kroutily.

Rumata ho nespouštěl z očí, překročil lavici svými zaprášenými jezdeckými botami, usedl a položil si meče vedle sebe.

»Bedýnka,« opakoval otec Kabani sklesle. »To my jen tak říkáme, že něco vymejšlíme, ale ve skutečnosti už je dávno všecko vymyšlený. Kdosi už dávno všecko vymyslel, složil to do bedýnky, vyvrtal ve víku díru a odešel... Odešel spát... A co potom? Potom přijde otec Kabani, zavře oči a strčí do tý díry ruku.« Otec Kabani se zadíval na svou ruku. »Chňap! Vymyslel! Tohleto,« povídá otec Kabani, »jsem vymyslel já! A kdo tomu nevěří, je idiot... Strčím tam ruku — raz! Co? Ostnatej drát. K čemu? Ohradit výběh dobytka před vlky... Výborně! Strčím tam ruku podruhy! Co? Senzační vynález — říká se tomu mlejnek na maso. K čemu? Na jemňoučkou fašírku... Výborně! Strčím tam ruku potřetí! Co? Ohnivá voda... K čemu? Na podpalování vlhkýho dříví... Že jo?«

Otec Kabani umlkl a začal se klonit kupředu, jako by mu někdo zezadu mačkal krk. Rumata vzal džbánek, podíval se dovnitř, pak si nalil několik kapek na hřbet ruky. Tekutina byla fialová a páchla přiboudlinou. Rumata si krajkovým kapesníčkem pečlivě otřel kůži. Na kapesníku zůstaly olejovité skvrny. Nečesaná hlava otce Kabaniho ťukla o stůl a ihned se napřímila.

»Kdo to všecko nastrkal do bedýnky, ten věděl, na co je to vymyšlený... Ostnatej drát na vlky? To jenom já, pitomec, že na vlky... Ba ne, doly, stříbrný doly se obeženou tímhle drátem... Aby z nich neutíkali vlastizrádci. Ale já nechci! Já sám jsem vlastizrádce! Ptali se mě? Ptali. Ostnatej drát? povídají. Ano, ostnatej drát. Na vlky? povídají. Na vlky... Výborně, povídají, jsi chlapík. Natáhneme ho kolem dolů... Sám don Reba ho vlastnoručně natáh. A sebral i můj mlejnek na maso. Jsi chlapík, povídal mi, máš hlavu na pravým místě. A teď nejspíš ve Veselej věži mele jemňoučkou fašírku... Prej se to ohromně osvědčuje...«

Já vím, říkal si Rumata v duchu. Všecko vím. I to, jak jsi u dona Reby v pracovně křičel, jak ses mu plazil u nohou a žadonil: Vrať mi ho, nedělej to! Ale bylo pozdě. Tvůj mlýnek na maso se roztočil...

Otec Kabani popadl džbánek a přisál se k němu vousatou tlamou. Hltal jedovatou směs, chrochtal přitom jako kňour Y, pak odšoupl džbánek po stole a začal žvýkat kousek brukve. Po tvářích se mu řinuly slzy.

»Ohnivá voda!« vymáčkl ze sebe po chvíli přiškrceným hlasem. »Na rozdělávání ohňů a provádění veselých kejklů. Starou belu ohnivá, když se dá pít! Kdyby se přidávala do piva, bude to nápoj k nezaplacení! Nedám ji! Sám ji vypiju... A už jsem začal. Piju celej den. Celou noc. Jsem z toho nateklej. Pořád padám. Ty mi to nebudeš věřit, done Rumato, tuhle jsem se postavil před zrcadlo a lek jsem se... Koukám, bože nebeskej, kde je otec Kabani? Jsem flekatej jako chobotnice. Modrý fleky, červený... Jen co je pravda, pěkný kejkle se s tou vodou dají dělat!«

Otec Kabani si odplivl na stůl a dole pod lavicí zašoupal nohou, jako by plivanec roztíral. Pak se najednou zeptal:

»Co je dneska za den?«

»Předvečer blahoslaveného Katy,« řekl Rumata.

»A proč nesvítí slunce?«

»Protože je noc.«

»Už zase noc,« povzdychl si otec Kabani rezignovaně a svalil se obličejem do zbytků jídla.

Rumata se na něj chvíli díval a pohvizdoval si mezi zuby. Pak vstal od stolu a zašel do komory. Tam mezi brukvemi a hromadou

kovových pilin jiskřily skleněné trubice přístroje na pálení lihu, který tu měl otec Kabani — podivuhodný výtvor intuitivního inženýra, chemika samouka a sklářského mistra. Rumata dvakrát obešel pekelný stroj kolem dokola, pak v temnotě nahmatal sochor a několikrát plnou silou praštil nazdařbůh do tmy. V komoře to zarachotilo, zařinčelo, zabublalo. Do nosu vnikl odporný zápach zkyslé přiboudliny.

Rumata vykročil po praskajících skleněných střepech do vzdáleného kouta a rozsvítil baterku. Pod haldou harampádí tam stál v pevném silikátovém sejfu miniaturní přenosný syntezátor Midas. Rumata rozhrnul haraburdí, vytočil na kotouči kombinaci čísel a zvedl víko sejfu. I v bílém elektrickém světle vypadal syntezátor mezi rozházenými krámy podivně. Rumata vhodil do násypného otvoru několik lopat kovových pilin a syntezátor začal potichu bzučet. Indikátor se automaticky zapojil. Rumata špičkou boty přistrčil pod výstupní žlábek rezavé vědro. A hned nato — cink, cink, cink — na zprohýbané plechové dno začala dopadat zlatá kolečka s aristokratickým profilem Pice VI., krále arkanarského.

Rumata přenesl otce Kabaniho na rozvrzaný kavalec, stáhl mu boty, otočil ho na pravý bok a přikryl vylínalou kožišinou jakéhosi dávno vyhynulého zvířete. Při tom se otec Kabani na okamžik probudil. Nebyl schopen pohybu, nebyl schopen cokoli vnímat. Omezil se na to, že zanotoval několik veršů ze zakázané světské písně Jsem jako kvítek maličký v náručí u své matičky, načež začal dunivě chrápat.

Rumata sklidil ze stolu, zametl podlahu a otřel sklo jediného okna, zčernalého špínou a chemickými pokusy, které otec Kabani prováděl na parapetu. Za oprýskanými kamny našel sud s lihem a vylil ho do myší díry. Pak dal pít chamacharskému hřebci, nasypal mu ovsa ze sedlové brašny, umyl se, usedl a čekal zahleděn na čadivý plamínek olejové lampy. Šestý rok už žil tímto podivným, dvojím životem. Na první pohled jako by si byl na něj zvykl, ale čas od času, jako například teď, ho najednou napadlo, že tu vlastně neexistuje žádný organizovaný teror, že nehrozí agresivní šedé nebezpečí, ale že se rozvíjí jakési obludné divadelní představení s ním, Rumatou, v

hlavní roli. A v nejbližší chvíli, po nějaké jeho obzvlášť zdařilé replice, zahřmí potlesk a znalci z Ústavu experimentální historie nadšeně vykřiknou ze svých lóží: »To je ono, Antone! Výborně! Jsi chlapík, Toško!« Dokonce se ohlédl, ale přeplněné hlediště nikde, jen zčernalé, omšelé stěny z oloupaných kulatin, potažené vrstvami sazí.

Venku tiše zařehtal a několikrát přešlápl chamacharský hřebec. Ozvalo se hluboké rovnoměrné hučení, dojemně známé a v těchto místech naprosto neuvěřitelné. Rumata se s pootevřenými ústy zaposlouchal. Hučení se přetrhlo, jazýček plamene nad lampičkou se zakolébal a zaplál jasněji. Rumata začal vstávat a v tom okamžiku vkročil do místnosti z naprosté tmy don Kondor, nejvyšší soudce a strážce velkých státních pečetí obchodní republiky Soan, viceprezident komory dvanácti velkoobchodníků a rytíř císařského řádu Milosrdné pravice.

Rumata vyskočil, div neporazil lavici. Chtělo se mu přiskočit k hostovi, obejmout ho, zlíbat na obě tváře, ale nohy samy se podle etikety pokrčily v kolenou, ostruhy důstojně cvakly, pravá ruka opsala široký půlkruh od srdce do strany a hlava se sklonila, až se brada zabořila do načechrané krajkové náprsenky. Don Kondor strhl aksamitový baret s prostým perem, jaké se nosí na cesty, rychle, jako by odháněl komáry, jím mávl směrem k Rumatovi, pak odhodil baret na stůl a oběma rukama si u krku rozepnul přezky pláště. Plášť se ještě pomalu šinul za jeho zády k zemi, ale to už don Kondor seděl s nohama od sebe na lavici, levou ruku v bok, pravou od těla držel jílec zlaceného meče zabodnutého do nahnilých prken podlahy. Byl malý, hubený, s velkýma vyvalenýma očima v úzkém, bledém obličeji. Jeho černé vlasy obepínala masivní zlatá obruč s velkým zeleným kamenem nad kořenem nosu, jakou nosil i Rumata.

»Jste sám, done Rumato?« zeptal se udýchaně.

»Ano, urozený done,« odpověděl Rumata smutně. Otec Kabani najednou hlasitě a srozumitelně pronesl: »Urozený done Rebo! Jste hyena, abyste věděl!«

Don Kondor se neotočil.

»Přiletěl jsem,« poznamenal.

»Doufejme, že vás neviděli,« řekl Rumata.

»O jednu legendu víc nebo míň,« řekl don Kondor popuzeně. »Nemám čas na cestování na koni. Co se stalo s Budachem? Kam se poděl? Tak už si sedněte, done Rumato, prosím vás! Bolí mě za krkem.«

Rumata poslušně dosedl na lavici.

»Budach zmizel,« spustil. »Čekal jsem na něj v Úžlabině těžkých mečů. Ale přišel jenom jakýsi jednooký otrhanec, řekl heslo a odevzdal mi pytel s knihami. Čekal jsem ještě dva dny, pak jsem se spojil s donem Hugem a ten mi oznámil, že doprovázel Budacha až k hranicím a že dál jde s Budachem jakýsi urozený don, kterému se dá důvěřovat, protože strašně prohrál v kartách a je donu Hugovi oddán tělem i duší. Čili Budach zmizel někde tady v Arkanaru. To je všechno, co vím.«

»Moc toho není,« prohodil don Kondor.

»Nejde o Budacha,« namítl Rumata. »Je-li živ, najdu ho a vytáhnu odkudkoli. To dovedu. Ale o tom jsem s vámi nechtěl mluvit. Chci vás znovu důrazně upozornit na to, že situace v Arkanaru překračuje rámec výchozí teorie...«

Na tváři dona Kondora se objevil mrzutý výraz.

»Ba ne, jen mě vyslechněte až do konce,« pokračoval Rumata umíněně. »Jsem přesvědčen, že rádiem bych se s vámi nikdy nedomluvil. V Arkanaru se zatím všechno změnilo! Vznikl jakýsi nový, systematicky působící činitel. A vypadá to tak, jako by don Reba vědomě štval proti vědcům všechnu sílu šedých v celém království. Každý, kdo jen trochu převyšuje průměrnou šedou úroveň, je v nebezpečí. Poslouchejte, done Kondore, to nejsou emoce, to jsou fakta! Jsi-li chytrý, vzdělaný, pochybuješ, říkáš věci, které nejsou obvyklé, nebo třeba jenom nechlastáš tolik, jak je zvykem — hrozí ti nebezpečí. Kdejaký kramář má právo uštvat tě až k smrti. Stovky a tisíce lidí jsou postaveny mimo zákon. Příslušníci úderných oddílů je schytávají a věšejí podél silnic. Nahé, hlavou dolů... Včera v ulici, kde bydlím, udupali starce, protože zjistili, že umí číst a psát. Dupali prý po něm dvě hodiny, bezduše, se zpocenými zvířecími tlamami...« Rumata se ovládl a dodal klidně: »Zkrátka a dobře, v Arkanaru nezůstane ani jeden gramotný.«

Don Kondor se na něj upřeně díval se stisknutými rty.

»Nelíbíš se mi, Antone,« řekl rusky.

»Mně se taky moc věcí nelíbí, Alexandře Vasiljeviči,« řekl Rumata. »Nelíbí se mi, že jsme si sami svázali ruce i nohy už tím, jak jsme postavili problém. Nelíbí se mi ani jeho název — Problém nekrvavého ovlivňování. Protože v mých podmínkách to znamená vědecky zdůvodněnou nečinnost... Znám všechny vaše námitky! A znám teorii. Ale tady už neexistuje žádná teorie, tady vládne typická fašistická praxe, tady zvířata nepřetržitě ubíjejí lidi! Tady je všechno zbytečné. Znalostí se nedostává a zlato ztrácí na ceně, protože přichází pozdě.«

»Antone,« řekl don Kondor, »nevztekej se. Věřím, že situace v Arkanaru je zcela výjimečná, ale jsem přesvědčen, že nemáš ani jeden konstruktivní návrh.«

»Ano,« připustil Rumata, »konstruktivní návrhy nemám. Ale mám co dělat, abych se opanoval.«

»Antone,« řekl don Kondor. »Je nás tu na celé planetě dvě stě padesát. Všichni se ovládají a všem to dělá potíže. Ti nejzkušenější už tu žijí dvaadvacet let. Přiletěli sem jenom jako pozorovatelé. Bylo jim zakázáno cokoli podnikat. Představ si to na chvilku — zakázáno cokoli podnikat. Ti by neměli dokonce ani právo zachránit Budacha. Ani kdyby jim ho rozdupávali před očima.«

»Nemusíte se mnou mluvit jako s malým klukem,« řekl Rumata.

»Jsi netrpělivý jako malý kluk,« prohlásil don Kondor. »A přitom my naopak musíme být mimořádně trpěliví.«

Rumata se trpce ušklíbl.

»A zatímco budeme čekat, experimentovat a mířit, budou ta zvířata každým dnem, každou minutou ničit lidi.«

»Antone,« řekl don Kondor. »Ve vesmíru jsou tisíce planet, kam jsme ještě nepřišli a kde si historie běží podle svého.«

»Ale sem už jsme přišli!«

»Ano, přišli. Ale proto, abychom tomuto lidstvu pomohli, a ne proto, abychom si vybíjeli svůj spravedlivý hněv. Jsi-li slabý, odejdi! Vrať se domů! Koneckonců opravdu nejsi malý kluk a věděl jsi, co tu uvidíš.«

Rumata mlčel. Don Kondor, nějak skleslý a v mžiku zestárlý, se prošel kolem stolu, smutně pokyvoval nosem a táhl za sebou meč za jílec jako klacek.

»Všechno chápu,« pronesl. »Vždyť jsem to všechno prožil. Jednu dobu mi tenhle pocit bezmoci a vlastní hanebnosti připadal hrozný. Někteří labilnější z toho začínali šílet. Poslali je domů a teď je léčí. Patnáct let jsem potřeboval, chlapče, abych pochopil, co je opravdu nejhroznější. Hrozné je, Antone, ztratit lidskou tvář. Poskvrnit si duši, zdivočet. My jsme tady bohové, Antone, a musíme být moudřejší než bohové z legend, které si zdejší lid vytváří jakžtakž podle svých představ a k obrazu svému. Ale přitom chodíme po okraji bažiny. Stačí chybný krok a jsi v bahně, které ze sebe do smrti nesmyješ. Goran Irukánský ve svých Dějinách sestoupení napsal: Když bůh, sestoupiv z nebes, přišel k lidu z Pitanských blat, nohy jeho zabláceny byly.«

»A za to Gorana upálili,« řekl Rumata chmurně.

»Ano, upálili. Ale to napsal o nás! Jsem tady patnáct let. Chlapče, mně už se o Zemi přestalo i zdát. Jednou jsem se hrabal v papírech, našel jsem fotografii jedné ženy a dlouho jsem si nemohl vzpomenout, kdo to vlastně je. Někdy si najednou s hrůzou uvědomuji, že už dávno nejsem pracovník našeho Ústavu, ale exponát ústavního muzea, nejvyšší soudce feudální obchodní republiky. V tom muzeu je sál, kam bych měl být postaven. A tohle je na tom nejhroznější — sžít se s rolí. V každém z nás bojuje urozený padouch s průkopníkem. A všechno kolem nahrává tomu padouchovi, zatímco průkopník je beznadějně sám, opuštěný — Země je vzdálená tisíc let a tisíc parseků.« Don Kondor se odmlčel a hladil si kolena. »Tak to je, Antone,« řekl a jeho hlas začal nabývat na pevnosti. »Zůstaneme průkopníky.«

Nic nechápe. A jak by taky mohl? Měl štěstí. Neví, co to je šedý teror, co to je don Reba. Všechno, čeho byl za těch patnáct let práce na téhle planetě svědkem, se dá tak či onak vměstnat do rámce výchozí teorie. A když mu vykládám o fašismu, o úderných oddílech šedých, o aktivizaci měšťanstva, bere to jako emocionální výrazy. »Nežertujte s terminologií, Antone! Terminologický zmatek mívá nebezpečné následky!« Nemůže pochopit, že běžná úroveň středověkých zvěrstev byla zlatým věkem Arkanaru. Don Reba je pro něj něco na způsob vévody Richelieua. Moudrý a prozíravý politik hájící absolutismus před svévolí feudálů. Jediný já na celé planetě vidím

strašný blížící se stín, jenomže ani já nemohu pochopit, čí je to stín a kde se vzal... A jak ho mohu přesvědčit, když je schopen v nejbližším okamžiku, to je mu vidět na očích, poslat mě na Zemi, abych se léčil?

»Jak se daří ctihodnému Sindovi?« zeptal se nahlas.

Don Kondor ho přestal provrtávat pohledem, zahučel: »Děkuju, dobře,« a dodal: »Musíme už si jednou uvědomit, že ani ty, ani já, nikdo z nás neuvidí reálně hmatatelné plody své práce. Nejsme fyzikové, ale historikové. Naší jednotkou času není vteřina, ale století a naší prací není ani setba, spíš jen připravujeme půdu pro setbu. A přitom sem občas přiletí ze Země ti... nadšenci, hrom aby do nich... Sprinteři s krátkým dechem...«

Rumata se křečovitě ušklíbl a začal si mechanicky přitahovat jezdecké boty, ačkoli to nebylo třeba. Sprinteři. Ano, byli tu sprinteři.

Před deseti lety Stefan Orlovskij, nazývaný don Kapada, velitel samostřílové roty Jeho císařského Veličenstva, nařídil při veřejném mučení osmnácti estorských čarodějnic svým vojákům, aby zahájili palbu proti katanům, probodl císařského soudce a dva soudní vykonavatele a byl palácovou ochranou nabodnut na kopí. Zkroucen v předsmrtných mukách křičel: »Jste přece lidé! Bijte je! Bijte je!« — ale skoro nikdo ho neslyšel, protože dav řval: »Palte čarodějnice! Přiložte na oheň!«

Přibližně ve stejné době na druhé polokouli Karl Rosenblum, jeden z největších odborníků na selské války v Německu a Francii, vystupující zde jako obchodník kožešinami jménem Pani-Pa, podnítil povstání murisských rolníků, útokem dobyl dvou měst a byl zabit ranou do zad, protože se pokoušel zabránit drancování. Ještě žil, když pro něj přiletěli vrtulníkem, ale mluvit nemohl, jen provinile a nechápavě koukal velkýma modrýma očima, z nichž mu neustále tekly slzy...

A krátce před Rumatovým příchodem skvěle zakonspirovaný přítel a informátor kajsanského tyrana (Jeremy Tufnut, odborník na dějiny pozemkových reforem) najednou zničehonic provedl palácový převrat, zmocnil se vlády, po dva měsíce se pokoušel zavést Zlatý věk, tvrdošíjně nereagoval na zuřivé výzvy sousedů i Země, vysloužil si slávu blázna, šťastně se vyhnul osmi atentátům a nakonec byl

chycen havarijní skupinou Ústavu a ponorkou dopraven na základnu u jižního pólu...

»To jsou věci!« zamumlal Rumata. »Celá Země si dodnes myslí, že nejsložitějšími problémy se zabývá nulová fyzika...«

Don Kondor zvedl hlavu.

»No konečně!« řekl tiše.

Ozval se dusot kopyt, zlostně a kvílivě zařehtal chamacharský hřebec, zaznělo energické zaklení se silným irukánským přízvukem. Ve dveřích se objevil don Hug, hlavní komoří Jeho Jasnosti vévody Irukánského, tělnatý, brunátný, s kníry bojovně nakroucenými vzhůru, s úsměvem od ucha k uchu a drobnýma veselýma očkama pod loknami kaštanové paruky. A znovu sebou Rumata trhl, jako by chtěl vyskočit a příchozího obejmout, protože to byl přece Paška, ale don Hug si najednou upravil výstroj, na otylém obličeji se mu objevila nasládlá úlisnost, mírně se předklonil, přitiskl si klobouk k hrudi a našpulil rty. Rumata letmo pohlédl na Alexandra Vasiljeviče. Ale Alexandr Vasiljevič zmizel. Na lavici seděl nejvyšší soudce a strážce velkých pečetí — levou ruku podepřenou v bok, pravou na jílci zlaceného meče.

»Značně jste se opozdil, done Hugu,« řekl nevlídně.

»Tisíckrát se omlouvám,« vykřikl don Hug a plavně přistoupil ke stolu. »Přísahám při rachitidě mého vévody, že to zavinily naprosto nepředvídané okolnosti! Čtyřikrát mě zastavily hlídky Jeho Veličenstva krále arkanarského a dvakrát jsem se potýkal s nějakou sebrankou.« Graciézně pozvedl levou ruku omotanou zkrvaveným hadříkem. »Mimochodem, urození donové, čí vrtulník to stojí za chalupou?«

»To je můj vrtulník,« prohlásil don Kondor podrážděně. »Já nemám čas na potyčky po silnicích.«

Don Hug se vlídně usmál, usedl rozkročmo na lavici a řekl:

»Takže, urození donové, jsme nuceni konstatovat, že velemoudrý doktor Budach tajemně zmizel někde mezi irukánskými hranicemi a Úžlabinou těžkých mečů...«

Otec Kabani se pojednou zavrtěl na svém loži.

»Don Reba,« řekl ze spaní výrazně.

»Budacha nechte na starosti mně,« řekl Rumata naléhavě, »a po-

kuste se mě konečně pochopit...«

KAPITOLA DRUHÁ

Rumata sebou trhl a otevřel oči. Byl už jasný den. Venku pod okny probíhala hádka. Kdosi, zřejmě nějaký voják, hulákal: »Ty lumpe prrrašivá! Tohle bláto vylížes vlastním jazykem!« (To nám ten den pěkně začíná, pomyslel si Rumata.) »Mlčí-íš! Při páteři svatýho Miky, nerozčiluj mě, nebo se neznám!« Druhý hlas, hrubý a chraptivý, drmolil, že se na ulici musí Člověk dívat, kam šlápne. »K ránu drobátko sprchlo a víte přece, jak dávno nebyla dlážděná...« »On mi bude eště radit, kam se mám dívat!« »Radši mě pusťte, urozený done, nedržte mě za tu košili.« »On mi bude eště radit...« Ozvalo se hlučné plesknutí. Zřejmě už druhý políček — první Rumatu probudil. »Radši mě nebijte, urozený done,« ozývalo se zdola drmolivě.

Známý hlas. Kdo by to mohl být? Nejspíš don Tameo. Budu muset zařídit, aby dneska o toho chamacharského hřebce obehrál zase on mě. Zajímalo by mě, jestli se někdy vyznám v koních. My, Rumatové Estorští, se sice od nejdávnějších dob v koních nevyznáme, zato jsme znalci bojových velbloudů. Ještě dobře, že v Arkanaru skoro žádní velbloudi nežijí. Rumata se protáhl, až mu zapraskaly klouby, nahmatal v hlavách postele pletenou hedvábnou šňůrku a několikrát zatáhl. V hloubí domu zacinkaly zvonečky. Kluk zřejmě kouká na ten skandál venku, pomyslel si Rumata. Taky bych mohl vstát a obléknout se sám, ale byly by zbytečné řeči. Zaposlouchal se do nadávek pod oknem. Je to ale silný jazyk! Tomu entropie nehrozí! Jen aby don Tameo toho člověka neprobodl... Poslední dobou se v gardě objevili fandové, kteří prohlásili, že pro čestný boj mají pouze jeden meč, kdežto druhý používají speciálně při pouličních štvanicích — péčí dona Reby se prý teď štvanice ve slavném Arkanaru hodně rozmnožily. Ale ba ne, don Tameo k nim nepatří. Náš don Tameo je trošinku zbabělý a navíc je známý politik...

To je otrava, když den začíná hlasem dona Tamea... Rumata usedl a obemkl si kolena pod přepychovou potrhanou přikrývkou. Zmocňuješ se ho pocit tíživé beznaděje, nejraději by se roztesknil a oddal myšlenkám na to, jak jsme slabí a nicotní proti konkrétním okolnostem... Na Zemi nás něco takového ani nenapadne. Tam jsme zdraví, suverénní kluci, kteří prodělali kurs psychologické přizpůsobivosti, a

jsme připraveni na všechno. Máme skvělé nervy: dokážeme se neodvrátit při mučení a popravách. Umíme se neslýchaně ovládat: jsme s to vyslechnout výlevy i nejbeznadějnějších kreténů. Zapomněli jsme, co to je štítivost, plně nám vyhovuje nádobí, které se podle zdejších zvyklostí dává vylízat psům a pak pro zvýšení lesku se vytře špinavým podolkem. Jsme dokonale převtěleni, dokonce ani ve snech nemluvíme pozemskými jazyky. Máme spolehlivou zbraň — základní teorii feudalismu, vypracovanou v tichu kabinetů a laboratoří, na archeologických nalezištích a v seriózních diskusích...

Škoda jen, že don Reba nemá o téhle teorii ani potuchy. Škoda jen, že psychologická příprava se z nás loupe jako opálenina, upadáme do krajnosti a jsme nuceni znovu a znovu si sugerovat: »Zatni zuby a pamatuj si, že jsi maskovaný bůh, že oni nevědí, co činí, a takřka žádný z nich není ničím vinen, a proto musíš být trpělivý a snášenlivý...« Ukazuje se, že studnice humanismu v našich duších, které se na Zemi zdály bezedné, vysychají se znepokojující rychlostí. Svatý Miko! Byli jsme přece opravdovými humanisty tam na Zemi, humanismus byl kostrou celé naší povahy, v úctě před Člověkem, ve své lásce k Člověku jsme dospěli až k antropocentrismu, ale tady se najednou s hrůzou přistihneme při myšlence, že jsme nemilovali Člověka, ale pouze průkopníka, krajana, člověka sobě rovného... A stále častěji si uvědomujeme: »Ti zdejší, jsou to vůbec lidé? Jsou opravdu schopni stát se lidmi, i když třeba až v budoucnosti?« A tu si vzpomeneme na takové, jako je Kira, Budach, Arata Hrbatý, na skvělého barona Pampu, a začínáme se stydět, a to je taky nezvyklé, nepříjemné, a především to nepomáhá...

Dost takových myšlenek, řekl si Rumata v duchu. Hlavně ne ráno. Hrom aby vzal toho dona Tamea! V duši je nahromaděna spousta kalu a v té osamocenosti není kam ho vyšplíchnout. No právě, v osamocenosti. Jestlipak si někdo z nás zdravých a sebejistých pomyslel, že se tady ocitne v osamocenosti? Tomu nikdo neuvěřil Antone, kamarádíčku, co je s tebou? Na západ od tebe, tři hodiny letu, je přece Alexandr Vasiljevič, dobrák, hlava otevřená. A na východě je Paška, věrný veselý kamarád, sedm let v jedné lavici. Prostě se poddáváš skepsi, Toško. Je to samozřejmě škoda, mysleli jsme, že jsi pevnější, ale to se může stát každému. Je to pekelná dřina, my to

chápeme. Tak se vrať na Zemi, odpočiň si, pusť se do teorie a pak se uvidí...

A mimochodem, Alexandr Vasiljevič je vyložený dogmatik. Jelikož základní teorie neříká nic o existenci šedých (»Za patnáct let práce, chlapče, jsem podobné odchylky od teorie nějak nezaregistroval...«), znamená to, že šedí jsou pouze výplodem mé fantazie. A jelikož jsou výplodem mé fantazie, znamená to, že mi vypověděly nervy a je třeba mě odeslat na odpočinek. »No dobrá, slibuju, že se na to podívám sám a sdělím vám svůj názor. Ale prosím vás, done Rumato, zatím žádné výstřelky...« A Pavel, přítel z dětství, ten vzdělaný člověk, znalec, studnice vědomostí..., tak ten prosím se bez rozmýšlení vrhl do dějin dvou planet a hravě dokázal, že hnutí šedých není nic víc než prachobyčejné vystoupení měšťanů proti baronům. »Ale stejně k tobě co nevidět zajedu, podívám se na to. Abych se přiznal, je mi to trapné kvůli Budachovi...« Zaplaťbůh aspoň za to! A dost už! Věnuji se Budachovi, když už na nic víc nestačím.

Velemoudrý doktor Budach. Rodilý Irukánec, veliký medik, jemuž vévoda irukánský už málem chtěl propůjčit šlechtický titul, ale rozmyslel si to a rozhodl se uvrhnout Budacha do vězení. Největší odborník v celé říši na léčení otrav jedy. Autor proslulého traktátu O trávách a jiných bylinách, ježto státi se mohou tajnou příčinou strasti, radosti a útěchy, jakož i o slině a šťávách hadův, pavoukův a holého kňoura Y, kteříž týmiž a dalšími mnoha vlastnostmi nadáni jsou. Bezpochyby pozoruhodný muž a skutečný inteligent, přesvědčený humanista a nezištný člověk. Jediným jeho majetkem je pytel knih. Tak komu jsi mohl být prospěšný, doktore Budachu, v téhle zaostalé, nevzdělané zemi, zabředlé do krvavých bahnisek spiknutí a ziskuchtivosti?

Předpokládejme, že jsi živ a nacházíš se na území Arkanaru. Není ovšem vyloučeno, že se tě zmocnili bandité ze země barbarů, kteří sestoupili z výběžků Severního červeného hřebene. V tom případě je don Kondor ochoten spojit se s naším přítelem Šuštuletidovodusem, odborníkem na dějiny prvobytných kultur, který v současné době pracuje jako šaman zaříkávající padoucnici u náčelníka s pětačtyřicetislabičným jménem. Jsi-li přece jen v Arkanaru, mohli se tě zmocnit především noční mládenci Pavézy Rumpála... A třeba ani ne zmoc-

nit, ale jen tak mimochodem vzít s sebou, protože pro ně by byl hlavní kořistí tvůj průvodce, urozený, v kartách obehraný don. Ale tak či onak — tihle tě nezabijí, na to je Pavéza Rumpál příliš opatrný.

Mohl tě odvléknout i nějaký pitomec baron. Bez jakéhokoli zlého úmyslu, prostě z nudy a přebujelé pohostinnosti. Dostal chuť zahýřit si s urozeným společníkem, poslal na silnici družinu a zatáhl k sobě na zámek tvého průvodce. A ty budeš sedět ve smradlavém čeledníku, dokud se donové nezlinkují do němoty a nerozloučí se. Ani v tomto případě ti nic nehrozí.

Ale někde ve Shnilém dole se ještě skrývají zbytky nedávno poražené rolnické armády dona Ksí a Perty Obratle, které teď tajně vydržuje sám orel náš don Reba pro případ, že by nastaly, a to je dost pravděpodobné, nějaké komplikace ve vztahu k baronům. Ti ovšem neznají slitování, o těch radši nepřemýšlet. A pak je tu ještě don Satarina, říšský aristokrat nejvyššího původu, sto dva roky starý, který už při svém věku ztratil veškerou soudnost. Žije v rodové nenávisti s vévody irukánskými a čas od času, když se probudí k aktivní činnosti, počne chytat všechno, co přejde irukánskou hranici. Je strašně nebezpečný, protože vlivem žlučníkových záchvatů je schopen vydávat takové rozkazy, že zřízenci nepostačí vyvážet mrtvoly z jeho věznic.

A nakonec to hlavní. Hlavní ne proto, že by to bylo nejnebezpečnější, ale proto, že to je nejpravděpodobnější. Šedé hlídky dona Reby. Příslušníci úderných oddílů na silnicích. Mohl ses jim dostat do ruky náhodou, v tom případě nelze než spoléhat na uvážlivost a chladnokrevnost tvého průvodce. Ale co když o tebe don Reba projevil zájem? Don Reba mívá takové neočekávané zájmy... Jeho zvědové mu mohli oznámit, že budeš projíždět přes Arkanar, poslali ti naproti oddíl pod velením svědomitého šedého důstojníka, šlechtického bastarda z nižších vrstev, a ty teď! sedíš v těžkém žaláři pod Veselou věží...

Rumata znovu netrpělivě zatahal za šňůru. Dveře ložnice se s odporným vrzáním otevřely. Vstoupil sluha, hubený a zachmuřený chlapec. Jmenoval se Uno a jeho osud mohl být námětem k baladě. Na prahu se poklonil, zašoupal nohama v rozbitých střevících, při-

stoupil k posteli a postavil na stolek podnos s dopisy, kávou a úlomkem voňavé žvýkací kůry na čištění a posilování zubů. Rumata na něj zlostně pohlédl.

»Řekni mi, prosím tě, kdy už namažeš ty dveře!«

Chlapec mlčel a díval se do podlahy. Rumata odhodil pokrývku, spustil bosé nohy z postele a natáhl se k podnosu.

»Myl ses dneska?« zeptal se.

Chlapec přešlápl z nohy na nohu, neodpověděl a začal po místnosti sbírat poházené kusy oděvu.

»Myslím, že jsem se tě ptal, jestli ses dneska myl nebo ne!« opakoval Rumata a rozlepil první dopis.

»Voda hříchy nesmyje,« zabručel chlapec. »Jsem snad urozený, abych se myl?«

»A co jsem ti vykládal o mikrobech?« připomněl mu Rumata.

Chlapec položil zelené kalhoty na opěradlo křesla a opsal palcem ve vzduchu kruh, aby odehnal ďábla.

»Třikrát za noc jsem se modlil,« poznamenal. »Tak co ještě?«

»Jsi trumbera,« řekl Rumata a dal se do čtení dopisu.

Psala mu donna Okana, dvorní dáma, nová favoritka dona Reby. Zvala ho, aby ji, »nyvě roztouženou«, hned dnes večer navštívil. V doušce bylo nehledanými slovy přímo vysvětleno, co si od této schůzky slibuje. To bylo na Rumatu moc — začervenal se. Kradmo se ohlédl po chlapci a zamumlal: »No, teda vlastně...« Stálo to za úvahu. Jít tam bylo nechutné, nejít hloupé — donna Okana mnoho věděla. Jedním douškem vypil kávu a vložil do úst žvýkací kůru.

Další obálka byla z pevného papíru, vosková pečeť pečlivě setřena. Bylo vidět, že dopis byl otevírán. Psal don Ripat, kariérista tělem i duší, poručík šedé roty kramářů. Vyptával se, jak slouží zdraví, vyjadřoval přesvědčení o vítězství věci šedých, prosil, aby mu bylo poshověno se zaplacením dluhu, a vymlouval se na nesmyslné okolnosti. »No dobře, dobře,« zamumlal Rumata, odložil dopis, znovu vzal do ruky obálku a se zájmem si ji prohlédl. Ano, začali pracovat šikovněji. Podstatně šikovněji.

Třetí dopis obsahoval výzvu na souboj kvůli donně Pifě, ale zároveň ochotu vzít výzvu zpět, pokud by don Rumata ráčil předložit důkazy o tom, že on, urozený don Rumata, s donnou Pifou žádné

styky neudržoval a neudržuje. Dopis měl obvyklou formu — základní text psal kaligraf, na vynechaných místech byla kostrbatě, s gramatickými chybami vepsána jména a časové údaje.

Rumata odhodil dopis a poškrábal si levou ruku pokousanou od komárů.

»No, připrav mytí,« nařídil.

Chlapec zmizel za dveřmi a po chvilce vcouval zpátky a táhl po podlaze dřevěný škopek s vodou. Pak ještě jednou odběhl za dveře a přitáhl prázdný škopek a džbánek.

Rumata seskočil na podlahu, stáhl si přes hlavu starou, bohatě ručně vyšívanou noční košili a řinčivě vytáhl z pochev meče visící v hlavách postele. Chlapec se pro jistotu postavil za křeslo. Rumata asi deset minut cvičil výpady a odrazy, pak zabodl meče do stěny, nahnul se nad prázdný džber a rozkázal: »Lej!« Bez mýdla to bylo zlé, ale Rumata si už zvykl. Chlapec mu lil jeden džbán po druhém na záda, na krk, na hlavu a bručel: »Všude se žije normálně, jenom u nás jsou samý vymyšlenosti. Kdo to kdy viděl — mýt se ve dvou škopkách? Na záchod se postaví nějakej hrnec... Každej den čistej ručník... A přitom se ani nepomodlíte a hopsáte tady nahej s meči...«

Rumata se drbal ručníkem a poučoval:

»Já jsem ode dvora, nejsem ledajaký všivý baron. Kdo žije u dvora, musí být čistý a vonět.«

»Jeho Veličenstvo má jiný starosti, než aby k vám čuchalo,« namítl chlapec. »Je všeobecně známo, že se Jeho Veličenstvo ve dne v noci modlí za nás, hříšný. To například don Reba se nikdy nemyje. Slyšel jsem to na vlastní uši, vyprávěl to jeho lokaj.«

»Dobře, tak už nehudruj,« řekl Rumata a natáhl si nylonové tílko.

Chlapec se na takové oblečení díval se zjevným nesouhlasem. O tomhle tílku se už dávno vykládaly mezi arkanarským služebnictvem celé pověsti. Ale v tom si Rumata při nejlepší vůli nemohl pomoci z přirozené lidské štítivosti. Když si natahoval trenýrky, odvrátil chlapec hlavu a zahýbal rty, jako by uplivoval před ďáblem.

Stejně by neškodilo zavést tady do módy spodní prádlo, řekl si Rumata. Nenásilně by se toho dalo dosáhnout jedině prostřednictvím žen, avšak Rumata v tomto směru projevoval vybíravost, u vyslance na cizí planetu až nepřípustnou. Rytíř a větroplach, znalý života v

hlavním městě a poslaný do vyhnanství do zapadlé provincie za souboj kvůli ženě, měl mít správně aspoň dvacet milenek. Rumata se ze všech sil snažil si svou pověst udržet. Polovina lidí, které měl k ruce, místo aby dělala nějakou kloudnou práci, věnovala se výhradně tomu, že o něm roznášela odporné klepy vzbuzující nadšení a závist v řadách mladičkých příslušníků gardy. Desítky zklamaných dam, u nichž se Rumata úmyslně zdržoval dlouho do noci, aby jim recitoval básně (po výměně stráží bratrský polibek na tvářičku a skok z balkónu do náruče velitele noční hlídky, známého důstojníka), si navzájem jedna přes druhou vykládaly o skutečně nejvybranějších způsobech rytíře z metropole. Rumatu udržovala jedině ctižádost těchto hloupých a neslýchaně zpustlých ženských, ale problém spodního prádla zůstával otevřený. Oč jednodušší to bylo s kapesníky! Hned na prvním bálu vytáhl Rumata z manžety půvabný krajkový šáteček a osušil si jím rty. Na příštím bále si už udatní gardisté utírali zpocené obličeje velkými i malými kousky látky různých barev, s výšivkami a monogramy. A za měsíc se objevili šviháci, kteří na ohnutém předloktí nosili celá prostěradla, jejichž cípy se elegantně vláčely po podlaze.

Rumata si natáhl zelené kalhoty a bílou batistovou košili se zapraným límcem.

»Čeká někdo?« zeptal se.

»Lazebník,« odpověděl chlapec. »A pak sedí v jídelně dva donové, don Tameo a don Sera. Poručili si víno a hrajou vrhcáby. Čekají vás k snídani.«

»Jdi a zavolej lazebníka. Urozeným donům řekni, že za chvíli přijdu. A nebuď drzý, mluv s nimi zdvořile...«

Snídaně nebyla příliš bohatá a ponechávala místo pro brzký oběd. Podávala se vydatně kořeněná pečeně a psí uši naložené v octě. Pilo se šumivé irukánské, husté hnědé estorské a bílé soanské. Don Tameo obratně porcoval dvěma kinžály skopovou kýtu a stýskal si na opovážlivost nižších stavů. »Mám v úmyslu učinit podání na nejvyšší místa,« prohlásil. »Šlechta žádá, aby chudině a té chamradi řemeslnické byl zakázán přístup na veřejná prostranství a na ulice. Ať chodí přes dvory a zadními vchody. A v případech, kdy vstup dělníka na

ulici je nevyhnutelný, příkladně veze-li chléb, maso a víno do šlechtických domů, musí mít zvláštní povolení ministerstva ochrany trůnu.« »Obrovský nápad!« vykřikl don Sera nadšeně a prskal kolem sebe sliny a šťávu z pečeně. »To včera u dvora...« A vypravoval poslední novinku. Láska dona Reby, dvorní dáma Okana, z neopatrnosti šlápla králi na nemocnou nohu. Jeho Veličenstvo se rozzuřilo, obrátilo se na dona Rebu a nařídilo provinilou ženu exemplárně potrestat. Don Reba na to ani okem nemrkl a odpověděl: »Vykonám, Vaše Veličenstvo. Hned dnes v noci.« »Já jsem se tak chechtal,« končil don Sera své vyprávění, »že mi na blůze ulítly dva háčky...«

Protoplazma, napadlo Rumatu. Obyčejná žeroucí a rozmnožující se protoplazma.

»Ano, urození donové,« řekl nahlas. »Don Reba je nesmírně moudrý muž...«

»Ohó!« přidal se don Sera. »A jak! Hlava otevřená!«

»Vynikající státník,« prohlásil don Tameo významně a procítěně.

»Člověku dnes přijde až s podivem,« pokračoval Rumata s vlídným úsměvem, »co se o něm říkalo ještě před rokem. Vzpomínáte si, done Tameo, jak vtipně jste se vysmíval jeho křivým nohám?«

Don Tameo se zakuckal, načež jediným douškem do sebe obrátil sklenici irukánského.

»Na to si nevzpomínám,« zamumlal. »Já jsem nikdy moc na vtipy nebyl...«

»Ale ano, já si na to vzpomínám,« řekl don Sera a vyčítavě pokyvoval hlavou.

»No bodejť!« vykřikl Rumata. »Vy jste přece při tom byl, done Sero! Vzpomínáte si, že jste se žertovným slovům dona Tamea smál tak, že vám ulítlo něco z garderóby...«

Don Sera zbrunátněl a začal se dlouze a zmateně ospravedlňovat, a neustále při tom lhal. Zamračený don Tameo se soustředil na silné estorské, a jelikož se, podle jeho vlastních slov, »předevčírem ráno rozjel a dodneška se nemůže zastavit«, museli ho při odchodu z obou stran podpírat.

Byl jasný slunečný den. Prostý lid se potloukal mezi domy a hledal, co by stálo za očumování, kluci pištěli, hvízdali a házeli po sobě bláto, z oken se vykláněly pěkňoučké městky v čepečkách, koketní

služtičky snivě házely vlhkýma očkama a nálada se začala ponenáhlu zvedat. Don Sera neobyčejně šikovně podrazil nohu nějakému chlapíkovi a div se neumlátil smíchy, když pozoroval, jak se chlapík válí v kaluži. Don Tameo najednou zjistil, že si řemení s meči natáhl obráceně, křikl »Stát!« a začal se točit na místě ve snaze obrátit se uvnitř řemení. Donu Serovi zase něco ulétlo od blůzy. Rumata chytil nějakou služtičku, která běžela kolem, za růžové ouško a požádal ji, aby donu Tameovi pomohla dát se do pořádku. Kolem urozených donů se okamžitě shlukl dav čumilů dávajících služtičce takové rady, že chudák holka celá zrudla, a z blůzy dona Sery se sypalo krupobití knoflíků, přezek a háčků. Když konečně vykročili na další cestu, začal don Tameo hlasitě dávat ve všeobecnou známost dodatek ke svému podání, kde poukazoval na nutnost »nezahrnovat pohledné osoby ženského pohlaví do pojmu chudina a prostý lid«. A tu se jim do cesty připletl povoz naložený květináči. Don Sera tasil oba meče a prohlásil, že urození donové nejsou povinni obcházet prachsprosté květináče a že si proklestí cestu skrz povoz. Ale zatímco mířil a snažil se rozeznat, kde končí domovní zeď a kde začínají květináče, popadl Rumata kola, otočil povoz a uvolnil tak cestu. Čumilové, nadšeně přihlížející, provolali Rumatovi třikrát sláva. Urození donové už chtěli vykročit dál, ale z okna ve druhém poschodí vystrčil plesnivou hlavu tlustý kramář a začal vykřikovat cosi o výtržnostech lidí ode dvora, s nimiž »orel náš don Reba co nevidět zatočí«. Bylo nutno se pozdržet a přemístit do onoho okna celý náklad květináčů. Do posledního zbylého květináče vhodil Rumata dvě zlaté mince s profilem Pice VI. a vstrčil ho do ruky zkoprnělému majiteli povozu.

»Kolik jste mu dal?« zeptal se don Tameo, když kousek poodešli.

»Maličkost,« odpověděl Rumata nedbale, »dvě zlatky.«

»Při páteři svatýho Miky!« vykřikl don Tameo. »Vy jste boháč! Nechcete, já bych vám prodal svého chamacharského hřebce?«

»Radši ho na vás vyhraju ve vrhcábech,« řekl Rumata.

»To je nápad!« řekl don Sera a zastavil se. »Proč bychom si nezahráli vrhcáby?«

»Přímo tady?« zeptal se Rumata.

»A proč by ne?« řekl don Sera. »Nevidím jediný důvod, proč by si tři urození donové nemohli zahrát vrhcáby tam, kde se jim zachce!«

Najednou don Tameo upadl. Don Sera zakopl o jeho nohy a rovněž se natáhl.

»Docela bych byl zapomněl,« řekl na zemi. »Vždyť my musíme do stráže!«

Rumata je postavil na nohy a vedl každého po jedné straně za loket. Před rozlehlým, pochmurným domem dona Satariny se zarazil.

»Nezastavíme se u starého dona?« zeptal se.

»Nevidím jediný důvod, proč by se tři urození donové nemohli zastavit u starého dona Satariny,« prohlásil don Sera.

Don Tameo otevřel oči.

»Jakožto služebníci krále,« prohlásil slavnostně, »musíme vždy a všude hledět do budoucnosti. Don Satarina — to je minulá etapa vývoje, dávno překonaná. Vpřed, urození donové! Já musím do stráže...«

»Vpřed,« souhlasil Rumata.

Donu Tameovi znovu klesla hlava na prsa. Pak už se neprobral. Don Sera vykládal o svých milostných úspěších a ohýbal přitom jeden prst za druhým. Tak došli do paláce. Na strážnici uložil Rumata s úlevou dona Tamea na lavici. Don Sera usedl ke stolu, ledabyle odstrčil hromádku rozkazů podepsaných králem a prohlásil, že konečně nadešla chvíle, kdy je možno popít chlazené irukánské. Ať vrchní přivalí sud, rozkázal, a tamhlety holky (ukázal na službu konající gardisty, kteří u vedlejšího stolu mazali karty) ať jdou sem! Přišel velitel stráže, poručík gardové roty. Dlouho si prohlížel dona Tamea a pozoroval dona Seru; když se ho don Sera zeptal, »proč všechny květy uvadly v tajemném lásky sadu«, usoudil, že by asi nemělo smysl posílat je teď do stráže. Ať si tu zatím poleží.

Rumata prohrál s poručíkem zlaťák a popovídal si s ním o nových typech řemení k uniformě a o způsobech ostření mečů. Poznamenal mimochodem, že se chystá zajít k donu Satarinovi, který má zbraň broušenou postaru, a neobyčejně se rozhořčil, když se dověděl, že se ctihodný velmož dočista zbláznil: už před měsícem propustil své zajatce, rozpustil družinu a svůj přebohatý soubor mučidel bez náhrady odevzdal státu. Sto dva roky starý kmet prohlásil, že hodlá zasvětit zbytek života dobrým skutkům, takže teď už tady asi dlouho nebude.

Rumata se rozloučil s poručíkem, vyšel z paláce a zamířil do přístavu. Obcházel kaluže, přeskakoval výmoly naplněné rezatou vodou, lokty bez okolků rozrážel civějící prosťáčky, pomrkával na děvčata, na něž jeho vzhled působil bezpochyby neodolatelným dojmem, klaněl se dámám, které sluhové nesli v nosítkách, přátelsky se zdravil se známými šlechtici a záměrně nevěnoval pozornost příslušníkům šedých úderných oddílů.

Udělal si malou zacházku, aby mohl navštívit Vlasteneckou školu. Tato škola byla zřízena z nadace dona Reby před dvěma lety a jejím úkolem bylo vychovávat z výrostků středně majetného a kupeckého původu vojenské a úřednické kádry. Byla to zděná budova současné architektury, beze sloupů a basreliéfů, s tlustými zdmi, úzkými střílňovitými okny a dvěma půlkruhovitými věžemi po stranách hlavní brány. V případě potřeby bylo možné se v ní opevnit.

Po úzkých schodech vystoupil Rumata do prvního patra. S ostruhami cinkajícími o kamennou podlahu zamířil kolem tříd do kanceláře správce školy. Ze tříd zaznívalo bzučení hlasů a sborové výkřiky. »Kdo je král? Nejjasnější Veličenstvo. Kdo to jsou ministři? Věrní, neznající pochybností...« »...a bůh, náš Stvořitel, pravil: Zatratím! — A zatratil...« »...když polnice dvakrát zatroubí, rozběhnete se ve dvojicích jako do rojnice a skloníte kopí...« »...jestliže mučený ztratí vědomí, nenechat se unést a okamžitě přerušit mučení...« Škola, říkal si Rumata v duchu. Středisko moudrosti. Opora kultury...

Bez klepání se opřel do nízkých klenutých dveří a vstoupil do kanceláře, tmavé a ledové jako sklep. Od obrovského stolu zavaleného papíry a rákoskami vyskočil dlouhý hranatý muž, plešatý, se zapadlýma očima, upnutý do přiléhavé šedé uniformy s prýmky ministerstva ochrany trůnu. Byl to sám správce Vlastenecké školy, velemoudrý otec Kin — sadista a vrah vysvěcený na mnicha, autor spisu Traktát o udávání, jímž na sebe upoutal pozornost dona Reby.

Rumata kývl v odpověď na květnaté přivítání, usedl do křesla a přehodil si nohu přes nohu. Otec Kin zůstal stát a předklonil se na znamení uctivé pozornosti.

»Tak jak se daří?« zeptal se Rumata blahosklonně. »Jedny písmáky podřezáváme, jiné vychováváme?«

Otec Kin se zašklebil.

»Písmák není nepřítel krále,« odpověděl. »Nepřítelem krále je písmák snílek, písmák pochybující, písmák nevěřící! A my tady...«

»No dobrá, dobrá,« přerušil ho Rumata. »Věřím. Co teď píšeš? Četl jsem tvůj traktát — je to užitečná kniha, ale hloupá. Jak jsi to mohl napsat? Hanba!«

»Nešlo mi o to blýsknout se znalostmi,« odpověděl otec Kin důstojně. »Jediné, oč jsem se snažil, bylo prospět státu. Chytré nepotřebujeme. Potřebujeme věrné. A my...«

»No dobrá, dobrá,« přerušil ho Rumata. »Věřím. Tak píšeš teď něco nového nebo ne?«

»Chystám se předložit ministru k posouzení úvahu o novém státu, za jehož vzor považuji Oblast Svatého řádu.«

»Co je to za nápad?« podivil se Rumata. »To chceš z nás všech nadělat mnichy?«

Otec Kin přitiskl ruce na prsa a pokročil vpřed.

»Nechte si to vysvětlit, urozený done,« vyhrkl zapáleně a olízl si rty. »Podstata je v něčem docela jiném! Podstata je v základních principech nového státu. Jsou prosté a jsou pouze tři: slepá víra v neomylnost zákonů, bezvýhradná poslušnost těchto, jakož i ostražité sledování všech všemi.«

»Hm,« utrousil Rumata. »A proč?«

»Jak to proč?«

»Ty jsi přece jen hlupák,« řekl Rumata. »No nic, věřím. Co jsem to vlastně chtěl... Aha! Zítra přijmeš dva nové učitele. Jmenují se — otec Tarra, velmi ctihodný kmet, zabývá se tou... kosmografií, a bratr Nanin, taky věrný a oddaný člověk, vyzná se v historii. Jsou to moji lidé, tak je přijmi uctivě. Tady je záloha.« Na stůl se zazvoněním dopadl měšec. »Tvůj podíl je tady — pět zlatých... Všechno jasné?«

»Ano, urozený done,« přisvědčil otec Kin.

Rumata zívl a rozhlédl se.

»To je dobře, že je ti všechno jasné,« řekl. »Můj otec měl nevímproč tyhle lidi moc rád a před smrtí mi uložil, abych se postaral o jejich život. Vysvětli mi, moudrý muži, kde se v urozeném donovi může vzít taková sympatie k písmákovi?«

»Třeba mají nějaké mimořádné zásluhy,« nadhodil otec Kin.

»Co tím máš na mysli?« zeptal se Rumata podezřívavě. »Ačkoli

dost možná. Ano... Nějaká hezounká dcerka nebo sestra... Víno tu pochopitelně nemáš?«

Otec Kin provinile rozhodil rukama. Rumata vzal ze stolu jeden z lístků a chvíli si ho držel před očima.

»Všeobecná nápomoc,« přečetl nahlas. »Mudrcové!« Pustil lístek na podlahu a vstal. »Dbej na to, aby jim tady ta tvá smečka učenců neubližovala. Já je někdy přijdu navštívit, a jestli uslyším...« Přistrčil otci Kinovi pod nos zaťatou pěst. »No nic, neboj se, já nebudu...«

Otec Kin se zdvořile uchichtl. Rumata mu pokývl a zanechávaje na podlaze rýhy od ostruh zamířil ke dveřím.

Na ulici Díkůvzdání zašel do zbrojního obchodu, koupil si nové záchytné kroužky k pochvě, vyzkoušel si několik dýk (házel jimi do stěny, potěžkával je v dlani, ale nelíbily se mu), pak si sedl na pult a popovídal si s majitelem, otcem Haukem. Otec Hauk měl hodné, smutné oči a malé bledé ruce s nemytými skvrnami od inkoustu. Rumata se s ním trochu přel o přednostech Curenových veršů, vyslechl zajímavý komentář k verši »Jak uvadlý lístek na duši padá...«, požádal, aby mu otec Hauk zarecitoval něco nového, zavzdychal si společně s autorem nad nevýslovně smutnými slokami a na odchodu zarecitoval »Být, či nebýt?« ve vlastním překladu do irukánštiny.

»Svatý Miko!« vykřikl rozohněný otec Hauk. »Čí jsou to verše?«

»Moje,« prohlásil Rumata a odešel.

Zašel do Šedé radosti, vypil sklenici arkanarské. břečky, poplácal číšnici po tváři, obratným trhnutím meče převrhl stolek systemizovaného informátora, který na něj vyvaloval prázdné oči, pak zašel do nejvzdálenějšího kouta a vyhledal tam ošumělého, vousatého muže s kalamářem zavěšeným na krku.

»Buď zdráv, bratře Nanine,« pozdravil. »Kolik suplik jsi dneska napsal?«

Bratr Nanin se stydlivě usmál a vycenil drobné zkažené zuby.

»Teď se píše málo suplik, urozený done,« odpověděl. »Jedni jsou toho názoru, že o něco prosit je stejně marné, a druzí doufají, že si v nejbližší době stejně vezmou, co chtějí, a bez ptaní.«

Rumata se mu naklonil k uchu a pošeptal, že záležitost s Vlasteneckou školou je zařízena.

»Tady máš dvě zlatky,« řekl nakonec. »Obleč se a dej se do po-

řádku. A buď opatrný... aspoň v první dny. Otec Kin je nebezpečný člověk.«

»Přečtu mu svůj Traktát o pomluvách,« řekl bratr Nanin vesele. »Díky, urozený done.«

»Co ty všechno neuděláš pro světlou památku svého otce!« řekl Rumata. »A teď mi pověz, kde najdu otce Tarru.«

Bratr Nanin se přestal usmívat a roztržitě zamrkal.

»Včera tady došlo ke rvačce,« vysvětloval. »A otec Tarra trochu přebral. A navíc je zrzavý... Zlomili mu žebro.«

Rumata vztekle hekl.

»To je ale smůla!« prohlásil. »Proč vy tolik chlastáte?«

»Někdy se člověk těžko udrží,« řekl bratr Nanin smutně.

»To je fakt,« souhlasil Rumata. »Inu co, tady máš ještě dvě zlatky a dávej na něj pozor.«

Bratr Nanin se shýbl a chytal ho za ruku. Rumata couvl.

»No no,« řekl přísně. »Tohle nebyl nejzdařilejší z tvých žertíků, bratře Nanine. Sbohem.«

V přístavu se vznášel pach jako nikde jinde v Arkanaru. Páchla tu slaná voda, zahnívající žabinec, koření, pryskyřice, dým, uložené nasolené maso, z krčem se nesl čmoud, vůně pečených ryb a zkysléh o piva. V dusném vzduchu plulo šťavnaté mnohojazyčné klení. Na nábřežích, v úzkých průchodech mezi skladišti i kolem krčem se tísnily tisíce lidí podivného vzezření: otrhaní námořníci, nafoukaní kupci, zachmuření rybáři, obchodníci s otroky, obchodníci s ženami, namalované běhny, opilí vojáci, jakési tajemné osoby ověšené zbraněmi, neslýchaní otrhanci se zlatými náramky na špinavých prackách. Všichni byli rozčileni a rozezleni. Na rozkaz dona Reby nesměla už třetí den žádná loď, žádný člun opustit přístav. Na molu si pohrávali rezatými řeznickými sekyrami příslušníci šedých úderných oddílů — odplivovali a drze, zlobně pokukovali po davu. Na uvězněných lodích seděli na bobku ve skupinkách po pěti šesti rozložití lidé s měděnou kůží, zahalení do zvířecích koží srstí navrch, v měděných přílbicích — žoldnéři ze země barbarů, v boji zblízka nemehla, ale takhle na dálku hroziví, zejména svými dlouhatánskými foukačkami, z nichž stříleli otrávenými trny. A za lesem stěžňů, v otevřené

zátoce, se černaly na naprosto klidné hladině dlouhé bojové galéry královského loďstva. Čas od času z nich šlehaly rudé fontány dýmu a plamene, od nichž se celé moře rozhořívalo — pálili naftu, aby vzbudili hrůzu.

Rumata minul celnici, kde se před zamčenými dveřmi shlukli zachmuření mořští vlci marně očekávající povolení k odplutí, protlačil se ukřičeným davem, který obchodoval vším možným (od otrokyň a černých perel až po narkotika a cvičené pavouky), došel až na nábřeží, letmo pohlédl na několik napuchlých mrtvol v námořnických blůzách, naskládaných tu v řadě přímo pod pražícím sluncem k veřejnému nahlédnutí, a oklikou přes prázdné, zaneřáděné prostranství vstoupil do smradlavých uliček přístavní periférie. Tady bylo o něco tišeji. Mezi dveřmi ubohých špeluněk postávaly polonahé prostitutky, na křižovatce ležel s rozbitou hubou opilý voják s kapsami naruby, podél zdi se plížily podezřelé postavy s bledými nočními tvářemi.

Za dne tu byl Rumata prvně a nejprve ho překvapilo, že nevzbuzuje ničí pozornost. Chodci, které potkával, se buď vodnatelnýma očima dívali mimo něj, nebo jakoby skrz něj, ačkoli mu přitom ustupovali z cesty. Ale když zahýbal za roh a náhodou se otočil, postřehl, jak se více než tucet nejrůznějších hlav, mužských i ženských, střapatých i plešatých, okamžitě stáhlo zpátky do oken, dveří a vrat. V té chvíli pocítil podivnou atmosféru tohoto odporného místa, atmosféru ne snad nepřátelství nebo nebezpečí, ale jakéhosi nedobrého, zištného zájmu.

Opřel se ramenem do dveří a vstoupil do jednoho z doupat, kde v potemnělém šálku podřimoval za pultem stařeček s obličejem mumie a dlouhým nosem. U stolů bylo prázdno. Rumata neslyšně přistoupil k pultu a už se chystal stařečka cvrnknout do dlouhého nosu, ale tu si všiml, že spící stařec vůbec nespí, ale bedlivě ho pozoruje zpod holých, přimhouřených víček. Rumata hodil na pult stříbrnou minci a stařečkovy oči se ihned široce rozevřely.

»Co si bude přát urozený don?« zeptal se věcně, »Štamprli? Šňupeček? Nebo slečnu?«

»Nepřetvařuj se,« řekl Rumata. »Víš moc dobře, proč sem jdu.«

»Á, to je přece don Rumata!« vykřikl stařec s obrovským údivem. »Já pořád koukám, že bych vás měl znát...«

Po těchto slovech znovu sklopil víčka. Všechno bylo jasné. Rumata obešel pult a protáhl se úzkými dveřmi do sousední místnůstky. Bylo tu málo místa, tma a vznášel se tu dusný, kyselý pach. Uprostřed místnosti stál u pulpitu shrben nad papíry starší vrásčitý muž v černé placaté čepici. Na pulpitu blikala petrolejová lampička a v šeru byly vidět jen obličeje lidí sedících nehnutě okolo stěn. Rumata s rukama na mečích rovněž nahmatal stoličku a sedl si ke stěně. Tady panovaly zvláštní zákony a zvláštní etiketa. Nikdo si nového příchozího nevšiml. Jestliže někdo přišel, má to tak být. A nemá-li to tak být, stačí mrknutí a ten člověk přestane existovat. A můžeš ho hledat po celém světě... Vrásčitý stařec svědomitě skřípal perem, lidé u stěn seděli bez hnutí. Čas od času si některý z nich táhle povzdychl. Po stěnách s lehkým ťapkáním přebíhaly neviditelné ještěrky lovící mouchy.

Ti nehybní lidé u stěn byli pohlaváři band — některé Rumata už dávno znal osobně. Sama o sobě neměla tahle omezená dobytčata valnou cenu. Jejich psychologie nebyla složitější než psychologie průměrného kramáře. Byli to tupci neznající slitování, ale výborně ovládající dýky a krátké kyje. Zato ten u pulpitu...

Říkali mu Pavéza Rumpál a byl to všemocný, neomezený vůdce všech zločineckých sil celého Zaprůliví — od Pitanských blat na západě Irukánu až k mořským hranicím obchodní republiky Soan. Byl zatracen od všech tří oficiálních církví říše pro svou nezřízenou povahu, neboť se nazýval mladším bratrem panovnických osobností. Měl k dispozici noční armádu o celkovém počtu asi deset tisíc mužů, bohatství několika set tisíc zlatých a jeho agentura pronikala až do nejhlubšího nitra státního aparátu. V posledních dvaceti letech byl čtyřikrát popraven, pokaždé za bohaté účasti lidu; podle oficiální verze byl v současné době zavřen ve třech nejúděsnějších hladomornách říše zároveň a don Reba nejednou vydával nařízení »ve věci vlastizrádců a jiných zločinných živlů, kteřížto rozšiřují pobuřující legendy ohledně takzvaného Pavézy Rumpála, ve skutečnosti neexistujícího, a tudíž vymyšleného«. Týž don Reba si k sobě zval, aspoň se to tvrdilo, některé barony, kteří měli silné ozbrojené družiny, a nabízel jim odměnu pět set zlatých za Pavézu mrtvého a sedm tisíc zlatých za živého. I sám Rumata musel svého času vynaložit hodně

sil a zlata, aby s tímto člověkem navázal kontakt. Pavéza v něm vzbuzoval nesmírný odpor, ale občas byl neobyčejně užitečný, doslova nenahraditelný. Kromě toho se Rumata o Rumpála zajímal i jako vědec. Pavéza Rumpál byl nejpozoruhodnější exponát v jeho sbírce středověkých zrůd, osobnost, která bezpochyby neměla absolutně žádnou obdobu v minulosti.

Pavéza konečně odložil pero, narovnal se a řekl skřípavě:

»Tak poslouchejte, děti moje. Dva a půl tisíce zlatých za tři dny. A výdaje pouze jeden tisíc devět set devadesát šest. Tedy pět set čtyři malé kulaté zlaťáčky za tři dny. To není špatné, děti moje, to není špatné...«

Nikdo se ani nehnul. Pavéza odstoupil od pulpitu, sedl si do kouta a energicky si zamnul suché dlaně.

»Mám pro vás radostnou zprávu, děti moje,« řekl. »Nastávají nám dobré, bohaté časy... Ale bude to chtít máknout. A jak! Můj starší bratr, král arkanarský, se rozhodl vyhubit všechny učené lidi v našem společném království. Inu co, on tomu rozumí líp. Přece si nebudeme troufat hodnotit jeho nejjasnější rozhodnutí! Ale vydělat na jeho rozhodnutí můžeme a musíme. A jelikož jsme jeho věrní poddaní, prokážeme mu službu. Ale jelikož jsme jeho noční poddaní, nenecháme si ujít příležitost trochu si při tom přivydělat. On to ani nepostřehne a nebude se na nás zlobit. Co?«

Nikdo se ani nehnul.

»Zdálo se mi, že Piga vzdychá. Je to pravda, Pigo, chlapče?«

V temnotě se ozvalo zavrzání a odkašlání.

»Já jsem nevzdychal, Pavézo,« řekl hrubý hlas. »To nesmím...«

»Nesmíš, Pigo, nesmíš. Správně! Teď mě musíte poslouchat všichni se zatajeným dechem. Až se odtud všichni rozjedete a pustíte se do těžké práce, nebudete už mít nikoho, kdo by vám poradil. Můj starší bratr, Jeho Veličenstvo, slíbil ústy svého ministra dona Reby za hlavy některých uprchlých a skrývajících se vědců pěkné peníze. Musíme mu ty hlavy sehnat a udělat mu radost, starouškovi. A na druhou stranu někteří učení lidé se chtějí před hněvem mého staršího bratra ukrýt a nebudou litovat vynaložit na to své prostředky. Ve jménu milosrdenství, a taky abychom nezatížili duši mého staršího bratra zbytečně velkým břemenem špatných skutků, těmto lidem

pomůžeme. Ostatně později, bude-li Jeho Veličenstvo potřebovat i tyto hlavy, dostane je taky. Lacino, ohromně lacino...«

Pavéza se odmlčel a nachýlil hlavu. Po tvářích se mu najednou začaly koulet pomalé stařecké slzy.

»Vidíte, jak už stárnu, děti moje,« řekl vzlykavě. »Ruce se mi třesou, nohy se mi podlamují, paměť začíná vynechávat. Úplně jsem zapomněl, že mezi námi, v téhle dusné, malé kleci, trpí urozený don, kterého ani trochu nezajímají naše malicherné účty. Odejdu. Odejdu na odpočinek. Ale teď, dětí moje, teď se omluvíme urozenému donovi...«

Vstal a s hekáním se uklonil. Ostatní také vstali a také se uklonili, ale se zřejmou nerozhodností, dokonce polekaně. Rumata přímo slyšel, jak povrzávají jejich tupé, primitivní mozky v marné snaze pochopit smysl slov a jednání tohoto nahrbeného stařečka.

Přitom to bylo jasné. Ten loupežník využil první vhodné příležitosti, aby dal donu Rumatovi na srozuměnou, že noční armáda má v současném pogromu v úmyslu stát na straně šedých. Ale teď, kdy bude muset začít dávat konkrétní pokyny, uvádět jména a termíny operací, stávala se přítomnost urozeného dona jemně řečeno nežádoucí, a naopak on, urozený don, by měl rychle vyložit, proč přišel, a koukat zmizet. Záhadný staroch. Jde z něj strach. A proč je vlastně ve městě. Pavéza přece město nenávidí...

»Máš pravdu, ctihodný Pavézo,« řekl Rumata. »Pospíchám. Ale omluvit se musím já, že tě vyrušuji kvůli úplné maličkosti.« Zůstal sedět a všichni ho poslouchali vstoje. »Věci se vyvinuly tak, že potřebuji tvou radu... Můžeš si sednout.«

Pavéza se ještě jednou uklonil a sedl si.

»Jde o tohle,« pokračoval Rumata. »Před třemi dny jsem se měl v Úžlabině těžkých mečů setkat se svým přítelem, urozeným donem z Irukánu. Ale nesetkali jsme se: zmizel. Vím bezpečně, že hranice z Irukánu k nám přešel šťastně. Nevíš o něm nic?«

Pavéza dlouho neodpovídal. Banditi funěli a vzdychali. Potom si Pavéza odkašlal.

»Ne, urozený done,« pravil. »O takové věci nevíme nic.«

Rumata okamžitě povstal.

»Děkuji ti, ctihodný Pavézo.« Pokročil doprostředka místnosti a

položil na pulpit měšec s deseti zlatými. »Opouštím tě s prosbou: kdyby ses něco dověděl, dej mi zprávu.« Dotkl se klobouku. »Sbohem.«

U dveří se zastavil a ledabyle prohodil přes rameno:

»Tys tu říkal cosi o učených lidech. Teď mě něco napadlo. Cítím, že díky králově horlivé činnosti nenajdu za měsíc v Arkanaru ani jednoho pořádného písmáka. A přitom musím v hlavním městě založit univerzitu. Slíbil jsem to jako díkůvzdání za to, že jsem byl vyléčen z černého moru. Buď tak hodný, až nachytáš nějaké písmáky, dej vědět napřed mně a teprve pak donu Rebovi. Může se stát, že si jich pár vezmu pro tu univerzitu.«

»Nebude to levné,« upozornil Pavéza sladce. »Jde o vzácné zboží, je po něm sháňka.«

»Čest je dražší,« prohlásil Rumata povýšeně a odešel.

KAPITOLA TŘETÍ

Bylo by ohromně zajímavé, uvažoval Rumata, chytit toho Pavézu a dopravit ho na Zemi. Technicky by s tím nebyl žádný problém. Dalo by se to provést okamžitě. Co by asi Pavéza dělal na Zemi? Rumata si zkusil představit, jak by se Pavéza choval na Zemi.

Do jasného pokoje se zrcadlovými stěnami a uměle vyměňovaným vzduchem s příměsí lesní nebo mořské vůně byl vhozen obrovský chlupatý pavouk. Přitiskl se k jiskřivé podlaze, těkavě zašilhal zlostnýma očkama a — co teď? — bokem, bokem se odplazil do nejtmavšího kouta, vmáčkl se do něj a hrozivě vycenil jedovaté čelisti. Jak jinak! Především by Pavéza začal vyhledávat lidi narušených charakterů. A samozřejmě i ten nejnarušenější z narušených by mu připadal příliš čistý a nezpůsobilý k použití. Stařeček by se nám určitě roznemohl. Snad by dokonce umřel. Ale kdopak ví! To je právě to, že psychologie těchto zrůd je naprosto nevyzpytatelná. Svatý Miko! Vyznat se v ní je mnohem složitější, než vyznat se v psychologii nehumanoidních civilizací. Jejich činnost se dá nanejvýš vysvětlit, ovšem nesmírně obtížné je tuto činnost předvídat. Ano, snad by zemřel steskem. Ale taky je docela možné, že by se rozkoukal, přizpůsobil se, pochopil by, co a jak, a vzal by místo hajného v nějaké rezervaci. Není přece možné, aby neměl nějakou drobnou, nevinnou zálibu, která mu tady jedině překáží, kdežto tam by se mu mohla stát hlavní náplní života. Prý má v oblibě kočky. Ve svém doupěti prý jich má celou smečku, pořídil si k nim i zvláštního ošetřovatele. A Pavéza tomu člověku dokonce platí, třebaže je lakomý a třebaže by stačilo, kdyby ho k práci donutil pohrůžkou. Ale co by dělal na Zemi se svou obludnou touhou po moci, to je otázka.

Rumata se zastavil před krčmou a už chtěl vstoupit dovnitř, ale tu zjistil, že se mu ztratil měšec. Stál před vchodem v nesmírných rozpacích (nestalo se mu to poprvé, ale pořád si na tyto věci nějak nemohl zvyknout) a dlouho se prohrabával ve všech kapsách. Vzal si s sebou celkem tři měšce, v každém deset zlatek. Jeden dostal správce Vlastenecké školy otec Kin, druhý dostal Pavéza. Třetí zmizel. V kapsách bylo prázdno, od levé nohavice byly dokonce pečlivě odříznuty dvě zlaté přezky a od pasu zmizela dýka.

Vtom si Rumata všiml, že se opodál zastavili dva příslušníci úderného oddílu, vyvalují na něj oči a zubí se. Pracovník Ústavu by nad tím klidně mohl mávnout rukou, ale urozený don Rumata Estorský se rozzuřil. Na okamžik ztratil nad sebou vládu. Pokročil k vojákům a jeho ruka zaťatá v pěst se mechanicky zvedla. Tvářil se asi hrozně, protože posměváčkové ucouvli a s křečovitými úsměvy paralytiků vklouzli do krčmy.

A tu se Rumata polekal. Měl hrozný pocit, jako zatím jen jednou jedinkrát v životě, když před lety — ještě jako náhradní pilot pravidelného hvězdoletu — pocítil první záchvat malárie. Nikdo neví, kde se ta nemoc vzala, během pouhých dvou hodin ho s udivenými vtípky a žertíky vyléčili, ale přesto si na celý život zapamatoval otřes, jaký zažil on, naprosto zdravý člověk, který nikdy nebyl nemocen, při představě, že se v něm tam uvnitř něco porouchalo, že se stal zranitelným, že ztratil absolutní vládu nad vlastním tělem.

Já jsem přece nechtěl, pomyslel si teď. Vůbec mě to nenapadlo. Oni přece nedělali nic zvláštního — stáli a zubili se, no bože! Zubili se hloupě, ale já jsem asi musel vypadat děsně pitomě, když jsem se hrabal po kapsách. Vždyť já je málem rozsekal, uvědomil si najednou. Kdyby nebyli utekli, tak jsem je zabil. Vzpomněl si, jak docela nedávno v sázce rozsekl jediným úderem shora dolů figurínu oblečenou do dvojitého soanského brnění — a přeběhl mu mráz po zádech... Teď by se tu váleli jako vykuchaní vepři a já bych nad nimi stál s mečem v ruce a nevěděl, co dělat... Jsem to pěkný bůh! Zdivočel jsem...

Najednou pocítil, jak ho bolí všechny svaly jako po namáhavé práci. No no, jen klid, řekl si v duchu. Nic hrozného se nestalo. Už je to za námi. To byl jen výbuch. Bleskový výbuch, a je to pryč. Jsem přece jenom člověk, a nic zvířecího mi není cizí... To jsou prostě nervy. Nervy a vypětí posledních dnů. A hlavně ta předtucha blížícího se stínu. Neví, jaký je to stín, odkud přichází, ale blíží se děsivě, neodvratně...

Onu neodvratnost bylo znát ve všem. Třeba v tom, že příslušníci úderných oddílů, kteří se ještě docela nedávno bázlivě drželi při kasárnách, si teď vykračují s obnaženými sekyrami prostředkem ulic, kudy dříve směli chodit jen urození donové. Nebo v tom, že z města

zmizeli pouliční písničkáři, vypravěči, tanečníci a akrobaté. I v tom, že si měšťané přestali prozpěvovat politické kuplety, neobyčejně zvážněli a naprosto přesně si uvědomovali, čeho je třeba pro blaho státu. I v tom, že byl náhle a z neznámých důvodů uzavřen přístav. I v tom, že »pobouřený lid« zdemoloval a vypálil všechny krámky, v nichž se prodávaly rarity — jediná místa v celém království, kde se daly koupit nebo na nějaký čas vypůjčit knihy a rukopisy ve všech jazycích říše, i ve starých, dnes již mrtvých jazycích domorodců Zaprůliví. I v tom, že ozdoba města, jiskřivá věž astrologické observatoře, trčela nyní do modrého nebe jako černý vykotlaný zub — vyhořela při náhodném požáru«. I v tom, že spotřeba lihovin vzrostla za poslední dva roky na čtyřnásobek — a to prosím v Arkanaru, který byl již odedávna znám nezřízeným opilstvím! I v tom, že obvykle zakřiknutí, utrápení rolníci se teď nadobro zahrabali do země ve svých Voničkách, Rajských Pocelech a Nebeských Baldachýnech a netroufali si vylézt ze svých děr ani kvůli polním pracím. A konečně i v tom, že starý mrchožrout Pavéza Rumpál přesídlil do města v předtuše velkého sousta... Kdesi v hloubi paláce, v přepychových komnatách, kde podagrický král, který dvacet let nespatřil slunce ze strachu před vším na světě, syn vlastního pradědečka, se slabomyslně pochichtává a podepisuje jeden strašný ortel za druhým a odsuzuje jimi k smrti umučením nejčestnější a nejnezištnější lidi, kdesi tam dozrával obludný vřed a dalo se čekat, že tento vřed v nejbližších dnech praskne...

Rumata uklouzl po rozšlapané dýni a zvedl hlavu. Byl v ulici Díkůvzdání, v rajónu seriózních kupců, směnárníků a klenotnických mistrů. Po obou stranách ulice stály masivní staré domy s krámy a krámky, chodníky tu byly široké, dlažba z žulových kvádrů. Obvykle tu bylo možno potkat urozené a ty zámožnější, ale teď se proti Rumatovi valil hustý dav rozzuřených lidí nejnižších vrstev. Rumatu opatrně obcházeli, pochlebnícky po něm pokukovali, někteří se pro jistotu ukláněli. Z oken v horních poschodích čouhaly otylé obličeje a na nich se usazovala vzrušená zvědavost. Kdesi vpředu se ozývaly pánovité výkřiky: »Tak pokračujte v cestě... Neshlukujte se... Tak bude to?« A z davu bylo slyšet hlasy:

»Právě v nich je největší zlo, z nich pochází největší nebezpečí.

Napohled jsou klidný, počestný, ctihodný, koukneš na něj — no co, obyčejnej kupec, ale vevnitř je plnej jedu!«

»Ale že mu dali, lumpovi! Teda já už jsem na ledacos zvyklej, ale přiznám se, až se mi dělalo špatně, když jsem to viděl...«

»To zas voni uměj! Správný kluci! To srdce v těle poskočí. Ti nezklamou.«

»Stejně to možná nemuseli dělat. Přece jenom to byl člověk, živej tvor... Dobrá, provinil se, tak zasloužil trest, dostat za vyučenou, ale proč hned takhle?«

»Nech si ty řeči, jo? A mluv potichu. Jednak jsou kolem lidi...«

»Šéfe, šéfe, tady je pěkný sukno. A když si dupneme, dá ho levně! Ale musí se honem, nebo to zase schlamstnou lidi od Pakina!«

»Hlavně nesmíš pochybovat, chlapče. Nejdůležitější je věřit. Když úřady něco udělají, znamená to, že vědí, co dělají...«

Už zase někoho zamordovali, pomyslel si Rumata. Dostal chuť zahnout a oklikou obejít místo, odkud se hrnul dav a kde se ozývaly výkřiky o neshlukování a pokračování v cestě. Ale nezahnul. Jen si rukou přejel vlasy, aby mu spadlý pramen nezakrýval kámen ve zlaté obruči. Protože kámen nebyl kámen, nýbrž objektiv televizní kamery, a obruč nebyla obruč, ale vysílačka. Historikové na Zemi viděli a slyšeli všechno, co vidělo a slyšelo oněch dvě stě padesát vyslanců Země na devíti kontinentech této planety. A proto byli pracovníci Ústavu povinni dívat se a poslouchat.

Rumata zvedl bradu, schválně roztáhl meče do stran, aby jimi co nejvíc narážel do chodců, a vykročil prostředkem ulice přímo proti lidem, kteří před ním uctivě uskakovali a uvolňovali mu cestu. Čtyři podsaditý nosiči s pomalovanými tlamami přenesli přes ulici stříbřitá nosítka. Za záclonkami vykoukla hezká, chladná tvářička s nalíčenými řasami. Rumata strhl klobouk a uklonil se. Byla to donna Okana, momentální milenka orla našeho dona Reby. Když spatřila vznešeného kavalíra, nyvě a významně se na něj usmála. Dalo by se bez nejmenšího zaváhání vyjmenovat snad dvacet urozených donu, kteří kdyby byli takovým úsměvem poctěni, utíkali by ke svým ženám a milenkám s radostnou zprávou: »Teď ať si na mě každý dá pozor, teď můžu koupit a prodat, koho budu chtít, já jim to vrátím!« Takové úsměvy jsou totiž vzácná a kolikrát neocenitelná věc. Rumata se za-

stavil a sledoval nosítka pohledem. Musím se rozhodnout, napadlo ho. Musím se konečně rozhodnout... Otřásl se při pomyšlení, co bude muset podstoupit. Ale já přece musím! Musím... A je rozhodnuto, pomyslel si. Stejně není jiné východisko. Dnes večer. Došel ke krámku se zbraněmi, kam kdysi chodíval poptat se na ceny dýk a poslechnout si verše, a znovu se zastavil. Tak takhle je to..., tentokrát jsi byl na řadě ty, dobrý otče Hauku...

Dav už prořídl. Dveře krámku byly vytrženy z pantů, okna vymlácena. Ve dveřním otvoru stál opřen nohou o veřej obrovitý voják v šedé košili. Druhý, hubenější, seděl na bobku u zdi. Vítr honil po dláždění zmuchlané listy popsaného papíru.

Hromotluk si zastrčil prst do úst, chvíli ho cucal, pak ho vytáhl a pozorně prohlédl. Prst byl zakrvácený. Voják zachytil Rumatův pohled a dobromyslně zasípal:

»Kouše, mrcha, jako tchoř...« Druhý voják se chvatně uchichtl. Byl to takový bledý hubeňour, rozpačitý, s uhrovitým obličejem, na němž bylo na první pohled znát, že je to nováček, zelenáč, bažant...

»Co se tady stalo?« zeptal se Rumata.

»Vzali jsme si do prádla zakuklenýho písmáka,« řekl bažant vzrušeně.

Dlouhán ani trochu nezměnil pózu a znovu si začal cucat prst.

»Pozor!« zavelel Rumata potichu.

Bažant horempádem vyskočil a popadl sekyru. Hromotluk chvilku uvažoval, ale pak přece jen spustil nohu na zem a postavil se poměrně rovně.

»Jakého písmáka?« informoval se Rumata.

»To prosím nevím,« řekl bažant. »Na rozkaz otce Cupika...«

»No a co? Zatkli jste ho?«

»Jo. Zatkli.«

»To je dobře,« řekl Rumata.

To opravdu nebylo špatné. Ještě zbýval čas. A čas je ze všeho nejdražší, pomyslel si Rumata. Hodina má cenu života, den má hodnotu nedozírnou.

»A kam jste ho dali? Do Věže?«

»Cože?« optal se bažant roztržitě.

»Ptám se, kde je teď. Ve Věži?«

Na uhrovité tlamičce se roztáhl nejistý úsměv. Dlouhán se rozřehtal. Rumata se prudce otočil. Tam na druhé straně ulice visela na trámu vrat jako pytel hadrů mrtvola otce Hauka. Několik otrhaných kluků na něj ze dvora civělo s otevřenými papulami.

»Teď už do Věže neposílají každýho,« zasípal vzadu dlouhán dobromyslně. »Teďka to u nás jde ráz dva. Uzel za ucho a vytáhnout na vzduch...«

Bažant se znovu uchichtl. Nevidomýma očima se po něm Rumata ohlédl a pomalu přešel ulici. Tvář smutného básníka byla černá a cizí. Rumata sjel očima níž. Jen ruce byly známé, dlouhé hubené prsty potřísněné inkoustem...

Neodcházíme ze života,
ze života jsme odváděni.
Jen pošetilec marně doufá,
že na té hrůze něco změní.
Nic nezmění, nic nedokáže,
je bezmocný, má slabé paže
a netuší a nemá zdání,
kde chobotnice srdce skrývá.
A možná — srdce nemá ani.
ta chobotnice pomstychtivá...

Rumata se obrátil a zamířil pryč. Hodný, slabý Hauk... Chobotnice má srdce. A my dokonce víme, kde je má. A to je nejhorší ze všeho, můj tichý, bezmocný příteli. Víme, kde je, ale nedokážeme je probodnout, aniž prolijeme krev tisíců zastrašených, omámených lidí. A těch je tolik, beznadějně mnoho zaostalých, izolovaných, roztrpčených nekonečnou nevděčnou prací, ponížených, zatím neschopných povznést se nad touhu získat nějaký ten měďák navíc... A není zatím možné je poučit, sjednotit, usměrnit, zachránit je před nimi samými. Je brzy, příliš brzy. V Arkanaru se o několik staletí dříve, než se předpokládalo, vylilo z břehů šedé bahno, nenarazí na žádný odpor, takže zbývá jediné: zachránit aspoň těch několik málo lidí, které je ještě možno zachránit. Budacha, Tarru, Nanina a ještě takových deset, dejme tomu dvacet dalších...

Ale už jen pomyšlení, že tisíce jiných, snad o něco méně talentovaných, ale rovněž poctivých, opravdu urozených lidí je definitivně odsouzeno k záhubě, vyvolávalo v duši ledové mrazení a pocit vlastní špatnosti. Čas od času byl ten pocit tak silný, až kalil vědomí, a Rumata jako by přímo před sebou viděl záda oněch šedých lumpů, ozařovaná purpurovými záblesky výstřelů, zvířecím strachem zkřivenou tvář dona Reby, jindy nenápadnou, bleďoučkou, a Veselou věž, jak se pomalu propadá do svých hlubin... Ano, to by byl požitek. To by byla opravdová práce. Pravé makroskopické ovlivnění. Ale potom... Ano, oni tam v Ústavu mají pravdu. Pak by přišlo to nevyhnutelné. Krvavý chaos v zemi. Rumpálová noční armáda se vynoří na povrch, deset tisíc hrdlořezů, prokletých všemi církvemi, násilníků, vrahů a prznitelů; tlupy barbarů s měděnou kůží scházejí z hor a hubí všechno živé, od kojenců po starce; obrovské tlupy hrůzou šílejících vesničanů a měšťanů prchají do lesů, do hor, do pouští; tvoji přívrženci — veselí, odvážní lidé — si navzájem rozparují břicha v nelítostném boji o moc a o právo vlastnit kulomet po tvé nevyhnutelné násilné smrti... A přijde ta hloupá smrt — z číše vína, kterou ti podá nejlepší přítel, nebo od šípu z kuše, který hvízdne odněkud zpoza závěsu a vpije se ti do zad. A zkamenělý obličej toho, kdo tě přijde ze Země vystřídat a najde vymřelou, krví zalitou, v požárech dohořívající zem, kde všechno, naprosto všechno bude nutno začínat od začátku...

Když Rumata kopl do dveří svého domu a vstoupil do nádherné, třebaže trochu zašlé haly, mračil se jako noc. Když ho Muga, šedivý přihrblý sluha, který už čtyřicet let odsloužil jako lokaj, spatřil, naježil se a s hlavou mezi rameny pozoroval, jak pán strhává klobouk, plášť a rukavice, odhazuje na lavici řemení s meči a stoupá do svých komnat. V salónu Rumatu čekal mladý sluha Uno.

»Řekni, ať mi přinesou jídlo,« zahučel Rumata. »Do pracovny.«

Chlapec se ani nepohnul.

»Máte tam návštěvu,« oznámil zarputile.

»Kdo zas?«

»Nějaká holka. Nebo možná donna. Chová se jako holka, vlídně, ale oblečená je urozeně... Krasavice.«

Kira, pomyslel si Rumata něžně a s úlevou. Och, to je výborné!

Jak to vycítila, maličká moje... Chvilku stál se zavřenýma očima a soustřeďoval roztoulané myšlenky.

»Mám ji vyhodit, nebo jak?« zeptal se hoch bez okolků.

»Ty jsi nemehlo,« řekl Rumata. »To spíš vyhodím já tebe. Kde je?«

»No právě v pracovně,« řekl chlapec a pokusil se o úsměv.

Rumata tam rychle zamířil.

»Ať přinesou jídlo pro dva,« nařídil v chůzi. »A povídám ti, nikoho dovnitř nepustíš! Ani kdyby přišel král, čert nebo sám don Reba...«

Seděla v křesle s nohama zkříženýma pod sebou, podepírala si bradu pěstičkou a listovala v Traktátu o pomluvách. Když Rumata vstoupil, zvedla hlavu, ale on ji nenechal vstát. Přiskočil k ní, objal ji, zabořil nos do jejích bohatých, voňavých vlasů a mumlal: »To je dobře, že jsi přišla, Kiro... To je dobře...«

Nebylo na ní nic zvláštního. Docela obyčejná dívenka, osmnáct let, zvednutý nosík, její otec pomocník písaře u soudu, bratr poddůstojník v úderném oddílu. A nikdo ji nechce za ženu, protože je zrzavá a zrzavé nemají v Arkanaru rádi. Ze stejného důvodu je až obdivuhodně tichá a ostýchavá, úplně jiná než ty ukřičené, domýšlivé městky, které jsou u všech společenských vrstev tak vysoko ceněny. Nepodobala se ani unylým krasavicím ode dvora, které příliš brzy a již na celý život poznaly, jaký je smysl existence ženy. Ale milovat uměla právě tak, jako se teď miluje na Zemi — klidně a bez zábran...

»Proč jsi plakala?«

»Proč jsi takový rozzlobený?«

»Ne, řekni mi, proč jsi plakala.«

»To ti řeknu potom. Máš unavené oči, tuze unavené... Co se stalo?«

»Až později. Kdo ti ublížil?«

»Nikdo mi neublížil. Odvez mě odtud.«

»Rozhodně tě odvezu.«

»Kdy odjedeme?«

»Nevím, maličká. Ale určitě odjedeme.«

»Daleko?«

»Moc daleko.«

»Do metropole?«

»Ano... Do metropole. Ke mně.«

»Je tam hezky?«

»Kouzelně hezky. Tam nikdy nikdo nepláče.«

»To není možné.«

»No ovšem, není to možné. Ale ty tam nikdy nebudeš plakat.«

»A jací jsou tam lidé?«

»Jako já.«

»Všichni jsou takoví?«

»Ne, všichni ne. Někteří jsou mnohem lepší.«

»To už vůbec není možné.«

»To právě je docela dobře možné!«

»Proč je tak snadné ti věřit? Otec nevěří nikomu. A bratr říká, že jsou všichni prasata, že jsou jenom darebáci, jinak nikdo. Ale já jim nevěřím, zato tobě vždycky věřím...«

»Mám tě rád...«

»Počkej, Rumato... Sundej si tu obruč... Říkal jsi, že to je hříšné...«

Rumata se šťastně zasmál, stáhl si z čela obruč, položil ji na stůl a přikryl knihou.

»To je boží oko,« vysvětlil jí. »Ať se zavře...« Zvedl ji do náruče. »Je to sice velice hříšné, ale když jsem s tebou, nepotřebuji boha. Je to tak?«

»Je,« řekla tiše.

Když usedli ke stolu, bylo už teplé jídlo vychladlé a víno přinesené ze sklepa zteplalé. Přišel sluha Uno a neslyšnými kroky, jimž ho naučil starý Muga, chodil kolem stěn a zapaloval svícny, třebaže bylo ještě světlo.

»To je tvůj otrok?« zeptala se Kira.

»Ne, to je svobodný hoch. Výborný chlapec, jenom je strašně lakomý.«

»V penězích má být pořádek,« poznamenal Uno, aniž se otočil.

»Tak ta nová prostěradla jsi pořád nekoupil?« zeptal se Rumata.

»Nač taky?« řekl chlapec. »Stará ještě ujdou...«

»Poslechni, Uno,« řekl Rumata. »Přece nemůžu celý měsíc spát

na jednom prostěradle!«

»Che,« utrousil sluha. »Jeho Veličenstvo spí třeba půl roku na jednom, a nestěžuje si...«

»A co olej?« řekl Rumata a mrkl na Kiru. »Co olej ve svícnech? Ten je snad zadarmo?«

Uno se zarazil.

»Máte přece návštěvu,« řekl nakonec odhodlaně.

»Vidíš, jaký je!« zasmál se Rumata.

»Je hodný,« řekla Kira vážně. »Má tě rád. Víš co? Vezmeme ho s sebou.«

»Uvidíme,« poznamenal Rumata.

Chlapec se s nedůvěrou zeptal:

»Kam zase? Já nikam nepojedu.«

»Pojedeme tam,« vysvětlila Kira, »kde jsou všichni lidé jako don Rumata.«

Chlapec se zamyslel, pak opovržlivě řekl: »Nejspíš asi do ráje pro urozené...,« pak pohrdavě odfrkl a šoupaje po podlaze rozbitými botami vrávoravě odešel z pracovny. Kira se za ním zadívala.

»Skvělý chlapec. Zarputilý jako malý medvěd. Máš dobrého přítele.«

»Všichni moji přátelé jsou dobří.«

»A baron Pampa?«

»Odkud ho znáš?« podivil se Rumata.

»Vždyť o nikom jiném nevyprávíš! Neslyším od tebe nic jiného než baron Pampa, baron Pampa...«

»Baron Pampa je výtečný kluk.«

»Jak to — baron a kluk?«

»Chci říct — výborný člověk. Hodný a veselý. A velice miluje svou ženu.«

»Ráda bych se s ním seznámila... Nebo ty se za mě stydíš?«

»Ne, nestydím se za tebe. Jenže to je tak. On je sice výborný člověk, ale přece jenom baron.«

»Aha,« řekla Kira.

Rumata odstrčil talíř.

»Řekni mi konečně, proč jsi plakala. A přiběhla jsi sama. Copak dneska můžeš běhat po ulicích úplně sama?«

»Nevydržela jsem to doma. Už se tam nevrátím. Smím u tebe zůstat jako služka? Zadarmo...«

Rumata se křečovitě zasmál, hrdlo měl dusivě sevřené.

»Otec každý den přepisuje udání,« pokračovala s tichým zoufalstvím. »A papíry, z nichž to opisuje, jsou celé od krve. Dostává je ve Veselé věži. Proč tys mě naučil číst! Večer co večer, večer co večer... Otec přepíše záznam o mučení — a pije... Tak hrozně, tak hrozně... Vidíš, Kiro, povídá třeba, náš soused kaligraf učil lidi psát. A kdo myslíš, že to je? Při mučení se přiznal, že je čaroděj a irukánský špión. Tak komu teď člověk může věřit? Já sám jsem se u něj učil psát... A pak přijde z hlídky bratr, opilý namol, na rukou zaschlou krev... A říká: Všecky vyvraždíme do dvanáctýho kolena...! A doráží na otce, jak je možné, že umí číst a psát... Dneska přitáhl ještě s jedním kamarádem do domu nějakého člověka. Bili ho, všecko kolem bylo zastříkáno krví. Ten člověk už pak ani nekřičel. Já to nesnesu, nevrátím se, radši mě zabij!«

Rumata si stoupl vedle ní a hladil ji po vlasech. Dívala se nehnutě do jednoho místa suchýma, planoucíma očima. Co jí mohl říct? Zvedl ji do náruče, odnesl na pohovku, usedl vedle ní a začal jí vyprávět o křišťálových chrámech, o veselých parcích, kde se po celé míle nenajde jediná trouchnivina, komáři ani haraburdí, o stolečku, který se sám prostírá, o létajících kobercích, o kouzelném městě Leningradě, o svých přátelích, hodných, veselých a hrdých lidech, o čarovném kraji za moři a za horami, který má tak podivný název — Země... Poslouchala tiše, pozorně, jen se k němu pevněji přitiskla, když venku pod okny zaduněly okované boty — drrrum, drrrum, drrrum...

Měla báječnou vlastnost — svatosvatě a bezelstně věřila v dobro. Kdyby takovou pohádku vyprávěl nevolnému rolníkovi, pochybovačně by odfrkl, utřel by si rukávem nos a beze slova by šel pryč, jen by se s lítostí ohlížel na toho hodného, střízlivého, jenže bohužel potřeštěného urozeného dona. Kdyby něco takového začal vyprávět donu Tameovi s donem Serou, ani by ho nevyslechli do konce. Jeden by usnul, druhý by krkl a řekl: »To je všecko ohromně hezký, ale jak je to tam s ženskejma?« Zato don Reba by ho vyslechl až do konce pozorně, po posledním slově by mrkl na strážné, aby urozenému donovi zkroutili ruce za záda a zjistili od něj přesně, od koho urozený

don ty nebezpečné báchorky pochytil a komu už je stačil vyprávět...

Když se uklidnila a usnula, políbil ji na spokojenou spící tvář, přikryl ji zimním pláštěm s kožešinovým lemováním a po špičkách vyšel. Když za sebou zavíral dveře, protivně zavrzaly. Rumata prošel tmavým domem, sestoupil do místnosti pro služebnictvo a nad hlavami, sehnutými v uctivé pokloně, prohlásil:

»Vzal jsem si hospodyni. Jmenuje se Kira. Bydlet bude nahoře se mnou. Ten pokoj za pracovnou hned zítra pečlivě uklidit. Hospodyni budete poslouchat jako mě.« Přejel služebnictvo pohledem, jestli se někdo nezubí. Nikdo se nezubil, všichni poslouchali s náležitou úctou. »A jestli bude někdo venku žvanit, vyříznu mu jazyk!«

Po skončení proslovu ještě chvilku postál, aby jeho slova měla větší důraz, pak se otočil a znovu zašel k sobě. V salónu, ověšeném rezavými zbraněmi a obstaveném bizarním nábytkem prožraným červotočem, se postavil k oknu, zadíval se na ulici a přitiskl čelo k chladné, temné okenní tabuli. Odbilo první střídání stráží. V oknech naproti se rozžíhaly svícny a zavíraly okenice, aby světlo nepřitahovalo zlé lidí a zlé duchy. Bylo ticho, jen jednou kdesi dole strašlivým hlasem zaječel nějaký opilec — buď ho svlékali, nebo se dobýval do cizích dveří.

Nejhorší byly večery, nudné, jednotvárné, zoufalé. Mysleli jsme, že to bude neustálý boj, zuřivý a vítězný. Domnívali jsme se, že si v každém okamžiku uchováme jasnou představu o dobru a zlu, o příteli a nepříteli. V podstatě jsme uvažovali správně, ale mnoho věcí jsme nevzali v úvahu. Například jsme si neuměli představit tyto večery, ačkoli jsme moc dobře věděli, že přijdou...

Dole zarachotilo železo, zaskřípěly petlice. Dům se připravoval na noc. Kuchařka se modlila ke svatému Mikovi, aby jí seslal aspoň nějakého muže, to je jedno jakého, jen když to bude samostatný a rozumný člověk. Starý Muga zíval a palcem přitom zaháněl nečisté síly. Sluhové v kuchyni dopíjeli večerní pivo a vykládali si o ženských a Uno blýskal zlostnýma očima a říkal jim jako dospělý: »Že se vám chce takhle žvanit, vy samci...«

Rumata odstoupil od okna a prošel se po salónu. Je to beznadějné, říkal si v duchu. Žádné síly nestačí na to, aby je vytrhly z obvyklého okruhu zájmů a představ. Můžeme jim poskytnout všechno. Můžeme

je ubytovat v nejmodernějších spektroglasových domech, naučit je iontovým hygienickým procedurám, a stejně se každý večer budou scházet v kuchyni, mazat karty a chechtat se sousedovi, kterého mlátí žena. A bude to pro ně nejkrásněji strávený čas. V tomto smyslu má don Kondor pravdu: Reba je nicka, nula ve srovnání s kolosem tradic, se zákony stádnosti, které jsou posvěceny dlouhými staletími, které jsou neotřesitelné, vyzkoušené, dostupné chápání i nejtupějšího tupce, které zbavují člověka nutnosti myslet a zajímat se o cokoli. A don Reba se nejspíš nedostane ani do školních osnov. »Bezvýznamný dobrodruh v epoše upevňování absolutismus

Don Reba, don Reba! Není vysoký, ale není ani malý, ani tlustý, ani hubený, nemá příliš husté vlasy, ale ani zdaleka není plešatý. Jeho pohyby nejsou prudké, ale taky ne pomalé, jeho obličej neutkví v paměti, protože se podobá hned tisíci jiných. Zdvořilý, ve společnosti dam galantní, pozorný společník, ale nikdy se neblýská nějak zvlášť hlubokými myšlenkami...

Před třemi lety se vynořil z jakéhosi plesnivého sklepa palácových kanceláří drobný, nenápadný úředníček, úslužný, bledý, dokonce až promodralý. Pak byl najednou tehdejší první ministr zatčen a popraven, při mučení zahynulo několik hodnostářů, kteří hrůzou zpitoměli a v ničem se nevyznali, a doslova na jejich mrtvolách vyrostl jako obrovitý bledý hřib tento tvrdošíjný, nelítostný génius průměrnosti. Ten nikdo. Ten odnikud. To není velký duch u dvora debilního panovníka, jaké znaly dějiny, není to ani silný a hrozný muž, který celý svůj život zasvěcuje myšlence boje za sjednocení země ve jménu své vlastní neomezené moci. To není kariérista lačný peněz, který má v hlavě jedině zlato a ženské, který zabíjí napravo nalevo, aby mohl vládnout, a vládne, aby mohl zabíjet. Potajmu se dokonce šeptá, že to vůbec není don Reba, že don Reba je docela jiný člověk, a tenhle je bůhvíkdo, kariérista, dvojník, nastrčená figura...

Na co sáhl, všechno zkrachovalo. Poštval dva vlivné rody v království proti sobě, aby je oslabil a mohl začít frontální útok proti baronům vůbec. Ale rody se usmířily, za cinkotu pohárů vyhlásily věčné spojenectví a sebraly králi pěkný kus země, který od věků patřil Tocům Arkanarským. Vyhlásil válku Irukánu, sám vedl armádu k hranicím, tam ji utopil v bažinách a poztrácel v lesích, všechno ne-

chal napospas osudu a utekl zpátky do Arkanaru. Díky zásahu dona Huga, o jehož existenci neměl samozřejmě ani ponětí, se mu podařilo uzavřít s vévodou Irukánským mír — pouze za cenu dvou pohraničních měst. Pak musel král vymést až do dna vybrakovanou státní pokladnu, aby mohl bojovat proti selským vzpourám, které zachvátily celou zem. Za takové kopance by byl každý jiný ministr pověšen za nohy na špici Veselé věže, ale don Reba jako zázrakem o své pozice nepřišel. Zrušil ministerstva spravující kulturu a hmotný blahobyt, zřídil ministerstvo ochrany trůnu, odvolal z vládních křesel rodovou aristokracii a těch pár vědců, kteří se na řízení státu podíleli, přivedl ekonomiku k naprostému krachu, napsal traktát O dobytčí podstatě rolníka a konečně před rokem ustavil »ochrannou gardu« — »šedé roty«. Za Hitlerem stály monopoly. Za donem Rebou nestál nikdo a bylo zřejmé, že šedí gardisté ho nakonec sežerou jako mouchu. Ale on se dál kroutil a vrtěl, kupil jeden nesmysl na druhý, vykrucoval se, jako by chtěl oklamat sám sebe, jako by neznal nic jiného než paranoický úkol — vymýtit kulturu. Podobně jako Pavéza Rumpál neměl žádnou minulost. Přede dvěma lety mluvil kdekterý aristokratický levoboček s pohrdáním o »bezvýznamném trhanovi, který oklamal krále«, zato teď se člověk může zeptat kteréhokoli aristokrata a každý o sobě tvrdí, že je příbuzným ministra ochrany trůnu z matčiny strany.

Teď najednou potřebuje Budacha. Zase hloupost. Znovu nějaká neslýchaná finta. Budach je vzdělanec. Vzdělance — na kůl! S hlukem, s pompou, aby o tom každý věděl. Ale tady není žádný hluk, žádná pompa. Potřebuje tedy živého Budacha. K čemu? Don Reba přece není tak hloupý, aby si myslel, že donutí Budacha pracovat pro něj! Nebo že by byl tak hloupý? Možná že don Reba je prostě hloupý, ale úspěšný intrikán, který sám pořádně neví, co chce, a s moudrým výrazem dělá pitomosti před očima všech. To je legrace, už tři roky ho sleduju, a pořád ještě jsem nepochopil, co je to zač. Ostatně kdyby on sledoval mě, nepochopil by taky nic. Všechno je přece možné, v tom je ta psina! Základní teorie konkretizuje pouze základní typy psychologického zaměření, ovšem těchto typů je ve skutečnosti tolik, kolik je lidí. A u moci se může objevit kdokoli. Třeba člověk, který celý život trávil tím, že škodil sousedům. Plival do

cizích hrnců s polévkou, házel střepy do cizího sena. Bude pochopitelně svržen, ale do té doby stihne hodně naplivat, naškodit, zažít mnoho škodolibé radosti... A houby ho zajímá, že po něm v dějinách nezůstane ani památka nebo že si vzdálení potomci budou lámat hlavu, až budou chtít jeho činy zařadit do pevného systému bohatě rozvinuté historické teorie.

Mě už teď teorie nezajímá, pomyslel si Rumata. Vím jenom jedno: Člověk je objektivním nositelem rozumu, všechno, co člověku brání rozvíjet rozum, je zlo, a toto zlo je třeba odstranit co nejdříve a jakoukoli cestou. Jakoukoli? Opravdu jakoukoli? Ba ne, jakoukoli asi ne. Nebo snad přece jakoukoli? Ty nekňubo! vyplísnil se v duchu. Musíš se rozhodnout. Dřív nebo později se stejně budeš muset rozhodnout.

Najednou si vzpomněl na donnu Okanu. Tak, a rozhodni se, řekl si odhodlaně. A začni zrovna tímhle. Jestliže se bůh rozhodne vybrat žumpu, ať si nemyslí, že si neušpiní prsty... Pocítil ošklivost při pomyšlení, co ho čeká. Ale pořád je to lepší než zabíjet. Radši špínu než krev. Po špičkách, aby neprobudil Kiru, zašel do pracovny a převlékl se. Několikrát převrátil v ruce obruč s vysílačkou a nakonec ji odhodlaně zastrčil do zásuvky stolu. Pak si za pravým uchem vetkl do vlasů bílé péro, symbol vášnivé lásky, připevnil si meče a oblékl si nejlepší plášť. Dole, když už odtahoval závory, ho napadlo: Dozví-li se to don Reba, je s donnou Okanou konec. Ale na návrat už bylo pozdě.

KAPITOLA ČTVRTÁ

Hosté už byli shromážděni, ale donna Okana stále nepřicházela. U pozlaceného stolku se zákusky popíjeli v malebných pózách, s prohnutými zády a vyšpulenými vychrtlými zadky, příslušníci královské gardy, proslavení souboji a milostnými dobrodružstvími. U krbu se chichotaly neduživé letité dámičky, které ničím nevynikaly, a proto si je donna Okana najala jako donašečky. Seděly v řadě vedle sebe na nízkých stoličkách a před nimi poskakovali tři stařečkové na hubených, neustále rozkmitaných nohou — vyhlášení galáni z dob bývalého regentství, poslední pamětníci dávno zapomenutých anekdot. Každý věděl, že bez těchto stařečků není salón salónem. Uprostřed sálu stál rozkročen ve vysokých jezdeckých botách don Ripat, Rumatův věrný a ne hloupý agent, poručík šedé roty kramářů. Měl nádherné kníry a absolutně žádné zásady. Velké červené ruce měl zastrčené za opasek a poslouchal dona Tamea, který zmateně vykládal svůj nový projekt na omezení práv rolnictva ve prospěch kupeckého stavu, a čas od času zahýbal knírem směrem k donu Serovi, který se potácel od jedné stěny ke druhé — zřejmě hledal dveře. V koutě dojídali dušeného krokodýla na česneku dva slavní malíři, portrétisté, a vrhali kolem sebe výstražné pohledy, vedle nich seděla v okenním výklenku starší žena v černém — bona, kterou don Reba přidělil donně Okaně. Dívala se přísně před sebe nehybným pohledem a občas se znenadání prudce předkláněla celým tělem. Stranou od ostatních se bavila hrou v karty osobnost královské krve a sekretář soanského vyslanectví. Osobnost švindlovala a sekretář se shovívavě usmíval. Byl to jediný člověk v celém salónu, který tu něco dělal — shromažďoval materiál pro své příští diplomatické hlášení.

Gardisté u stolku uvítali Rumatu hlučnými výkřiky. Rumata na ně přátelsky mrkl a obešel všechny přítomné. Uklonil se galantním stařečkům, utrousil několik lichotek donašečkám, které okamžitě upřely zraky na jeho bílé péro za uchem, poplácal osobnost královské krve po tučných zádech a zamířil k donu Ripatovi a donu Tameovi. Když kráčel kolem okenního výklenku, klovla bona znovu celým tělem kupředu, jako by padala, a zavanul z ní silný pach kořalky.

Jakmile spatřil Rumatu, vytáhl don Ripat ruce zpod řemení, srazil

podpatky a don Tameo vykřikl:

»Jste to vy, příteli? To je dobře, že jste přišel, už jsem přestal doufat... A jako labuť znavená žitím lunu vzývá svou písní..., tak jsem tesknil. Nebýt dona Ripata, byl bych umřel žalem!«

Bylo znát, že don Tameo vystřízlivěl asi tak v poledne, ale nedokázal to tak nechat.

»Podívejme se,« podivil se Rumata. »My citujeme buřiče Curena?«

Don Ripat v mžiku zpozorněl a krvelačně se zadíval na dona Tamea.

»E-e...,« zahekal don Tameo rozpačitě. »Curena? A proč myslíte? Aha tak! Ovšem to jsem uvedl ironicky, ujišťuji vás, urození donové. Protože kdo to je Curen? Nízký, nevděčný demagog. A já chtěl pouze zdůraznit...«

»Že tu není donna Okana,« navázal Rumata, »a že se vám po ní stýská.«

»Přesně to jsem chtěl zdůraznit!«

»Mimochodem, kde je donna Okana?«

»Čekáme ji každým okamžikem,« řekl don Ripat, uklonil se a odešel.

Donašečky, všechny se stejně otevřenými ústy, bez mrknutí zíraly na bílé péro. Stařičtí galáni se škrobeně pochichtávali. Nakonec si péra všiml i don Tameo a rozklepal se.

»Příteli,« zašeptal. »Nač tohle? Může se ledacos stát. Co když přijde don Reba? Sice ho tu dnes neočekávají, ale stejně...«

»Nemluvme o tom,« řekl Rumata a netrpělivě se rozhlížel. Chtěl, aby už to všechno co nejdřív skončilo.

Blížili se gardisté s poháry.

»Jste tak bledý,« šeptal don Tameo. »Já to chápu. Láska, vášeň... Ale svatý Miko! Stát je nadevše... A kdyby nic jiného, je to nebezpečné... Urážka citů...«

Výraz jeho obličeje se změnil, Tameo začal couvat, ustupovat, odcházet, a neustále se při tom klaněl. Rumatu obstoupili gardisté. Kdosi mu podal pohár.

»Na čest a krále!« prohlásil jeden z gardistů.

»A na lásku,« dodal druhý.

»Předveďte jí, co to je garda, urozený Rumato,« řekl třetí.

Rumata uchopil číši a tu spatřil donnu Okanu. Stála ve dveřích, ovívala se vějířem a vláčně pohupovala rameny. Ano, byla hezká. Z dálky byla dokonce krásná. Nebyl to vůbec Rumatův typ, ale bezpochyby patřila mezi krasavice, ta hloupá, chlípná slepice. Veliké modré oči bez jediného záblesku myšlenky nebo vlídnosti, něžná, velezkušená ústa, skvostné, dovedně a pečlivě obnažené tělo... Gardista za Rumatovými zády už se zřejmě neudržel a dost hlasitě mlaskl. Rumata se ani neohlédl, vstrčil mu do ruky svůj pohár a dlouhými kroky zamířil k donně Okaně. Všichni přítomní je přestali sledovat a horlivě se začali bavit o všelijakých hloupostech.

»Jste okouzlující,« zamumlal Rumata a hluboce se uklonil, až mu meče zařinčely. »Dovolte, abych spočinul u vašich nohou... Abych jako pes ležel u nohou nahé a lhostejné krasavice...«

Donna Okana se skryla za vějířem a šibalsky přimhouřila oči.

»Jste velice odvážný, urozený done,« poznamenala. »My, ubohé venkovanky, nejsme schopny ubránit se takovému náporu...« Měla hluboký, trochu ochraptělý hlas. »Ach, nezbývá mi než otevřít bránu pevnosti a vpustit vítězného dobyvatele...«

Rumata zaskřípal zuby studem i vztekem a uklonil se ještě hlouběji. Donna Okana sklopila vějíř a vykřikla:

»Urození donové, bavte se! My se s donem Rumatou hned vrátíme! Slíbila jsem, že mu ukážu své nové irukánské koberce...«

»Neopouštějte nás nadlouho, čarodějko!« zabečel jeden ze stařečků.

»Krasavice!« pronesl sladce druhý. »Vílo!«

Gardisté sborově zařinčeli meči. »Ten má nos na to, co je dobré!« řekla zřetelně osobnost královské krve. Donna Okana vzala Rumatu za rukáv a táhla ho za sebou. Ještě v chodbě Rumata uslyšel, jak don Sera dotčeně prohlásil: »Nevidím jediný důvod, proč by se urozený don nemohl podívat na irukánské koberce...«

Na konci chodby se donna Okana náhle zastavila, obemkla Rumatu kolem krku a s chraptivým zasténáním, jež mělo znázorňovat výbuch vášně, se mu vpila do rtů. Rumata přestal dýchat. Od víly vanul ostrý smíšený pach nemytého těla a estorských voňavek. Rty měla horké, mokré a lepkavé od cukroví. Přemohl se a pokusil se na poli-

bek odpovědět. Zřejmě se mu to podařilo, protože donna Okana znovu zasténala a zůstala mu se zavřenýma očima viset v náručí. Trvalo to celou věčnost. No počkej, ty mrcho, pomyslel si Rumata a pevně ji stiskl v objetí. Něco zapraštělo, snad korzet, snad žebro, krasavice žalostně vypískla, vyděšeně otevřela oči a začala se zmítat, aby se vyprostila. Rumata honem uvolnil sevření.

»Protivo,« řekla nadšeně, sotva dechu popadajíc. »Vždyť jsi mě div nerozmačkal...«

»Hořím láskou,« zamumlal provinile.

»Já taky. Tolik jsem tě čekala. Pojď honem!«

Táhla ho za sebou přes nějaké tmavé, studené komnaty. Rumata vytáhl kapesník a potajmu si otřel ústa. V této chvíli mu jeho plán připadal zcela beznadějný. Musím, sugeroval si znovu. Jenže já musím tolik věcí! Tohle nespraví nějaká slova... Svatý Miko, proč oni se tady u dvora nikdy nemyjí? A jak ona to bere zhurta! Kdyby aspoň přišel don Reba... Táhla ho beze slova, urputně, jako mravenec zdechlou housenku. Rumata si připadal jako nejtupější idiot, ale donutil se zažvatlat nějakou salonní pitomost o bystrých nožkách a rudých rtících — donna Okana se jen uchichtávala. Vstrčila ho do přetopeného budoáru, kde byly skutečně po všech stěnách rozvěšeny koberce, vrhla se na širokou postel, rozvalila se na polštářích a zadívala se na něj vlhkýma, vodnatýma očima. Rumata stál jako sloup. V budoáru výrazně páchly štěnice.

»Jsi krásný,« zašeptala. »Tak už ke mně pojď. Čekala jsem tak dlouho...«

Rumata zvedl oči ke stropu, dělalo se mu špatně. Po tváři se mu řinuly kapky potu a protivně svědily. Nejsem schopen, uvědomil si. Aby hrom vzal všechny informace, které jsem od ní chtěl získat! Liška... Opice... Vždyť to je proti přírodě! Špína... Špína je lepší než krev, ale tohle je mnohem horší než špína.

»Proč váháte, urozený done?« vykřikla donna Okana pištivým, přeskakujícím hlasem. »Hned sem pojďte, čekám!«

»K čertu!« zavrčel Rumata chraptivě.

Vyskočila a přiběhla k němu.

»Co je ti? Ty jsi opilý?«

»Nevím,« vymáčkl ze sebe. »Je mi dusno.«

»Mám nechat přinést kyblík?«

»Cože, jaký kyblík?«

»No ne, tak nic..., to přejde.« Prsty rozechvělými netrpělivostí mu začala rozepínat blůzu. »Jsi krásný,« mumlala udýchaně. »Ale nesmělý jako panic. To bych si nikdy nepomyslela... Ale je to rozkošné, přísahám při svaté Báře...«

Musel ji chytit za ruce. Díval se na ni shora a viděl neupravené vlasy lesknoucí se lakem, oblá obnažená ramena a na nich kuličky sežmoulaného pudru, malé rudé uši. Hnus, pomyslel si. Nic z toho nebude. A je to škoda, ona určitě ledacos ví... Don Reba mluví ze spaní... Vodí ji na výslechy, ona má strašně ráda výslechy... Ale já nemůžu.

»Tak co?« řekla už podrážděně.

»Vaše koberce jsou překrásné,« řekl Rumata nahlas. »Ale já už musím jít.«

Nejdřív nepochopila, pak se jí zkřivila tvář.

»Co se to opovažuješ?« sykla šeptem, ale on už lopatkami nahmátl dveře, vyběhl do chodby a rychle zamířil pryč. Od zítřka se přestanu mýt, uvažoval při tom. Tady je potřeba být kanec, a ne bůh!

»Valachu!« vykřikla za ním. »Kastráte usmrkaná! Ňoumo! Na kůl s tebou...«

Rumata otevřel nějaké okno a seskočil do zahrady. Chvíli stál pod stromem a lačně vdechoval chladný vzduch. Pak si vzpomněl na pitomé bílé péro, vytrhl je, zmuchlal a odhodil. Paška by to taky nedokázal, pomyslel si. Nikdo by to nedokázal. »Víš to jistě?« »Ano, vím.« »V tom případě stojíte za starou belu!« »Ale mně se z toho zvedá žaludek!« »Experiment kašle na tvoje pocity. Když to nezvládneš, jdi od válu.« »Nejsem dobytek.« »Vyžaduje-li to Experiment, musíš se stát dobytkem.« »Něco takového nemůže Experiment žádat.« »Jak vidíš, může,« »To potom...« »Co potom?« Nevěděl co potom. »Potom... Potom... Tak dobrá, dejme tomu, že jsem špatný historik.« Pokrčil rameny. »Vynasnažím se být lepší. Naučím se převtělovat v prase...«

Domů se dostal kolem půlnoci. Ani se nesvlékl, jen si popustil spony řemení, svalil se v salónu na pohovku a usnul, jako když ho do vody hodí.

Probudily ho Unovy rozhořčené výkřiky a dobromyslné basové burácení:

»Zmiz! Zmiz, štěně, nebo ti ukousnu ucho!«

»Ale říkám vám, že pán spí!«

»Kšc! Nepleť se mi pod nohy!«

»Povídám, že tam nesmíte!«

Dveře se rozletěly a do salónu vpadla postava, obrovitá jako starověké zvíře Pech. Byl to baron Pampa, don Bau, brunátný, s bílými zuby, s kníry nakroucenými kupředu, v sametovém baretu nasazeném na ucho a přepychovém malinovém plášti, pod nímž matně pobleskovalo měděné brnění.

»Barone!« vykřikl Rumata a spustil nohy z pohovky. »Kde se berete ve městě, kamaráde? Uno, nech barona na pokoji!«

»Je to sakramentsky jízlivý kluk,« hřměl baron a přibližoval se s rozevřenou náručí. »Z toho něco bude. Kolik za něj chcete? Ostatně o tom až později... Nechte se obejmout.«

Objali se. Z barona zavanula vůně prašné silnice, koňského potu a směsice nejrůznějších vín.

»Vidím, že jste taky naprosto střízlivý, příteli,« řekl rozhořčeně. »Ovšem, vy jste vždycky střízlivý. Šťastlivče!«

»Posaďte se, příteli!« řekl Rumata. »Uno! Přines nám estorské, ale hodně!«

Baron vztyčil obrovskou dlaň.

»Ani kapku!«

»Ani kapku estorského? Uno, nenos estorské, přines irukánské!«

»Ať nenosí žádné víno!« řekl baron lítostivě. »Já nepiju.«

Rumata si sedl.

»Co se stalo?« zeptal se znepokojeně. »Marodíte?«

»Jsem zdráv jako býk. Ale ty zatracené rodinné scény... Zkrátka a dobře, nepohodl jsem se s baronesou — a proto jsem tady.«

»Vy jste se nepohodl s baronesou? Vy?! Tak dost, barone, to jsou prapodivné žerty!«

»Představte si to. Sám chodím jako v mlhách. Sto dvacet mil jsem jel na koni jako v mlhách!«

»Milý příteli,« řekl Rumata. »Okamžitě sedneme na koně a jedeme do Bau.«

»Ale moje kobyla si ještě neodpočinula!« namítl baron. »A potom, já ji chci vytrestat!

»Koho?«

»No baronesu, ksakru! Koneckonců — jsem chlap, nebo ne? Tak prosím, ona není spokojená s opilým Pampou, tak ať vidí, jaký je Pampa střízlivý. Radši tady shniju od vody, než abych se vrátil na hrad...«

Uno poznamenal zarputile:

»Řekněte mu, ať tolik nefňuká...«

»Jedeš, ty hádě!« zaburácel baron dobromyslně. »A přines pivo! Zpotil jsem se, musím nahradit úbytek tekutiny v těle.«

Baron nahrazoval úbytek tekutiny v těle asi půl hodiny, a mírně zmalátněl. V přestávkách mezi doušky vykládal Rumatovi o svých potížích. Několikrát proklel »ty ožralky ze sousedství, kteří jsou na hradě pečení vaření. Ráno přijedou pod záminkou, že se jde na hon, a než se člověk vzpamatuje, jsou všichni namazaní a rozbíjejí nábytek. Rozlezou se po celém hradě, všude nadělají, obtěžují služebnictvo, mrzáci psy a dávají špatný příklad mladému baronetovi. Pak se všichni rozjedou domů a člověk, opilý do němoty, zůstane s baronesou mezi čtyřma očima...«

Ke konci svého vyprávění se baron docela vážně rozčilil, a dokonce už chtěl požádat o estorské, ale ovládl se a řekl:

»Rumato, příteli, pojďme odtud. Vy máte příliš bohaté sklepy. Odjeďme někam!«

»Ale kam?«

»To je úplně jedno kam. Tak třeba do Šedé radosti.«

»Hm,« poznamenal Rumata. »A co budeme dělat v Šedé radosti?«

Baron chvíli mlčel a zuřivě se škubal za knír.

»Jak to co?« řekl nakonec. »Zvláštní otázka... Prostě posedíme, popovídáme si...«

»V Šedé radosti?« otázal se Rumata s pochybnostmi.

»Ano. Chápu vás,« řekl baron. »Je to hrozné... Ale stejně odjeďme. Tady mám pořád chuť požádat o estorské.«

»Koně!« rozkázal Rumata a zašel si do pracovny pro obruč s vysílačkou.

Za několik minut už jeli vedle sebe úzkou ulicí, pohrouženou do

neproniknutelné tmy. Baron trochu ožil a nahlas vykládal, jakého předevčírem uštvali kňoura, o nevídaných vlastnostech mladého baroneta, o zázraku v klášteře svatého Tukky, kde otec převor porodil z boku chlapce s šesti prsty... Přitom nezapomínal na zábavu. Čas od času vyl jako vlk, pokřikoval a šlehal karabáčem do zavřených okenic.

Když dojeli k Šedé radosti, baron zarazil koně a hluboce se zamyslel. Rumata čekal. Zašpiněná okna pivnice jasně svítila, před ní přešlapovali uvázaní koně, ospale si nadávaly namalované holky sedící v řadě na lavičce pod okny, dva sluhové s námahou vtlačili clo otevřených dveří obrovský sud pokrytý skvrnami ledku.

Baron řekl smutně:

»Sám... Strašné pomyšlení. Celá noc před námi a já jsem sám... a ona tam je taky sama...«

»Neberte si to tak, příteli,« řekl Rumata. »S ní je přece baronet a s vámi já.«

»To je něco docela jiného,« řekl baron. »Vy to vůbec nechápete, příteli. Jste příliš mladý a lehkomyslný... Možná že vám dokonce dělá potěšení dívat se na tyhle coury...«

»A proč by ne?« namítl Rumata a zvědavě pozoroval barona. »Myslím, že to jsou docela příjemná děvčátka.«

Baron pohodil hlavou a sarkasticky se ušklíbl:

»Tamhle té, co stojí,« řekl nahlas, »visí zadek. A ta, co se zrovna češe, nemá zase žádný zadek... To jsou kravky, příteli, v nejlepším případě kravky. Vzpomeňte si na baronesu! Ty ruce, ta grácie... A to držení těla, příteli...«

»Ano,« souhlasil Rumata. »Baronesa je nádherná. Pojeďme pryč.«

»Kam?« zeptal se baron sklíčeně. »A proč?« Na tváři se mu pojednou objevila rozhodnost. »Ba ne, příteli, nikam odtud nepojedu. A vy dělejte, jak myslíte.« Začal slézat z koně. »I když by mě velice mrzelo, kdybyste mě tu nechal samotného.«

»Samozřejmě že zůstanu s vámi,« uklidnil ho Rumata. »Ale...«

»Žádné ale!« odsekl baron.

Hodili uzdu sluhovi, který už k nim spěchal, hrdě přešli kolem holek a vstoupili do sálu. Bylo tu k zalknutí. Plameny lampiček se jen s námahou prodíraly mlhou výparů, hustou jako ve velké a špinavé

parní lázni. Na lavicích u dlouhých stolů pili, jedli, kleli, smáli se, plakali, líbali se a vyřvávali oplzlé písničky zpocení vojáci v rozepnutých uniformách, námořní tuláci v pestrých kabátcích na nahém těle, ženy s chatrně zahalenou hrudí, příslušníci šedých oddílů se sekyrami mezi koleny a řemeslníci v propálených hadrech. Vlevo bylo možno v mlze tušit pult, kde seděl majitel na zvláštním vyvýšeném místě mezi sudy a dirigoval smečku šikovných, mazaných číšníků. Vpravo zářil jasný obdélník vchodu do salónku — pro urozené dony, vážené kupce a šedé důstojníky.

»Koneckonců, proč bychom se nenapili?« prohlásil baron Pampa podrážděně, popadl Rumatu za rukáv a zamířil úzkým průchodem mezi stoly k pultu. Cestou do krve rozdrásal záda sedících hostů trny, které mu vyčnívaly z opasku brnění. U pultu vytrhl majiteli z ruky objemný naběrák, z něhož šéf rozléval víno do džbánků, beze slova jej vyprázdnil do dna a prohlásil, že teď už je všecko v troubě a nezbývá než se jaksepatří poveselit. Pak se otočil na majitele a hromovým hlasem se informoval, najde-li se v tomhle podniku místo, kde by urození lidé mohli slušně a ve vší skromnosti strávit nějakou chvíli, aniž by se museli štítit společnosti všelijaké pakáže, lůzy a zlodějstva. Majitel ho ujistil, že právě v tomto podniku se takové místo najde.

»Výborně!« zahlaholil baron majestátně a hodil majiteli několik zlaťáků. »Pošlete mně a tady tomu donovi všechno, co tu máte nejlepší, a ať nás neobsluhuje nějaká nafintěná rozhoďnožka, ale ctnostná starší žena!«

Majitel osobně zavedl urozené dony do salónku. Sedělo tu jen pár lidí. V koutě se chmurně veselila skupina šedých důstojníků — čtyři poručici v přiléhavých uniformách a dva kapitáni v krátkých pláštích s prýmky ministerstva ochrany trůnu. U okna při velkém džbánku s úzkým hrdlem se nudili dva mladí aristokrati s obličeji zapšklými obecným znechucením. Kousek od nich se usadila skupina zchudlých donů s ošoupanými širokými límci a záplatovanými plášti. Malými doušky upíjeli pivo a neustále přejížděli místnost lačnými pohledy.

Baron se zhroutil k volnému stolu, zašilhal po šedých důstojnících a zavrčel: »Ona ta pakáž je i tady...« Ale to už korpulentní tetka v zástěře podávala první chod. Baron vyhekl, vytáhl od pasu dýku a

začal se veselit. Beze slova do sebe ládoval velké kusy pečeného jelena, haldy marinovaných měkkýšů, hromady mořských raků, mísy salátů a majonéz, a to všechno zaléval vodopády vína, piva, medoviny a vína smíchaného s pivem a medovinou. Zchudlí donové si po jednom nebo i ve dvojicích začali přisedat k jeho stolu a baron je vítal junáckým mávnutím ruky a dutým bručením.

Najednou přestal jíst, upřel na Rumatu vyvalené oči a zařval medvědím hlasem:

»Už dávno jsem nebyl v Arkanaru, můj urozený příteli. A řeknu vám, něco se mi tady nelíbí.«

»A co konkrétně, barone?« zeptal se se zájmem Rumata, který právě ohlodával kuřecí křidélko.

Na tvářích zchudlých donů se objevila uctivá pozornost.

»Řekněte mi, milý příteli,« pokračoval baron a utřel si umaštěné ruce do cípu pláště. »Řekněte mi, urození donové, odkdy je to v sídelním městě našeho Jeho Veličenstva krále zařízeno tak, že potomci nejstarších rodů naší říše nemohou udělat krok, aby nenarazili na všelijaké kramáře a řezníky?«

Zchudlí donové si vyměnili pohledy a začali se klidit. Rumata střelil pohledem do kouta, kde seděli šedí. Ti přestali pít a sledovali barona.

»Já vám povím, čím to je, urození donové,« pokračoval baron Pampa. »To všechno je tím, že se tady moc bojíte. Trpíte je, protože máte strach. Ty například máš strach!« zařval a zabodl pohled do nejbližšího zchudlého dona. Ten se zatvářil zkormouceně a se smutným úsměvem odešel. »Zbabělci!« štěkl baron. Kníry mu bojovně trčely do výšky.

Ale ze zchudlých donů nic nekoukalo. Zjevně neměli chuť do rvačky, chtěli se napít a najíst.

Baron tedy přehodil nohu přes lavici, zmáčkl si pravý knír v dlani, upřel pohled do kouta, kde seděli šedí důstojníci, a prohlásil:

»To já se nebojím ani čerta! Mlátím šedou havěť, kdykoli mi přijde do ruky!«

»Co to tam sípá ta pivní bečka?« zeptal se nahlas šedý kapitán s dlouhým obličejem.

Baron se spokojeně usmál. S rachotem vstal od stolu a vydrápal se

na lavici. Rumata pozvedl obočí a pustil se do druhého křidélka.

»Hej, vy šedá sebranko!« zařval baron tak silně, jako by důstojníci byli od něj na míle daleko. »Abyste věděli, tak především jsem já, baron Pampa, don Bau, dal těm vašim pěkně na frak! Víte, příteli,« obrátil se na Rumatu od stropu, »to jsme pili s otcem Kabanim večer u mě na hradě. Najednou přiběhne můj podkoní a hlásí mi, že horda šedých dr... drancuje putyku U zlaté podkovy. Moji putyku, na mém rodovém panství! Velím: Na koně — a jedeme tam. Přísahám při svých ostruhách, byla jich tam celá smečka, nějakých dvacet! Zajali asi tři lidi a ožrali se jako prasata..., ti kramáři vůbec neumějí pít..., a začali to mlátit hlava nehlava a všechno rozbíjet. Popadl jsem jednoho za nohy a začala psina! Hnal jsem je až do Těžkých Mečů. Krve tam bylo, vy mi to nebudete věřit, příteli, po kolena a sekyr tam zůstalo tolik...«

V této chvíli bylo baronovo vyprávění přerušeno. Kapitán s dlouhým obličejem se rozmáchl a těžký nůž zařinčel o kyrys baronova brnění.

»No to je dost!« poznamenal baron a vytáhl z pochvy obrovský obouruční meč.

S nečekanou obratností seskočil na podlahu, meč jiskřivým švihem opsal ve vzduchu oblouk a přesekl stropní trám. Baron zaklel. Strop se sesedl, na hlavy se začala řinout omítka.

Teď už byli všichni na nohou. Zchudlí donové odcouvali ke stěnám. Mladí aristokrati vylezli na stůl, aby lépe viděli. Šedí vytasili před sebe šavle, seřadili se do půlkruhu a drobnými krůčky začali postupovat proti baronovi. Jedině Rumata zůstal sedět a uvažoval, na kterou stranu od barona by se mohl zvednout, aby mu meč neufikl hlavu.

Široká čepel zlověstně ševelila a opisovala jiskřivé kruhy nad baronovou hlavou. Baron byl fantastický. Připomínal vrtulník, jemuž běží vrtule naprázdno.

Šedí ho obklopili ze tří stran, ale byli nuceni se zastavit. Jeden z nich se neopatrně postavil zády k Rumatovi a ten se nahnul přes stůl, popadl ho za límec, strhl ho na záda do mis se zbytky jídel a praštil ho hřbetem dlaně pod ucho. Šedý zavřel oči a znehybněl. Baron vykřikl:

»Propíchněte ho, urozený Rumato, já oddělám ty ostatní.«

On je všechny zamorduje, pomyslel si Rumata nespokojeně.

»Poslyšte,« řekl na adresu šedých. »Nebudeme si navzájem kazit veselou noc. Nám byste se neubránili. Odhoďte zbraně a zmizte odtud.«

»Žádný takový!« namítl baron zlostně. »Já se chci prát! Ať se perou! Tak se perte, hrom do vás!«

S těmito slovy se vrhl na šedé, jeho meč se točil stále rychleji. Šedí ustupovali a viditelně bledli. Zřejmě nikdy v životě neviděli nákladní vrtulník. Rumata přeskočil stůl.

»Počkejte, příteli,« řekl. »Nemá žádný smysl se s těmi lidmi hádat. Vám se nelíbí jejich přítomnost? Oni odejdou.«

»Beze zbraní neodejdeme,« prohlásil zachmuřeně jeden z poručíků. »Z toho by byl malér. Já mám hlídku.«

»I čert vás vem! Tak odejděte se zbraněmi!« dovolil jim Rumata. »Šavle skryj, ruce za hlavu a po jednom odchod! A žádné hlouposti! Nebo vám zpřelámu kosti!«

»Ale jak odejdeme?« ptal se podrážděně kapitán s dlouhým obličejem. »Ten don nám stojí v cestě.«

»A budu stát!« prohlásil baron umíněně.

Mladí aristokrati se jízlivě zachechtali.

»Tak dobrá,« řekl Rumata. »Já budu držet barona a vy utečete, ale rychle — já ho dlouho neudržím. Hej, vy tam ve dveřích, uvolněte průchod! Barone,« dodal a vzal Pampu kolem širokého pasu. »Mám dojem, příteli, že jste zapomněl na jednu důležitou okolnost. Tento slavný meč používali přece vaši předkové jedině k ušlechtilému boji, neboť stojí psáno: Netas v krčmách!«

Na tváři barona, který stále ještě točil mečem, se objevil zamyšlený výraz.

»Ale já jiný meč nemám,« pronesl váhavě.

»Tím spíš!« řekl Rumata významně.

»Myslíte?« Baron stále ještě nebyl rozhodnut.

»Vy to přece víte líp než já...«

»Ano,« řekl baron. »Máte pravdu.« Zahleděl se nahoru na své zuřivě pracující zápěstí. »Vy mi to nebudete věřit, drahý Rumato, ale já můžu takhle točit nepřetržitě tři čtyři hodiny a ani trochu se neuna-

vím... Ach, proč ona mě teď nevidí?!«

»Já jí to budu vyprávět,« slíbil Rumata.

Baron si vzdychl a spustil meč. Šedí sehnuti proběhli kolem něj. Baron je sledoval pohledem.

»Nevím, nevím,« řekl pochybovačně. »Co myslíte, udělal jsem dobře, že jsem je na rozloučenou nenakopal do zadků?«

»Naprosto správně,« ujistil ho Rumata.

»Inu co,« prohlásil baron a zastrčil meč do pochvy. »Když se nám nepodařilo se poprat, tak máme aspoň právo něco malého sníst a vypít.«

Stáhl za nohy ze stolu šedého poručíka, který stále ještě ležel v bezvědomí, a hlasitě houkl:

»Hej, hospodyňko! Víno a něco k jídlu!«

Přistoupili mladí aristokraté a uctivě blahopřáli k vítězství.

»To nic nebylo, maličkost,« řekl baron shovívavě. »Šest zakrslých kloučků, bojácných jako všichni kramáři. To U zlaté podkovy jsem jich rozmydlil dvacet... Ještě štěstí,« obrátil se k Rumatovi, »že jsem tenkrát neměl při sobě svůj bojový meč. V roztržitosti bych ho byl mohl tasit. A třebaže Zlatá podkova není krčma, ale jenom putyka...«

»Někde se taky říká: Netas v putyce,« poznamenal Rumata.

Číšnice přinesla nové mísy s masem a nové džbány vína. Baron si vysoukal rukávy a pustil se do díla.

»Mimochodem,« řekl Rumata, »kdo byli ti tři zajatci, které jste osvobodil U zlaté podkovy?«

»Osvobodil?« Baron přestal žvýkat a zadíval se na Rumatu. »Tak to jsem se asi špatně vyjádřil, můj urozený příteli. Nikoho jsem neosvobodil. Byli přece zatčeni. To je záležitost státu... Proč bych je měl osvobozovat? Byl to nějaký don, zřejmě veliký zbabělec, pak starý písmák a sluha...« Baron pokrčil rameny.

»Ano, ovšem,« řekl Rumata smutně.

Baron najednou zbrunátněl a hrozivě vyvalil oči.

»Co? Už zas?« zařval.

Rumata se ohlédl. Ve dveřích stál don Ripat. Baron se začal vrtět, porážel přitom lavice a srážel mísy na podlahu. Don Ripat se významně zadíval Rumatovi do očí a vyšel.

»Prosím o prominutí, barone,« omluvil se Rumata a vstal. »Krá-

lovská služba...«

»Á,« protáhl baron zklamaně. »Cítím s vámi... Já bych do služby nešel ani za nic!«

Don Ripat čekal hned za dveřmi.

»Co je nového?« zeptal se Rumata.

»Přede dvěma hodinami,« spustil don Ripat hned k věci, »jsem na rozkaz ministra ochrany dona Reby zatkl a dopravil do Veselé věže donnu Okanu.«

»Aha,« řekl Rumata.

»Před hodinou donna Okana zemřela, nevydržela mučení ohněm.«

»Aha,« řekl znovu Rumata.

»Oficiálně byla obviněna ze špionáže. Ale...« Don Ripat zrozpačitěl a sklopil oči. »Myslím, že... Zdá se mi...«

»Rozumím,« řekl Rumata.

Don Ripat k němu pozvedl provinilé oči.

»Byl jsem bezmocný...«

»To nebyla vaše záležitost,« řekl Rumata chraptivě.

Oči dona Ripata znovu nabyly olověného lesku. Rumata mu pokývl a vrátil se ke stolu. Baron právě dojídal maso nadívané mletými sépiemi.

»Estorské!« vykřikl Rumata. »A hodně estorského!« Odkašlal si. »Budeme se veselit. Hrom do toho, budeme se veselit...«

Když přišel k sobě, uvědomil si, že stojí uprostřed rozlehlého prázdného prostranství. Nadcházel šedivý rozbřesk. Zdáli se ozývaly sípavé hlasy kohoutů. Krákaly vrány kroužící v hustém houfu nad jakousi nepříjemnou haldou opodál, ve vzduchu se vznášel vlhký hnilobný pach. Mlha v hlavě se rychle rozptylovala, začínal známý stav pronikavé jasnosti a zřetelnosti vnímám, z jazyka se příjemně ztrácela kořeněná trpkost. Prsty pravé ruky ho hrozně svědily. Rumata si zvedl k očím zaťatou pěst. Kůži na kloubech měl odřenou, v pěsti svíral prázdnou krabičku od kasparamidu, silného prostředku proti otravě alkoholem, jímž Země prozíravě vybavovala své pracovníky na zaostalých planetách. Zřejmě si už tady, na této pláni, než upadl do stavu nejhorší zvířeckosti, mechanicky, skoro instinktivně, vysypal do úst všechen zbývající obsah krabičky.

Byla to známá místa — přímo před ním se černala věž vyhořelé observatoře, o něco dál vlevo se v šeru rýsovaly strážní hlásky královského paláce, štíhlé jako minarety. Rumata se zhluboka nadechl vlhkého, studeného vzduchu a vykročil domů.

Baron Pampa se tu noc báječně poveselil. V doprovodu zchudlých donů, kteří rychle ztráceli lidskou tvář, absolvoval veliké tažení po arkanarských putykách, propil všechno včetně přepychového opasku, pozřel neuvěřitelné množství lihovin a jídel a cestou vyvolal nejméně osm rvaček. Aspoň Rumata si zřetelně vzpomínal na osm rvaček, do nichž se vměšoval, aby rváče od sebe odtrhl a zabránil krveprolití. Další jeho vzpomínky tonuly v mlze. A z této mlhy se vynořovaly hned dravci tlamy s noži v zubech, hned nesmyslně nešťastný obličej posledního zchudlého dona, kterého chtěl baron Pampa v přístavu prodat do otroctví, hned zase rozzuřený nosatý Irukánec, který zlostně požadoval, aby mu urození donové vrátili jeho koně...

Zpočátku stále ještě byl pracovníkem Ústavu. Pil stejně jako baron — irukánské, estorské, soanské, arkanárské, ale před každou změnou nápoje si tajně kladl pod jazyk tabletu kasparamidu. Uchovával si ještě zdravý rozum a ze zvyku pozoroval shluky šedých hlídek na křižovatkách a u mostů, jízdní hlídku barbarů na soanské silnici, kde by barona byli určitě zastřelili, kdyby Rumata neovládal nářečí barbarů. Jasně si pamatoval, jak jím otřásla myšlenka, že nehybné řady prapodivných vojáků v dlouhých černých pláštích s kapucemi, nastoupené před Vlasteneckou školou — že to je klášterní družina. Co se do toho plete církev? pomyslel si v té chvíli. Odkdy se v Arkanaru vměšuje církev do civilních věcí?

Opíjel se pomalu, ale přesto se opil. Přišlo to pak nějak nepozorovaně, naráz; a když ve chvilce vystřízlivění před sebou spatřil rozseknutý dubový stůl v naprosto neznámé místnosti, tasený meč ve své ruce a kolem sebe tleskající zchudlé dony, napadlo ho, že by bylo načase jít domů. Ale to už bylo pozdě. To už se ho zmocnila vlna zuřivosti a odporu, nával nezřízené radosti z toho, že ze sebe setřásl všechno lidské. Stále ještě zůstával pozemšťanem, pracovníkem Ústavu, potomkem lidí ohně a železa, kteří neznali, co to je šetřit se, a nikoho nelitovali ve jménu vysokého cíle. Nemohl se stát Rumatou Estorským, pokrevním následovníkem dvaceti generací výbojných

předků, proslulých loupežemi a chlastem. Ale nebyl už ani průkopník. Neměl již povinnosti vůči Experimentu. Starost mu dělaly jedině povinnosti vůči sobě samému. Už nepochyboval. Bylo mu jasné všechno, absolutně všechno. Věděl bezpečně, kdo nese na všem vinu, a věděl přesně, co chce: sekat hlava nehlava, házet do ohně, shazovat z palácového schodiště na zdvižená kopí a vidle řvoucího davu...

Rumata se otřásl a vytáhl meče z pochev. Čepele byly zubaté, ale čisté. Vzpomněl si, že se s někým bil, ale s kým? A jak to dopadlo?

Koně propili. Zchudlí donové zmizeli neznámo kam. Rumata — na to si taky vzpomínal — přitáhl barona k sobě domů. Don Bau byl čilý, naprosto střízlivý a pln odhodlání pokračovat ve veselí — jedině že už se neudržel na nohou. Kromě toho nabyl nezvratného dojmu, že se právě nyní rozžehnal s milou baronesou a je ve válečném tažení proti svému odvěkému nepříteli baronu Kaskovi, který si troufá tolik, že to přesahuje všechny meze. (»Posuďte sám, příteli, ten darebák porodil z boku šestiprstého chlapce a dal mu jméno Pampa...«) »Slunce zapadá,« prohlásil baron a zahleděl se na gobelín znázorňující východ slunce. »Mohli bychom sice prohýřit celou nadcházející noc, urození donové, leč hrdinské činy na poli válečném vyžadují trochu spánku. Během tažení ani kapku vína! A kromě toho — baronesa by se zlobila. Cože? Postel? Jaképak postele v otevřeném terénu? Naší postelí je koňská houně.«

S těmito slovy strhl ze stěny nešťastný gobelín, zabalil se do něj i s hlavou a s rachotem se svalil do kouta pod svícnem. Rumata nařídil Unovi, aby vedle barona postavil vědro s lákem od okurek a soudek slanečků. Chlapcův obličej byl zlostný, rozespalý. »Ten se zřídil,« bručel. »Až z toho šilhá...« »Mlč, ty moulo,« řekl Rumata... Pak se něco stalo. Něco strašně odporného, co ho vyhnalo přes celé město na tuto prázdnou pláň. Něco strašně odporného, neodpustitelného, hanebného...

Vzpomněl si na to, když už se blížil k domu, a zarazil se.

Ano, odstrčil Una, vydrápal se po schodech nahoru, prudce otevřel dveře a vpadl k ní jako majitel a pán, ve svitu noční lampičky spatřil její bledý obličej, veliké oči plné hrůzy a odporu, a v těch očích uviděl sám sebe — vrávorajícího, s povislým uslintaným rtem,

odřenými pěstmi, v zabláceném obleku, nestydatého a nízkého hulváta modré krve, a její pohled ho odhodil zpátky, na schody, dolů do předsíně, za dveře, do temné ulice a dál, dál, dál, co nejdál...

Měl pocit, jako by mu všechny vnitřnosti zledovatěly, zmrzly. Zaťal zuby, tiše otevřel dveře a po špičkách vstoupil do předsíně. V koutě ležel jako obrovitý mořský savec baron a funěl z klidného spánku. »Kdo je tu?« zavolal Uno, který dřímal na lavici s kuší na klíně. »Ticho,« zašeptal Rumata. »Pojď do kuchyně. Soudek vody, ocet, nové šaty, rychle!«

Dlouho a zuřivě, s bolestným požitkem se poléval vodou a otíral octem. Seškrábal ze sebe noční špínu. Uno, proti svým zvyklostem zamlklý, pobíhal kolem něj. Teprve když pomáhal donovi zapínat pitomé fialové kalhoty s přezkami vzadu, řekl zachmuřeně:

»V noci, jak jste utekl, přišla dolů Kira a ptala se, jestli byl don doma nebo ne. Myslela asi, že se jí něco zdálo. Tak jsem jí řekl, že jste večer odešel do stráže a od té doby jste se nevrátil...«

Rumata si zhluboka vzdychl a odvrátil se. Neulevilo se mu. Naopak.

»A já pak celou noc seděl s kuší u barona. Bál jsem se, aby ho v opilosti nenapadlo lézt nahoru.«

»Děkuju ti, chlapče,« řekl Rumata s námahou.

Obul si střevíce, vyšel do předsíně a chvíli stál před tmavým kovovým zrcadlem. Kasparamid účinkoval spolehlivě. Ze zrcadla na něj hleděl elegantní urozený don, poněkud unavený po namáhavé noční stráži, ale nanejvýš spořádaný. Vlhké vlasy obepnuté zlatou obručí spadaly měkce a ladně po stranách obličeje. Rumata mechanicky posunul objektiv nad kořen nosu. Jen co je pravda, pěkné scénky sledovali dneska na Zemi, pomyslel si.

Mezitím se rozednilo. Do zaprášených oken nakouklo slunce. Ozvalo se bouchání sklenic. Na ulici zazněly první ospalé hlasy. »Jak jste spal, bratře Kirisi?« »Bohu budiž dík, klidně, bratře Tiko. Noc přešla a bohu budiž sláva.« »Nám někdo mlátil do oken. Urozený don Rumata prý v noci řádil.« »Má prý hosta.« »Ale stejně, copak tohle je nějaké řádění? To když král byl mladý, to don Rumata řádil, vzpomínám si. Ani nevěděl a půl města lehlo popelem.« »Já vám něco řeknu, bratře Tiko. Bohu budiž dík, že nám dopřál za souseda

takového dona. Ten jestli si vyhodí z kopýtka jednou za rok, tak je to moc...«

Rumata zašel nahoru, zaklepal a vstoupil do pracovny. Kira seděla v křesle jako včera. Zvedla oči a se strachem, s bázní se mu zadívala do obličeje.

»Dobré jitro, maličká,« řekl Rumata, přistoupil k ní, políbil jí ruce a usedl do křesla naproti ní.

Stále se na něj zkoumavě dívala a pak se zeptala:

»Jsi unaven?«

»Ano, trochu. A musím zase jít.«

»Mám ti něco připravit?«

»Není třeba, děkuji. Uno to připraví. Snad jenom límec kdybys mi navoněla...«

Rumata cítil, jak mezi nimi vyrůstá stěna lži. Nejdřív slaboučká, pak stále silnější a pevnější. Na celý život! pomyslel si trpce. Seděl se zavřenýma očima a ona mu opatrně kapala různé voňavky na nadýchaný límec, na tváře, čelo, vlasy. Pak řekla:

»Ty se ani nezeptáš, jak jsem spala?«

»Jak, maličká?«

»Měla jsem sen. Rozumíš, hrozný, děsivý sen.«

Stěna už byla tlustá jako zeď pevnosti.

»Na novém místě to tak bývá,« řekl Rumata falešně. »A možná taky, že baron dole dělal hodně hluku.«

»Mám říct, aby přinesli snídani?« zeptala se.

»Ano.«

»A jaké víno máš rád po ránu?«

Rumata otevřel oči.

»Ať přinesou vodu,« řekl. »Po ránu nepiju.«

Odešla a Rumata slyšel, jak mluví svým klidným, zvučným hlasem se sluhou. Pak se vrátila, sedla si na opěradlo jeho křesla a začala mu vyprávět svůj sen. A on poslouchal, povytahoval obočí a cítil, jak je stěna každým okamžikem silnější a pevnější a jak ho navždy odděluje od jediného člověka, který je mu v tomto nesmyslném světě opravdu blízký. A tu se do stěny opřel celým tělem.

»Kiro,« řekl. »To nebyl sen.«

A nic zvláštního se nestalo.

»Chudáčku,« řekla Kira. »Počkej, hned ti přinesu okurkový lák...«

KAPITOLA PÁTÁ

Ještě před nedávnou dobou byl dvůr arkanarských králů jedním z nejosvícenějších v celé říši. U dvora žili vědci, většinou samozřejmě šarlatáni, ale také takoví jako Bagir Kissenský, který objevil, že planeta má tvar koule; nebo osobní zaříkávač Tata, který vyslovil geniální domněnku, že epidemie jsou způsobovány drobnými, okem neviditelnými červíky, které roznáší vítr a voda; nebo alchymista Sinda, hledající jako ostatně všichni alchymisté způsob, jak z hlíny vyrobit zlato, ale který při tom objevil zákon o zachování hmoty. U arkanarského dvora žili i básníci, většinou příživníci a pochlebníci, ale i takoví jako Pepin Slavný, autor historické tragédie Pochod na sever; Curen Pravdivý, který napsal přes pět set balad a sonetů, zhudebněných a zpívaných mezi lidem; a také Gur Tvůrce, který napsal první světský román v dějinách říše — smutnou historii prince, jenž se zamiloval do krásné barbarky. U dvora žili i výteční artisté, tanečníci a zpěváci. Skvělí malíři pokrývali stěny nevybledávajícími freskami, proslulí sochaři zkrášlovali svými výtvory palácové parky. Nedá se říct, že by arkanarští králové byli přívrženci osvěty nebo znalci umění. Prostě to patřilo k bontonu, stejně jako ceremoniál ranního oblékání nebo vyfintění gardisté u hlavní brány. Aristokratická snášenlivost sahala občas tak daleko, že se někteří vědci a básníci stali nikoli bezvýznamnými šroubky státního aparátu. Například před pouhým půlstoletím veleučený alchymista Botsa zaujímal místo ministra hlubin, kteréžto ministerstvo bylo později jako nepotřebné zrušeno, zřídil několik dolů a proslavil Arkanar podivuhodnými slitinami, jejichž tajemství si vzal s sebou do hrobu. A Pepin Slavný až do nedávné doby řídil státní osvětu, než bylo ministerstvo historie a slovesnosti, jemuž stál v čele, prohlášeno za škodlivé a zhoubné.

Stávalo se pochopitelně i dřív, že nějakého umělce nebo vědce, který se znelíbil králově favoritce, tupé a chlípné ženštině, prodávali za hranice nebo otrávili arzénem, ale teprve don Reba vzal tu věc do ruky zásadně. Za léta, po která zastával funkci všemocného ministra ochrany trůnu, způsobil ve světě arkanarské kultury takovou spoušť, že vyvolal nespokojenost dokonce některých urozených velmožů, kteří prohlásili, že dvůr se stal nudným a že při bálech člověk neslyší

nic jiného než hloupé drby.

Bagir Kissenský, obžalovaný z pomatenosti hraničící s vlastizradou, byl uvržen do vězení a Rumatovi se jen s velkou námahou podařilo dostat ho odtamtud a dopravit ho do metropole. Jeho observatoř vyhořela a žáci, kteří to přečkali, se rozutekli na všechny strany. Osobní zaříkávač Tata společně s dalšími pěti osobními zaříkávači byl náhle odhalen jako travič, který kul pikle proti samotnému králi z návodu vévody irukánského, při mučení se ke všemu přiznal a byl oběšen na Královském náměstí. Rumata se ho pokoušel zachránit, rozdal při tom třicet kilogramů zlata, ztratil čtyři agenty (urozené dony, kteří nevěděli, co činí), málem byl chycen sám, protože při pokusu vyrvat odsouzence strážím byl raněn, ale všechno bylo bezvýsledné. To byla jeho první porážka, po níž konečně pochopil, že don Reba není náhodná figura. Když se za týden dověděl, že alchymistu Sindu chtějí obžalovat z toho, že před státní mocí skrývá tajemství kamene mudrců, ustrojil Rumata, rozzuřený porážkou, u alchymistova domu léčku, a když pro vědce přišli příslušníci úderného oddílu, sám s černou rouškou přes obličej je odzbrojil, naházel je svázané do sklepa a ještě téže noci vyprovodil nic nechápajícího Sindu za hranice do Soanu, kde vědátor s pokrčením ramen zůstal a pokračoval v hledání kamene mudrců pod dohledem dona Kondora. Básník Pepin Slavný se najednou stal mnichem a skryl se do odlehlého kláštera. Curen Pravdivý, usvědčený ze zločinné dvojsmyslnosti a z nadbíhání vkusu nejnižších vrstev, byl zbaven občanských práv a majetku, pokoušel se klást odpor, přednášel v putykách teď už vysloveně pobuřující balady, dvakrát byl k smrti zmlácen vlasteneckými osobnostmi, a teprve pak se dal přemluvit svým velkým přítelem a ctitelem donem Rumatou a také odjel do metropole. Rumata si ho navždy zapamatoval, jak stojí, pitím až zmodralý, na palubě odplouvající lodi, hubené ruce křečovitě zaťaté do lanoví, a zvučným, mladým hlasem vykřikuje svůj sonet na rozloučenou Jak uvadlý lístek na duši padá... A pokud jde o Gura Tvůrce, ten po rozmluvě v pracovně dona Reby pochopil, že se arkanarský princ nemohl zamilovat do příslušnice nepřátelské verbeže, vlastnoručně naházel své knihy na Královském náměstí do ohně, a nyní, nahrbený, s bezkrevným obličejem, postává při každém příchodu krále v hloučku dvoře-

nů, na sotva znatelný pokyn dona Reby předstupuje a deklamuje verše ultravlasteneckého obsahu, které vyvolávají smutek a zívání. Herci hrají nyní stále tentýž kus — Zánik barbarů aneb Maršál Toc, král Pic I. Arkanarský. Zpěváci se zaměřili na skladby pro hlas beze slov s doprovodem orchestru. Malíři, kteří zůstali naživu, malovali plakáty. Vlastně — dva nebo tři se dokázali udržet u dvora a malovat portréty krále s donem Rebou, který krále uctivě přidržuje za loket (variace nebyly povoleny: král byl vždycky zobrazován jako dvacetiletý krasavec v brnění, don Reba jako zralý muž s důležitým obličejem). Ano, arkanarský dvůr byl teď nudný. Nicméně velmožové, urození donové bez zaměstnání, gardoví důstojníci a lehkomyslné urozené krasavice — jedni z ješitnosti, druzí ze zvyku, jiní ze strachu — jako dříve zaplňovali i nyní každé ráno přijímací sály paláce. Upřímně řečeno, někteří z nich žádné změny ani nepostřehli. Při koncertech a zápasech pěvců, jaké se konaly v dřívějších dobách, jim byly nejmilejší přestávky, při nichž urození donové posuzovali vlastnosti honicích psů a vyprávěli anekdoty. Byli nanejvýš schopni nepříliš dlouho debatovat o vlastnostech bytostí z onoho světa, ovšem taková témata jako otázka tvaru vlastní planety nebo příčiny epidemií považovali za vysloveně neslušná. Mezi gardovými důstojníky vyvolalo zmizení malířů jistou lítost, protože v řadách malířů býval nejeden pravý mistr na zobrazování nahého těla...

Rumata přišel do paláce trochu později. Ranní recepce již započala. V sálech se mačkali lidé, bylo slyšet králův podrážděný hlas a melodické povely ministra ceremoniáře, který řídil královo oblékání. Dvořané většinou přetřásali noční událost. Jakýsi zločinec s irukánským vzezřením pronikl ozbrojen dýkou do paláce, zabil strážného a vnikl do ložnice Jeho Veličenstva, kde byl údajně samotným donem Rebou osobně zneškodněn, spoután a cestou do Veselé věže na cucky roztrhán pobouřeným davem oddaných vlastenců. Byl to už šestý pokus o atentát za poslední měsíc, a tak sám fakt, že došlo k zločinu, už příliš mnoho zájmu nevyvolal. Mluvilo se spíš o detailech. Rumata se dověděl, že při spatření vraha se Jeho Veličenstvo pozvedlo na loži, zaštítilo vlastním tělem překrásnou donnu Midaru a proneslo historická slova: »Marš ven, lumpe!« Většina posluchačů ochotně uvěřila v tato historická slova, neboť usuzovala, že král po-

kládal vraha za lokaje. A všichni se shodovali v názoru, že don Reba je jako vždy ostražitý a v zápase nedostižný. Rumata pochvalnými slovy souhlasil s tímto míněním a na oplátku vyprávěl historku, kterou si právě nyní vymyslel, jak dona Rebu přepadlo dvanáct lupičů, a on tři vyřídil na místě a ostatní zahnal na útěk. Historka byla vyslechnuta s neobyčejným zájmem a souhlasem, načež Rumata jakoby mimochodem poznamenal, že mu o tom říkal don Sera. Nadšení a zájem okamžitě ochably, protože bylo všeobecně známo, že don Sera je nebetyčný pitomec a lhář. O donně Okaně se nikdo ani slovem nezmínil. Buď o tom ještě nevěděli, nebo se tvářili, že nic nevědí.

Rumata utrušoval komplimenty, tiskl ručky dámám a ponenáhlu se posunoval do prvních řad vyfintěného, navoněného, vydatně propoceného davu. Urozená šlechta polohlasně besedovala: »No no, to byla stejná kobyla. Šlapala si zadníma na přední, a ať visím, jestli ji na mně nevyhrál hned ten večer don Keu...« »A pokud jde o boky, urozený done, tak ty mají neobyčejnou formu. Jak to říkal Curen... Hmm... Chladivé pěny pahrbky něžné... hmm... ne, chladivé pahrbky něžné pěny... No to je jedno, prostě boky jako hrom!« »A já potichoučku otvírám oko, beru do zubů dýku a představte si, příteli, cítím, že se mříž pode mnou prohýbá...« »A přejel jsem mu přes zuby jílcem meče, jak si zasloužil...« »A don Tameo se vyzvracel na podlahu, pak uklouzl a vletěl hlavou do krbu...« »No a ten mnich jí povídá: Vypravuj mi, krasavice, co se ti zdálo... hahaha...«

To je hrozná smůla, myslel si Rumata. Jestli mě teď zabijou, bude tahle kolonie prvoků to poslední, co ve svém životě uvidím. Jedině překvapení! Zachrání mě překvapení. Mě a Budacha. Vystihnout pravou chvíli a překvapivě zaútočit. Zaskočit ho nepřipraveného, nenechat ho otevřít ústa, nedovolit mu, aby mě zabil. Nemám ani nejmenší důvod umírat.

Protlačil se až ke dveřím ložnice, položil obě ruce na jílce mečů, podle etikety pokrčil nohy v kolenou a přiblížil se ke králově posteli. Jeho Veličenstvu právě natahovali punčochy. Ministr ceremoniář se zatajeným dechem pozorně sledoval obratné ruce dvou komorníků. Vpravo od rozházené postele stál don Reba a neslyšně se bavil s dlouhým, kostnatým mužem ve vojenské uniformě z šedého aksamitu. Byl to otec Cupik, jeden z vůdců arkanarských úderných oddílů,

plukovník palácové ochrany. Don Reba byl zkušený dvořan. Podle výrazu jeho tváře se mohl rozhovor týkat nanejvýš vlastností některého koně nebo dobročinnosti královy neteře. Zato otec Cupik, jakožto voják a bývalý kupec, neuměl obličej ovládat. Mračil se, kousal si rty, jeho prsty na jílci meče se svíraly a rozevíraly; nakonec mu zničehonic cuklo ve tváři, otec Cupik se prudce otočil a proti všem pravidlům etikety zamířil ven z ložnice přímo proti davu dvořanů žasnoucích nad tou nevychovaností. Don Reba se za ním s omluvným úsměvem zadíval, a Rumata, který sledoval neforemnou odcházející šedou postavu, si pomyslel: Tak další nebožtík. Věděl o třenicích mezi donem Rebou a šedou generalitou. Historie hnědého kapitána Ernsta Röhma se snadno mohla opakovat.

Punčochy byly nataženy. Komorníci na melodický rozkaz ministra ceremoniáře vzali zbožně do konečků prstů královy střevíce. Ale král se najednou opřel do komorníků nohama, odstrčil je a otočil se k donu Rebovi tak prudce, až se mu břicho, připomínající napěchovaný pytel, převalilo na jedno koleno.

»Já už mám dost těch vašich atentátů!« zaječel hystericky. »Atentáty! Atentáty! Atentáty! V noci chci spát, a ne bojovat s vrahy! Proč to nejde zařídit, aby atentátníci chodili ve dne? Jste na kočku ministr, Rebo! Ještě jedna taková noc a dám vás uškrtit!« (Don Reba se uklonil s rukou přitisknutou k srdci.) »Po atentátech mě bolí hlava!«

Najednou se odmlčel a zadíval se na své břicho. To byla vhodná chvíle. Komorníci chvilku zaváhali. Především bylo třeba upoutat na sebe pozornost. Rumata vytrhl komorníkovi pravý střevíc, klekl si před králem na jedno koleno a začal střevíc uctivě obouvat na tučnou, hedvábím potaženou nohu. Byla to odvěká výsada rodu Rumatů — vlastnoručně obouvat pravou nohu korunovaných hlav říše. Král na něj zíral kalnýma očima. Pak v nich zableskla jiskřička zájmu.

»Á, Rumata!« řekl král. »Vy ještě žijete? Vidíte, a Reba mi slíbil, že vás uškrtí!« Uchichtl se. »To je na kočku ministr, ten Reba. Pořád jenom slibuje. Slíbil, že vymýtí rebelii, a rebelie sílí. Prošpikoval celý palác nějakými šedými hulváty... Já jsem nemocný člověk, a on dal pověsit všechny osobní zařízávače.«

Rumata navlékl střevíc, uklonil se a odstoupil o dva kroky. Zachytil upřený pohled dona Reby a rychle nasadil výraz tupé nafoukanosti.

nosti.

»Jsem úplně nemocný člověk,« pokračoval král. »Všechno mě bolí. Chci na odpočinek. Už dávno bych byl odešel na odpočinek, ale vždyť vy byste tady beze mne všichni zašli, oslové...«

Obuli mu druhý střevíc. Král vstal a v té chvíli zasténal, sehnul se a chytil se za koleno.

»Kde jsou zaříkávači?« zaúpěl žalostně. »Kde je můj zlatý Tata? Vy jste ho pověsil, pitomče! A mně se vždycky ulevilo, jen na mě promluvil. Mlčte, já to vím taky, že byl travič. Ale na to se můžu vykašlat. Co na tom, že to byl travič? Uměl léčit! Rozumíte, vy vrahu? Léčit! Jednoho otrávil, druhého vyléčil. Kdežto vy umíte jenom trávit! Vy byste udělal nejlíp, kdybyste se sám oběsil!« (Don Reba se uklonil, ruku přitiskl k srdci a zůstal v sehnuté póze). »Vždyť vy jste všecky pověsil! Zbyli jenom ti vaši šarlatáni. A kněži, kteří mi dávají pít svatou vodu místo léků... Kdo vymyslí složení léku? Kdo mi namaže nohu mastí?«

»Vaše Veličenstvo!« řekl Rumata plným hlasem a připadalo mu, že všechno v paláci ztichlo. »Stačí vydat rozkaz a nejlepší lékař celé říše bude za půl hodiny v paláci!«

Král na něj nechápavě vyvalil oči. Bylo to veliké riziko. Stačí, aby don Reba mrkl... Rumata přímo fyzicky cítil, kolik očí ho teď upřeně sleduje přes opeřené šípy — moc dobře věděl, k čemu je pod stropem ložnice kolem dokola řada kulatých otvorů. I don Reba se na něj díval s výrazem zdvořilého a vlídného zájmu.

»Co to znamená?« zeptal se král nabručeně. »Dobře, tak vydám rozkaz. No, a kde je ten váš lékař?«

Rumata se napjal jako struna. Zdálo se mu, že už ho hroty šípů píchají mezi lopatky.

»Vaše Veličenstvo,« řekl rychle, »nařiďte donu Rebovi, aby vám představil slavného doktora Budacha!«

Tak zřejmě don Reba přece jen přišel do rozpaků a zaváhal. To hlavní bylo vysloveno, a Rumata přesto ještě žije. Král otočil kalné oči na ministra ochrany trůnu.

»Vaše Veličenstvo,« pokračoval Rumata, teď už beze spěchu a v patřičném slohu. »Jelikož znám vaše vskutku nesnesitelné útrapy a mám v paměti povinnosti svého rodu vůči panovníkům, povolal jsem

z Irukánu slavného, velemoudrého lékaře, doktora Budacha. Cesta doktora Budacha byla však bohužel přerušena. Šedí vojáci váženého dona Reby se ho minulý týden zmocnili a další jeho osud je znám pouze donu Rebovi. Domnívám se, že lékař je někde nablízku, nejspíš ve Veselé věži, a doufám, že podivná nepřízeň dona Reby vůči lékařům se zatím neprojevila nenapravitelným způsobem na údělu doktora Budacha.«

Rumata zmlkl a zatajil dech. Zdá se, že všechno dopadlo skvěle. Teď se drž, done Rebo! Pohlédl na ministra — a po zádech mu přeběhl mráz. Ministr ochrany trůnu nebyl ani trochu vyveden z rovnováhy. Pokyvoval Rumatovi s vlídnou otcovskou výčitkou. Tohle Rumata nečekal. On snad je tím dokonce nadšen, pomyslel si ohromený Rumata. Zato král se choval podle očekávání.

»Darebáku!« zařval. »Uškrtím vás! Kde je doktor? Kde je doktor, ptám se vás? Mlčet! Ptám se vás, kde je doktor?«

Don Reba předstoupil s vlídným úsměvem.

»Vaše Veličenstvo,« řekl, »jste skutečně šťastný panovník, protože máte tolik věrných poddaných, že si někdy navzájem překážejí ve snaze prokázat vám službu.« (Král na něj tupě civěl.) »Nebudu tajit, že stejně jako o všem ostatním, co se v naší zemi odehrává, věděl jsem i o ušlechtilém úmyslu horlivého dona Rumaty. Nebudu tajit, že jsem vyslal naproti doktoru Budachovi naše šedé vojáky — výhradně proto, abych ušetřil ctihodného staršího pána možných nepříjemností vyplývajících z daleké cesty. Nebudu tajit ani to, že jsem se neukvapoval představit Budacha Irukánského Vašemu Veličenstvu...«

»Jak jste se mohl opovážit?« zeptal se král s výčitkou.

»Vaše Veličenstvo, don Rumata je mladý a v politice právě tak nezkušený, jak zkušený je v ušlechtilých bitkách. Vůbec by ho nenapadlo, jaké nízkosti je schopen vévoda irukánský ve své zuřivé zlobě proti Vašemu Veličenstvu. Ovšem my dva to víme, že mám pravdu, Vaše Veličenstvo?« (Král zakýval.) »A proto jsem považoval za nutné provést předběžně menší vyšetřování. Nespěchal bych ani nyní, ale jestliže vy, Vaše Veličenstvo,« (hluboká úklona) »a don Rumata« (pokývnutí směrem k Rumatovi) »tak naléháte, předstoupí před vás, Vaše Veličenstvo, doktor Budach hned dnes po obědě a zahájí léčbu.«

»Vy přece jenom nejste hloupý, done Rebo,« řekl král po chvilce rozmýšlení. »Vyšetřování, to je dobrá věc. To nemůže nikdy škodit. Sakramentský Irukánec...« Král zavyl a znovu se chytil za koleno. »Zatracená noha! Tak po obědě, říkáte? Budeme čekat, budeme čekat.«

A král, opřen o rameno ministra ceremoniáře, pomalu prošel do trůnního sálu kolem ohromeného Rumaty. Když zmizel v davu rozestupujících se dvořanů, usmál se don Reba na Rumatu přívětivě a zeptal se:

»Dnes v noci máte stráž u princovy ložnice, není-liž pravda?«

Rumata se mlčky uklonil.

Rumata bloumal bez cíle nekonečnými chodbami a průchody paláce, tmavými, vlhkými, prosycenými čpavkem a hnilobou, kolem přepychových komnat vyzdobených gobelíny, kolem zaprášených pracoven s úzkými zamřížovanými okny, kolem skladišť nabitých haraburdím s oprýskaným pozlátkem. Nikde skoro žádní lidé. Málokterý dvořan riskoval navštěvovat tento labyrint v zadní části paláce, kde královské komnaty nepozorovaně přecházejí v úřadovny ministerstva ochrany trůnu. Tady nebylo těžké zabloudit. Všichni se pamatovali na případ, kdy gardová hlídka, obcházející palác po jeho obvodu, byla vylekána úpěnlivým nářkem člověka, který protahoval mříží ve střílně podrápané ruce. »Zachraňte mě!« křičel ten člověk. »Já jsem dvořan! Nevím, jak se dostat ven! Dva dni jsem neměl v ústech! Vytáhněte mě odtud!« (Deset dní probíhala pak mezi ministrem financí a ministrem dvora živá korespondence, než bylo rozhodnuto přece jen mříž vylomit, a celých těch deset dní krmili nešťastného dvořana tak, že mu podávali maso a chléb na špičce kopí.) Kromě toho tu nebylo bezpečno. V úzkých chodbách na sebe naráželi podnapilí gardisté střežící osobu krále a podnapilí příslušníci úderných oddílů střežící ministerstvo. Bili se hlava nehlava. A když se uspokojeni rozcházeli, odtahovali své raněné. Nakonec se tu potulovaly i duše zavražděných. Za dvě staletí se jich nashromáždila pěkná řádka.

Z hlubokého výklenku ve stěně se vynořila hlídka z úderného oddílu se sekyrou v bojové pohotovosti.

»Tam se nesmí,« prohlásil voják ponuře.

»Ty tomu tak rozumíš, troubo!« řekl Rumata ledabyle a odstrčil ho rukou.

Slyšel, jak voják vzadu nerozhodně přešlapuje, a v té chvíli si uvědomil, že urážlivá slůvka a ledabylá gesta u něj vznikají reflexívně, že už nehraje vysoce urozeného pitomce, ale do značné míry se jím stal. Představil si, že by takhle jednal na Zemi, a pocítil odpor a stud. Proč? Co se to se mnou stalo? Kam zmizela od dětství vštěpovaná a pěstovaná úcta a důvěra k sobě podobným, k člověku, k oné pozoruhodné bytosti nazývané člověkem? Mně už teď nikdo nepomůže, pomyslel si s hrůzou. Já už je přece doopravdy nenávidím, já jimi pohrdám... Ne že bych je litoval. Já je nenávidím, já jimi pohrdám. Mohu jak dlouho chci ospravedlňovat tupost a zvířeckost toho kluka, kolem kterého jsem teď prošel, přihlížet k sociálním podmínkám, k děsivé výchově, ke všemu možnému, ale vidím teď jasně, že je to můj nepřítel, nepřítel všeho, co já mám rád, nepřítel mých přátel, nepřítel toho, co já považuji za nejsvětější. A nenávidím ho nikoli teoreticky, ne jako »typického představitele«, ale konkrétně jeho, jeho jako osobu. Nenávidím jeho uslintanou tlamu, puch jeho nemytého těla, jeho slepou víru, jeho zlost na všechno, co přesahuje rámec pohlavních úkonů a chlastu. On tam teď přešlapuje, ten výrostek, kterého ještě před půlrokem mlátil jeho panděratý táta, protože ho chtěl naučit prodávat ztuchlou mouku a zcukernatělá povidla, funí, dřevák jeden, a marně se snaží vzpomenout si na paragraf špatně naučeného řádu a zaboha neví, má-li v takovémhle případě vzít urozeného dona sekyrou po hlavě, zařvat »Poplach!«, nebo jenom mávnout rukou — stejně se to nikdo nedoví. A nakonec mávne rukou, vrátí se do svého výklenku, nacpe si do tlamy hrst žvýkací kůry a bude žvýkat, mlaskat a slintat. Nic na světě nechce vědět, o ničem na světě nechce přemýšlet. Přemýšlet! A oč lepší je orel náš don Reba? Ano, pochopitelně, jeho psychologie je komplikovanější a reflexy složitější, ale jeho myšlenky se podobají těmto palácovým labyrintům páchnoucím zločiny a čpavkem, a sám don Reba je už nepředstavitelně odporný — hrozný zločinec a nemilosrdný pavouk. Přišel jsem sem milovat lidi, pomoct jim narovnat se a spatřit nebe. Ba ne, jsem špatný pracovník Ústavu, řekl si lítostivě. Jsem historik k niče-

mu. Kdy jsem to vlastně zabředl do bažiny, o které mluvil don Kondor? Copak bůh nemá právo na nějaký jiný cit kromě soucitu?

Vzadu se ozvalo rychlé dupání bot po chodbě. Rumata se otočil a uchopil oba meče zkříženýma rukama. Běžel k němu don Ripat a držel si šavli při boku.

»Done Rumato..., done Rumato!« zavolal už zdáli chraptivým šeptem.

Rumata pustil meče. Když k němu don Ripat doběhl, rozhlédl se a sotva slyšitelně mu zašeptal do ucha:

»Hledám vás už hodinu. V paláci je Pavéza Rumpál. Vyjednává s donem Rebou ve fialových komnatách.«

Rumata na okamžik přivřel oči. Pak opatrně poodstoupil a se zdvořilým údivem řekl:

»Máte na mysli toho slavného lupiče? Ale ten už byl přece popraven, nebo snad vůbec nikdy neexistoval.«

Poručík si olízl suché rty.

»Existuje. A je v paláci... Myslel jsem, že vás to bude zajímat.«

»Můj rozmilý done Ripate,« řekl Rumata důrazně. »Zajímají mě drby! Pomluvy. Žerty... Život je tak nudný! Zřejmě jste mě nepochopil správně...« (Poručík na něj vyvaloval zpitomělé oči.) »Posuďte sám. Co je mi do nečistých styků dona Reby, kterého si mimochodem příliš vážím, než abych ho jakkoli odsuzoval... A kromě toho, promiňte, spěchám. Čeká mě dáma.«

Don Ripat si znovu olízl rty, nemotorně se uklonil a bokem se začal vzdalovat. Rumatu najednou napadla šťastná myšlenka.

»Mimochodem, příteli,« zavolal vlídně. »Jak se vám líbil malý žert, který jsme dnes ráno provedli donu Rebovi?«

Don Ripat se odhodlaně zastavil.

»Jsme velmi spokojeni,« prohlásil.

»Viďte, že to bylo velice milé?«

»Bylo to velkolepé! Šedý důstojnický sbor je neobyčejně rád, že jste se konečně postavil na naši stranu. Takový chytrý člověk jako vy, done Rumato, a bratříčkuje se s barony a urozenými zrůdami...«

»Drahý Ripate!« pravil Rumata nadutě a obrátil se k odchodu. »Zapomínáte, že z výšin mého původu není vidět žádný rozdíl dokonce ani mezi králem a vámi. Na shledanou.«

Rázně vykročil chodbami, bez váhání zatáčel do příčných průchodů a mlčky odstrkoval strážné. Neměl dost jasno, co chce podniknout, ale uvědomoval si, že to je podivuhodné, vzácné štěstí. Musel vyslechnout rozhovor mezi dvěma pavouky. Nebylo náhodou, že don Reba sliboval za živého Rumpála čtrnáctkrát tolik, co za mrtvého...

Z fialových závěsů proti němu vystoupili dva šedí poručici s obnaženými šavlemi.

»Buďte zdrávi, přátelé,« řekl don Rumata a zastavil se mezi nimi. »Ministr je u sebe?«

»Ministr je zaneprázdněn, done Rumato,« odpověděl jeden z poručíků.

»Počkám,« řekl Rumata a prošel mezi závěsy.

Byla tu neproniknutelná tma. Po hmatu se Rumata pohyboval mezi křesly, stoly a litinovými podstavci svícnů. Několikrát zřetelně slyšel čísi funění nad uchem a cítil dech prosycený česnekem a pivem. Pak spatřil úzký proužek světla, zaslechl známý huhňavý tenorek ctihodného Pavézy a zastavil se. V tu chvíli se mu čepel kopí opřela mezi lopatky. »Pozor, moulo,« řekl podrážděně, ale tiše. »To jsem já, don Rumata!« Kopí se stáhlo. Rumata si přitáhl křeslo k proužku světla, usedl, natáhl nohy a zívl tak, aby to bylo slyšet. Pak se díval.

Pavouci se setkali. Don Reba seděl napjatě, lokty na stole a prsty propletené. Vpravo od něj ležel na hromádce papírů těžký kovový nůž s dřevěnou střenkou. Na ministrově tváři se usadil vlídný, třebaže trochu strnulý úsměv. Ctihodný Pavéza seděl na pohovce zády k Rumatovi. Vypadal jako starý podivínský velmož, který posledních třicet let života strávil ve svém paláci za městem, aniž jej jedinkrát opustil.

»Vystrebaní se obstrachnou,« říkal. »A dutou černulovkou poterně chlopnou po margazech. To už je dvacet dlouhých chocharů. Marko by bylo tuknout na pestráky. Ale chocharové obligo ružujou. Na tom i pokalým srostem. To je náš primár...«

Don Reba si prsty přejel oholenou bradu.

»Studno je tukovo,« řekl zamyšleně.

Rumpál pokrčil rameny.

»To je náš primář. Přece se s námi nebudete gabuzit o váš oglog.

Gabara?«

»Gabara,« řekl odhodlaně ministr ochrany trůnu. »A pěj krug,« dodal Rumpál a vstal.

Rumata, který poslouchal tu hatmatilku jako ve snu, spatřil na Rumpálově obličeji huňaté kníry a ostře řezanou šedou bradku. Pravý dvořan z dob bývalého regentství.

»Byl to příjemný rozhovor,« řekl Pavéza.

Don Reba rovněž vstal.

»Rozmluva s vámi mi přinesla velké potěšení,« řekl. »Prvně v životě vidím tak odvážného člověka, jako jste vy, vážený...«

»Právě tak já,« oplatil mu Rumpál skřípavým hlasem. »I já jsem překvapen a hrdý na smělost prvního ministra našeho království.«

Otočil se k donu Rebovi zády a opíraje se o berličku odkulhal k východu. Don Reba ho nespouštěl z očí a v zamyšlení položil roztržité prsty na střenku nože. V té chvíli Rumatovi za zády někdo hrozně zafuněl, kolem jeho ucha se do štěrbiny mezi závěsy vysunula dlouhá hnědá foukačka. Don Reba okamžik stál, jako by naslouchal, pak si sedl, vytáhl zásuvku, vyndal haldu papírů a pohroužil se do čtení. Rumatovi za zády kdosi odplivl a trubice se opět stáhla. Všechno bylo jasné. Pavouci se dohodli. Rumata vstal a šlapaje komusi po nohou se začal prodírat zpátky z fialových komnat.

Král obědval v obrovském dvoubarevném sále. Třicetimetrový stůl se prostíral pro sto osob: patřil k nim především král, don Reba, osobnosti královské krve (asi dvacet plnokrevných osob, ožralků a jedlíků), dvorní a ceremoniální ministři, skupina dědičných aristokratů, kteří nechyběli u žádného oběda (mezi ně patřil i Rumata), tucet baronů, kteří jsou právě na cestách, jejich zabednění baroneti, a na nejvzdálenějším konci stolu nejrůznější aristokratický potěr, který pravdou i lží dosáhl pozvání ke královské tabuli. Tyto poslední, když jim předávali pozvání a číslo na křeslo, upozorňovali: »Seďte nehnutě, král nemá rád, když se někdo vrtí. Ruce držte na stole, král nemá rád, když někdo schovává ruce pod stůl. Neohlížejte se, král nemá rád, když se někdo ohlíží.« Při každém takovém obědě se spořádalo obrovské množství vybraných jídel, vypila se jezera starých vín, rozbila a zničila se spousta nádobí z proslulého estorského porcelánu.

Ministr financí v jednom ze svých hlášení králi hrdě uvedl, že jeden jediný oběd Jeho Veličenstva stojí právě tolik, kolik činí půlroční rozpočet Soanské akademie věd.

V očekávání, až ministr ceremoniář za hlaholu trub třikrát provolá »Ke stolu!«, stál Rumata ve skupině dvořanů a už podesáté poslouchal vyprávění dona Tamea o královském obědě, na němž on, don Tameo, měl tu čest být před půlrokem přítomen.

»... najdu si svoje křeslo, všichni stojíme, přichází král, sedá si, my si sedáme taky. Oběd probíhá normálně. A najednou, představte si to, drazí donové, cítím, že je pode mnou mokro... Mokro! Neodvažuju se ani pohnout, ani zavrtět, ani hmátnout rukou. Ale pak při vhodné příležitosti přece jen strkám ruku pod sebe — opravdu mokro! Čichám k prstům, nic zvláštního necítím. Co to má znamenat? Mezitím oběd končí, všichni vstávají a já, představte si to, urození donové, já se bojím vstát... Vidím, že ke mně přichází král — král! — a já pořád sedím na místě jako nějaký vesnický balík, který se nevyzná v etiketě. Jeho Veličenstvo přichází až ke mně, milostivě se na mě usmívá a klade mi ruku na rameno. "Drahý done Tameo," říká mi, "my už jsme vstali a jdeme se podívat na balet, a vy pořád ještě sedíte. Copak je vám, nepřejedl jste se?" "Vaše Veličenstvo," povídám já, "usekněte mi hlavu, pode mnou je mokro." Jeho Veličenstvo se ráčilo rozesmát a nařídilo mi vstát. Vstal jsem — a všichni kolem se rozesmáli! Urození donové, já celý oběd seděl na punčovém dortu! Jeho Veličenstvo se ráčilo velice smát. "Rebo, Rebo," řekl nakonec král, "v tomhle máte prsty určitě vy! Očistěte laskavě urozeného dona, zašpinil jste mu sedinku!" Don Reba se mohl potrhat smíchy, vytáhl dýku a začal mi oškrabovat dort z kalhot. Umíte si představit moje pocity, urození donové? Přiznám se, třásl jsem se strachy při myšlence, že se mi don Reba, takhle přede všemi ponížený, nějak pomstí. Naštěstí všechno dobře dopadlo. Ujišťuji vás, urození donové, to je nejšťastnější vzpomínka celého mého života! Jak se náš král smál! Jak bylo Jeho Veličenstvo spokojenou

Dvořané se chechtali. Mimochodem, takové žertíky byly u královské tabule obvyklé. Hosté byli usazováni do paštik, do křesel s naříznutými nohami, na husí vejce. Někdy i na otrávené jehly. Král měl rád, když ho rozveselovali. Rumata si najednou pomyslel: Jak bych

se byl asi zachoval já na místě tohohle blbce? Obávám se, že by si král musel hledat jiného ministra ochrany a Ústav by musel do Arkanaru poslat jiného pracovníka. Tak či onak, musím být ve střehu. Jako orel náš don Reba.

Zahlaholily trouby, ministr ceremoniář melodicky zahulákal, kulhavě vstoupil král a všichni se začali rozesazovat. V koutech sálu, opřeni o obouruční meče, stáli nehnutě strážní z gardy. Rumata dostal zamlklé sousedy. Vpravo od něj se do křesla nacpala třaslavá hora masa zarputilého žrouta don Pify, manžela proslulé krasavice, vlevo bezduše zíral do prázdného talíře Gur Tvůrce. Hosté znehybněli a pohlíželi na krále. Král si zastrkal za límec nahnědlý ubrousek, rozhlédl se po mísách a popadl kuřecí stehýnko. Jakmile se do něj zahryzl, stovka nožů řinčivě dopadla na talíře, stovka rukou se vztáhla nad mísy. Sál naplnilo mlaskání a srkání, zažbluňkalo víno. Nehybným gardistům v koutech se hladově rozhýbaly kníry. Kdysi se Rumatovi při těchto obědech zvedal žaludek. Teď už byl zvyklý.

Vykosťoval dýkou skopovou plec. Zašilhal vpravo a okamžitě se odvrátil: don Pifa se vznášel nad kancem upečeným vcelku a pracoval jako automatický bagr. Žádné kosti po něm nezůstávaly. Rumata zadržel dech a jedním hltem vyprázdnil pohár irukánského. Pak zašilhal vlevo. Gur Tvůrce se tam malátně šťoural vidličkou v misce se salátem.

»Co nového píšete, otče?« zeptal se Rumata tlumeně.

Gur sebou trhl.

»Co píšu? Já...? Nevím... Hodně věcí.«

»Verše?«

»Ano, verše...«

»Píšete odporné verše, otče!« (Gur na něj podivně pohlédl.) »Ano, ano, nejste básník.«

»Nejsem básník... Někdy si tak říkám: kdo vlastně jsem? A čeho se bojím? Nevím.«

»Dívejte se do talíře a jezte dál. Řeknu vám, kdo jste. Jste geniální tvůrce, objevitel nové a nejplodnější cesty v literatuře.« (Na Gurových tvářích pomalu vystoupil ruměnec.) »Za sto let, a možná už dřív, půjdou ve vašich stopách desítky tvůrců.«

»Budiž jim nápomocen bůh!« vyhrkl Gur.

»A teď vám řeknu, čeho se bojíte.«

»Bojím se tmy.«

»Temna?«

»Temna taky. Za temna jsme v moci přízraků. Ale ještě víc se bojím tmy, protože ve tmě jsou všichni stejně šedí.«

»To jste řekl hezky, otče. Mimochodem, dá se ještě sehnat vaše dílo?«

»Nevím... Nechci vědět.«

»Pro všechny případy si pamatujte: jeden exemplář je v metropoli, v císařské knihovně. Druhý je majetkem Muzea rarit v Soanu. Třetí mám já.«

Gur si třesoucí rukou nabral lžičku želé.

»Já... já nevím...« Smutně se zadíval na Rumatu velikýma zapadlýma očima. »Chtěl bych si ho přečíst..., to svoje...«

»Milerád vám knihu půjčím...«

»A potom?«

»Potom mi ji vrátíte.«

»Pak vám ji oni vrátí!« řekl Gur ostře.

Rumata pohodil hlavou.

»Don Reba vás velice postrašil, otče.«

»Postrašil... Už jste někdy musel pálit své vlastní děti? Co vy víte o strachu, urozený done!«

»Smekám před tím, co jste musel prožít, otče. Ale otevřeně vás odsuzuji za to, že jste se vzdal.«

Gur Tvůrce najednou začal šeptat tak tiše, že ho Rumata mezi mlaskáním a hukotem hlasů sotva slyšel:

»K čemu to všechno je? Co je to pravda? Princ Chaar skutečně miloval krásnou Jainevnivoru s měděnou kůží. Měli děti. Osobně znám jejich vnuka... A ji opravdu otrávili... Jenže bylo mi vysvětleno, že to je lež. Bylo mi vysvětleno, že pravda je to, co prospívá dnešnímu králi. Všechno ostatní je lež a zločin. Celý život jsem psal lež... Teprve teď píšu pravdu...«

Znenadání vstal a nahlas, zpěvavě zadeklamoval:

Je veliký jak nekonečno
nás král, vznešený šlechtic ducha,

prvorozenec všehomíra,
v němž jeho sláva neutuchá!

Král přestal žvýkat a upřel na něj prázdný pohled. Hosté vtáhli hlavy mezi ramena. Jedině don Reba se usmál a několikrát nezvučně zatleskal do dlaní. Král vyplivl na koberec kost a řekl:

»Všehomíra...? Vlastně ano. Správně, prvorozenec... Dobře. Můžeš jíst.«

Mlaskání a hovor se znovu rozproudily. Gur usedl.

»Je krásné a opojné říkat králi pravdu do očí,« pronesl sípavě.

Rumata mlčel.

»Dám vám exemplář vaší knihy, otče,« řekl po chvilce. »Ale pod jednou podmínkou. Začnete ihned psát novou knihu.«

»Ba ne,« řekl Gur. »Už je pozdě. Ať píše Kiun. Já jsem nakažen. A už mě to ani nezajímá. Teď si přeju jen jedno — naučit se pít. A nejde mi to. Bolí mě břicho...«

Další porážka, pomyslel si Rumata. Přišel jsem pozdě.

»Poslyšte, Rebo,« řekl najednou král. »Kde je ten lékař? Slíbil jste, že po obědě přijde lékař.«

»Je tady, Vaše Veličenstvo,« odpověděl don Reba, »Přejete si ho zavolat?«

»Jestli si přeju? Samozřejmě! Vás kdyby tak bolelo koleno jako mě, kvičel byste jako prase! Ať už je tady!«

Rumata se v křesle pohodlně opřel, aby dobře viděl. Don Reba zvedl ruku nad hlavu a luskl prsty. Dveře se otevřely a do sálu s neustálými poklonami vstoupil starší nahrbený muž v dlouhém pracovním plášti zdobeném stříbrnými pavouky, hvězdami a hady. V podpaží držel plochou podlouhlou brašnu. Rumata byl zděšen — představoval si Budacha docela jinak. Vědec a humanista, autor Traktátu o jedech, přece nemohl mít taková těkavá, vybledlá očka, strachem roztřesené rty, žalostný, pochlebnický úsměv. Ale připomněl si Gura Tvůrce. Výslech podezřelého irukánského špióna byl zřejmě na stejné úrovni jako literární rozmluva v pracovně dona Reby. Vzít tak Rebu za ucho, pomyslel si slastně, a zatáhnout ho do mučírny. »Tohle je irukánský špión převlečený za našeho slavného ministra, král nařídil vytáhnout z něj, kde je pravý ministr. Pusťte se

do práce a běda vám, zemře-li dřív než za týden...« Dokonce si dal ruku před obličej, aby nikdo neviděl, jak se tváří. Ta nenávist je hrozná věc...

»Tak pojď, pojď, doktore,« pobídl ho král. »Ty jsi ale chcípák! Tak honem několik dřepů. Dělej dřepy, povídám!«

Nešťastný Budach začal dělat dřepy. Obličej se mu zkřivil hrůzou.

»Ještě, ještě,« huhňal král. »Ještě jednou! A ještě! Kolínka tě nebolí, je vidět, že svoje kolínka sis uměl vyléčit. Ukaž zuby! Nó, docela ujdou. Kdybych já měl takové... A ruce taky ujdou, jsou silné. Jsi zdravý, zdravý, i když Jsi chcípák... Tak dělej, chlape, dej se do léčení, co stojíš?«

»Vavaše Veličenstvo..., kdyby mi ráčilo ukázat nožku... Nožku,« uslyšel Rumata a pozvedl oči.

Lékař klečel před králem a opatrně mu ohmatával nohu.

»E-e,« odfrkl král. »Co to děláš? Nesahej na mě! Přišel Jsi mě léčit, tak koukej léčit!«

»Já už rorozumím, Vaše Veličenstvo,« zamumlal lékař a začal se chvatně přehrabovat ve své brašně.

Hosté přestali žvýkat. Drobní šlechtici na vzdáleném konci stolu dokonce trochu povstali a zvědavě natáhli krky.

Budach vytáhl z brašny několik kameninových lahviček, odzátkoval je, postupně ke každé čichl a rozestavil je na stůl do řady. Pak vzal králův pohár a naplnil ho do poloviny vínem. Provedl nad pohárem oběma rukama kouzelné pohyby, zašeptal zaříkávání a rychle do vína vylil obsah všech lahviček. Sálem se roznesl výrazný pach čpavku. Král ohrnul rty, nahlédl do poháru, svraštil nos a pohlédl na dona Rebu. Ministr se soucitně usmál. Dvořané zatajili dech.

Co to dělá? pomyslel si Rumata s podivením. Vždyť starý má podagru. Co mu to tam namíchal? V traktátu se praví jasně; potírat oteklé klouby výtažkem z třídenního jedu bílé zmije Ku. Že by tohle bylo na potírání?

»A co s tím? Natírat?« zeptal se král a bázlivě pohodil hlavou směrem k poháru.

»Nikoli, Vaše Veličenstvo,« pravil Budach. Už se poněkud vzpamatoval. »Vypít.«

»Vypít?« Král se nafoukl a opřel se zády o opěradlo. »Já to nechci

pít. Masíruj!«

»Jak si Vaše Veličenstvo přeje,« řekl Budach poslušně. »Ale dovolím si upozornit, že masírování nepřinese žádný výsledek.«

»To je zajímavé, všichni masírujou,« pravil král štítivě, »jenom ty do mě musíš mermomocí nalévat takovou ohavnost.«

»Vaše Veličenstvo,« řekl Budach a hrdě se vzpřímil. »Tento lék znám pouze já. Vyléčil jsem jím strýce vévody irukánského. A pokud jde o ty, co masírovali, ti vás přece nevyléčili, Vaše Veličenstvo...«

Král se podíval na dona Rebu. Don Reba se soucitně usmál.

»Jsi prevít,« řekl král doktorovi nevraživě. »Chrapoun. Prašivý chcípák.« Vzal pohár do ruky. »Já ti dám tím pohárem jednu do zubů...« Nahlédl dovnitř. »A co když to vyzvrátím?«

»Budeme to muset opakovat, Vaše Veličenstvo,« pronesl Budach lítostivě.

»Tak dobře, bůh s námi!« prohlásil král, už zvedl pohár k ústům, ale najednou tak prudce ucukl, až vyšplíchl na ubrus. »Hele, napij se nejdřív sám. Já vás moc dobře znám, vy Irukánci, svatého Miku jste prodali barbarům. Pij, povídám!«

Budach dotčeně vzal pohár a upil několik doušků.

»Tak co?« zeptal se král.

»Je to hořké, Vaše Veličenstvo,« řekl Budach přiškrceně, »ale musí to být.«

»Musí, musí,« zabrblal král. »Já vím nejlíp, co se musí. Dej to sem. No prosím, půl poháru mi vychlemtal, jen se k tomu dostal...«

Jedním douškem do sebe pohár obrátil. U stolu se ozvaly soucitné povzdechy — a najednou všechno ztichlo. Král znehybněl s otevřenými ústy. Z očí se mu vyřinuly proudy slzí. Pomalu zrudl, pak zmodral. Vztáhl ruku nad stůl a křečovitě luskal prsty. Don Reba mu spěšně vsunul do ruky kyselou okurku. Král beze slova mrštil okurkou po donu Rebovi a znovu vztáhl ruku.

»Víno,« zasípěl.

Kdosi vyskočil a nabídl džbán. Král zuřivě koulel očima a hlučně polykal. Červené pramínky mu stékaly po bílém kabátku. Když byl džbán prázdný, hodil jej král po Budachovi, ale netrefil se.

»Mrcho!« zaduněl neobvyklým basem. »Proč jsi mě zabil? Ještě

je vás málo pověšených! Pukni, lumpe!«

Odmlčel se a promnul si koleno.

»Bolí,« zahuhňal už normálním hlasem. »Pořád to bolí.«

»Vaše Veličenstvo,« řekl Budach. »Abyste se zcela vyléčil, musíte pít tento lék denně přinejmenším týden...«

Králi v krku cosi hvízdlo.

»Ven!« zapištěl. »Všichni ven!«

Dvořané začali vyskakovat, porážet křesla a hrnout se ke dveřím.

»Vé-é-en!« nepříčetně ječel král a shazoval ze stolu

Rumata vyběhl ze sálu, schoval se za nějaký závěs a dal se do smíchu. Za sousedním závěsem se taky někdo chechtal, křečovitě, udýchaně, hvízdavě.

KAPITOLA ŠESTÁ

Na stráž k princově ložnici se nastupovalo o půlnoci, a tak se Rumata rozhodl zajít ještě domů — převléknout se a zjistit, je-li všechno v pořádku. Večerní město ho ohromilo. Ulice byly pohrouženy do hrobového ticha, krčmy zavřené. Na křižovatkách postávaly a řinčely kovem skupinky příslušníků úderných oddílů s pochodněmi v rukou. Mlčeli a vypadalo to, jako by na něco čekali. Několikrát k Rumatovi přistoupili, prohlíželi si ho, a, když ho poznali, rovněž beze slova mu uvolňovali cestu. Když už k domu zbývalo asi padesát kroků, přilepil se na něj houfec podezřelých osob. Rumata se zastavil, zařinčel jedním mečem o druhý a individua zůstala stát. Ale v té chvíli ve tmě vrzla natahovaná tětiva. Rumata chvatně vykročil dál, tiskl se ke zdem, nahmatal dveře svého domu, otočil klíčem a celou tu dobu cítil, jak má nechráněná záda. S úlevným vydechnutím vpadl do předsíně.

Bylo tu shromážděno všechno služebnictvo. Každý byl nějak ozbrojen. Rumata se dověděl, že už několikrát zvenku zkoušeli pevnost dveří. To se mu nelíbilo. Co abych tam nechodil? pomyslel si. Čert vem prince!

»Kde je baron Pampa?« zeptal se.

Uno, strašně rozčilený, s kuší přes rameno, odpověděl, že »baron se ráčil probudit už v poledne, vypil všechen lák, co byl v domě, a šel se znova veselit«. Pak tlumenějším hlasem sdělil, že Kira je velmi znepokojena a už se několikrát ptala, kde je pán.

»Dobře,« řekl Rumata a nařídil sluhům, aby se připravili k boji.

Sluhů bylo šest nepočítaje kuchařku — všichni protřelí, zvyklí na pouliční šarvátky. S šedými si samozřejmě nebudou nic začínat ze strachu před zlobou všemocného ministra, ale otrhancům noční armády se postavit dokážou, tím spíš, že lupiči budou dnes v noci hledat snadnou kořist. Dvě kuše, čtyři halapartny, těžké řeznické nože, železné přilbice, masivní dveře, podle zvyklostí okované... Nebo že bych přece jen nikam nechodil?

Rumata vyšel po schodech nahoru a po špičkách vstoupil ke Kiře do pokoje. Spala oblečená, stočená do klubíčka na nerozestlané posteli. Rumata nad ní chvíli stál se svícnem v ruce. Má odejít, nebo

ne? Hrozně rád by zůstal. Přikryl ji přehozem, políbil na tvář a vrátil se do pracovny. Musím jít. Třeba se tam bude něco dít a pozorovatel musí být v centru událostí. A historikové z toho budou mít užitek. Ušklíbl se, sejmul z hlavy obruč, pečlivě otřel měkkým semišem objektiv a znovu si obruč nasadil. Pak zavolal Una a nařídil mu přinést vojenskou uniformu a vyleštěnou měděnou přílbu. Pod blůzu, přímo na tričko, až ho zamrazilo, si natáhl košili z plastického kovu formovanou jako brnění (zdejší drátěné košile sice dobře chránily před mečem a dýkou, ale šípy z kuší jimi pronikaly jako máslem). Když si stahoval řemen stejnokroje a zapínal kovové přezky, řekl Unovi:

»Poslouchej mě, chlapče. Tobě důvěřuju ze všech nejvíc. Ať se tady děje cokoli, Kira musí zůstat živa a zdráva. Ať třeba shoří dům, ať nám seberou všechny peníze, ale Kiru mi uchraň. Odveď ji po střechách nebo přes sklepy, jak chceš, ale uchraň ji. Rozumíš?«

»Rozumím,« odpověděl Uno. »Dneska byste neměl odcházet...«

»Poslouchej ještě. Kdybych se do tří dnů nevrátil, vezmeš Kiru a zavedeš ji do sajvy, do polesí Škytanda. Víš, kde to je? No, a v tom polesí Škytanda najdeš Opilý brloh, to je taková chalupa, stojí stranou od silnice. Zeptáš se, každý ti to ukáže. Jenom dávej pozor, koho se ptáš. V té chalupě bude člověk, říkají mu otec Kabani. A tomu všechno povíš. Rozumíš?«

»Rozumím. Ale radši byste neměl nikam chodit...«

»Rád bych zůstal. Ale nejde to — služba je služba... No, tak jak jsem povídal!«

Zlehka cvrnkl chlapce do nosu a usmál se v odpověď na jeho nepodařený úsměv. Dole pronesl krátký povzbudivý proslov k služebnictvu, vyšel ze dveří a znovu se ocitl v naprosté tmě. Za jeho zády zarachotily závory.

Princovy komnaty byly za všech dob střeženy nedbale. Snad právě proto na arkanarské prince nikdo nikdy nespáchal atentát. A zejména o dnešního, prince neměl nikdo zájem. Nikomu na světě nebyl potřebný ten neduživý chlapec modrých očí, komukoli jinému podobný víc než svému otci. Rumatovi se chlapec líbil. Jeho výchova byla zdejšími pedagogy vysloveně zanedbána, takže byl vnímavý,

nebyl krutý, nesnášel — pochopitelně instinktivně — dona Rebu, rád hlasitě prozpěvoval nejrůznější písničky s Curenovými texty a hrál si s lodičkami. Rumata pro něj objednával z metropole obrázkové knížky, vyprávěl mu o hvězdném nebi a jednou si chlapce navždy získal vyprávěním o létajících lodích. Pro Rumatu, který se málokdy setkával s dětmi, byl desetiletý princ přímým protikladem všech společenských vrstev této divoké země. Právě z takových obyčejných modrookých chlapečků, stejných u všech vrstev, vyrůstali později lidé plní bestiality, zaostalosti a slepé poslušnosti. A přitom v dětském věku v nich přece nebyly žádné stopy a zárodky podobných zrůdností. Kolikrát si Rumata pomyslel, jak krásné by bylo, kdyby z planety zmizeli všichni lidé starší deseti let.

Princ už spal. Rumata převzal stráž. Stál přitom vedle vystřídaného gardisty u postele spícího chlapce, prováděl složité, etiketou předepsané pohyby tasenými meči, podle tradice zkontroloval, jsou-li všechna okna zavřená, jsou-li chůvy na svých místech, hoří-li ve všech pokojích svícny, vrátil se do předsíně, zahrál si s vystřídaným gardistou partii vrhcábů a pozeptal se, jak urozený don nahlíží na to, co se ve městě děje. Urozený don, muž neobyčejného rozhledu, se hluboce zamyslel a vyslovil domněnku, že se prostý lid chystá oslavit den svatého Miky.

Když osaměl, přistrčil si Rumata křeslo k oknu, usadil se co nejpohodlněji a zadíval se na město. Princův dům stál na návrší a ve dne se odtud dalo přehlédnout celé město až k moři. Teď však se všechno utápělo v temnotě, jen tu a tam jiskřily shluky světel — to na křižovatkách stáli příslušníci úderných oddílů s pochodněmi a čekali na signál. Město spalo, nebo se aspoň tvářilo, že spí. Zajímalo by mě, zda obyvatelé cítí, že se na ně dnes v noci hrne něco hrozného. Nebo se stejně jako urozený don neobyčejného rozhledu rovněž domnívají, že se někdo chystá na oslavu dne svatého Miky? Dvě stě tisíc mužů a žen. Dvě stě tisíc kovářů, zbrojířů, řezníků, kramářů, klenotníků, hospodyněk, prostitutek, mnichů, směnárníků, vojáků, tuláků a zbylých vzdělanců se teď převalovalo na svých dusných, pachem štěnic prosycených postelích. Spali, milovali se, v duchu přepočítávali zisk, plakali, skřípěli zuby ze zlosti nebo pro urážku... Dvě stě tisíc lidí! A pro cizince ze Země měli všichni něco společného. Nejspíš to, že

všichni skoro bez výjimky ještě nebyli lidmi v dnešním slova smyslu, ale jen hrubými odlitky, ingoty, z nichž teprve krvavé věky historie vysoustruhují pravého, hrdého a svobodného člověka. Byli pasivní, chamtiví a neuvěřitelně, fantasticky sobečtí. Psychologicky byli skoro všichni otroky — otroky víry, otroky sobě podobných, otroky drobných vášní, otroky ziskuchtivosti. A jestliže se z vůle osudu některý z nich narodil nebo stal pánem, nevěděl, co si se svou svobodou počít. A v nejkratší možné době se znovu stával otrokem — otrokem bohatství, otrokem zvrácené nestřídmosti, otrokem zhýralých přátel, otrokem svých otroků. Veliká většina jich za nic nemohla. Byli příliš pasivní a příliš nevzdělaní. Jejich otroctví spočívalo v pasivitě a nevzdělanosti, ale přitom pasivita a nevzdělanost rodily nové a nové otroctví. Kdyby byli všichni stejní, ruce by musely bezmocně klesnout a nebylo by žádné naděje. Ale oni přece jen byli lidmi, nositeli jiskry rozumu. A neustále, hned tady, hned tam se v jejich mase zažehovaly a rozhořívaly plamínky nepředstavitelně vzdálené a nevyhnutelné budoucnosti. Zažehovaly se bez ohledu na cokoli. Bez ohledu na svou zdánlivou nesmyslnost. Bez ohledu na útlak. Bez ohledu na to, že byly zadupávány. Bez ohledu na to, že je nepotřeboval nikdo na tomto světě a naopak všichni na tomto světě byli proti nim. Bez ohledu na to, že v nejlepším případě mohly spoléhat pouze na pohrdavou, nechápavou lítost...

Tyto plamínky nevěděly, že budoucnost mluví v jejich prospěch, že budoucnost je bez nich nemožná. Nevěděly, že v tomto světě hrozných přízraků minulosti jsou jedinou realitou budoucnosti, že jsou fermentem, vitamínem v organismu společnosti. Zničte tento vitamín a společnost bude zahnívat, vypuknou sociální kurděje, svaly zeslábnou, oči přestanou vidět, zuby vypadnou. Žádný stát se nemůže vyvíjet bez vědy, jinak ho zničí sousedé. Bez umění a celkové kultury ztrácí stát schopnost sebekritiky, začíná podporovat mylné tendence, každou vteřinu plodí licoměrníky a zrůdy, vychovává v občanech kořistnictví a domýšlivost a nakonec se zase stává kořistí rozumnějších sousedů. Je možné podle libosti pronásledovat písmáky, zakazovat vědy, vymycovat umění, ale dříve nebo později bude nutno se vzpamatovat a třeba se skřípěním zubů, ale přece jen otevřít brány všemu, co tak nenávidí vládychtiví tupci a omezenci. A byť

tihle šedí, kteří jsou u moci, sebevíc opovrhují znalostmi, nejsou schopni nic učinit proti historické objektivitě, mohou vývoj jen přibrzdit, nikoli zastavit. Třebaže se bojí vědomostí, třebaže jimi pohrdají, stejně dospějí k tomu, že je budou podporovat, aby se udrželi u moci. Dřív nebo později budou muset dovolit otevřít univerzity, vědecké společnosti, zakládat výzkumné ústavy, observatoře, laboratoře, vytvářet kádry rozumných a vzdělaných lidí, kteří už nebudou pod kontrolou, lidí s naprosto odlišnou psychologií, s naprosto jinými potřebami. A tito lidé nemohou existovat a tím méně pracovat v dřívější atmosféře přízemní ziskuchtivosti, nízkých zájmů, tupé samolibosti a výhradně tělesných potřeb. Potřebují novou atmosféru — atmosféru všeobecného a neomezeného poznám, prodchnutou tvůrčím úsilím, potřebují spisovatele, malíře, skladatele, a šedí, stojící u moci, musejí i tento ústupek učinit. Kdo se vzepře, bude smeten chytřejšími protivníky v boji o moc, ale ten, kdo tento ústupek učiní — je to paradox — si tím nevyhnutelně kope vlastní hrob. Protože pro zabedněné egoisty a fanatiky je smrtelně nebezpečný vzrůst kulturnosti lidu v celém rozsahu — od přírodovědných výzkumů až po schopnost naslouchat s požitkem vážné hudbě... A pak přichází epocha obrovských sociálních otřesů, které provází dosud nevídaný rozvoj vědy a zároveň s tím široký proces intelektualizace společnosti, epocha, kdy se šedé hnutí vzpíná k posledním bojům, jejichž bestialita vrací lidstvo do středověku, je v těchto bojích poraženo a pak ve společností zbavené třídního útlaku mizí jako reálná síla navždy.

Rumata se stále díval na město strnulé v temnotě. Tam kdesi v páchnoucí komůrce, schoulen na ubohém lůžku, se v horečce zmítá zmrzačený otec Tarra, bratr Nanin sedí vedle něj u rozviklaného stolku, opilý, veselý a zlostný, dopisuje svůj Traktát o pomluvách a škodolibě maskuje nabubřelými loajálními frázemi krutý výsměch nad šedými. Tam kdesi v prázdných přepychových komnatách přechází bez cíle Gur Tvůrce a s hrůzou pociťuje, že proti jeho vlastní vůli tryskají pod náporem čehosi neznámého z hlubin jeho utýrané, pošlapané duše představy krásných světů, pozoruhodných lidí, ohromujících citů a pronikají do vědomí. Tam kdesi, neznámo jak, tráví noc doktor Budach, podlomen, sražený na kolena, uštvaný, ale živý... Najednou neobyčejně silně pocítil, že není žádným bohem, který by

který by v dlaních chránil světlušky rozumu, ale bratr pomáhající bratru, syn zachraňující otce. »Zabiju dona Rebu!« »Za co?« »Protože zabíjí mé bratry!« »On neví, co činí...« »Zabíjí budoucnost!« »Za nic nemůže, je synem své doby...« »Čili neví, že je vinen? Ale on neví věcí! A já, já vím, že je don Reba vinen.« »A co uděláš s otcem Cupikem? Otec Cupik by dal nevímco, kdyby někdo zabil dona Rebu. Mlčíš? Asi bude třeba zabít hodně lidí...« »Nevím, možná že ano. Jednoho po druhém. Každého, kdo vztáhne ruku na budoucnost.« »To už tady bylo. Trávení jedem, házení bomb. A nikdy se nic neměnilo.« »Ba ne, měnilo. Tak se vytvářela strategie revoluce.« »Ty nepotřebuješ vytvářet strategii revoluce. Ty přece chceš jednoduše zabít.« »Ano, chci.« »A umíš to?« »Včera jsem zabil donnu Okanu. Věděl jsem, že ji zabíjím, už když jsem k ní šel s pérem za uchem. A mrzí mě jedině to, že jsem ji zabil bez užitku. Takže už mě skoro naučili zabíjet.« »Ale to je přece špatné. Nebezpečné. Vzpomínáš na Sergeje Kožina? Na George Lenniho? A na Sabinu Krügerovou...« Rumata si dlaní otřel vlhké čelo. Člověk přemýšlí, přemýšlí, a nakonec vymyslí starou belu.

Vyskočil a otevřel okno. Skupinky světel v temném městě se rozhýbaly, roztáhly se, seřadily se do řetězů a hned se vynořovaly, hned zase mizely za neviditelnými domy. Nad město se vznesl jakýsi zvuk — vzdálený mnohohlasý povyk. Vypukly dva požáry a ozářily sousední střechy. V přístavu vytryskly jakési plameny. Události se daly do pohybu. Za několik hodin bude známo, co znamená spojenectví šedých a nočních armád, paradoxní spojení kramářů s lupiči, bude známo, čeho chce dosáhnout don Reba a jakou novou provokaci si vzal do hlavy. Jednoduše řečeno, koho dneska vyvražďují. Nejspíš začala noc dlouhých nožů, vyhlazování šedé generality, která zašla příliš daleko, a při jednom likvidace baronů, pokud se náhodou zdržují ve městě, a nejnepohodlnějších aristokratů. Copak asi Pampa, pomyslel si. Jen aby nespal, jinak se ubrání...

Nebylo mu dopřáno domyslet do konce. Ozvalo se bubnování na dveře a zoufalý křik: »Otevřte! Strážný, otevřte!« Rumata odstrčil závoru. Dovnitř vrazil polonahý, hrůzou popelavý člověk, popadl Rumatu za klopy blůzy a celý roztřesený vykřikl:

»Kde je princ? Budach otrávil krále! Irukánští špióni vyvolali ve

městě vzpouru! Zachraňte prince!«

Byl to ministr dvora, hloupý a bezmezně oddaný člověk. Odstrčil Rumatu a rozběhl se do princovy ložnice. Ženské začaly ječet. A do dveří už se hrnuli s napřaženými rezatými sekyrami zpocení, tlamatí příslušníci úderných oddílů v šedých košilích. Rumata tasil meče.

»Zpátky!« rozkázal mrazivě.

Za jeho zády se ozvalo krátké, přidušené zasténání. Tak to je zlé, pomyslel si Rumata. Já tomu nerozumím. Uskočil do kouta a zabarikádoval se stolem. Těžce oddychující vojáci zaplňovali místnost. Nakonec jich bylo asi patnáct. Dopředu se protlačil poručík v přiléhavé šedé uniformě, šavli tasenou.

»Don Rumata?« zeptal se udýchaně. »Jste zatčen. Odevzdejte meče.«

Rumata se jízlivě zasmál.

»Vezměte si je,« řekl a zašilhal po oknu.

»Spoutat!« vyštěkl důstojník.

Patnáct vykrmených pořízků se sekyrami — to není příliš mnoho na člověka ovládajícího způsoby zápasu, které tady vejdou ve známost teprve za tři sta let. Smečka vyrazila vpřed a zase ucouvla. Na podlaze zůstalo ležet několik sekyr, dva vojáci se zkroutili, opatrně si tiskli k břichu vykloubené ruce a proklouzli do zadních řad. Rumata dokonale ovládal vějířovitou obranu, kdy se před útočníkem prudce točí ocel jako souvislá jiskřivá clona a zdá se vyloučené touto clonou prorazit. Vojáci funěli a v nerozhodnosti po sobě pokukovali. Páchlo z nich pivo a cibule.

Rumata odstrčil stůl a při stěně se opatrně blížil k oknu. Kdosi ze zadních řad po něm vrhl nůž, ale minul. Rumata se znovu zasmál, stoupl si jednou nohou na parapet a řekl:

»Ještě jednou se přiblížíte a usekám vám ruce. Znáte mě...«

Znali ho. Znali ho moc dobře, a žádný z nich se nehnul z místa, třebaže důstojník klel a pobízel. Ale po pravdě řečeno, i on se choval velmi opatrně. Rumata se vyhoupl na parapet, vojáky stále držel v šachu svými meči, ale v té chvíli ho z temnoty zvenku z nádvoří udeřilo do zad těžké kopí. Byl to strašný úder. Nepronikl sice košilí z plastického kovu, ale srazil Rumatu z okna na podlahu. Rumata držel meče stále v ruce, ale ty už mu teď nebyly k ničemu. Celá smečka se

na něj v mžiku sesypala. Všichni dohromady vážili určitě více než tunu, ale pletli se jeden druhému, a tak se Rumatovi podařilo vstát. Praštil pěstí do čichsi mokrých rtů, kdosi mu v podpaží zavřeštěl jako zajíc a Rumata tloukl kolem sebe lokty, pěstmi, rameny (už dávno necítil takovou volnost), ale stále je nemohl ze sebe setřást. S vypětím všech sil vykročil ke dveřím, táhl za sebou hrozen těl a cestou se shýbal a odkopával vojáky, kteří se mu věšeli na nohy. Pak pocítil bolestivý úder do ramene a padl naznak, pod ním se zmítala přimáčknutá těla, ale Rumata znovu vstal, rozdával kolem sebe krátké, tvrdé rány, po nichž vojáci rozhazovali ruce a nohy a těžce žuchali o stěnu; už se před ním kmital křečovitě zkřivený obličej poručíka, který si chránil hlavu nenabitým samostřílem, ale tu se dveře rozletěly a proti Rumatovi se vyhrnuly nové zpocené tlamy. Přehodili přes něj síť, stáhli mu nohy provazem a povalili ho.

Okamžitě se přestal bránit. Šetřil síly. Chvíli po něm dupali — soustředěně, mlčky, a s rozkoší při tom hekali. Pak ho popadli za nohy a táhli. Když ho táhli kolem otevřených dveří ložnice, zahlédl ministra dvora přibitého ke stěně kopím a na posteli chumel zakrvácených prostěradel. Tohle je přece převrat! pomyslel si Rumata. Ubohý chlapec!

Vlekli ho po schodech a tam Rumata ztratil vědomí.

KAPITOLA SEDMÁ

Ležel na travnatém kopečku a díval se na oblaka plující po hluboké modré obloze. Bylo mu dobře, byl klidný, ale na sousedním kopečku seděla palčivá, vyzáblá bolest. Byla mimo něj a zároveň v něm, zvlášť v pravém boku a týle. Kdosi vykřikl: »Nechcíp? To bych vám utrh hlavu!« A hned nato se z nebe snesl příval ledové vody. Opravdu ležel na zádech a díval se do nebe, ale ne na travnatém kopečku, nýbrž v kaluži, a obloha nebyla modrá, ale olověně černá, rudě žíhaná. »Ale ne,« řekl jiný hlas. »Je živ, koulí očima.« To já jsem živ, pomyslel si. To mluví o mně. To já koulím očima. Ale proč se pitvoří? Odnaučili se mluvit po lidsku?

Vedle něj se kdosi pohnul a hřmotně čvachtal ve vodě. Na nebi se vynořil černý obrys hlavy ve špičaté čepici.

»Tak co, urozený done, půjdete sám, nebo vás máme táhnout?«

»Rozvažte mi nohy,« řekl Rumata zlostně a pocítil rezavou bolest v rozbitých rtech. Ohmatal si je jazykem. Pěkné rty, jen co je pravda, pomyslel si. Koblihy, a ne rty.

Kdosi se shýbl k jeho nohám, hrubě je přehazoval a potahoval. Kolem se ozývaly tlumené hlasy:

»Teda vy jste ho zřídili...«

»Co se dalo dělat? Málem by byl utek... Stejně je začarovanej, šípy od něj odskakujou...«

»Já znal jednoho takovýho, toho jsi moh mlátit sekyrou, a nic mu to neudělalo.«

»Ale to byl určitě někdo z lůzy.«

»No, to byl.«

»Tak vidíš. Ale tohle je urozená krev.«

»Sakramentský chlapi... Nadělali jste tu uzlů, to se nedá rozvázat. Posviťte mi!«

»Vem to nožem.«

»Kamarádi, radši ho nerozvazujte. Nebo se do nás zase pustí... Mně už jednou málem rozmačkal hlavu.«

»Jen klid, ten už si nebude začínat...«

»Víte, kluci, říkejte si co chcete, ale já ho vzal tím kopím pořádně. Takhle už jsem prorazil leckterý brnění.«

Z temnoty vykřikl pánovitý hlas:

»Tak co, už to bude?«

Rumata pocítil, že nohy má volné, napjal tělo a posadil se. Několik podsaditých vojáků přihlíželo, jak se vrtí v kaluži. Rumata zaťal zuby studem a ponížením. Pohnul lopatkami — ruce měl zkroucené na zádech tak důkladně, že ani nevěděl, kde má lokty a kde zápěstí. Sebral všechny síly, prudce vyskočil na nohy, ale okamžitě se začal svíjet strašnou bolestí v boku. Vojáci se rozesmáli.

»Tak ten asi neuteče!« řekl jeden.

»Dali jste mu co proto, sakramentský chlapi...«

»Tak co, done, moc to nejde?«

»Přestaňte žvanit,« řekl ze tmy onen pánovitý hlas. »Pojďte sem, done Rumato.«

Rumata vykročil po hlase a cítil, jak vrávorá ze strany na stranu. Odkudsi se vynořil muž s pochodní a šel před ním. Rumata poznal, kde je. Bylo to jedno z četných vnitřních nádvoříček ministerstva ochrany trůnu, někde poblíž královských koníren. Hned si uvědomil, že zahnou-li doprava, povedou ho do Věže, do vězení. Půjdou-li vlevo, znamená to do kanceláře. Pohodil hlavou. Nevadí, řekl si v duchu. Dokud žiju, mohu se ještě prát. Zahnuli vlevo. Takže ne hned, pomyslel si Rumata. Bude předběžné vyšetřování. Zvláštní věc. Pokud přijde vyšetřování, z čeho mě mohou obviňovat? Vlastně je to jasné. Pozvání traviče Budacha, otrávení krále, spiknutí proti trůnu... Třeba i zavraždění prince. A pochopitelně špionáž ve prospěch Irukánu, Soanu, barbarů, baronů, Svatého řádu a tak dále a tak dále... On je to vlastně div, že jsem ještě naživu. Z toho vyplývá, že ta bledá houba má ještě něco za lubem.

»Sem,« přikázal muž s pánovitým hlasem.

Otevřel nízké dveře a Rumata sehnut vstoupil do rozlehlé, tuctem svícnů ozářené místnosti. Uprostřed na ošoupaném koberci seděli a leželi zkrvavení, svázaní lidé. Někteří z nich byli už mrtví nebo v bezvědomí. Skoro všichni byli bosi, v potrhaných nočních košilích. Podél stěn, nedbale opření o sekyry a halapartny, stáli příslušníci úderných oddílů s rudými tlamami, sveřepí a sebevědomí — vítězové. Před nimi přecházel s rukama za zády důstojník s mečem. Měl na sobě šedou uniformu s promaštěným límcem. Rumatův průvodce,

vysoký muž v černém plášti, přistoupil k důstojníkovi a cosi mu zašeptal do ucha. Důstojník přikývl, se zájmem pohlédl na Rumatu a zmizel za květovanými závěsy.

Vojáci si Rumatu prohlíželi rovněž se zájmem. Jeden z nich s oteklým okem řekl:

»Ten don má pěknej kamínek!«

»Kamínek je moc pěknej,« přitakal druhý. »Akorát tak pro krále. A obruč je z litýho zlata.«

»Teď jsme králové my.«

»Tak co, sundáme mu ji?«

»Ml-lčet!« řekl polohlasně muž v černém plášti.

Vojáci se na něj zadívali nechápavě.

»Kdo si to na nás ještě otvírá hubu?« řekl voják s oteklým okem.

Muž v plášti neodpověděl, otočil se k němu zády, přistoupil k Rumatovi a postavil se vedle něj. Vojáci ho výhružně obhlíželi od hlavy k patě.

»Není to farář?« řekl voják s oteklým okem. »Co to máš, faráři, za ksindl na tváři?«

Vojáci se rozřehtali. Ten s oteklým okem si plivl do dlaní, přehodil si sekyru z jedné ruky do druhé a vykročil k Rumatovi. Jen počkej, ty ji chytneš, pomyslel si Rumata a nenápadně napřáhl pravou nohu.

Voják se před ním nastavil a prohlížel si člověka v černém.

»Koho jsem nejradši zabíjel,« pokračoval, »tak to byli faráři, všelijaká písmácká havěť a řemeslnická sebranka. To jednou...«

Muž v plášti prudce zdvihl ruku dlaní nahoru. Pod stropem cosi zvučně cvaklo. Ž-ž-ž! Voják s oteklým okem pustil sekyru z ruky a zvrátil se naznak. Z prostředka čela mu trčel krátký, silný šíp ze samostřílu s bohatě opeřeným koncem. Rozhostilo se ticho. Vojáci ucouvli a bázlivě přejížděli očima otvory pod stropem. Muž v plášti spustil ruku a rozkázal:

»Odtáhnout tu mršinu, rychle!«

Několik vojáků přiskočilo, popadli zabitého za nohy a za ruce a vlekli ho pryč. Ze závěsů se vynořil šedý důstojník a pohybem ruky zval dovnitř.

»Pojďte, done Rumato,« řekl muž v plášti.

Rumata vykročil k závěsům obloukem kolem hromady zajatců. Vůbec tomu nerozumím, říkal si v duchu. Za závěsy ve tmě ho chytili, prohledali, strhli mu z opasku prázdné pochvy a postrčili ho do světla.

Rumata ihned pochopil, kam se dostal. Byla to známá pracovna dona Reby ve fialových komnatách. Don Reba seděl opět na stejném místě, v naprosto stejné póze, napjatě vzpřímený, s lokty na stole a propletenými prsty. No prosím, a on má přitom hemeroidy, napadlo najednou Rumatu zničehonic s lítostí. Vpravo od dona Reby trůnil otec Cupik, důležitý, soustředěný, s našpulenými rty, vlevo pak dobromyslně usměvavý tlouštík s prýmky kapitána na šedém stejnokroji. Jinak v pracovně nebyl nikdo. Když Rumata vstoupil, řekl don Reba potichu a vlídně:

»A tady máme, přátelé, dona Rumatu.«

Otec Cupik se pohrdlivě zašklebil a tlouštík blahovolně pokývl.

»Našeho starého a neobyčejně umíněného protivníka,« dodal don Reba.

»Když je to protivník, tak pověsit,« prohlásil otec Cupik chraptivě.

»A jaký je váš názor, bratře Abo?« zeptal se don Reba a sklonil se k tlouštíkovi.

»Víte... Já nějak...« Bratr Aba se rozpačitě, skoro dětsky usmál a rozhodil krátké ručky. »Víte, mně je to vlastně jedno. Ale snad přece jen radši nevěšet... Radši upálit, co myslíte, done Rebo?«

»No, to by šlo,« odpověděl don Reba zamyšleně.

»Rozumíte,« pokračoval okouzlující bratr Aba a vlídně se na Rumatu usmíval, »věší se chátra, spodina... Musíme přece v lidu udržovat úctu ke společenským vrstvám. Máme tu potomka starého rodu, významného irukánského špióna... Irukánského, nemýlím se, že?« Popadl ze stolu lístek a krátkozrace se do něj zahleděl. »A vida, ještě soanského... No, tím spíš!«

»Když upálit, tak upálit,« souhlasil otec Cupik.

»Výborně,« řekl don Reba. »Tak jsme domluveni. Upálit.«

»Ovšem myslím, že si don Rumata může svůj osud zmírnit,« řekl bratr Aba. »Rozumíte mi, done Rebo?«

»Přiznám se, ani moc ne...«

»Majetek! Urozený done, majetek! Rumatové jsou pohádkově bohatý rod!«

»Máte pravdu jako vždy,« řekl don Reba.

Otec Cupik zívl, přikryl si ústa rukou a zašilhal po fialových závěsech vpravo od stolu.

»Inu, začneme tedy podle všech pravidel,« vzdychl si don Reba.

Otec Cupik stále šilhal po závěsech. Zjevně na něco čekal a výslech ho vůbec nezajímal. Co je to za komedii? pomyslel si Rumata. Co to má znamenat?

»Nuže, urozený done,« řekl don Reba na adresu Rumaty, »bylo by nám neobyčejně milé slyšet vaše odpovědi na některé otázky, které nás zajímají.«

»Rozvažte mi ruce,« řekl Rumata.

Otec Cupik sebou trhl a pochybovačně zažmoulal rty. Bratr Aba prudce zavrtěl hlavou.

»Prosím?« řekl don Reba a podíval se nejprve na bratra Abu, pak na otce Cupika. »Já vás chápu, přátelé. Avšak vzhledem k okolnostem, které jsou donu Rumatovi bezpochyby známy...,« významným pohledem přejel řady otvorů pod stropem. »Rozvažte mu ruce,« přikázal nezvýšeným hlasem.

Kdosi zezadu neslyšně přistoupil. Rumata pocítil, jak se čísi podivně měkké, obratné prsty dotýkají jeho rukou, ozvalo se vrznutí přeříznutých provazů. Bratr Aba s čilostí, při jeho tělesné konstrukci nečekanou, vytáhl zpod stolu obrovitý bojový samostříl a položil si ho před sebe přímo na papíry. Ruce sklesly Rumatovi podél těla jako hadry. Skoro vůbec je necítil.

»Začněme tedy,« řekl don Reba povzbudivě. »Vaše jméno, rod, titul.«

»Rumata z rodu Rumatu Estorských. Urozený dvořan z dvaadvacátého kolena.«

Rumata se ohlédl, sedl si na pohovku a začal si masírovat zápěstí. Bratr Aba si ho se vzrušeným funěním vzal na mušku.

»Váš otec?«

»Můj urozený otec? Císařský poradce, oddaný sluha a osobní přítel císaře.«

»Žije?«

»Zemřel.«

»Dávno?«

»Před jedenácti lety.«

»Kolik je vám let?«

Rumata nestačil odpovědět. Za fialovým závěsem se ozval hluk, bratr Aba se dotčeně ohlédl. Otec Cupik se zlověstně ušklíbl a pomalu vstal.

»No a tím to končí, pánové,« začal radostně a škodolibě.

Ze závěsů vyrazili tři lidé, jejichž objevem tady Rumata ani ve snu neočekával. Ovšem otec Cupik zřejmě taky ne. Byli to chlapácky urostlí mniši v černých řízách a kápích stažených přes oči. Rychle a bez hluku přiskočili k otci Cupikovi a chytili ho za lokty.

»Ale... to...,« zamumlal otec Cupik. V obličeji smrtelně zbledl. Bezpochyby čekal někoho jiného.

»Tak co myslíte, bratře Abo?« zeptal se don Reba klidně a naklonil se k tlouštíkovi.

»No samozřejmě!« ozval se bratr Aba odhodlaně. »Jak jinak!«

Don Reba učinil lehký pohyb rukou. Mniši zvedli otce Cupika a stále bez nejmenšího hluku ho odnesli za závěsy. Rumata se štítivě zamračil. Bratr Aba si zamnul měkké tlapky a řekl oživeně:

»Všechno dopadlo skvěle, co myslíte, done Rebo?«

»Ano, nebylo to zlé,« souhlasil don Reba. »Ale pokračujme. Tedy kolik je vám let, done Rumato?«

»Třicet pět.«

»Kdy jste přijel do Arkanaru?«

»Před pěti lety.«

»Odkud?«

»Předtím jsem žil v Estoru, na rodovém hradu.«

»A jaký cíl mělo toto přestěhování?«

»Okolnosti mě donutily opustit Estor. Hledal jsem hlavní město, kde by se žilo na stejné úrovni jako v hlavním městě metropole.«

Rukama se mu konečně rozběhli ohniví mravenci. Rumata si dál trpělivě a umíněně masíroval nateklá zápěstí.

»A můžete nám říct, jaké to byly okolnosti?« zeptal se don Reba.

»Zabil jsem při souboji člena císařské rodiny.«

»Podívejme! A koho konkrétně?«

»Mladého vévodu Ekina.«

»Jaká byla příčina souboje?«

»Žena,« řekl Rumata krátce.

Nabyl dojmu, že všechny tyto otázky nic neznamenají. Že je to právě taková hra jako předtím výměna názorů na způsob popravy. Všichni tři na něco čekáme. Já čekám, až mě přejde bolest v rukou. Bratr Aba, pitomec, čeká, až mu do klína spadne zlato z rodové pokladnice dona Rumaty. Don Reba taky na něco čeká... Ale ti mniši, mniši! Kde se v paláci vzali mniši? A navíc takoví obratní, kurážní hoši?

»Jméno té ženy?«

To jsou mi otázky, pomyslel si Rumata. Hloupé, že to dál nejde. Jestlipak se mi podaří je vydráždit...

»Donna Rita,« odpověděl.

»Nečekal jsem, že odpovíte. Děkuji vám...«

»Jsem vždy k službám.«

Don Reba se poklonil.

»Byl jste někdy v Irukánu?«

»Ne.«

»Jste si tím jist?«

»Vy taky.«

»Chceme se dovědět pravdu!« řekl don Reba mentorsky. Bratr Aba zakýval. »Jen a jen pravdu!«

»Aha,« poznamenal Rumata. »A já myslel...« Odmlčel se.

»Co jste myslel?«

»Myslel jsem, že vám jde hlavně o to, získat pro sebe moje rodové jmění. Nemám nejmenší představu, done Rebo, jakým způsobem byste toho chtěl dosáhnout.«

»A co formou daru? A co formou daru?« vykřikl bratr Aba.

Rumata se zasmál, jak uměl nejurážlivěji.

»Jsi pitomec, bratře Abo, nebo jak ti říkají... Hned je vidět, že jsi kramář. Copak nevíš, že dědičný majetek nemůže přejít do cizích rukou?«

Bylo znát, že bratr Aba v nitru děsně zuří, ale přemáhá se.

»Neměl byste mluvit takovým tónem,« řekl don Reba vlídně.

»Chcete se dovědět pravdu?« ozval se Rumata. »Tak já vám ji ří-

kám, jen a jen pravdu: bratr Aba je pitomec a kramář.«

Ale bratr Aba už se ovládl.

»Myslím, že jsme odbočili!« řekl s úsměvem. »Nezdá se vám, done Rebo?«

»Máte jako vždy pravdu,« souhlasil don Reba. »Urozený done, a byl jste někdy v Soanu?«

»Ano, v Soanu jsem byl.«

»Za jakým účelem?«

»Navštívit Akademii věd.«

»Podivný účel u mladíka vašeho postavení.«

»Je to můj rozmar.«

»A znáte se s nejvyšším soudcem Soanu donem Kondorem?«

Rumata zbystřil pozornost.

»Je to dávný přítel naší rodiny.«

»Velice ušlechtilý člověk, není-liž pravda?«

»Neobyčejně vážená osobnost.«

»A víte o tom, že don Kondor je účastníkem spiknutí proti Jeho Veličenstvu?«

Rumata zpupně zvedl bradu.

»Zapište si za uši, done Rebo,« řekl povýšeně. »Pro nás, rodilou šlechtu metropole, byly a navždycky zůstanou všechny ty Soany, Irukány a nakonec i Arkanar pouze vazaly císařské koruny.« Přehodil si nohu přes nohu a odvrátil se.

Don Reba na něj hleděl zamyšleně.

»Jste bohatý?«

»Mohl bych si koupit celý Arkanar, ale o hnojiště nemám zájem...«

Don Reba si vzdychl.

»Srdce mi krvácí,« pravil. »Utnout tak slavnou odnož tak slavného rodu... Byl by to zločin, kdyby to nebylo ve státním zájmu nevyhnutelné.«

»Myslete míň na státní zájmy a víc na vlastní kůži,« poradil mu Rumata.

»Máte pravdu,« řekl don Reba a luskl prsty.

Rumata rychle napjal a zase uvolnil svaly. Zdá se, že tělo poslouchá. Ze závěsů znovu vyběhli tři mniši. Opět s onou nepostřehnutel-

nou rychlostí a přesností, nasvědčující obrovským zkušenostem, se shlukli okolo bratra Aby, který se stále ještě úlisně usmíval, popadli ho a zkroutili mu ruce za zády.

Bratr Aba zaječel. Masitý obličej se mu zkřivil bolestí.

»Rychle, rychle, neloudejte se!« řekl don Reba štítivě.

Tlouštík se zuřivě vzpíral, když ho táhli za závěsy. Bylo slyšet, jak křičí a kvílí, pak najednou zařval děsivým, k nepoznání změněným hlasem — a v mžiku ztichl. Don Reba vstal a opatrně vytáhl šíp z jeho nabitého samostřílu. Rumata ho ohromeně sledoval.

Don Reba se procházel po místnosti a v zamyšlení se škrábal na zádech šípem ze samostřílu. »Výborně, výborně,« mumlal si takřka něžně. »Nádherně!« Na Rumatu jako by byl zapomněl. Jeho kroky byly stále rychlejší, v chůzi si taktoval šípem jako dirigentskou hůlkou. Pak se najednou rázně zastavil u stolu, mrštil šípem do kouta, opatrně si sedl a s rozzářeným úsměvem řekl:

»Ale že jsem to s nimi... Žádný ani nepíp... Myslím, že tohle u vás není možné...«

Rumata mlčel.

»No...,« protáhl don Reba snivě. »Výborně! A teď si promluvíme, done Rumato... Ačkoli možná že ne Rumato... A možná že ani ne done. Co?«

Rumata stále mlčel a se zájmem si ho prohlížel. Reba byl bledý, na nose červené žilky, celý rozechvěný vzrušením, nejraději by zatleskal a vykřikl: »A já to vím! A já to vím!« A přitom nic nevíš, ty neřáde! A kdyby ses to dověděl, stejně bys nevěřil. Tak mluv, mluv, poslouchám.

»Poslouchám vás,« řekl nahlas.

»Vy nejste don Rumata,« prohlásil don Reba. »Jste samozvanec.« Díval se na Rumatu pronikavým pohledem. »Rumata Estorský zemřel před pěti lety a leží v rodinné hrobce. A všichni svatí už dávno dopřáli věčné blaženosti jeho bouřlivé, a řekněme to přímo, ne zcela čisté duši. Tak co, přiznáte se sám, nebo vám budeme muset pomoct?«

»Přiznám se sám,« řekl Rumata. »Jmenuji se Rumata Estorský a nejsem zvyklý, aby se o mých slovech pochybovalo.«

Zkusím tě trochu popíchnout, řekl si v duchu. Bolí mě ten bok, ji-

nak bych tady s tebou zametl.

»Vidím, že budeme muset v našem rozhovoru pokračovat jinde,« řekl don Reba výhružně.

V jeho obličeji docházelo k podivným změnám. Zmizel příjemný úsměv, rty se semkly do přímky. Nezvykle a děsivě se mu zahýbala kůže na čele. Ano, pomyslel si Rumata, z takového člověka může jít strach.

»Opravdu máte hemoroidy?« zeptal se soucitně.

Donu Rebovi cosi blesklo v očích, ale výraz obličeje nezměnil. Tvářil se, jako by byl neslyšel.

»Špatně jste využil Budacha,« řekl Rumata. »Je to skvělý odborník. Tedy byl,« opravil se významně.

Ve vybledlých očích znovu cosi blesklo. Aha, pomyslel si Rumata, tak on je Budach asi ještě živ... Usadil se pohodlněji a rukama si objal koleno...

»Vy se tedy odmítáte přiznat,« pronesl don Reba.

»K čemu?«

»K tomu, že jste samozvanec.«

»Ctihodný Rebo,« řekl Rumata káravě, »takové věci se dokazují. Vždyť mě urážíte!«

Na tváři dona Reby se objevil přesládlý úsměv.

»Můj drahý done Rumato,« spustil. »Promiňte, zatím vás budu nazývat tímto jménem. Nuže, já obvykle nikomu nic nedokazuji. Od toho jsou tam, ve Veselé věži. Na to si držím zkušené, dobře placené odborníky, kteří s pomocí kostilomu svatého Miky, napínáků pánaboha, rukavic mučednice Paty nebo řekněme sedátka... e-e, s prominutím, křesla válečníka Toce mohou dokázat všechno, co je libo. Že Bůh je i že Bůh není. Že lidé chodí po rukou nebo že lidé chodí po hlavě. Rozumíte mi? Vy to možná nevíte, ale existuje celá věda o tom, jak se získávají důkazy. Posuďte sám: proč mám dokazovat něco, co stejně vím? A pak — přiznání vám nemůže uškodit...«

»Mně ne,« řekl Rumata. »Může uškodit vám.«

Don Reba chvíli přemýšlel.

»Dobrá,« řekl potom. »Tak zřejmě budu muset začít já. Podíváme se tedy, při jakých příležitostech byl pozorován don Rumata Estorský za pět let svého posmrtného života v Arkanarském království. A vy

mi pak vysvětlíte smysl toho všeho, ano?«

»Nerad bych dával ukvapené sliby,« řekl Rumata, »ale se zájmem si vás poslechnu.« Don Reba se chvilku hrabal v psacím stole, vytáhl čtvrtku tlustého papíru, nadzdvihl obočí a prohlédl si ho.

»Vězte tedy,« začal s vlídným úsměvem, »vězte tedy, že já, ministr ochrany arkanarského trůnu, jsem podnikl jistá opatření proti takzvaným písmákům, vědcům a jiným neužitečným a státu nebezpečným osobám. Tyto akce se setkaly s jakýmsi podivným protitlakem. Zatímco všechen lid v jednotném šiku, věren králi a arkanarským tradicím, mi všemožně pomáhal, prozrazoval ty, co se skrývali, sám vynášel a vykonával rozsudky, upozorňoval na další podezřelé, kteří unikli mé pozornosti — v téže době kdosi neznámý, ale neobyčejně energický nám před nosem sbíral a přepravoval přes arkanarské hranice nejvýznamnější, nejnenapravitelnější a nejodpornější zločince. Tímto způsobem nám unikli: bezbožný astrolog Bagir Kissenský; zločinný alchymista Sinda, spojený, jak bylo dokázáno, s nečistými silami a irukánskými vlivnými místy; poťouchlý pamfletista a rušitel klidu Curen a mnoho dalších, méně významných. Kamsi se ukryl i bláznivý čaroděj a mechanik Kabani. Kdosi vynaložil spoustu zlata ve snaze zmařit vykonání rozsudku, který si vyžádal hněv veškerého lidu, rozsudku nad bohaprázdnými špióny a traviči, bývalými osobními zařízávači Jeho Veličenstva. Kdosi za vskutku fantastických okolností, při nichž se znovu vnucuje pomyšlení na nečistou sílu, osvobodil z doprovodu strážných obludného zvrhlíka a zhoubného ničitele lidských duší, atamana rolnické vzpoury Aratu Hrbatého...« Don Reba se odmlčel, zahýbal kůží na čele a významně se na Rumatu zadíval, Rumata obrátil oči ke stropu a zasněně se usmíval. Araty Hrbatého se zmocnil tak, že si pro něj přiletěl vrtulníkem. Na jeho strážné to zapůsobilo strašidelně. Ostatně na Aratu taky. A stejně jsem chlapík, pomyslel si. Tohle byla dobrá práce.

»Vězte tedy,« pokračoval don Reba, »že zmíněný ataman Arata chodí dnes v čele vzbouřených nevolníků po východních oblastech císařství, prolévá potoky urozené krve a nepociťuje nedostatek peněz ani zbraní.«

»Věřím,« řekl Rumata. »Připadal mi hned jako velice schopný člověk.«

»Takže se přiznáváte?« vyhrkl don Reba okamžitě.

»K čemu?« podivil se Rumata.

Chvíli se dívali jeden druhému do očí.

»Pokračuji,« řekl don Reba. »Na záchranu těchto rozvratníků jste vy, done Rumata, podle mých skromných a neúplných výpočtů vynaložil přinejmenším půl metráku zlata. Ponechávám stranou skutečnost, že jste se přitom navždy poskvrnil stykem s nečistou silou. Dokonce ponechávám stranou i to, že za celou dobu, co se zdržujete na území Arkanarského království, jste ze svých estorských statků nedostal ani měďák. A proč taky? Nač finančně podporovat nebožtíka, byť i z vlastního rodu? Ale vaše zlato!«

Otevřel krabičku utopenou pod haldou papírů a vysypal z ní hrst zlatých mincí s profilem Pice VI.

»Už jen tohle zlato by stačilo, abyste byl upálen na hranici!« zaječel. »Je to ďábelské zlato! Lidské ruce nejsou schopné vyrobit tak čistý kov!«

Provrtával Rumatu pohledem. Ano, přiznal v duchu Rumata objektivně, přece jenom není tak hloupý. Tak tohle jsme zřejmě nedomýšleli! A on první na to přišel! To se musí brát v úvahu... Reba najednou znovu schlípl. V hlase se ozvala soucitná otcovská intonace:

»A vůbec si počínáte velmi neopatrně, done Rumato. Měl jsem o vás celou tu dobu takový strach! Vy se tak rád rvete, tak rád máte souboje! Sto šestadvacet soubojů za pět let! A žádný zabitý... Z toho se koneckonců daly vyvodit jisté závěry. Tak třeba já jsem je vyvodil. A nejen já. Dnes v noci například bratr Aba — o mrtvých se má mluvit jen dobře, ale on to byl strašně krutý člověk, abych se přiznal, snášel jsem ho jen s největším přemáháním... Tak tedy bratr Aba určil k vašemu zatčení nikoli nejzkušenější bojovníky, ale bojovníky nejtlustší a nejsilnější. A udělal dobře. Několik málo vykloubených rukou, několik málo pohmožděných krků, vyražené zuby nepočítám..., no a jste tady! A musel jste přece vědět, že bojujete o život. Jste mistr. Jste rozhodně nejlepší meč říše. Bezpochyby jste prodal svou duši ďáblu, protože jedině v pekle je možné se naučit těm neuvěřitelným, pohádkovým způsobům boje. Jsem ochoten dokonce připustit, že vám toto umění bylo darováno pod podmínkou, že nebudete zabíjet. I když si umím těžko představit, k čemu by ďáblovi

taková podmínka byla. Ale to ať si rozeberou naši scholastikové...«

Přerušilo ho pronikavé prasečí zakvičení. Nespokojeně pohlédl na fialové závěsy. Za nimi se odehrávala rvačka. Ozvaly se duté údery, ječeni: »Pusťte mě! Pusťte mě!« — a ještě nějaké chraptivé hlasy, klení a výkřiky v neznámém nářečí. Do pracovny vrazil a padl na všechny čtyři jakýsi muž, plešatý, se zkrvavenou bradou a divoce vytřeštěnýma očima. Zpod závěsu se vysunuly obrovské tlapy, popadly muže za nohy a odtáhly ho zpět. Rumata ho poznal — byl to Budach. Doktor divoce křičel:

»Podvedli jste mě! Podvedli jste mě! Namíchali jste mi jed! Za co?«

Odtáhli ho do tmy. Kdosi v černém rychle zvedl a znovu připnul závěs. Za ním se v tichu rozlehly odporné zvuky — někdo dávil. Rumata pochopil.

»Kde je Budach?« zeptal se ostře.

»Jak vidíte, stala se mu zrovna nějaká nepříjemnost,« odpověděl don Reba, ale bylo znát, že je vyveden z konceptu.

»Nedělejte ze mě hlupáka,« řekl Rumata. »Kde je Budach?«

»Ach, done Rumato, k čemu je vám Budach?« zeptal se don Reba a pokyvoval hlavou. Ihned se vzpamatoval. »Je to snad váš příbuzný? Vždyť jste ho ani jednou v životě neviděl!«

»Poslyšte, Rebo!« vybuchl Rumata. »Já nežertuji! Jestli se Budachovi něco stane, chcípnete jako pes! Rozmačkám vás.«

»To nestihnete,« řekl don Reba rychle. Byl křídově bledý.

»Jste hlupák, Rebo. Jste zkušený intrikán, ale ničemu nerozumíte. Ještě nikdy v životě jste se nepustil do tak nebezpečné hry jako teď. A nemáte o tom ani tušení.«

Don Reba se skrčil za stolem, očka mu jiskřila jako uhlíky. Rumata cítil, že sám taky ještě nikdy nebyl tak blízko smrti. Karty se odhalovaly. Začínalo se rozhodovat, kdo tuto hru vyhraje. Rumata se napjal jako ke skoku. Žádná zbraň, kopí ani šíp, nezabíjí okamžitě. Tato myšlenka se zřetelně objevila na tváři dona Reby. Stařec s hemeroidy chtěl žít.

»Ale pročpak takhle?« začal fňukavě. »Seděli jsme, povídali si... A váš Budach je živ, uklidněte se, živ a zdráv. Ten mě ještě bude léčit. Proč vy se hned rozčilujete?«

»Kde je Budach?«

»Ve Veselé věži.«

»Potřebuji ho.«

»Já ho taky potřebuji, done Rumato.«

»Poslyšte, Rebo,« řekl Rumata, »nezlobte mě. A přestaňte hrát komedii. Vždyť vy se mě bojíte. A dobře děláte. Budach patří mně, rozumíte? Mně!«

Teď oba stáli. Reba byl děsivý. Zmodral, rty mu křečovitě pocukávaly, cosi mumlal a prskal.

»Cucáku!« zasyčel. »Nikoho se nebojím! Můžu tě rozmačkat jako štěnici.«

Náhle se otočil a strhl gobelín visící za jeho zády. Objevilo se široké okno.

»Dívej se!«

Rumata přistoupil k oknu. Vedlo na náměstí před palácem. Už začínalo svítat. K šedému nebi stoupaly sloupy dýmu ze spáleniště. A na prostředku se černal pravidelný, nehybný čtverec. Rumata se pozorně zadíval. Byli to jezdci na koních, neuvěřitelně přesně vyřízení, v dlouhých černých pláštích, s černými trojúhelníkovitými štíty v levé ruce a s dlouhými píkami v pravé.

»Račte,« řekl don Reba řinčivě. Celý se třásl. »Pokorné děti Pána našeho, jízda Svatého řádu. Dnes v noci se vylodili v arkanarském přístavu, aby potlačili barbarskou vzpouru nočních otrhanců Pavézy Rumpála a kramářů, kterým už příliš narostl hřebínek. Vzpoura je potlačena. Svatý řád ovládá město i zem, která od této chvíle nese název Arkanarská oblast Řádu...«

Rumata se mimoděk poškrábal v týle. To je nadělení, pomyslel si. Tak vida, komu připravovali cestu nebozí kramáři. Don Reba vítězoslavně cenil zuby.

»My se ještě neznáme,« pokračoval oním řinčivým hlasem. »Dovolte, abych se představil: místodržitel Svatého řádu v Arkanarské oblasti, biskup a velmistr, sluha boží Reba!«

Vždyť se to dalo čekat, říkal si Rumata v duchu. Tam, kde triumfuje šedá, dostávají se k moci vždycky černí. Ach, vy historikové, vy byste zasloužili... Založil však ruce za zády a pohupoval se z pat na špičky.

»Jsem teď unaven,« řekl s opovržením. »Chci se vyspat. Chci se umýt horkou vodou a spláchnout ze sebe krev a sliny vašich hrdlořezů. Zítra..., vlastně dneska..., řekněme hodinu po východu slunce, k vám zajdu do kanceláře. Do té doby ať je připraven rozkaz k propuštění Budacha.«

»Je jich dvacet tisíc!« vykřikl don Reba a ukazoval rukou z okna.

Rumata se zamračil.

»Prosil bych trochu tišeji,« řekl. »A pamatujte si, Rebo, já vím moc dobře, že nejste žádný biskup. Vidím vám až do žaludku. Jste prostě špinavý zrádce a nemotorný tuctový intrikán...« Don Reba si olízl rty, oči mu zeskelnatěly. Rumata pokračoval: »Já neznám slitování. Za každou lumpárnu vůči mně a mým přátelům zaplatíte hlavou. Nenávidím vás, nezapomínejte na to. Jsem ochoten vás trpět, ale musíte se naučit včas mi ustupovat z cesty. Pochopil jste mě?«

Don Reba s prosebným úsměvem rychle řekl:

»Přeji si jen jedno. Chci, abyste stál na mé straně, done Rumato. Nemohu vás zabít. Nevím proč, ale nemohu.«

»Bojíte se,« řekl Rumata.

»Tak se tedy bojím,« připustil don Reba. »Třeba jste ďábel. Třeba jste boží syn. Kdopak ví? Anebo jste třeba člověk z velikých zemí za mořem. Říká se, že existují... Nepokouším se ani nahlédnout do propasti, která vás vyvrhla. Točí se mi hlava a cítím, že upadám do kacířství. Ale taky vás mohu zabít. Kdykoli. Hned. Nebo zítra. Včera. Rozumíte tomu?«

»To mě nezajímá.«

»A co tedy? Co vás zajímá?«

»Nic mě nezajímá,« řekl Rumata. »Bavím se. Nejsem ďábel ani bůh, jsem rytíř Rumata Estorský, veselý urozený dvořan, plný rozmarů a předsudků, zvyklý na svobodu ve všech směrech. Už si to budete pamatovat?«

Don Reba se již vzpamatoval. Otřel se šátečkem a vlídně se usmál.

»Vážím si vaší houževnatosti,« řekl. »Koneckonců i vy usilujete o nějaké ideály. A já si těchto ideálů vážím, ačkoli je nechápu. Jsem velice rád, že jsme si ujasnili stanoviska. Možná že mi někdy vysvětlíte své názory a vůbec není vyloučeno, že mě přimějete k tomu,

abych přezkoumal svoje. Je v lidské přirozenosti dělat chyby. Třeba se mýlím a nesměřuji k takovému cíli, pro který by stálo za to pracovat tak horlivě a nezištně, jako pracuji já. Jsem člověk velkorysý a dovedu si docela představit, že někdy spolu začneme pracovat bok po boku...«

»To se pozná,« řekl Rumata a vykročil ke dveřím. Bačkora jeden. To by byl spolupracovníček! Bok po boku...

Město strnulo v neslýchané hrůze. Narudlé ranní slunce ponuře ozařovalo vylidněné ulice, dýmající rozvaliny, stržené okenice, vypáčené dveře. V prachu krvavě jiskřily střepy. Nespočetné houfy vran se snesly na město jako na bojiště. Na náměstích a na křižovatkách stáli po dvou nebo po třech černí jezdci — pomalu se otáčeli v sedlech celým tělem a pozorovali okolí průřezy v hluboko naražených kápích. Na sloupech, narychlo vsazených do země, visela na řetězech zuhelnatělá těla nad vyhaslými uhlíky. Vypadalo to, jako by v městě nezůstalo nic živého — jen krákající vrány a přičinliví vrahové v černém.

Polovinu cesty šel Rumata se zavřenýma očima. Udýchal se, zmlácené tělo ho palčivě bolelo. Jsou to lidé, nebo nejsou? Co je v nich lidského? Někteří jsou zabíjeni přímo na ulicích, druzí sedí doma a pokorně čekají, až na ně dojde řada. A každý si myslí: kohokoli ano, jenom mě ne. Lhostejná bestialita těch, co zabíjejí, a lhostejná pokora těch, co jsou zabíjeni. Lhostejnost, to je to nejhroznější. Deset lidí ztuhlých hrůzou stojí a pokorně čeká, jeden přijde, vybere si oběť a lhostejně ji zabíjí. Duše těchto lidí jsou plné špíny a každá hodina pokorného čekání je znečišťuje víc a víc. Právě teď se v těchto ztichlých domech nepozorovaně rodí darebáci, udavači, vrahové, tisíce lidí šokovaných strachem na celý život. Budou své děti a děti svých dětí bez milosti učit strachu. Já už nemůžu, sugeroval si v duchu Rumata. Ještě chvilku a zblázním se, stanu se přesně takovým, ještě chvilku a definitivně si přestanu uvědomovat, proč jsem tady... Musím si poležet, hodit tohle všechno za hlavu, uklidnit se...

»... Koncem roku Vody, podle nového letopočtu roku tolik a tolik, odstředivé procesy ve staré říši podstatně zesílily. Využil toho Svatý řád, vyjadřující v podstatě zájmy nejreakčnějších skupin feudální

společnosti, které se všemi prostředky snažily zbrzdit rozklad státní moci...«

A jak páchly hořící mrtvoly na sloupech, to víte? A viděli jste někdy nahou ženu s rozpáraným břichem, jak se válí na ulici v prachu? A viděli jste města, kde lidé mlčí a křičí jenom vrány? Vy, ještě nenarození chlapci a děvčátka před školním stereovizorem ve školách Arkanarské komunistické republiky?

Narazil hrudí na něco tvrdého a ostrého. Před ním stál černý jezdec. Dlouhé kopí s širokým, přesně zoubkovaným ostřím se Rumatovi opíralo do prsou. Jezdec na něj beze slova hleděl černými štěrbinami v kápi. Pod kápí bylo vidět jen ústa s úzkými rty a malá brada. Teď mám něco udělat, uvažoval Rumata horečnatě. Ale co? Srazit ho z koně? Ne. Jezdec začal pomalu napřahovat kopí k úderu. No bodejť! Rumata unaveně pozvedl levou ruku, povytáhl rukáv a ukázal železný náramek, který mu dali při odchodu z paláce. Jezdec se podíval blíž, zvedl kopí a rozjel se pryč. »Ve jménu Páně,« řekl dutě s podivným přízvukem. »Ve jméno Jeho,« zamumlal Rumata a šel dál kolem druhého jezdce, který se snažil dosáhnout kopím na dovedně vyřezanou figurku veselého čertíka, zavěšenou pod římsou střechy. Za napůl odtrženou okenicí v prvním poschodí se mihl masitý, hrůzou popelavý obličej — zřejmě obličej jednoho z těch kramářů, kteří ještě před třemi dny u sklenice piva nadšeně vyřvávali: »Ať žije don Reba!« a s požitkem naslouchali, jak venku po dláždění duní okované boty. Ach, vy šedí, vy šedí... Rumata se odvrátil.

Jak je u mě doma? vzpomněl si najednou a zrychlil krok. Poslední blok skoro utíkal. Dům byl v pořádku. Na schůdkách seděli dva mniši s odhrnutými kápěmi a nastavovali slunci špatně vyholené hlavy. Když ho spatřili, vstali.

»Ve jménu Páně,« řekli oba najednou.

»Ve jménu Jeho,« odpověděl Rumata. »Co tady pohledáváte?«

Mniši se poklonili a zkřížili ruce na břiše.

»Vy jste přišel, my odcházíme,« řekl jeden z nich. Sešli ze schůdků a pomalu se loudali pryč, přihrbení, s rukama zastrčenýma do rukávců. Rumata se za nimi podíval a vzpomněl si, že už mnohokrát předtím viděl na ulicích tyto pokorné postavy v dlouhých černých řízách. Jenomže dřív se za nimi netáhly v prachu pochvy těžkých

mečů. Ušlo nám to, docela nám to ušlo! pomyslel si. Bývala to pro urozené dony báječná zábava, přitočit se k osaměle bloudícímu mnichovi a vyprávět si přes jeho hlavu košilaté historky. A já pitomec jsem dělal opilého, táhl se za nimi, řehtal jsem se na celé kolo a měl radost z toho, že říše v žádném případě není zachvácena náboženským fanatismem... Ale co se dalo udělat? Ano, co se dalo udělat?

»Kdo je tam?« zeptal se roztřesený hlas.

»Otevři, Mugo, to jsem já,« řekl Rumata tiše.

Zarachotily závory, dveře se pootevřely a Rumata se vmáčkl do chodby. Bylo tu všechno při starém a Rumata si s úlevou oddychl. Starý šedivý Muga potřásal hlavou, s obvyklou úctou natáhl ruce pro přílbu a meče.

»Co Kira?« zeptal se Rumata.

»Kira je nahoře,« odpověděl Muga. »Je zdravá.«

»Výborně,« řekl Rumata a vyvlékl se z řemení s meči. »A kde je Uno? Proč mě nevítá?«

Muga od něho vzal meč.

»Una zabili,« pravil klidně. »Leží v čeledníku.«

Rumata zavřel oči.

»Tak Una zabili,« opakoval. »Kdo ho zabil?«

Nečekal na odpověď a zamířil do čeledníku. Uno ležel na stole přikrytý až po pás prostěradlem, ruce měl složené na prsou, oči doširoka rozevřené, ústa stažená v grimasu. Zachmuření sluhové stáli okolo stolu a poslouchali, jak v koutě mumlá mnich. Kuchařka vzlykala. Rumata nespouštěl oči z chlapcovy tváře a začal si rozepínat límec blůzy neohebnými prsty.

»Bestie!« ulevil si. »Všichni jsou takové bestie!«

Odhodlal se, přistoupil ke stolu, zadíval se do mrtvých očí, nadzvihl prostěradlo a zase je spustil.

»Ano, je pozdě,« řekl nahlas. »Pozdě... Beznadějně... Bestie jedny! Kdo ho zabil? Mniši?«

Otočil se k mnichovi, trhnutím ho nadzvedl a nahnul se nad jeho obličej.

»Kdo ho zabil? Vaši? Mluv!«

»To neudělali mniši,« řekl tiše za jeho zády Muga. »To šedí vojáci...«

Rumata se ještě chvíli díval mnichovi do hubeného obličeje, do jeho pomalu se rozšiřujících zřítelnic. »Ve jménu Páně,« zasípal mnich. Rumata ho pustil, sedl si na lavici k Unovým nohám a rozplakal se. Plakal s obličejem v dlaních a poslouchal Mugův třaslavý, monotónní hlas. Muga vyprávěl, jak po druhém střídání stráží začal někdo bouchat do dveří jménem krále, jak Uno křičí, aby neotevírali, ale že bylo nutné otevřít, protože šedí venku vyhrožovali, že dům podpálí. Vrazili do předsíně, zmlátili a svázali sluhy a začali se hrnout po schodech nahoru. Uno, který stál u dveří do komnat, začal střílet z kuší. Měl dvě kuše, a tak stačil vystřelit dvakrát, ale jednou minul. Šedí po něm hodili nože a Uno upadl. Stáhli ho dolů, dupali po něm, mlátili ho sekyrami, ale tu vtrhli do domu černí mniši. Dva šedé oddělali, ostatní odzbrojili, hodili jim na krk oprátky a odvlekli je.

Mugův hlas utichl, ale Rumata ještě dlouho seděl Unovi u nohou, opřen lokty o stůl. Pak se s námahou zvedl, utřel si rukávem slzy, které mu uvízly ve dvoudenním strnisku, políbil chlapce na ledové čelo a s těžkýma nohama začal stoupat nahoru.

Byl únavou polomrtvý a zdrcený tím, co viděl. Vyškrábal se po schodech, prošel jídelnou, došel k posteli a se zasténáním se svalil tváří do polštářů. Přiběhla Kira. Byl tak vyčerpán, že jí ani nepomáhal, když ho odstrojovala. Stáhla mu boty, pak s pláčem nad jeho opuchlým obličejem z něj strhala rozedranou uniformu, košili z plastického kovu a znovu se rozplakala, když spatřila jeho potlučené tělo. Teprve teď pocítil, jak ho bolí všechny kosti jako kdysi po zkouškách přetížení. Kira ho potírala houbou namočenou v octě, Rumata se zavřenýma očima syčel přes zaťaté zuby a mumlal: »Vždyť jsem ho mohl odkrouhnout... Stál vedle mě... Dvěma prsty rozmačkat... Copak tohle je nějaký život, Kiro? Odjedeme pryč... Tohle je Experiment se mnou, a ne s nimi!« Ani si neuvědomoval, že mluví rusky. Kira na něj občas vyděšeně pohlédla očima skelnatýma od slzí a jen ho mlčky líbala na tváře. Pak ho přikryla ošumělými prostěradly — tak Uno se přece jen nedostal k tomu, aby koupil nová — a rozběhla se dolů připravit mu horké víno. Rumata zatím slezl z postele a sténaje bolestí, která mu drásala celé tělo, se bos odšoural do pracovny, vytáhl ze stolu tajnou zásuvku, prohrábl léky a spolkl

několik tabletek sporaminu. Když se Kira vrátila s kouřícím kotlíkem na těžkém stříbrném podnosu, ležel na zádech a sledoval, jak bolest mizí, jak slábne hučení v hlavě a jak se tělo nalévá novou silou a čilostí. A když vyprázdnil kotlík, pocítil, že je v naprostém pořádku, zavolal Mugu a nařídil mu, aby připravil oblečení.

»Nechoď, Rumato,« řekla Kira. »Nechoď nikam. Zůstaň doma.«

»Musím, maličká.«

»Bojím se. Zůstaň doma... Zabijou tě.«

»Ale prosím tě! Proč by mě zabíjeli? Vždyť se mě všichni bojí.«

Znovu se rozplakala. Plakala tiše, nesměle, jako by se bála, že se bude zlobit. Rumata si ji posadil na klín a hladil ji po vlasech.

»To nejhorší máme za sebou,« říkal jí. »A pak, vždyť jsme se chystali odtud odjet...«

Přestala plakat a přitiskla se k němu. Muga potřásal hlavou a lhostejně stál vedle nich. Držel přichystané pánovy kalhoty se zlatými rolničkami.

»Ale předtím tady musím ještě moc věcí zařídit,« pokračoval Rumata. »Dneska v noci bylo hodně lidí zabito. Musím zjistit, kdo je mrtev a kdo zůstal naživu. A musím pomoct zachránit ty, které by oni ještě chtěli zabít.«

»A kdo pomůže tobě?«

»Šťasten, kdo myslí na druhé... A pak — nám dvěma pomáhají ti nejmocnější.«

»Já nemůžu myslet na druhé,« řekla Kira. »Vrátil ses polomrtvý. Vidím, že tě bili. Una dokonce zabili. Kam koukali ti tvoji nejmocnější? Proč tomu zabíjení nezabránili? Nevěřím... Nevěřím...«

Pokusila se mu vymknout, ale držel ji pevně.

»Co se dá dělat,« odpověděl. »Tentokrát se trochu opozdili. Ale teď už nás znovu sledují a chrání. Proč mi dnes nevěříš? Vždyť jsi mi vždycky věřila. Sama jsi to viděla — vrátil jsem se polomrtvý a podívej se na mě teď...«

»Nechci se dívat,« řekla a zabořila se mu obličejem do prsou. »Nechci zase plakat.«

»To je toho! Pár škrábanců... Nejhorší máme za sebou. Alespoň my dva. Ale existují výborní, pozoruhodní lidé, pro které tahle hrůza ještě neskončila. A já jim musím pomoct.«

Zhluboka vzdychla, políbila ho na krk a jemně se mu vyprostila.

»Přijď dnes večer,« poprosila. »Přijdeš?«

»Určitě!« prohlásil se zápalem. »Přijdu dřív a asi ne sám. Čekej mě s jídlem.«

Poodešla, sedla si do křesla, položila si ruce na kolena a dívala se, jak se obléká. Rumata mumlal ruská slova, natáhl si kalhoty s rolničkami (Muga si okamžitě k němu sedl na bobek a zapínal nesčetné háčky a knoflíky), znovu si přes čisté tričko přetáhl kovovou košili, která mu prokázala tak dobré služby, a nakonec se zoufalým odhodláním řekl:

»Maličká, pochop to, no tak, já musím jít — co mohu dělat? Já nemohu nejít!«

Řekla najednou zamyšleně:

»Někdy mi nejde do hlavy, proč mě nebiješ.«

Rumata, který si právě dopínal košili s bohatým krajkovím, ztuhl.

»Jak to myslíš, proč tě nebiju?« zeptal se rozpačitě. »Copak tebe je možné bít?«

»Ty nejsi jenom hodný, dobrý člověk,« pokračovala Kira a vůbec ho neposlouchala. »Ty jsi navíc velice podivný člověk. Jsi jako archanděl... Když jsi se mnou, nabývám odvahy. Teď například jsem odvážná... Někdy se tě určitě zeptám na jednu věc. Budeš mi — nemyslím teď, ale později, až to všechno skončí — budeš mi vyprávět o sobě?«

Rumata dlouho mlčel. Muga mu podal oranžovou blůzu s červeně proužkovanými stuhami. Rumata si ji s odporem navlékl a pevně se přepásal.

Stále neodpovídal.

»Ano,« řekl až po dlouhé chvíli. »Někdy ti o sobě povím všechno, maličká.«

»Budu čekat,« pronesla vážně. »A teď už jdi a vůbec si mě nevšímej.«

Rumata k ní přistoupil, pevně jí přitiskl na ústa své rozbité rty, pak stáhl z ruky železný náramek a podal jí ho.

»Vem si ho na levou ruku,« řekl jí. »Dneska už by k nám do domu neměli přijít, ale kdyby přece — ukaž jim ho.«

Dívala se za ním a on věděl přesně, co si myslí. Říkala si v duchu:

Nevím, možná že jsi ďábel, nebo syn boží, nebo člověk z pohádkových zámořských zemí, ale ne vrátíš-li se, umřu... A za to, že mlčela, jí byl neskonale vděčný, protože se mu hrozně těžko odcházelo. Bylo mu, jako by měl z prosluněného smaragdového břehu skočit po hlavě do páchnoucího močálu.

KAPITOLA OSMÁ

Ke kanceláři biskupa arkanarského šel Rumata zadem. Potajmu procházel přes dvorky, zaplétal se do hadrů rozvěšených k uschnutí, prolézal dírami v plotech, nechávaje na rezatých hřebících půvabné mašličky a cáry vzácných soanských krajek, sehnut přebíhal v brázdách brambor. A přece se mu nepodařilo uniknout bdělému oku černého vojska. Když vyšel na úzkou křivou uličku vedoucí k rumišti, narazil na dva zamračené, podnapilé mnichy.

Rumata se je pokusil obejít — mniši tasili meče a zastoupili mu cestu. Rumata uchopil jílce mečů — a mniši zapískali na tři prsty o pomoc. Rumata začal ustupovat k díře v plotě, kterou sem před okamžikem vlezl, ale z díry proti němu najednou vyskočil do uličky drobný čilý člověček s nevýrazným obličejem. Narazil ramenem do Rumaty, rozběhl se k mnichům a cosi jim řekl. Mniši si vykasali řízy nad kostnaté, fialově obepnuté nohy, rozběhli se pryč a zmizeli mezi domy. Drobný člověček se ani neotočil a cupital za nimi.

Aha, domyslel se Rumata. Špeh. Na mou osobní ochranu. A ani se moc neskrývá. Je prozíravý, ten biskup arkanarský! Zajímalo by mě, čeho se bojí víc — mě, nebo o mě. Sledoval pohledem špeha a pak zamířil k rumišti. Sousedilo se zadním traktem kanceláře bývalého ministerstva ochrany trůnu a dalo se očekávat, že nebude hlídáno.

Ulička byla prázdná. Ale teď už tiše povrzávaly veřeje, bouchaly dveře, plakalo dítě, tu a tam se ozvalo bojácné šeptání. Nad poloshnilou prkennou ohradu se vysunul uštvaný, hubený obličej, od zažraných sazí skoro černý. Na Rumatu se upřely vyděšené, zapadlé oči.

»Prosím o prominutí, urozený done, ještě jednou prosím o prominutí. Neřekl by mi urozený don, co se děje ve městě? Já jsem kovář Kikus, říkají mi Chromajzl, měl bych jít do kovárny, ale bojím se...«

»Nechoď!,« poradil mu Rumata. »S mnichy nejsou žádné žerty. Král už není. Vládne don Reba, biskup Svatého řádu. Takže klidně seď doma.«

Po každém slově kovář chvatně přikyvoval, oči se mu naplňovaly zármutkem a zoufalstvím.

»Tak tedy Řád...,« zamumlal. »Fuj, krucinál... Prosím o prominutí, urozený done. Tak Řád, říkáte... A co to je? Šedí?«

»Ale ne,« řekl Rumata a se zájmem si ho prohlížel. »Šedé už nejspíš vymlátili. Tohle jsou mniši.«

»Dejte pokoj!« vyhrkl kovář. »Tak šedé už taky... To se podívejme na ten Řád! Tak šedé vymlátili? To je samozřejmě dobře. Ale co my, urozený done, co bude s námi, co myslíte? Přizpůsobíme se? Myslím pod tím Řádem...«

»Proč by ne?« řekl Rumata. »Řád taky musí jíst a pít. Přizpůsobíte se.«

Kovář ožil.

»Já si taky myslím, že se přizpůsobíme. Já si myslím, že hlavní zásada je — nech každýho na pokoji a každej nechá na pokoji tebe. Že je to tak?«

Rumata zavrtěl hlavou.

»Tak to ne! Kdo nechává každého na pokoji, ten to obvykle nejvíc odnese.«

»To je taky pravda,« povzdychl si kovář. »Jenomže co si má jeden počít? Jsem sám jako kůl v plotě a na krku mi visí osm usmrkanců. Ech, matko boží, kdyby aspoň mýho mistra zamordovali. Byl u šedých jako důstojník. Co myslíte, urozený done, mohli ho zamordovat? Já mu dlužím pět zlatek.«

»Nevím,« řekl Rumata. »Dost možná, že ho zamordovali. Ale uvažuj radši o tomhle, kováři: Ty jsi sám jako kůl v plotě. Ale takových kůlů je u vás ve městě nějakých deset tisíc.«

»No a?« řekl kovář.

»Jen uvažuj,« řekl Rumata rozzlobeně a šel dál svou cestou.

Ten vymyslí starou belu. Na uvažování je u něj příliš brzy. A zdálo by se, že není nic snazšího: deset tisíc takových lamželezů, když dostane vztek, rozmačká kohokoli na kaši. A to je právě to — ten vztek v nich ještě není. Jenom strach. Každý za sebe, jen bůh za všechny.

Keře černého bezu na konci bloku domů se náhle rozhýbaly a do uličky se vplazil don Tameo. Když spatřil Rumatu, radostí vykřikl, vyskočil na nohy, zavrávoral, roztáhl ruce zmazané od země a vykročil mu vstříc.

»Můj urozený done!« zahlaholil. »Já mám takovou radost! Jak vidím, taky jdete do kanceláře.«

»Samozřejmě, můj urozený done,« odpověděl Rumata a obratně se vyhnul objetí.

»Dovolíte, abych se k vám připojil, urozený done?«

»Bude mi ctí, urozený done.«

Vyměnili si poklony. Bylo zřejmé, že od včerejška, kdy začal, nemůže se don Tameo zastavit. Vytáhl z širokánských žlutých kalhot umělecky tvarovanou skleněnou láhev.

»Nemáte chuť, urozený done?« nabídl uctivě.

»Srdečný dík.«

»Rum!« prohlásil don Tameo. »Pravý rum z metropole. Zaplatil jsem za něj zlatku.«

Sešli k rumišti a s ucpanými nosy kráčeli přes hromady odpadků, mršiny psů a smradlavé kalužiny, v nichž se převalovaly spousty bílých červů. Ranním vzduchem se nesl rovnoměrný bzukot myriád smaragdových much.

»To je zvláštní,« řekl don Tameo a zazátkoval láhev, »tady jsem ještě nikdy nebyl.«

Rumata neřekl nic.

»Donem Rebou jsem byl vždycky nadšen,« řekl don Tameo. »Byl jsem pevně přesvědčen, že dříve či později svrhne nemohoucího monarchu, uvolní nám nové cesty a otevře zářivé perspektivy.« Při těchto slovech sklouzl nohou do žlutozelené kaluže, řádně se pocákal, a aby neupadl, chytil se Rumaty. »Ano,« pokračoval, když měli zase pevnou půdu pod nohama. »My, mladá aristokracie, budeme vždy na straně dona Reby. Konečně nastal čas kýžené rovnováhy. Posuďte sám, done Rumato. Už hodinu chodím po uličkách a zahradách, ale nepotkal jsem za tu dobu ani jednoho šedého. Smetli jsme šedou chamraď z tváře země, a hned se v obrozeném Arkanaru dýše sladce a svobodně. Místo hulvátských kramářů, těch opovážlivých hrubců a nevzdělanců, jsou ulice plné sluhů božích. Viděl jsem, že se někteří šlechtici už veřejně procházejí před svými domy. Už se nemusejí bát, že je nějaký zabedněnec v zahnojené zástěře postříká svou ohavnou bryčkou. A už není třeba klestit si cestu hordou bývalých řezníků a hokynářů. Obdařeni požehnáním velikého Svatého řádu, k němuž jsem vždy choval nesmírnou úctu a — proč bych to tajil — upřímnou náklonnost, dojdeme netušeného rozkvětu, kdy ani jediný obyčejný

člověk si netroufne pohlédnout na šlechtice, pokud nemá povolení podepsané okresním inspektorem Řádu. Nesu právě vypracovaný projekt v tomto smyslu.«

»Odporný puch,« prohlásil Rumata od plic.

»Ano, hrozný,« připojil se don Tameo a zazátkoval láhev. »Ale zato jak svobodně se teď dýše v obrozeném Arkanaru! A ceny lihovin klesly na polovinu...«

Než došli, dopil don Tameo láhev do dna, mrštil jí na volnou pláň a zmocnilo se ho neobyčejné vzrušení. Dvakrát upadl, podruhé se odmítl očistit a prohlásil, že je obtížen mnoha hříchy, že je špinavý již od přirozenosti a přeje si v takovém stavu předstoupit před vládce. Znovu a znovu z plna hrdla citoval svůj vypracovaný projekt. »Tohle je hezky řečeno!« pochvaloval si sám. »Vemte si třeba tohle místo, urození donové: Aby smradlaví nevolníci... To je myšlenka, co?« Když se dostali na zadní nádvoří, pověsil se hned na prvního mnicha, který jim přišel do cesty, ronil proudy slz a žadonil o odpuštění hříchů. Napůl udušený mnich se mu zuřivě vytrhoval, pokoušel se hvízdáním přivolat pomoc, ale don Tameo ho popadl za řízu a oba se svalili na haldu odpadků. Rumata je nechal být. Když se od nich vzdaloval, ještě dlouho slyšel žalostné, přerývané pískání a výkřiky: »Aby smradlaví nevolníci... Dej mi požehnání... Z upřímného srdce! Náklonnost jsem choval, náklonnost, rozumíš tomu, ty tlamo odporná?«

Na náměstí před branou, ve stínu hranaté Veselé věže, stál vyřízený oddíl pěších mnichů ozbrojených sukovitými klacky, z nichž šla hrůza. Mrtvoly už byly odklizeny. Ranní vítr honil rozvířené žluté sloupy prachu. Pod širokou kuželovitou střechou věže jako vždy pokřikovaly a hádaly se vrány — tam na vyčnívajících trámech viseli hlavou dolů oběšenci. Věž byla postavena asi před dvěma sty lety předkem nebožtíka krále výhradně pro vojenské účely. Stála nad pevnými třípodlažními základy, v nichž byly kdysi uloženy zásoby potravin pro případ obležení. Pak ji však změnili ve vězení. V důsledku zemětřesení se však všechny podlahy uvnitř propadly a kobky musely být přeneseny do podzemí. Svého času si jedna z arkanarských královen postěžovala svému pánu a veliteli, že ji z radovánek ruší nářek mučených, rozléhající se do celého okolí. Nejjasnější

manžel vydal rozkaz, aby ve věži od rána do pozdní noci vyhrávala vojenská kapela. Od té doby nese věž svůj dnešní název. Už dávno byla pouhou prázdnou kamennou kostrou, už dávno se vyšetřovací cely přemístily do nejnižších, nově vyhloubených pater sklepa, už dávno tam nevyhrávala žádná kapela, ale obyvatelé města věž stále ještě nazývali Veselou.

Obvykle bývalo kolem Veselé věže prázdno. Ale dnes tu bylo neobyčejně rušno. Odevšad k ní vedli, táhli, po zemi vlekli příslušníky úderných oddílů v šedých uniformách, zavšivené tuláky v hadrech, polonahé měšťany, jimž ze strachu naskočily vyrážky, úpěnlivě ječící děvky, hnali sem celé bandy pochmurně se rozhlížejících otrhanců z noční armády. A současně z jakýchsi tajných východů vytahovali dlouhými háky mrtvoly, házeli je na vozy a odváželi za město. Ti nejposlednější z dlouhé řady šlechticů a zámožných měšťanů, která vybíhala z otevřených dveří kanceláře, se s hrůzou a neklidem ohlíželi na ten děsivý shon.

Do kanceláře byli vpuštěni všichni, někteří byli dokonce přiváděni eskortou. Rumata se protlačil dovnitř. Bylo tam k nedýcháni jako před chvílí na rumišti, U širokého stolu, obložen seznamy, seděl úředník s nažloutle šedivým obličejem a velkým husím brkem za odstávajícím uchem. Žadatel, který byl právě na řadě, urozený don Keu, nafoukaně naježil kníry a představil se.

»Smekněte klobouk,« pronesl bezbarvým hlasem úředník, aniž zvedl oči od papírů.

»Rod Keu má privilegium nosit klobouk na hlavě i v přítomnosti samého krále,« prohlásil don Keu hrdě.

»Vůči Řádu nemá privilegia nikdo,« odpověděl úředník týmž bezkrevným hlasem.

Don Keu zafuněl, ale klobouk smekl. Úředník klouzal po seznamu dlouhým žlutým nehtem.

»Don Keu..., don Keu,« mumlal. »Don Keu, tady... Královská ulice číslo dvanáct?«

»Ano,« řekl don Keu zvučným, podrážděným hlasem.

»Číslo čtyři sta osmdesát pět, bratře Tibaku.«

Bratr Tibak seděl u sousedního stolu. Byl hřmotný, zrudlý záduchou. Chvíli se přehraboval v papírech, pak si otřel z pleše pot, vstal

a monotónně přečetl:

»Číslo čtyři sta osmdesát pět, don Keu, Královská dvanáct, za hanobení jména Jeho Přeosvícenosti biskupa arkanarského dona Reby, k němuž došlo předloni při plese v paláci, odsuzuje se k třem tuctům ran na obnaženou sedací část a k líbání boty Jeho Přeosvícenosti.«

Bratr Tibak usedl.

»Jděte touhle chodbou,« řekl úředník bezbarvým hlasem, »mrskání vpravo, bota vlevo. Další...«

K Rumatovu obrovskému údivu don Keu neprotestoval. Zřejmě už v té frontě ledacos viděl. Jen si hekl, důstojně si přihladil kníry a vykročil chodbou. Další z řady, obrovitý don Pifa, na kterém se třásly haldy tuku, už stál bez klobouku.

»Don Pifa..., don Pifa,« mumlal úředník a přejížděl prstem po seznamu. »Mlékařská ulice dvě?« Don Pifa zachrčel.

»Číslo pět set čtyři, bratře Tibaku.« Bratr Tibak si znovu otřel pot a znovu vstal. »Číslo pět set čtyři, don Pifa, Mlékařská dvě, ničím se vůči Jeho Přeosvícenosti neprovinil — je tudíž čist.«

»Done Pifo,« řekl úředník, »přijměte odznak očištění.« Shýbl se, vytáhl z truhlice stojící u křesla železný náramek a podal ho urozenému Pifovi. »Noste na levé ruce, předkládejte na první požádání orgánů Řádu. Další...«

Don Pifa vydal hrdelní zvuk a odešel prohlížeje si náramek. Úředník už drmolil další jméno. Rumata se rozhlédl po řadě lidí. Bylo mezi nimi mnoho známých tváří. Někteří byli oblečeni jako obvykle přepychově, jiní ze sebe viditelně dělali chudé, ale všichni bez rozdílu byli důkladně zabláceni. Kdesi uprostřed fronty stál don Sera a nahlas, aby to každý slyšel, už potřetí za posledních pět minut prohlašoval: »Nevidím jediný důvod, proč by i urozený don nemohl přijmout nějaké to mrskání ve jménu Jeho Přeosvícenosti.«

Rumata počkal, až poslali do chodby dalšího (byl to známý obchodník rybami a dostal pět ran bez líbání za málo nadšený způsob myšlení), protlačil se ke stolu a bez okolků položil dlaň na papíry před úředníkem.

»Prosím o prominutí. Potřebuju rozkaz k propuštění doktora Budacha. Jsem don Rumata.«

Úředník ani nezvedl hlavu.

»Don Rumata..., don Rumata,« zamumlal, odstrčil Rumatovi ruku a rozjel se nehtem po seznamu.

»Co to děláš, inkouste stará?« vybafl Rumata. »Potřebuju rozkaz k propuštění!«

»Don Rumata..., don Rumata...« Zastavit tento automat bylo zřejmě vyloučeno. »Kotlářská ulice osm. Číslo šestnáct, bratře Tibaku.«

Rumata cítil, že za jeho zády všichni zatajili dech. A upřímně řečeno, ani jemu samotnému nebylo dvakrát do smíchu. Upocený, brunátný bratr Tibak povstal.

»Číslo šestnáct, don Rumata, Kotlářská osm, za zvláštní zásluhy o Řád uděluje se mimořádné poděkování Jeho Přeosvícenosti a svoluje se vydati rozkaz k propuštění doktora Budacha, s kterýmžto doktorem může být nakládáno podle vlastního uvážení — viz doklad číslo šest sedmnáct jedenáct.«

Úředník pomalu vytáhl jmenovanou listinu zpod seznamů a podal ji Rumatovi.

»Žlutými dveřmi do prvního poschodí, místnost šest, chodbou rovně, vpravo a vlevo,« řekl monotónně. »Další...«

Rumata si prohlédl listinu. Nebyl to rozkaz k propuštění Budacha. Byl to podklad pro získání propustky ke vstupu do pátého, zvláštního oddělení kanceláře, kde měl dostat průvodní list na sekretariát pro tajné záležitosti.

»Co jsi mi to dal, trdlo?« zeptal se Rumata. »Kde je příkaz?«

»Žlutými dveřmi do prvního poschodí, dveře číslo šest, chodbou rovně a pak vpravo a vlevo,« opakoval úředník.

»Ptám se, kde je příkaz!« vyštěkl Rumata.

»Nevím..., nevím... Další!«

Za Rumatovým uchem se ozvalo funění a cosi měkkého a horkého mu nalehlo na záda. Poodstoupil. Ke stolu se znovu prodral don Pifa.

»Nenandám ho,« řekl pisklavě.

Úředník na něj pohlédl kalnýma očima.

»Jméno? Titul?« zeptal se.

»Já ho nenandám,« opakoval don Pifa a potrhával náramkem, který se mu vešel sotva na tři tučné prsty.

»Nenandá..., nenandá...,« mumlal úředník a najednou si rychle

přitáhl tlustou knihu, která mu ležela při pravé ruce. Vypadala v černé promaštěné vazbě zlověstně. Don Pifa na ni několik vteřin připitoměle koukal, pak prudce odskočil a beze slova zamířil k východu. Z dlouhé řady se ozvalo netrpělivě: »Nezdržovat! Rychle!« Rumata rovněž odstoupil od stolu. To je ale bahnisko, řekl si v duchu. No, jen počkejte... Úředník začal mumlat do prázdna: »Jestliže se zmíněný odznak očištění nevejde na levé zápěstí očištěného, případně nemá-li očištěný levé zápěstí jako takové...« Rumata obešel stůl, hrábl oběma rukama do truhly, vzal, kolik pobral, a odcházel.

»Hej, hej,« okřikl ho úředník monotónně. »Povolení!«

»Ve jménu Páně!« prohlásil Rumata významně a ohlédl se přes rameno. Úředník a bratr Tibak jako na povel vstali a dvojhlasně odpověděli: »Ve jménu Jeho!« Lidé v řadě sledovali Rumatu závistivými a nadšenými pohledy.

Když vyšel z kanceláře, zamířil Rumata pomalu k Veselé věži a natahoval si cestou náramky na levou ruku. Měl jich celkem devět a na levou ruku se mu jich vešlo pouze pět. Zbývající čtyři si tedy natáhl na pravou. Tak biskup arkanarský si mě chce získat svou vytrvalostí, pomyslel si. Ale z toho nic nebude. Náramky na každém kroku pocinkávaly, v ruce, aby ho bylo dobře vidět, držel Rumata úctyhodný papír — listinu šest sedmnáct jedenáct, ozdobenou různobarevnými razítky. Mniši, které potkával, ať pěší nebo na koních, mu chvatně ustupovali z cesty. V uctivé vzdálenosti se chvílemi objevoval a hned zase mizel v davu nenápadný špeh, osobní strážce. Kdo neuskočil dost rychle, toho Rumata nelítostně tepal pochvami mečů. Došel k bráně, výhružně zaryčel na strážného, který naznačil snahu zastavit ho, přešel nádvoří a začal sestupovat po kluzkých, prošlapaných schodech do příšeří ozářeného čadivými pochodněmi. Tudy se přicházelo do nejtajnější svatyně ministerstva ochrany trůnu — do královského vězení a vyšetřovacích cel.

V klenutých chodbách po každých deseti metrech trčela z rezatého držáku ve zdi čpící pochodeň. Ve výklenku pod každou pochodní se jako v jeskyni černala dvířka se zamřížovaným okénkem. Byly to vchody do vězeňských kobek, zajištěné zvenčí těžkými železnými závorami. V chodbách bylo plno lidí. Tlačili se, pobíhali, vykřikovali, rozkazovali... Vrzaly závory, bouchaly dveře, kohosi mlátili a po-

stižený křičel, kohosi táhli a on se vzpíral, kohosi se snažili vmáčknout do cely nabité už k prasknutí, jiného zase z cely vytahovali, nešlo to a on zoufale křičel: »To nejsem já, to nejsem já!« a chytal se okolních spoluvězňů. Obličeje mnichů, s nimiž se Rumata potkával, byly soustředěné, až kruté. Každý pospíchal, každý plnil povinnosti celostátního významu. Rumata se snažil dovědět se co nejvíc, a proto pomalu procházel jednu chodbu za druhou a sestupoval stále níž. Ve spodních patrech bylo o něco klidněji. Podle úryvků rozhovorů si domyslel, že tu probíhají zkoušky absolventů Vlastenecké školy. Polonazí ramenatí výrostci v kožených zástěrách stáli v hloučcích přede dveřmi mučíren, listovali v promaštěných příručkách a čas od času se chodili napít k velké nádrži s hrnkem na řetízku. Z cel se ozývaly strašlivé výkřiky, dunění ran, páchla spálenina. A ty řeči, ty řeči...

»Lámací kolo má nahoře takovej šroub a ten prask. Za to já přece nemůžu. A on mi vynadal, že jsem trdlo a nemehlo, mám si jít pro pět na holou a zase se vrátit...«

»Mělo by se zjistit, kdo dneska mrská. Třeba je tam někdo od nás ze školy. Kdybysme se předem domluvili, vybrali od každýho pět grošů a strčili mu to...«

»Když je někdo moc tučnej, nemá smysl nažhavovat pohrabáč, stejně v tom sádle vychladne. Nejlepší je vzít kleštičky a tu vrstvu sádla odloupnout...«

»Na nohy máš přece napínáky Boha našeho a Pána, tím se roztáhnou a klínama se upevní, kdežto na rukavicích mučednice Paty jsou šrouby, to je zase speciálně na ruce, rozumíš?«

»Kluci, to vám byla psina. Já tam přijdu a koukám, víte, kdo tam byl v železech? Fika Zrzek, řezník z naší ulice, co mě vždycky, když byl opilej, tahal za uši. Tak si říkám: Jen počkej, na tobě si zgustnu...«

»Pekora Tlamu hned ráno odtáhli mnichové a pořád ještě se nevrátil. Ani na zkoušku nepřišel.«

»Já měl použít kostilomu, ale místo toho jsem ho pitomec vzal klackem přes boky — no a zlomil jsem mu žebro. A otec Kin mě popad za vlasy a kop mě botou pod kostrč, ale tak přesně, kluci, že se mi dělaly mžitky před očima. Doteďka mě to bolí. A povídal: Co mi

tady kazíš matryjál?«

Dívejte se, jen se dívejte, přátelé, myslel si Rumata a pomalu otáčel hlavu s obručí ze strany na stranu. Tohle není teorie. Tohle ještě žádný z lidí neviděl. Dívejte se, poslouchejte, filmujte... a važte si své doby, milujte ji, hrom do vás, a pokloňte se památce těch, kteří tímto prošli! Sledujte pozorně ty tlamy, mladé, tupé, lhostejné, zvyklé na jakoukoli bestialitu, a neohrnujte nos, vaši předkové nebyli lepší.

Postřehli ho. Asi deset párů očí, které už ledacos viděly, se na něj upřelo.

»Hele, tamhle stojí don. Bílej jako stěna.«

»Che... Není divu, urozený nejsou na tohle zvyklí.«

»V takovejch případech se má dát voda, jenže řetízek je krátkej, nedosáhne tak daleko...«

»Ale co, on se vzpamatuje...«

»Takovýho bych chtěl... Na co se zeptáš, na to odpoví.«

»Mluvte víc potichu, mládenci, nebo mávne mečem... Hele, co má náramků... A lejstro.«

»Nějak na nás zírá... Pojďte radši dál.«

Všichni najednou se pohnuli, odstoupili do stínu a odtud blýskali ostražitýma pavoučíma očima. Tak, tohle už mi stačí, řekl si Rumata v duchu. Už chtěl chytit za řízu mnicha, který právě běžel kolem, ale najednou postřehl tři, kteří nepobíhali, ale vykonávali jakousi práci na místě. Mlátili holemi kata — zřejmě za nedostatečnou horlivost. Rumata k nim přistoupil.

»Ve jménu Páně,« řekl tiše a zařinčel náramky.

Mnichové spustili hole a zadívali se na něj.

»Ve jménu Jeho,« řekl nejurostlejší z nich.

»Poslyšte, otcové,« řekl Rumata, »zaveďte mě k vězeňskému dozorci.«

Mniši se po sobě podívali. Kat se hbitě odplazil a schoval se za káď.

»Nač ho potřebuješ?« zeptal se urostlý mnich.

Rumata beze slova zvedl papír, přidržel mu ho před očima a zase odtáhl.

»Aha,« řekl mnich. »Vězeňský dozorce jsem teď já.«

»Výborně,« poznamenal Rumata a stočil papír do trubičky. »Já jsem don Rumata. Jeho Přeosvícenost mi věnovala doktora Budacha. Jdi a přiveď ho.«

Mnich zajel rukou pod kápi a hlasitě se poškrábal.

»Budach?« řekl zamyšleně. »Který Budach? Ten násilník?«

»Ale ne,« řekl druhý mnich. »Ten násilník se jmenuje Rudách. Toho propustili už v noci. Sám otec Kin mu sundal pouta a vyvedl ho nahoru.«

»Nesmysl, nesmysl!« vyhrkl Rumata netrpělivě a poplácal se papírem po boku. »Budach. Co otrávil krále.«

»Jo tak,« řekl dozorce. »Už vím. Tak ten už je nejspíš na kůlu... Bratře Pakko, zajdi se podívat na dvanáctku. A ty si ho odvedeš?« obrátil se znovu k Rumatovi.

»Pochopitelně,« přisvědčil Rumata. »Je můj.«

»V tom případě mi laskavě dej ten papír. Papírek se musí založit.«

Rumata mu podal listinu.

Dozorce ji několikrát otočil v rukou, prohlédl si razítka a pak řekl s obdivem:

»Ti lidi ale píšou! Postav se tadyhle stranou, done, chvilku počkej. My tu zrovna máme práci... Kam zmizel ten chlap?«

Mniši se začali rozhlížet a hledat provinilého kata. Rumata poodstoupil. Kata vytáhli od nádrže, znovu ho rozložili po podlaze a soustředěně, bez nadměrné zuřivosti ho mrskali. Asi za pět minut se v ohybu objevil pověřený mnich a na provaze za sebou táhl hubeného, úplně šedivého starce v tmavém obleku.

»Tady je ten Budach!« vykřikl radostně mnich už z dálky. »A vůbec není na kůlu, je živ a zdráv. Trochu zeslábl, to ano, asi už dlouho sedí o hladu...«

Rumata jim pokročil vstříc, vytrhl mnichovi provaz z ruky a sejmul starci z krku oprátku. »Vy jste Budach Irukánský?« zeptal se. »Ano,« odpověděl stařec a úkosem se na něj podíval. »Já jsem Rumata. Pojďte za mnou a nezůstávejte pozadu.« Pak se otočil k mnichům. »Ve jménu Páně,« utrousil.

Dozorce si narovnal záda, postavil hůl a trochu udýchaně odpověděl: »Ve jménu Jeho.«

Rumata pohlédl na Budacha a všiml si, že se stařec opírá o stěnu a

sotva stojí na nohou.

»Je mi špatně,« řekl Budach s bolestivým úsměvem. »Promiňte, urozený done.«

Rumata ho vzal v podpaží a vedl. Když byli z dohledu mnichů, zastavil se, vytáhl z tuby tabletu sporaminu a podal ji Budachovi. Ten na něj tázavě pohlédl. »Spolkněte to,« řekl Rumata. »Hned se vám uleví.« Budach, stále ještě opřen o stěnu, vzal tabletku, prohlédl si ji, čichl k ní, zvedl huňaté obočí, pak pilulku opatrně položil na jazyk a zamlaskal. »Polknout, polknout,« řekl Rumata s úsměvem. Budach pilulku spolkl.

»Hm,« protáhl. »Myslel jsem, že vím o lécích všechno.« Odmlčel se a soustředěně vnímal své pocity. »Hm, hm, hm,« řekl po chvilce. »Zajímavé! Sušená slezina kňoura Y? Vlastně ne, tohle nepáchne hnilobou.« »Půjdeme,« řekl Rumata.

Prošli chodbou, vystoupili po schodech, pak další chodbou a ještě po jedněch schodech. A tu se Rumata zarazil jako přimrazen. Vězeňské klenby se rozezněly známým dunivým řevem. Kdesi v hloubi žaláře křičel z plných plic, sypal hrůzostrašné nadávky, proklínal boha, všechny svaté, peklo, Svatý řád, dona Rebu a ještě mnoho jiného jeho upřímný přítel baron Pampa, don Bau no Sugura no Gatta no Arkanara. Tak barona přece jen dostali do drápů, pomyslel si Rumata s lítostí. Úplně jsem na něj zapomněl. To on by na mě nezapomněl... Rychle stáhl z ruky dva náramky. Nastrčil je na hubené zápěstí doktora Budacha a řekl: »Jděte nahoru, ale za bránu nechoďte. Čekejte někde v ústraní. Kdyby na vás doráželi, ukažte jim náramky a chovejte se suverénně.«

Baron Pampa řval jako atomový ledobonec v polární mlze. Pod klenbami se převalovala dunivá ozvěna. Lidé v chodbách strnuli a s otevřenými ústy zbožně naslouchali. Mnozí se křižovali palcem, aby zahnali ďábla. Rumata seběhl po dvojích schodech, porážel mnichy, kteří se mu připletli do cesty, pochvami mečů si proklestil cestu houfem absolventů a kopnutím rozrazil dveře cely vyboulené strašným řevem. V poskakujícím svitu pochodní spatřil přítele Pampu — obrovitý baron byl nahý přivázán ke stěně za ruce a nohy, hlavou dolů. Obličej mu zčernal návalem krve. U pokřiveného stolku seděl přihrbený úředník, zacpával si uši a kat pokrytý perlivým potem připomí-

nal trochu zubaře — přebíral v plechovém umyvadle řinčivé nástroje.

Rumata za sebou pečlivě zavřel, přistoupil zezadu ke katovi a praštil ho jílcem meče do zátylku. Kat se otočil, chytil se za hlavu a dřepl do umyvadla. Rumata tasil meč z pochvy a přesekl vejpůl stůl s papíry, u něhož seděl úředník. Všechno bylo v pořádku. Kat seděl v umyvadle, trochu škytal, a úředník svižně po čtyřech utekl do kouta a tam se schoulil. Rumata přistoupil k baronovi, který na něj zdola hleděl s radostným údivem, popadl řetězy, jimiž byl baron přikován, a na dvoje trhnutí je vyrval ze zdi. Pak opatrně postavil baronovy nohy na podlahu. Baron přestal křičet, znehybněl v podivné póze, pak sebou trhl a uvolnil si ruce.

»Je to vůbec možné,« rozhlaholil se znovu a koulel očima podlitýma krví. »Jste to vy, můj urozený příteli? Konečně jsem vás našel!«

»Ano, jsem to já,« řekl Rumata. »Pojďte pryč, příteli, tohle není místo pro vás.«

»Pivo!« vyhrkl baron. »Tady někde bylo pivo.« Začal přecházet po cele, vláčel za sebou přetržené řetězy a hromoval přitom: »Polovičku noci jsem prolítal po městě. Hrom do toho, řekli mi, že jste zatčen, a já pomlátil spoustu lidí. Něco mi říkalo, že vás určitě najdu tady v tom vězení! A prosím, opravdu!«

Přistoupil ke katovi a smetl ho jako prášek i s umyvadlem. Pod umyvadlem se objevil soudek. Baron pěstí vyrazil dno, zvedl soudek, zvrátil hlavu a nahnul soudek nad sebe. Proud piva žbluňkavě zamířil do jeho hrdla. To je nádhera, pomyslel si Rumata a něžně barona sledoval. Na první pohled býk, primitivní hovado, ale on mě přece hledal, chtěl mě zachránit, přišel sem do vězení bezpochyby dobrovolně, pro mě... Ba ne, existují opravdoví lidé i v tomhle světě, mizerném a proklatém... Dopadlo to skutečně výborně!

Baron vyprázdnil soudek a mrštil jím do kouta, kde se nahlas tetelil úředník. Z kouta se ozvalo vypísknutí.

»Tak,« prohlásil baron a otřel si dlaní vousy. »Teď jsem ochoten vás následovat. Nevadí, že jsem nahý?«

Rumata se rozhlédl, přikročil ke katovi a vytřásl ho ze zástěry.

»Vezměte si zatím tohle,« řekl Pampovi.

»Máte pravdu,« souhlasil baron a uvázal si zástěru kolem boků.

»Nebylo by slušné objevit se před baronesou nahý...«

Vyšli z cely. Ani jeden člověk se neodvážil zastoupit jim cestu, chodba se vyprazdňovala už dvacet kroků před nimi.

»Já je všecky rozsekám,« hřímal baron. »Obsadili mi zámek! A nasadili tam nějakýho otce Arimu! Já sice nevím, čí to je otec, ale z jeho dětí, jak je bůh nade mnou, nadělám co nevidět sirotky. Krucinál, příteli, nezdá se vám, že tady mají strašně nízké stropy? Já už mám celou hlavu odřenou...«

Vyšli z věže. Před očima se mihl a zase zmizel v hustých zástupech špeh, osobní strážce. Rumata pokynul Budachovi, aby je následoval. Dav u brány se rozestoupil jako rozetnutý mečem. Bylo slyšet, jak jedni vykřikují, že utekl těžký zločinec, velezrádce, jiní zase volali: »Tamhle je, to je Nahý ďábel, slavný estorský kat, čtvrtitel.«

Baron došel na prostředek náměstí a zastavil se s očima přimhouřenýma před slunečním svitem. Museli pospíchat. Rumata se rychle rozhlédl.

»Tady někde jsem měl koně,« řekl baron. »Hej, vy tam! Koně!«

U sloupu, kde přešlapovali přivázaní koně řádového jezdectva, vznikl zmatek,

»Ale toho ne!« vybafl baron. »Tamhletoho šedého grošáka!«

»Ve jménu Páně,« vykřikl Rumata dodatečně a stáhl si přes hlavu řemení s mečem.

Vylekaný mnich v ušpiněné říze přivedl baronovi koně.

»Dejte mu něco, done Rumato,« řekl baron a s námahou se vyhoupl do sedla.

»Stůj! Stůj!« ozvalo se od věže.

Přes náměstí uháněli mniši a mávali klacky. Rumata vstrčil baronovi meč do ruky.

»Pospěšte si, barone.«

»Ano,« řekl Pampa, »musím si pospíšit. Ten Arima by mi vydrancoval sklepy. Očekávám vás u sebe zítra nebo pozítří, příteli. Co mám vyřídit baronese?«

»Uctivé rukypolíbení,« řekl Rumata. Mniši už byli docela blízko. »Dělejte, rychle, barone!«

»A vám nic nehrozí?« zeptal se baron starostlivě.

»Ne, hrome, ne! Jeďte!«

Baron pobídl koně do cvalu přímo proti shluku mnichů. Někteří se svalili a kutáleli po zemi, jiní začali ječet, zvedl se oblak prachu, po kamenném dláždění zadusala kopyta — a baron zmizel Rumata se díval do uličky, kde posedávali povalení mniši, a tu se mu u ucha ozval úlisný hlas:

»Můj urozený done, nezdá se vám, že si dovolujete příliš?«

Rumata se otočil. Do obličeje se mu s trochu křečovitým úsměvem díval don Reba.

»Příliš?« opáčil Rumata. »Neznám to slovo — příliš.« Najednou si připomněl dona Seru. »A vůbec, nevidím jediný důvod, proč by nemohl jeden urozený don druhému urozenému donovi pomoct z nesnází.«

Kolem nich dunivě přejela skupina jezdců s napřaženými píkami — pronásledovatelé. V obličeji dona Reby se cosi změnilo.

»No dobrá,« řekl. »To tedy nechme... O, vidím tu velemoudrého doktora Budacha... Vypadáte báječně, doktore. Budu muset provést revizi ve své věznici. Velezrádci, byť i propuštění na svobodu, nesmějí z vězení vycházet, ale musejí být vynášeni.«

Doktor Budach proti němu vykročil jako slepý. Rumata se rychle postavil mezi ně.

»Mimochodem, done Rebo,« řekl, »jaký názor máte na otce Arimu?«

»Na otce Arimu?« Don Reba vysoko zvedl obočí. »Výtečný voják. Zaujímá významné místo v mé diecézi. Proč se ptáte?«

»Jako věrný sluha Vaší Přeosvícenosti,« řekl Rumata hodně jízlivě a uklonil se, »vám musím sdělit, že toto významné místo můžete považovat za uvolněné.«

Rumata se zadíval do uličky, kde se stále ještě neusadila oblaka žlutého prachu. Zadíval se tam i don Reba a na jeho tváři se objevilo znepokojení.

Bylo už hodně přes poledne, když Kira pozvala urozeného dona a jeho velemoudrého přítele ke stolu. Doktor Budach, umytý, převlečený do čistého a pečlivě oholený, vypadal velmi seriózně. Jeho pohyby byly rozvážné a plné důstojnosti, moudré šedé oči se dívaly vlídně, dokonce shovívavě. Především se Rumatovi omluvil za to, že

se na náměstí neovládl.

»Ale pochopte mě, prosím,« vysvětloval. »Je to hrozný člověk. Je to vlkodlak, který přišel na svět nedopatřením boha. Jsem lékař, ale nestydím se přiznat, že bych ho při vhodné příležitosti neváhal zbavit života. Slyšel jsem, že krále otrávili. A nyní chápu, čím byl otráven.« (Rumata zbystřil pozornost.) »Tenhle Reba ke mně přišel do cely a žádal, abych mu napsal recept na jed, který působí po několika hodinách. Samozřejmě jsem odmítl. Vyhrožoval mučením — a já jsem se mu vysmál do očí. A ten lump křikl na katy a ti mu zvenku přivedli asi tucet chlapců a děvčat, ne starších než deset let. Postavil je přede mě, otevřel mou brašnu a prohlásil, že na těch dětech bude zkoušet všechny lektvary, jeden po druhém, dokud nenajde ten pravý. Takhle byl otráven král, done Rumato...«

Budachovi se začaly třást rty, ale opanoval se. Rumata se taktně odvrátil a pokýval. Jasné, říkal si v duchu. Naprosto jasné. Z ruky svého ministra by si byl král nevzal ani okurku. A ten darebák králi podstrčil nějakého bezvýznamného šarlatána, kterému byl za královo uzdravení slíben titul osobního zaříkávače. Teď je jasné i to, proč Reba tak zajásal, když jsem ho v králově ložnici napadl. Těžko by byl vymyslel vhodnější příležitost, jak králi nastrčit nepravého Budacha. Veškerá odpovědnost padala na Rumatu Estorského, irukánského špióna a spiklence. Jsme břídilové, pomyslel si. V Ústavu bude bezpodmínečně třeba zavést seminář feudální intriky. A prospěch známkovat v rebech. Nebo ještě lépe v decirebech. Jenomže to všecko...

Doktor Budach měl bezpochyby velký hlad. Přesto jemně, ale rozhodně odmítl jakoukoli masitou stravu a věnoval pozornost pouze salátům a kobližkám s marmeládou. Vypil pohár estorského, oči se mu zaleskly a na tvářích vyrazil zdravý ruměnec. Rumata jíst nemohl. Před očima mu praskaly a čadily purpurové pochodně, odevšad páchlo spálené maso a v hrdle mu uvízl chuchvalec velký jako pěst. Proto stál u okna, čekal, až se host nasytí, a udržoval zdvořilou konverzací, uvážlivou a klidnou, aby hostu nebránil v jídle.

Město ponenáhlu ožívalo. Na ulici se objevili lidé, hlasy stále sílily, ozvalo se klepání kladiv a praskot dřeva — ze střech a ze zdí se odstraňovaly pohanské symboly. Tlustý plešatý kramář přejel okolo

domku s vozíkem, na němž měl soudek piva — jel prodávat na náměstí po dvou groších za půllitr. Obyvatelé se přizpůsobovali. Ve dveřích protějšího domu klábosil malý špeh a osobní strážce s hubenou paní domácí a dloubal se přitom v nose. Pak pod oknem začaly přejíždět vozy s nákladem dosahujícím až k oknům prvního poschodí. Rumata nejdřív nepochopil, co to je za vozy, ale pak spatřil modré a černé ruce a nohy čouhající zpod pytloviny — a rychle odstoupil ke stolu.

»Podstatou člověka,« říkal Budach a pomalu žvýkal, »je podivuhodná schopnost zvykat si na všechno. Neexistuje v přírodě nic, čemu by člověk nepřivykl. Ani kůň, ani pes, ani myš takovou schopnost nemají. Bůh, když člověka tvořil, si nejspíš dobře uvědomoval, k jakým útrapám ho předurčuje, a tak mu dal velikou zásobu sil a trpělivosti. Těžko říct, je-li to dobře nebo špatně. Kdyby člověk neměl takovou trpělivost a odolnost, všichni dobří lidé by už byli dávno vyhynuli a na světě by zůstali jen zlí a nemilosrdní. Na druhé straně však zvyk trpět a přizpůsobovat se mění člověka v němou tvář, která se kromě anatomických znaků od zvířat ničím neliší, naopak, je ještě bezbrannější a zranitelnější než zvíře. A každý nový den přináší nové hrozné zlo a násilí...«

Rumata pohlédl na Kiru. Seděla proti Budachovi a napjatě poslouchala, tváří opřena o pěst. Měla smutné oči, zřejmě jí bylo lidí nesmírně líto.

»Asi máte pravdu, ctihodný Budachu,« řekl Rumata. »Ale vezměte si například mě. Já jsem obyčejný urozený don.« (Budachovo vysoké čelo se pokrylo vráskami, oči se mu udiveně a vesele zakulatily.) »Nesmírně miluji moudré lidi, to je duchovní šlechta. A nechápu, proč vy, strážci a výluční majitelé nejvyšších vědomostí, proč jste tak beznadějně pasivní. Proč se pokorně necháváte přezírat, uvrhovat do žaláře, upalovat na hranicích? Proč odtrhujete smysl života — získávání znalostí, od praktických potřeb života — boje proti zlu?«

Budach odstrčil prázdný talíř od koblih.

»Kladete mi podivné otázky, done Rumato,« řekl. »Povedené na tom je, že přesně tytéž otázky mi kladl urozený don Hug, komoří našeho vévody. Vy se s ním znáte? Já si to myslel... Boj proti zlu! Ale co je to zlo? Každý má možnost ho chápat po svém. Pro nás,

vědce, je zlo v neznalosti, ale církev učí, že neznalost je štěstí a všechno zlo pochází naopak z vědění. Pro rolníka jsou zlem daně a sucha, kdežto pro obchodníka obilím jsou sucha požehnáním. Pro otroka je zlem opilý pán, pro řemeslníka ziskuchtivý lichvář. Tak co je vlastně zlo, proti kterému se má bojovat, done Rumato?« Smutně se rozhlédl po posluchačích. »Zlo se nedá vyhubit. Žádný člověk není schopen snížit množství zla ve světě. Může jen poněkud zlepšit svůj vlastní osud, ale vždycky na úkor zhoršení osudu jiných. A vždycky budou králové, více či méně krutí, baroni, více či méně divocí, a vždycky bude omezený lid, nadšeně vzhlížející ke svým utlačovatelům a nenávidějící svého osvoboditele. A to všechno proto, že otrok mnohem lépe rozumí svému pánovi, byť sebekrutějšímu, než svému osvoboditeli, neboť každý otrok si výborně dokáže představit sám sebe na místě pána, ale málokdo si představuje sám sebe na místě nezištného osvoboditele. Takoví už jsou lidé, done Rumato, takový je náš svět.«

»Svět se neustále mění, doktore Budachu,« řekl Rumata. »Známe dobu, kdy žádní králové neexistovali...«

»Svět se nemůže měnit donekonečna,« namítl Budach, »protože nic není věčné, ani změny ne... Neznáme zákony dokonalosti, ale dokonalosti se dříve či později přece jen dosáhne. Podívejte se například, jak je uspořádána naše společnost. Jak krásný je pohled na tu přesnou, geometricky pravidelnou soustavu. Dole rolníci a řemeslníci, nad nimi šlechta, pak duchovenstvo a nejvýš král. Jak promyšlené, jak pevné, jaký harmonický řád! Co by se ještě mělo měnit na tomhle vybroušeném krystalu, který vyšel z rukou nebeského klenotníka? Neexistuje pevnější stavba než pyramida, to vám řekne každý trochu obeznalý architekt.« Mentorsky zvedl prst. »Zrní vysypané z pytle se neuloží do rovné vrstvy, ale vytvoří takzvanou kuželovitou pyramidu. Každé jednotlivé zrnko se drží sousedního, aby nespadlo dolů. A stejně tak lidstvo. Chce-li vytvořit nějaký celek, musejí se lidé držet jeden druhého, a tak nevyhnutelně vytvoří pyramidu.«

»Copak vy opravdu pokládáte tento svět za dokonalý?« podivil se Rumata. »Po setkání s donem Rebou, po věznění...«

»Ale ovšem, můj mladý příteli! Mnoho věcí se mi na světě nelíbí, mnoho věcí bych rád viděl jinak... Ale co mohu dělat? V očích vyš-

ších sil má dokonalost jinou podobu než v očích mých. Ale nemá smysl, aby strom bědoval, že se nemůže pohybovat, ačkoli by asi rád utekl před dřevorubcovou sekyrou.«

»A co kdyby bylo možné změnit vyšší záměry?«

»Toho jsou schopny pouze vyšší síly...«

»Ale nicméně, představte si, že jste bůh...«

Budach se zasmál.

»Kdybych si mohl představit, že jsem bůh, stal bych se jím!«

»A kdybyste měl možnost bohu poradit?«

»Máte bohatou fantazii,« řekl Budach s potěšením. »To je dobře. Vy jste gramotný? Výborně! S velikou chutí bych vás učil dál...«

»Lichotíte mi... Ale vraťme se. Co byste poradil Všemohoucímu? Co by měl podle vašeho Všemohoucí udělat, abyste mohl prohlásit: Tak teď je svět správný a dobrý.«

Budach se vesele usmíval, opřel se zády a složil ruce na břiše. Kira ho dychtivě sledovala.

»Prosím, jak chcete. Řekl bych Všemohoucímu: Stvořiteli, neznám tvé plány, třeba ani nemáš v úmyslu udělat lidi dobrými a šťastnými. Ale chtěj to! Je tak snadné toho dosáhnout! Dej lidem dostatek chleba, masa a vína, dej jim střechu nad hlavou a oblečení. Ať zmizí hlad a bída a zároveň s tím všechno, co lidi rozděluje.«

»A to je všechno?« zeptal se Rumata.

»Vy myslíte, že je to málo?«

Rumata potřásl hlavou.

»Bůh by vám odpověděl: To nebude lidem ku prospěchu. Neboť silní vašeho světa uzmou slabým to, co jsem jim dal, a slabí opět zůstanou žebráky jako dosud.«

»Poprosil bych boha, aby se slabých zastal. Řekl bych mu: Přiveď kruté vládce k rozumu!«

»Krutost je síla. Ztratí-li vládci krutost, ztratí i sílu, a jiní přijdou na jejich místo.«

Budach se přestal usmívat.

»Potrestej kruté,« řekl tvrdě, »aby silným zašla chuť krutě zacházet se slabými.«

»Člověk se rodí slabý. Silným se stává, není-li kolem něj nikdo silnější. Budou-li potrestáni krutí z řad silných, zaujmou jejich místa

silní z řad slabých. A zase krutí. A tak bude třeba trestat všechny, a to já nechci.«

»Ty se v tom vyznáš líp, Všemohoucí. Tak to zařiď jednoduše tak, aby lidi dostali všechno a nebrali si navzájem, cos jim dal.«

»Ani to nebude lidem ku prospěchu,« povzdychl si Rumata. »Dostanou-li všechno zadarmo, bez vlastního přičinění, z mých rukou, zapomenou pracovat, ztratí chuť k životu a stanou se mým domácím zvířectvem, které budu muset sám navěky krmit a oblékat.«

»Nedávej jim všechno najednou!« řekl Budach vášnivě. »Dávej jim to postupně, kousek po kousku.«

»Postupně si lidé sami vezmou, co budou potřebovat.«

Budach se stísněně zasmál.

»Ano, vidím, že to není tak jednoduché,« řekl. »Dřív jsem o takových věcech nějak nepřemýšlel... Myslím, že už jsme probrali všechno. Vlastně,« prudce se nahnul kupředu, »existuje ještě jedna možnost. Zařiď, aby lidé ze všeho nejvíc milovali práci a vědění, aby se práce a vědění staly jediným smyslem jejich života!«

Ano, to jsme taky chtěli zkoušet, řekl si Rumata v duchu. Masová hypnoindukce, pozitivní remoralizace. Hypnozářiče instalované na třech rovníkových družicích...

»I to bych mohl udělat,« řekl nahlas. »Ale je správné připravit člověka o jeho historii? Je správné nahrazovat jedno lidstvo jiným? Nebude to totéž jako vymazat toto lidstvo z povrchu země a vytvořit na jeho místě nové?«

Budach svraštil čelo, mlčel a uvažoval. Rumata čekal. Venku znovu žalostně zavrzaly povozy. Budach pronesl potichu:

»V tom případě, bože, vymaž nás z povrchu země a vytvoř nás znovu, dokonalejší..., nebo ještě lépe — odejdi od nás a nech nás jít vlastní cestou.«

»Mé srdce je plné lítosti,« řekl Rumata pomalu. »Tohle nemohu udělat.«

A tu se setkal s pohledem Kiry. Dívala se na něj s úzkostí a nadějí.

KAPITOLA DEVÁTÁ

Rumata uložil Budacha k odpočinku před dalekou cestou a zamířil k sobě do pracovny. Účinnost sporaminu končila, znovu se cítil unavený a rozlámaný, znovu ho rozbolely podlitiny a začala mu natékat zápěstí, rozedřená provazy. Musím se vyspat, bezpodmínečně vyspat, myslel si, a pak se musím spojit s donem Kondorem. A taky, je třeba se spojit s hlídkovou vzducholodí, aby podala zprávu na Základnu. A je třeba uvážit, co teď máme dělat, můžeme-li vůbec něco dělat, a co bude dál, nedokážeme-li už nic udělat.

V pracovně seděl v křesle černý mnich s kápí staženou přes oči, nahrbený, s rukama na vysokých opěradlech. To je nadělení, pomyslel si Rumata.

»Kdo jsi?« zeptal se unaveně. »Kdo tě pustil dovnitř?«

»Dobrý den, urozený done Rumato,« pronesl mnich a odhrnul kápi.

Rumata pohodil hlavou.

»Šikovné!« řekl. »Dobrý den, slavný Arato. Proč jste tu? Co se stalo?«

»Všechno jako obvykle,« řekl Arata. »Armáda se rozprchla, všichni si rozdělují půdu, na jih nechce nikdo jít. Vévoda pochytává ty, co ještě nezamordoval, a brzy pověsí moje rolníky hlavou dolů podél estorské silnice. Všechno jako obvykle,« opakoval.

»Rozumím,« řekl Rumata.

Svalil se na pohovku, podložil si rukama hlavu a díval se na Aratu. Před dvaceti lety, kdy Anton vyráběl modely a hrál si na Viléma Telia, nazývali tohoto člověka Arata Krásný, a zřejmě tehdy vypadal docela jinak než dnes.

Jistě neměl na vznosném, vysokém čele ten ohyzdný fialový cejch — ten se objevil až po vzpouře soanských loďařů, kdy tři tisíce nahých řemeslnických otroků, nahnaných do soanských loděnic ze všech konců říše a utýraných natolik, že pozbyli pudu sebezáchovy, vyrazilo jedné nevlídné noci z přístavu, převalilo se jako lavina po Soanu a zanechalo za sebou mrtvoly a požáry. U hranic jim zatarasila cestu obrněná císařská pěchota...

A měl samozřejmě obě oči v pořádku. To pravé mu vyrazil

z důlku bohatýrským úderem palcátu jakýsi baron, když dvacetitisícová armáda rolníků, pronásledující po území metropole baronské družiny, narazila v širém poli na pětitisícovou císařovu gardu, byla bleskově rozetnuta, obklíčena a rozdupána ozubenými podkovami bojových velbloudů...

A bezpochyby byl Arata Krásný urostlý jako topol. Hrb a nové přízvisko získal po villanské válce ve vévodství ubanském, přes dvě moře odtud, kdy po sedmi letech moru a sucha čtyři sta tisíc živých kostlivců vidlemi a ojemi pobilo šlechtice a obklíčilo vévodu Ubanského v jeho sídle; a vévoda, jehož mdlý rozum jako by se projasnil nevýslovnou hrůzou, vyhlásil všem poddaným milost, snížil ceny alkoholických nápojů na pětinu a slíbil svobodu; a Arata, který už viděl, že je všemu konec, prosil, nařizoval, zapřísahal, aby vévodovi nesedali na lep, ale byl zajat atamany, kteří zastávali názor, že lepší něco než nic, zmlácen železnými sochory a hozen do žumpy zemřít...

Zato onu masivní železnou manžetu měl na pravém zápěstí bezpochyby už v době, kdy byl nazýván Krásným. Manžeta byla původně připevněna řetězem k veslu pirátské galéry. Arata řetěz odnýtoval, udeřil železnou manžetou kapitána Egu Lichometníka do spánku, zmocnil se lodi, posléze i veškerého pirátského loďstva a pokusil se vytvořit svobodnou republiku na vodě... Tento plán skončil nesmyslným opilým krveprolitím, protože Arata byl tehdy mladý, neuměl nenávidět a domníval se, že samotná svoboda už stačí, aby se otrok stal podobným bohu...

Byl to profesionální buřič, mstitel z boží milostí, ve středověku postava poměrně vzácná. Takové štiky zrodí občas historická revoluce a nasazuje je do stojatých sociálních vod, aby rušila ze spánku tučné karasy, kteří u dna vyžírají plankton... Arata byl jediným zdejším člověkem, k němuž Rumata nepociťoval nenávist ani lítost, a v jeho horečnatých snech pozemšťana, který prožil pět let v krvi a zápachu, se mu zdálo, že je právě takovým Aratou, který prošel všemi pekly vesmíru a vysloužil si tím výsostné právo zabíjet vrahy, mučit katy a zrazovat zrádce...

»Někdy se mi zdá,« řekl Arata, »že jsme všichni bezmocní. Jsem věčný vůdce vzbouřenců a vím, že všechna moje síla je v neobyčejné houževnatosti. Ale ta síla neodstraňuje moji bezmocnost. Moje vítěz-

ství se nepochopitelným způsobem obracejí v porážky. Moji bojoví přátelé se stávají nepřáteli, ti nejudatnější prchají, ti nejvěrnější zrazují nebo umírají. A nemám nic než holé ruce, a holýma rukama člověk nedosáhne na pozlacené idoly sedící za zdmi pevností...«

»Kde se tu v Arkanaru berete?« zeptal se Rumata.

»Připlul jsem s mnichy.«

»Vy jste se zbláznil. Je vás přece tak snadno poznat...«

»Ale ne v houfu mnichů. Mezi důstojníky Řádu je polovina bláznů a mrzáků jako já. Mrzáci jsou bohu milí.« Ušklíbl se a díval se Rumatovi přímo do očí.

»Co máte v úmyslu dělat?« zeptal se Rumata a sklopil pohled.

»Jako obvykle. Vím, co to je Svatý řád. Neuplyne ani rok a arkanarský lid vyleze z děr se sekyrami — rvát se na ulicích. A povedu je já, aby se pustili do těch, do koho je třeba, a ne do sebe navzájem a hlava nehlava.«

»Budete potřebovat peníze?« informoval se Rumata.

»Ano, jako obvykle. A zbraně...« Odmlčel se a pak řekl úlisně: »Done Rumato, vzpomínáte si, jak jsem se rozzuřil, když jsem se dověděl, kdo jste? Nenávidím kněžoury a moc mě mrzí, že jejich vylhané pohádky jsou pravdivé. Ale ubohý buřič musí umět využít ve svůj prospěch každé situace. Kněžouři říkají, že bohové mají ve své moci blesky... Done Rumato, moc potřebuju blesky na rozbíjení pevnostních zdí.«

Rumata si zhluboka vzdychl. Po svém zázračném zachránění vrtulníkem Arata naléhavě žádal vysvětlení. Rumata se pokusil říct mu něco o sobě, dokonce mu na nočním nebi ukázal Slunce — drobounkou, sotva viditelnou hvězdičku. Ale buřič pochopil jen jediné: prokletí kněžouři mají pravdu, za nebeskou klenbou žijí bohové, milosrdní a všemohoucí. A od těch dob každý rozhovor s Rumatou stáčel stejným směrem: Bože, když už existuješ, dej mi svou sílu, protože to je nejlepší, co můžeš udělat.

A Rumata se pokaždé odmlčoval nebo převáděl rozhovor na jiné téma.

»Done Rumato,« řekl rebel, »proč nám nechcete pomoct?«

»Okamžik,« řekl Rumata. »Nezlobte se, ale zajímalo by mě, jak jste se dostal do domu.«

»Na tom nezáleží. Nikdo kromě mě tuhle cestu nezná. Neodbíhejte, done Rumato. Proč nám nechcete dát svou sílu?«

»Nebudeme o tom mluvit.«

»Ne, budeme o tom mluvit. Já vás nevolal. Nikdy jsem se k nikomu nemodlil. Vy jste ke mně přišel sám. Nebo jste to udělal jen pro svou kratochvíli?«

Je těžké být bohem, pomyslel si Rumata. A řekl trpělivě:

»Vy mě nepochopíte. Už jsem se dvacetkrát pokoušel vám vysvětlit, že nejsem bůh — a stejně jste mi neuvěřil. A právě tak nepochopíte, proč vám nemohu pomoci zbraněmi...«

»Máte blesky?«

»Nemohu vám dát blesky.«

»To už jsem slyšel dvacetkrát,« řekl Arata. »A teď chci vědět proč!«

»Opakuji, že mě nepochopíte.«

»Jen to zkuste.«

»Co máte v úmyslu s těmi blesky dělat?«

»Vypálím tu pozlacenou chamraď jako štěnice, všechny do posledního, celý jejich prokletý rod do dvanáctého kolena. Smetu jejich pevnosti z povrchu zemského. Spálím jejich armády a všechny, kteří je budou bránit a podporovat. Nemusíte mít strach — vaše blesky budou sloužit jen dobru. A až na zemi zůstanou jen osvobození otroci a zavládne mír, vrátím vám vaše blesky a nikdy už o ně nepožádám.

Arata umlkl a těžce dýchal. Obličej mu zbrunátněl návalem krve. Určitě už ve svých představách viděl vévodství a království zachvácené plameny, haldy ohořelých těl uprostřed rozvalin a obrovské armády vítězů pokřikujících: »Svoboda! Svoboda!«

»Ne,« prohlásil Rumata. »Blesky vám nedám. To by byla chyba. Snažte se mi, věřit, vidím dál než vy...« (Arata ho poslouchal s hlavou skloněnou na prsa.) »Uvedu vám jen jeden důvod.« Rumata stiskl prsty. »Je sice nicotný ve srovnání s tím hlavním, ale budete mu rozumět. Máte nesmírnou životní sílu, slavný Arato, ale také jste smrtelný. A kdybyste zahynul, kdyby blesky přešly do jiných rukou, ne už tak čistých, jako jsou vaše, hrozím se byť jen pomyslet, jak by to mohlo skončit...«

Dlouho mlčeli. Pak Rumata vytáhl z dřevěné truhly džbán estorského a jídlo a postavil oboje před hosta. Arata ani nezvedl oči, lámal si chléb a zapíjel ho vínem. Rumata měl podivný pocit chorobné rozdvojenosti. Věděl, že jedná správně, ale přesto ho vědomí, že má pravdu, před Aratou nějak ponižovalo. Arata ho v čemsi zřetelně převyšoval. A nejen jeho, ale všechny, kdo bez pozvání přišli na tuto planetu a plni bezmocné lítosti přihlíželi děsivému kypění jejího života z řídkých výšin lhostejných hypotéz a morálky, jaká je ve zdejších krajích nezvyklá. A poprvé si Rumata pomyslel: Nelze nic získat, aby člověk přitom něco neztratil — jsme nekonečně silnější než Arata v našem království dobra, a nekonečně slabší než Arata v jeho království zla.

»Neměl jste sestupovat z nebe,« řekl najednou Arata. »Vraťte se k sobě. Jenom nám škodíte.«

»To není pravda,« odpověděl Rumata měkce. »Přinejmenším nikomu neškodíme.«

»Ne, škodíte. Probouzíte neuskutečnitelné naděje...«

»V kom?«

»Ve mně. Oslabil jste mou vůli, done Rumato. Dřív jsem spoléhal jedině na sebe, a teď jste způsobil, že za sebou cítím vaši sílu. Dřív jsem se v každém boji choval tak, jako by to byl můj poslední boj. A teď jsem postřehl, že se šetřím pro příští boje, které budou rozhodující, protože se jich zúčastníte vy... Odejděte odtud, done Rumato, vraťte se k sobě na nebesa a už nikdy sem nechoďte. Nebo nám dejte své blesky, nebo aspoň vašeho železného orla, nebo stačí, když tasíte své meče a postavíte se nám do čela.«

Arata se odmlčel a znovu sáhl po chlebu. Rumata se díval na jeho prsty zbavené nehtů. Nehty mu speciálním přístrojem vytrhal přede dvěma lety osobně don Reba. Ty ještě nevíš všechno, říkal si Rumata v duchu. Ty se ještě utěšuješ myšlenkou, že k porážce jsi odsouzen jen ty. Nevíš ještě, jak beznadějná je celá tvá věc. Nevíš ještě, že nepřítel není ani tolik mimo tvé vojáky jako spíš v jejich nitru. Možná že svrhneš Svatý řád a vlna selské vzpoury tě zanese na arkanarský trůn, srovnáš se zemí šlechtické zámky, utopíš barony v Průlivu a vzbouřený lid ti vzdá všechny pocty jako velikému osvoboditeli, a budeš dobrý a moudrý — jediný moudrý a dobrý člověk v království.

A z dobroty začneš rozdávat svým stoupencům půdu. Ale k čemu bude tvým stoupencům půda bez nevolníků? A kolo se začne točit zpátky. A bude tvoje veliké štěstí, zemřeš-li včas přirozenou smrtí, abys neviděl, jak se zrodí noví baroni a hrabata z tvých někdejších věrných bojovníků. To už se stalo, můj slavný Arato, na Zemi i na tvé planetě.

»Mlčíte?« řekl Arata. Odsunul talíř a rukávem řízy smetl drobty ze stolu. »Kdysi jsem měl přítele,« začal vyprávět. »Jistě jste o něm slyšel — Pavéza Rumpál se jmenoval. Začínali jsme společně. Pak se z něj stal bandita, noční král. Já jsem mu zradu neodpustil a on to věděl. Hodně mi pomáhal, ze strachu i z touhy po zisku, ale nikdy neměl chuť se vrátit. Měl své vlastní cíle. Přede dvěma roky mě jeho lidé vydali donu Rebovi...« Zadíval se na své prsty a sevřel je v pěst. »A dneska ráno jsem ho dopadl v arkanarském přístavu... V naší práci nemohou být poloviční přátelé. Poloviční přítel, to je vždycky poloviční nepřítel.« Vstal a stáhl si kápi přes oči. »Zlato je na obvyklém místě, done Rumato?«

»Ano,« řekl Rumata pomalu. »Na obvyklém místě.«

»Tak já půjdu. Děkuji vám, done Rumato.« Neslyšně přešel pracovnu a zmizel za dveřmi. Dole v předsíni slabě cvakla závora. Další starost, pomyslel si Rumata. Jak on se vlastně dostal do domu?

KAPITOLA DESÁTÁ

V Opilém brlohu bylo poměrně čisto, podlaha pečlivě zametena, stůl doběla vydrhnut, v koutech ležely hromádky lesních travin a chvojí, aby to tu vonělo. Otec Kabani seděl důstojně v koutě na lavici, střízlivý a tichý, umyté ruce složené na kolenou. V očekávání, až Budach usne, se mluvilo o malichernostech. Budach, sedící u stolu vedle Rumaty, poslouchal se shovívavým úsměvem lehkomyslné tlachání urozených donů a čas od času se prudkým trhnutím probíral z dřímoty. Jeho propadlé tváře žhnuly od koňské dávky tetraluminalu, kterou mu nepozorovaně přimíchali do nápoje. Doktor byl neobyčejně vzrušen a usínal ztěžka. Netrpělivý don Hug ohýbal a narovnával pod stolem velbloudí podkovu, ale na tváři si stále uchovával výraz veselé nenucenosti. Rumata drobil chléb a s unaveným zájmem sledoval, jak se don Kondor pomalu nalévá žlučí — strážce velkých pečetí byl nervózní, protože už měl být na mimořádném nočním zasedání komory dvanácti velkoobchodníků, věnovaném převratu v Arkanaru, a don Kondor měl zasedání předsedat.

»Moji urození přátelé!« řekl konečně doktor Budach zvučně, vstal a svalil se na Rumatu.

Rumata ho šetrně objal kolem ramen.

»Hotov?« zeptal se don Kondor.

»Do rána se neprobudí,« řekl Rumata, vzal Budacha do náručí a odnesl ho na lože otce Kabaniho.

Otec Kabani řekl závistivě:

»Tak prosím, doktorovi se smí nalejvat, ale pro otce Kabaniho je to škodlivý. To se mi nelíbí.«

»Mám čtvrt hodiny,« řekl don Kondor rusky.

»Stačí mi třeba pět minut,« odpověděl Rumata a měl co dělat, aby ovládl podráždění. »Už jsem vám toho dřív napovídal tolik, že mi teď stačí i minuta. V naprostém souladu se základní teorií feudalismu,« zuřivě pohlédl donu Kondorovi přímo do očí, »toto prachobyčejné vzbouření městských obyvatel proti baronům,« přejel pohledem na dona Huga, »přerostlo v provokační intriku Svatého řádu a vedlo k tomu, že se Arkanar stal baštou feudálně fašistické agrese. My si tady lámeme hlavy, marně se snažíme vtěsnat složitou, proti-

kladnou, záhadnou postavu orla našeho dona Reby do jedné řady s lidmi, jako byli Richelieu, Necker, Tokugawa Iejasu nebo Monk — a přitom on je to bezvýznamný darebák a pitomeček. Zradil a prodal všechno, co mohl, zamotal se do vlastních intrik, polekal se na smrt a rozběhl se hledat ochranu ke Svatému řádu. Za půl roku ho odkrouhnou, ale Řád zůstane. Následky této skutečnosti pro Arkanar a později i pro celou říši si prostě neodvažuji představit. Tak jako tak, celá dvacetiletá práce na území říše je teď pro kočku. Pod Svatým řádem se neuplatníme. Budach je asi poslední, koho zachraňuji. Víc už nebude koho zachraňovat. Skončil jsem.«

Don Hug konečně zlomil podkovu a odhodil obě poloviny do kouta.

»Ano, zaspali jsme,« poznamenal. »Ale třeba to není tak hrozné, Antone...«

Rumata se na něj jenom podíval.

»Měl jsi dona Rebu odstranit,« prohlásil najednou don Kondor.

»Jak tomu mám rozumět — odstranit?«

Na tvářích dona Kondora naskočily rudé skvrny.

»Fyzicky!« odsekl ostře.

Rumata si sedl.

»Čili zabít?«

»Ano, ano, ano!!! Zabít, unést, sesadit, uvěznit. Měl jsi něco udělat a neradit se s dvěma pitomci, kteří se starou belu vyznali v tom, co se děje.«

»Já jsem se v tom taky starou belu vyznal.«

»Tys to aspoň cítil.«

Chvíli bylo ticho.

»Takže něco na způsob Barkanských jatek?« otázal se don Kondor polohlasně a díval se stranou.

»Ano, něco podobného. Jenže organizovaněji.«

Don Kondor si skousl ret.

»Teď už je pozdě ho odstranit?« zeptal se.

»Nemá to smysl,« odpověděl Rumata. »Za prvé ho oddělají stejně, bez nás, a za druhé to vůbec není třeba. Když nic jiného, mám ho v rukou.«

»A jak?«

»Bojí se mě. Tuší, že za mnou stojí síla. Dokonce už mi navrhoval spolupráci.«

»Neříkej,« zabručel don Kondor. »V tom případě to opravdu nemá smysl.«

Don Hug řekl trochu zajíkavě:

»Soudruzi, tohle všechno, vy to myslíte vážně?«

»Co konkrétně?« zeptal se don Kondor.

»No to všechno... Zabít, fyzicky odstranit... Zbláznili jste se?«

»Urozený don je totálně zdrcen,« poznamenal Rumata potichoučku.

Don Kondor pomalu a zřetelně odříkal:

»Za mimořádných okolností jsou účinná jedině mimořádná opatření.«

Don Hug přejížděl pohledem z jednoho na druhého a pomalu pohyboval rty:

»Poslyšte..., víte vy, kam až takhle dospějete?« pronesl váhavě. »Chápete to, kam až takhle dospějete?«

»Uklidni se, prosím tě,« řekl don Kondor. »Nic se nestane. A už o tom nemluvme. Co budeme dělat s Řádem? Navrhuji blokádu arkanarské oblasti. Váš názor, soudruzi? A rychle, já mám naspěch.«

»Zatím nemám žádný názor,« ozval se Rumata. »A Paška tím spíš. Musíme se poradit se Základnou. Musíme se trochu rozkoukat. A za týden se můžeme sejít a rozhodnout co a jak.«

»Souhlasím,« řekl don Kondor a vstal. »Jdem!«

Rumata si hodil Budacha přes rameno a vyšel z chalupy. Don Kondor mu svítil baterkou. Došli k vrtulníku a Rumata uložil Budacha na zadní sedadlo. Don Kondor se vyškrábal do křesla pilota, řinčel přitom meči a šlapal si na cípy pláště.

»Nehodíte mě domů?« zeptal se Rumata. »Chtěl už bych se konečně vyspat.«

»Hodím,« zahučel don Kondor. »Ale prosil bych rychle.«

»Hned jsem zpátky,« řekl Rumata a rozběhl se do chalupy.

Don Hug stále ještě seděl u stolu s očima upřenýma přímo před sebe a mnul si bradu. Otec Kabani stál vedle něj a říkal:

»Jo, kamaráde, takhle to dopadá vždycky. Chceš něco udělat co nejlíp, a ono to dopadne zrovna špatně...«

Rumata shrábl do náruče své meče a řemení.

»Měj se dobře, Paško,« řekl. »A nezlob se, jsme prostě všichni unavení a podrážděni.«

Don Hug zavrtěl hlavou.

»Buď opatrný, Antone,« řekl nahlas. »Hlavně buď opatrný... O strýčkovi Sašovi už ani nemluvím, ten už je tu dlouho, my ho přece nebudeme poučovat, ale ty...«

»Já chci spát, to je všecko,« prohlásil Rumata. »Otče Kabani, buďte tak hodný, vemte moje koně a zaveďte je k baronu Pampovi. Některý den se u něj stavím.«

Venku začaly jemně kvílet vrtule. Rumata pokynul rukou na pozdrav a vyběhl z chalupy. V jasném svitu reflektorů vrtulníku vypadaly porosty obrovitých kapradin a bílé kmeny stromů neskutečné a děsivé. Rumata se vyšplhal do kabiny a přibouchl dvířka.

V kabině voněl ozón, obložení stěn a kolínská. Don Kondor vzlétl a zamířil se strojem s jistotou nad arkanarskou silnici. Tohle já bych teď nedokázal, pomyslel si s mírnou závistí Rumata. Vzadu starý Budach klidně pomlaskával ze spaní.

»Antone,« řekl don Kondor, »já bych..., e-e..., nerad bych byl netaktní, a nemysli si, že..., e-e..., že ti zasahuji do tvých soukromých záležitostí.«

»Poslouchám vás,« řekl Rumata. Okamžitě se dovtípil, o čem se bude mluvit.

»My všichni jsme tu pozorovatelé,« pokračoval don Kondor. »A všechno, co je nám drahé, musí být buď daleko na Zemi, nebo uvnitř nás. Aby nám to nikdo nemohl vzít a využívat toho jako rukojmí.«

»Mluvíte o Kiře?« zeptal se Rumata.

»Ano, chlapče. Jestli všechno, co vím o donu Rebovi, je pravda, pak je hodně těžké a nebezpečné udržet ho v rukou. Chápeš, co tím chci říct?«

»Ano, chápu,« řekl Rumata. »Pokusím se něco vymyslet.«

Leželi ve tmě a drželi se za ruce. Ve městě bylo ticho, jen občas někde nablízku zlostně řičeli a vzpínali se koně. Čas od času upadal Rumata do dřímoty a hned se zase probouzel, jakmile Kira zatajila dech — ve spánku jí silně svíral ruku.

»Tobě se chce asi moc spát,« zašeptala. »Tak spi.«

»Ba ne, povídej, já tě poslouchám.«

»Každou chvíli usínáš.«

»Ale stejně tě poslouchám. Jsem sice hodně unavený, ale ještě víc se mi po tobě stýskalo. Je mi líto spát. Vypravuj, mě to zajímá.«

Vděčně se mu otřela nosem o rameno, políbila ho na tvář a znovu začala vyprávět, jak k ní dnes večer poslal otec chlapce ze sousedství. Otec leží. Vyhnali ho z kanceláře a na rozloučenou ho důkladně zbili holemi. Poslední dobou vůbec nejí, jen pije, je celý modrý, roztřesený. A pak ještě chlapec vzkazoval, že se objevil bratr — raněný, ale veselý a opilý, v nové uniformě. Dal otci peníze, napil se s ním a znovu vyhrožoval, že oni všecky rozmetou. Je teď poručíkem v nějakém zvláštním oddílu, přísahal věrnost Řádu a chystá se přijmout církevní hodnost. Otec prosil, aby Kira zatím v žádném případě nechodila domů. Bratr vyhrožoval, že se s ní vypořádá za to, že se spřáhla s urozeným, mrcha jedna zrzavá...

Ovšem, myslel si Rumata, domů samozřejmě ne. Ale tady taky nemůže za nic na světě zůstat. Jestli se jí cokoli stane... Představil si, že se jí stalo neštěstí, a při té představě celý ztuhl. »Ty spíš?« zeptala se Kira. Probral se a uvolnil sevření ruky. »Ne, ne... A co jsi dělala ještě?« »Pak jsem ještě uklízela tvé pokoje. Tedy řeknu ti, máš tam hrozný nepořádek. Našla jsem jednu knihu, napsal ji otec Gur. Píše se tam o tom, jak se urozený princ zamiloval do krásné, ale barbarské dívky z kraje za horami. Ona byla úplně nevzdělaná a myslela si o něm, že je bůh, ale přesto ho nesmírně milovala. Pak se od sebe odloučili a ona hořem zemřela.«

»To je pozoruhodná kniha,« poznamenal Rumata.

»Já jsem docela plakala. Celou dobu se mi zdálo, že je to o nás dvou.«

»Ano, je to o nás dvou. A vůbec o všech lidech, kteří se mají rádi. Jenomže nás od sebe nikdo neodloučí.«

Nejbezpečněji by pro tebe bylo na Zemi, říkal si v duchu. Ale co si tam počneš beze mě? A co já tady sám? Mohl bych požádat Anku, aby se tam s tebou přátelila. Ale co já tady bez tebe? Ne, na Zem poletíme spolu. Já sám budu řídit loď, ty budeš sedět vedle mě a já ti budu všechno vysvětlovat. Aby ses ničeho nebála. Aby sis Zemi za-

milovala hned od začátku. Aby se ti nikdy nestýskalo po tvé hrůzostrašné vlasti. Protože tohle není tvoje vlast. Protože tvoje vlast tě zapudila. Protože ty ses narodila o tisíc let dřív, než jsi měla. Hodná, věrná, obětavá, nezištná... Takoví lidé, jako jsi ty, se rodili ve všech epochách krvavých dějin našich planet. Čisté, průhledné duše neznající nenávisti, imunní proti krutosti. Oběti. Zbytečné oběti. Mnohem zbytečnější než Gur Tvůrce nebo Galilei. Protože takoví jako ty nejsou ani bojovníci. Být bojovníkem, k tomu je třeba umět nenávidět, a to právě vy neumíte. Právě tak jako nyní my...

Rumata opět usnul a v tu chvíli se mu zdálo, že Kira stojí na okraji rovné střechy budovy Rady s degravitátorem u pasu, a veselá, posměvačná Anka ji nedočkavě postrkuje k jedenapůlkilometrové propasti.

»Rumato,« řekla Kira, »já se bojím.«

»Čeho, maličká?«

»Ty pořád mlčíš a mlčíš. Mám strach...«

Rumata ji k sobě přitáhl.

»Dobrá, budu tedy mluvit a ty mě pozorně poslouchej. Daleko předaleko za sajvou stojí strašidelný nepřístupný zámek. Bydlí v něm veselý, hodný a legrační baron Pampa, nejhodnější baron v Arkanaru. Má manželku, krásnou a vlídnou ženu, která nesmírně miluje Pampu střízlivého, a nemůže vystát Pampu opilého...«

Přestal mluvit a zaposlouchal se. Uslyšel cvakání mnoha kopyt po dláždění a hlučné oddychování mnoha lidí a koní. »Tady je to?« zeptal se hrubý hlas pod oknem. »Mám dojem, že tady...« »Stá-át!« Po schůdkách zápraží zaduněly podpatky a hned nato několik pěstí zabušilo do vrat. Kira sebou trhla a přitiskla se k Rumatovi.

»Počkej, maličká,« řekl a odhodil přikrývku.

»To jdou pro mě,« zašeptala Kira. »Já to věděla!«

Rumata se s námahou vyprostil z jejích paží a přiskočil k oknu. »Ve jménu Páně!« řvali dole. »Otevřte! Nebo vyrazíme dveře a bude to horší!« Rumata odhrnul závěs a do pokoje vrazila známá poskakující záře pochodní. Dole podupávaly zástupy jezdců, zachmuřených černých mužů ve špičatých kápích. Rumata se chvíli díval dolů a pak si prohlédl okno. Podle zdejšího zvyku bylo do okenního rámu vsazeno napevno, otvírat se nedalo. Do vrat rachotivě bušili čímsi těž-

kým. Rumata nahmatal ve tmě meč a udeřil jílcem do skla. Střepiny se zvonivě rozsypaly.

»Hej, vy tam!« houkl Rumata. »Copak, omrzel vás život?«

Rány do vrat utichly.

»To je dycky tak. Někdo něco poplete,« ozval se zdola tichý hlas. »Hospodář je najednou doma...«

»A to nám vadí?«

»Vadí nám to, že na meče je nejlepší na světě.«

»A přitom říkali, že odjel a do rána se nevrátí.«

»Snad nemáte strach?«

»To ne, ale nemáme žádný pokyny, jak s ním. Abysme ho náhodou nezabili...«

»Svážeme ho. Majzneme ho po hlavě a svážem! Hej, kdo tam má samostříly?«

»Jen aby nemajznul on nás...«

»Neboj se, nemajzne. On dal takový slib, že nebude zabíjet, je to všeobecně známý.«

»Pobiju vás jako psy,« řekl Rumata hrozivě.

Zezadu k němu přistoupila Kira. Slyšel, jak divoce jí buší srdce. Dole se ozval skřípavý povel: »Vyrazte dveře, mládenci! Ve jménu Páně!« Rumata se otočil a zadíval se Kiře do obličeje. Dívala se na něj jako kdysi, s hrůzou a nadějí. V suchých očích jí poskakovaly odlesky pochodní.

»Copak, copak, maličká?« řekl vlídně. »Ty ses vylekala? Ty ses polekala téhle chamradi? Jdi se obléknout. Tady už nemáme co dělat...« Chvatně si navlékl košili z plastického kovu. »Já je teď zaženu a pak odjedeme. Odjedeme k Pampovi.«

Stála u okna a dívala se dolů. Rudé záblesky jí přebíhaly po tvářích. Zdola zaznívalo praskání a dunění. Rumatovi se lítostí a něhou sevřelo srdce. Poženu je jako psy, pomyslel si. Shýbl se, aby našel druhý meč, a když se znovu vzpřímil, Kira už u okna nestála. Držela se závěsu a pomalu se sesouvala na podlahu.

»Kiro!« vykřikl.

Jeden šíp ze samostřílu jí prolétl hrdlem, druhý jí trčel z prsou. Vzal ji do náruče a přenesl na postel. »Kiro!« zavolal tiše. Vzlykla a křečovitě se napnula. »Kiro,« řekl znovu. Neodpověděla. Postál

chvilku nad jejím tělem, pak zvedl meče, pomalu sestoupil po schodech do předsíně a čekal, až pod náporem povolí vrata...

EPILOG

»A co potom?« zeptala se Anka.

Paška se zadíval stranou, několikrát se dlaní plácl do kolena, shýbl se a natáhl ruku po lesní jahodě u svých nohou. Anka čekala.

»Potom?« zamumlal. »Víš, Anko, on vlastně nikdo pořádně neví, co bylo potom. Vysílačku nechal doma, a teprve když jeho dům stál v plamenech, pochopili na hlídkové vzducholodi, že je zle, a hned se vypravili do Arkanaru. Pro všechny případy shodili na město pumy s uspávacím plynem. To už dům dohoříval. Nejdřív byli na rozpacích, nevěděli, kde ho hledat, ale pak spatřili...« Trochu zaváhal. »Prostě... bylo vidět, kudy šel.«

Paška umlkl a začal si házet do úst jednu jahodu za druhou.

»No?« pobídla ho Anka tiše.

»Došli až do paláce... A tam ho našli.«

»Jak?«

»No..., spal. A všichni kolem... taky... leželi... Někteří spali, a někteří... tak... Dona Rebu tam taky našli...« Paška rychle pohlédl na Anku a znovu odvrátil pohled. »Vzali ho, tedy Antona, a dopravili na Základnu... Rozumíš, Anko, on o tom neřekne ani slovo. A vůbec teď mluví hrozně málo.«

Anka seděla bledá, vzpřímená a dívala se přes Paškovu hlavu na palouk před domkem. Borovice se lehce pohupovaly a šuměly, po modrém nebi pomalu plula kyprá oblaka.

»A co se stalo s tou dívkou?« zeptala se Anka.

»Nevím,« řekl Paška tvrdě.

»Poslouchej, Paško, je to vůbec dobře, že jsem sem přijela?«

»No samozřejmě! Myslím, že z tebe bude mít radost...«

»A mně se zase zdá, že se někde schovává v křoví, dívá se na nás a čeká, až odjedu.«

Paška se ušklíbl.

»Tak to rozhodne ne. Toška nebude zalízat do křoví. On totiž neví, že jsi tu. Chytá někde ryby jako obvykle.«

»A jak se chová k tobě?«

»Nijak. Snáší mě. Ale ty — to je něco jiného...«

Chvíli mlčeli.

»Anko,« řekl Paška. »Pamatuješ se na tu anizotropní silnici?«

Anka svraštila čelo.

»Jakou?«

»Jednosměrnou. Visela tam ta značka — vjezd zakázán. Vzpomínáš si, všichni tři jsme tam byli.«

»Vzpomínám. To řekl Anton, že ta silnice je jednosměrná.«

»Anton tenkrát šel dál za zákaz vjezdu, a když se vrátil, říkal, že prý tam našel vyhozený most a kostru fašisty přikovanou ke kulometu.«

»To už si nevzpomínám,« řekla Anka. »No a co?«

»Teď si na tu silnici často vzpomínám,« řekl Paška. »Jako by v tom. byla nějaká souvislost... Silnice byla anizotropní stejně jako dějiny. Zpátky se jít nedá. Ale on šel. A narazil na přikovanou kostru.«

»Já ti nerozumím. Co s tím má společného přikovaná kostra?«

»Nevím,« přiznal se Paška. »Jen se mi to tak zdá.«

Anka řekla:

»Nenechávej ho moc uvažovat. Pořád s ním o něčem mluv. Třeba vykládej hlouposti. Hlavně aby se přel.«

Paška si vzdychl.

»To vím taky. Jenže nemysli si, že mi někdy skočí na moje žvatlání. Chvilku poslouchá, ušklíbne se a řekne: Seď tady, Paško, já se půjdu drobet projít. A jde. A já sedím... První dobou jsem jako pitomec chodil tajně za ním, ovšem teď už jednoduše sedím a čekám. Ale kdybys ty...«

Anka najednou vstala. Paška se ohlédl a taky vstal. Anka bez dechu sledovala, jak k nim mýtinou kráčí Anton — obrovitý, ramenatý, s bledým neopáleným obličejem. Nic se na něm nezměnilo, vždycky byl trochu podmračený.

Vykročila mu vstříc.

»Anko,« řekl vlídně. »Anko, holka zlatá...« Vztáhl k ní mohutné ruce. Nesměle se k němu přivinula, a hned zase odskočila. Měl na prstech... Ale ne, to nebyla krev, jen šťáva z lesních jahod.

ARKADIJ STRUGACKIJ
BORIS STRUGACKIJ

Les
Je těžké být bohem

Z ruských originálů Ulitka na skloně ze sborníku Ellinskij sekret, vydaného nakladatelstvím Lenizdat, Leningrad 1966, a Ulitka na sklone z časopisu Bajkal 1968, č. l a 2 přeložil Libor Dvořák.

Z ruského originálu Trudno byť bogom, vydaného nakladatelstvím Molodaja gvardija, Moskva 1964, přeložil Jaroslav Piskáček.

Typografická úprava Milan Jaroš.
Kresba na obálce Viktoria Banová-Jiránková.
Vydání první (Je těžké být bohem vydání druhé),
Praha 1983. Vydalo Nakladatelství Svoboda
jako svou 5116. publikaci.
Odpovědný redaktor Ivo Železný.
Výtvarná redaktorka Anna Kubů.
Technická redaktorka Marta Budilová.
Vytisklo Rudé právo, tiskařské závody, Praha.
Náklad 48000 výtisků. AA 22,82, VA 23,54.
Tematická skupina 13/34.
Cena brož. výt. 24,75 Kčs,
váz. výt. 30,— Kčs.
73/604-22-8.5
25—108—83 Kčs 30,—

Digitalizoval Jossarian

RoboVa stránka o knihách http://sweb.cz/robov.knihy/

Mirror tejto stránky http://www.robov.knihy.szm.sk/

Email robov.knihy@seznam.cz